

Fagrapport reindrift

Konsekvensutredning Alta kraftverk aggregat 3 (A3)

Revisjonshistorikk

Rev	Dato	Beskrivelse av endringen	Utarbeidet av	Kontrollert av
01	13.12.2024	Delutkast til gjennomsyn hos Statkraft (tiltaksbeskrivelse, mm)	NO1A8K NOMILS	NOMILS NO1A8K
02	21- 23.01.2024	Delutkast til gjennomsyn hos reindrifta	NO1A8K NOMILS	NOMILS NO1A8K
03	28.03.2025	Delutkast til gjennomsyn hos reindrifta	NO1A8K NOMILS	NOMILS NO1A8K NOKIOR
04	03.04.2025	Utkast til gjennomsyn hos reindrifta	NO1A8K NOKIOR	NOKIOR NO1A8K
05	03.06.2025	Revidert utkast etter kommentarer fra 23C, 23A og D41	NO1A8K	NOMILS
06	17.09.2025	Innarbeidet samisk oversettelse og vedlegg med svar på kommentarer fra 23C, 23A og D41	NO1A8K	NOMILS

Sweco Norge AS
Prosjekt
Prosjektnummer
Kunde
Opprettet av
Dato opprettet

967032271
 Miljøundersøkelser Alta A3
 10241264
 Statkraft Energi AS
 NO1A8K
 2024-01-04

Čoahkkáigeassu

Čielggadeami duogáš

Statkraft Energi AS pláne sajáiduhttit goalmmat aggregáhta (A3) Áltá fápmorusttegii, mii boahat lasihit beavttu 120 MW:iin ja buvttadeami 100-150 GWh:iin jahkásaččat. Fápmorusttega ledje álgoálggu rájes ráhkkanahhten viiddidit, muhto váilevaš neahttakapasitehta lea dássáži hehtten čađaheami. Maŋnel go 420 kV linnjá gárvvistuvvui Romssas Áltá bokte Skáidái, lea doarvái kapasitehta ja ráđdehusa ángiruššan fápmohuksema ektui lea váikkuhan dasa ahte Statkraft lea ođđasit bidjan plánaid johtui A3 ektui.

Prošeaktaguovlu badjálástá juogo njuolga erenoamáš dehálaš boazodoalloguovlluiguin dahje lea daid rájiid alde. Statkraft Energi AS lea danne bivdán Sweco ráhkadit váikkuhusčielggadeami boazodoalu fágafáttás A3 viiddideami várás, mii sihke guoskkaha huksen- ja doaibmanáigodaga. Váikkuhus- ja čielggadanguovlu fáttmasta sihke giđđa-, čakča – ja bievlaguohtuma Jalgon siidii (23C), Válgenjárgga siidii (23A) ja Beaskádas siidii (D41), ja maid Nuorttabeale siidda (D30C) johtolatgeainnuide.

Loahppaárvoštallan boazodoalu fágafáttá ektui

Sweco árvoštallá ahte prošeakta ii mielddisbuvtte lassáneami bistevas obbalaš noađuheamis *doaibmanáigodagas*. Dasa lea sivan ahte doaibmabidju ii mielddisbuvtte ođđa areáladárbbu dahje stuorát rievdamiid johtalusas prošeavtta gárvvisteami maŋnel. Váikkuhusgráda prošeavtta ektui meroštallojuvvo danne vejolaš váikkuhusaid ektui mat čuožžilit huksenáigodaga oktavuodas, ja lea sorjavaš das man muddui váikkuhusat sáhttet bistit maŋnel go doaibmabidju lea nohkan.

Eahpesihkarvuođat čadnon bohtosiidda garvima ektui, lassijohtalus Savvongeainnus ja doaibma portálavistti birrasis dagaha ahte Sweco ii sáhte dáhkidit ahte gaskaboddosaš muosehuhttimat huksehusbarggu oktavuodas eai váikkut dasa ahte guovllu geavaheapmi unnu ja ahte bohccuid johtalangeainnut rivdet ja nu šaddet bissovažžan maŋnel huksehusáigodaga. Dát váikkuhus definerejuvvo bistevažžan, danne go sáhtá vássit vissis áigi maŋnel huksenáigodaga ovdalgu guovllu geavahus ja johtindoaibmat vuordimis máhcet dálá dilálašvuhtii.

Váikkuhusat main lea oanehis ovddeštanáigi (1-10 jagi) definerejuvvojit veahá hedjonan VČ-rámmavuogádagas sullasaš fágafáttaid ektui V712[1] giehtagirjiis. Dat lea maiddái dálá váikkuhusanaliissas biddjon vuodđun, muhto obbalaččat vurdojuvvo ahte ovddeštanáigi lea skálá vuolit bealis. Várre bistevas negatiiva váikkuhussii lea iešguhtet vuoigatvuodalažžii sierra árvoštallojuvvon, ja vuolgá earret eará das man njuolga muosehuhttimat huksehusbarggus čuhcet bohccuide.

Obbalaččat árvoštallat ahte doaibmabidju sáhtá mielddisbuktit **gaskamearálaš negatiiva váikkuhusa** Jalgon siidda (23C) ektui ja **veahá negatiivalaš váikkuhusa** Beaskádas siidda (D41) ektui.

Tabealla: Obbalaš váikkuhusárvoštallan, árvo ja eaktuduvvon doaibmabijuid váikkuhusa vuodul.

Oasseguovlu	Árvu	Váikkuhus	Váikkuhus metoda vuodul (konsekvensvifta)	Váikkuhus oktiibuot
Jalgon siida (23 C)	Hirbmat stuora árvu	Veahá hedjonan (bajit)	Mearkkašahtti birasvahát (bajit)	Gaskamearálaš negatiiva váikkuhus
Válgenjárga siida (23 A)	Hirbmat stuora árvu	Veahá hedjonan (gasku)	Mearkkašahtti birasvahát (gasku)	Gaskamearálaš negatiiva váikkuhus
Nuorttabealli / Nuorttajohtolat / (D30C)	Hirbmat stuora árvu	Ii makkárga rievdan (gasku)	Unnán birasvahát (gasku)	Unnán váikkuhus
Beaskádas (D 41)	Hirbmat stuora árvu	Ii makkárga rievdan (bajit)	Veahá birasvahát (vuolit)	Veahá negatiiva váikkuhus

Jus *evttohuvvon* geahpideaddji doaibmabijut čađahuvvojit lassin ovdehuvvon doaibmabijuide, sáhtta obbalaš váikkuhus geahpeduvvot unnán váikkuhussan Beaskáđđasa siidda (D41) ektui ja geahpeduvvot veahá váikkuhussan Válgenjárgga siidda (23A) ektui. Evttohuvvon doaibmabijuin lea maiddá positiivvalaš váikkuhus 23C siidii, muhto ii doarvái ollu ahte mudde váikkuhuskategoriija, go dat lea árvoštallojuvvon leat bajit oasis gaskamearalaš váikkuhusas.

Vahága geahpideami doaibmabijut

Statkraft lea geatnegahtton čađahit doaibmabijuid mat geahpedit hehttehusaid boazodoalu ektui. Dat fáttmasta doaibmabijuid mat geahpedit vahágiid, heiveheami prošeavttas ja duođaštuvvon liigegoluid máksima. Muhtin doaibmabijut leat juo sajáiduvvan plánaide, go fas earát leat evttohuvvon váikkuhusčielggadeami vuodul.

Ovdehuvvon doaibmabijut

Dát doaibmabijut leat juo sajáiduvvan dahje bohtet sajáiduvvat konsešuvdnaohcamii:

- Huksehusbarggut heivehuvvojit nu ahte garvet hearkkes áigodagaid boazodoalus. Lossajohtolat ii galgga dáhphávvat daid áigodagaid go Savvon bumma giddejuvvo.
- Helikoptergieldus, geahpeduvvon johtolat áigodagaid go Savvon geaidnu lea giddejuvvon, vuorroortnet bargiide, ráidovuodjin, vuodjit ovtas biillain ja leahttogáržžidusat.
- Gokčat goluid áiddiid nannudit ja liigebarggu/guodoheami ovddas máksit.
- Ovtasbargošiehtadusat orohagaiguin, dieđihit ohcamiid ja gulaskuddamiid birra, ja maid geažos áiggi gulahallan huksehusáigodagas. Diehtjuohkingalba guottetbáikkiid ektui ceggejuvvo.
- Sajáidahttit gáibádusaid teknihkalaš jodiheaddjiid ja vuolit lágideddjiid šiehtadusaiguin, sihkkarastin dihte ahte doaibmabijut čađahuvvojit.
- Maŋnel huksehusbargguid máhcahuvvo rusttet – ja huksehusguovlu álgovuolgalaš dilálašvuhtii.

Evttohuvvon doaibmabijut

Čuovvovaš doaibmabijut sáhttet lasi geahpedit riska muosehuhttimiidda, muhto eai leat sajáiduvvan prošeaktii:

- Čađahit doaibman- ja divodanbargguid A3 ektui olggobealde áigodagaid go Savvon bumma lea giddejuvvon, vejolaš heivehusaiguin maiddá geasseáigodagas.
- Čavget ráidovuodjima.
- Galben boazodoalu ektui viiddiduvvo ja bisuhuvvo maiddá doaibmanáigodagas.
- Árvoštallat elbiillaid geavahusa ja biikkahis dálvedeahkaid geahpedan dihtii nuoskkideami áimmus.

Árvoštallat eahpesihkarvuoda

Váikkuhusaide, ja obbalaš nođiid árvoštallamii, biddjojit vuodđun ođđaseamos dutkammat mat válddahit váikkuhusaid ja muosehuhttimiid bohcco ektui, ovtas báikkálaš boazodolliid vásáhusaiguin, sihkkarastin dihte buoremus vejolaš duođašteami ja vuodu árvoštallamiidda. Seammás leat ollu bealit mat ovtas dagahit ahte boazu sáhtta responderet iešguđet ládje iešguđetlágan váikkuhusaide. Muhtin guovddáš bealit mat sistisdollet eahpesihkarvuoda leat garvimat mat bohccuid ektui sáhttet rievdat, guohtunráfi, obbalaš nođit, riedjagivssit ja muosehuhttima guhkesáiggeváikkuhusat.

Eahpesihkarvuoda ektui, lea várrogasvuoda prinsihppa biddjon vuodđun váikkuhusčielggadeami árvoštallamiidda. Muhtin dehálaš eaktu čielggadeamis lea ahte huksehusáigi oktan ovdehuvvon geahpedemiiguin vahágiid ektui, čađahuvvojit nu mo dán raporttas boahhtá ovdan. Vaikko leat sajáiduvvan oallut gáibádusaid ja doaibmabijut vuhtii váldin dihtii boazodoalu, lea duohta váikkuhus plánejuvvon doaibmabijuin sorjavaš das man muddui Statkraft, teknihkalaš jodiheaddjit ja boazodoallit lihkestuvvet gávdnat buriid, čađahahtti čovdosiid viidáset plánemis, ja maiddá huksehus- ja doaibmanáigodagas.

Sammendrag

Bakgrunn for utredningen

Statkraft Energi AS planlegger å installere et tredje aggregat (A3) i Alta kraftverk, som vil øke effekten med 120 MW og produksjonen med 100–150 GWh per år. Kraftverket ble opprinnelig forberedt for utvidelse, men manglende nettkapasitet har hittil hindret gjennomføringen. Etter fullføringen av 420 kV-linjen fra Troms via Alta til Skaidi er det nå tilstrekkelig kapasitet, og regjeringens satsing på kraftutbygging i Finnmark har bidratt til at Statkraft har gjenopptatt planene for A3.

Prosjektområdet overlapper direkte med, og grenser til, svært viktige reindriftsområder. Sweco har derfor på oppdrag fra Statkraft Energi AS utarbeidet en konsekvensutredning for fagtema reindrift for bygging av A3 som omfatter både anleggs- og driftsfasen. Influens- og utredningsområdet inkluderer vår-, høst- og barmarksbeiter for Jalgon siida (23C), Vålgenjárga siida (23A) og Beaskádas (D41), samt flyttekorridoren for Nuorttabealli (D30C).

Hovedkonklusjon for fagtema reindrift

Sweco vurderer at prosjektet ikke vil føre til en varig økning i den samlede belastningen i *driftsfasen*. Dette skyldes at tiltaket ikke innebærer nye arealbeslag eller betydelige endringer i trafikk etter ferdigstillelse. Konsekvensgraden for prosjektet fastsettes derfor ut fra mulige påvirkninger i anleggsfasen, og er avhengig av hvorvidt effektene vil kunne vedvare etter endt tiltak.

Usikkerheter knyttet til unnvikelseeffekter, økt trafikk på Stillaveien og aktivitet rundt portalbygget gjør at Sweco ikke kan utelukke at midlertidige anleggsforstyrrelser kan føre til redusert områdebruk og endrede trekk mønstre hos rein som vedvarer etter at anleggsarbeidet er ferdigstilt. Denne påvirkningen defineres som varig, fordi det kan gå en periode etter endt anleggsarbeid før områdebruken og trekkaktiviteten forventes å gå tilbake til dagens situasjon.

Påvirkninger med kort restaureringstid (1-10 år) defineres som noe forringet i henhold til KU-rammeverket for andre sammenlignbare fagtemaer i håndbok V712 [1]. Dette er lagt til grunn også i inneværende konsekvensanalyse, men generelt er det forventet at restaureringstiden vil være i nedre del av denne skalaen. Risikoen for vedvarende negativ påvirkning er vurdert ulikt for ulike rettighetshavere, og er blant annet avhengig av hvor direkte berørt reinen kan bli av anleggsforstyrrelsene.

Samlet vurderer vi at tiltaket kan gi en **middels negativ konsekvens** for Jalgon siida (23C) og Vålgenjárga siida (23A), og **noe negativ konsekvens** for Beaskádas (D41).

Dersom de foreslåtte skadereduserende tiltakene gjennomføres i tillegg til de forutsatte tiltakene, kan den samlede konsekvensen for Beaskádas (D41) reduseres til ingen konsekvens. De foreslåtte tiltakene vil også ha en positiv effekt for spesielt 23C og 23A, men ikke i stor nok grad til at konsekvenskategorien kan nedjusteres, siden disse allerede er vurdert i henholdsvis øvre og midtre del av skalaen for middels konsekvens.

Tabell: Samlet konsekvensvurdering basert på verdi og påvirkning med forutsatte tiltak.

Delområde	Verdi	Påvirkning	Konsekvensvifta	Samlet konsekvens
Jalgon siida (23 C)	Svært stor verdi	Noe forringet (øvre)	Betydelig miljøskade (øvre)	Middels negativ konsekvens
Vålgenjárga siida (23 A)	Svært stor verdi	Noe forringet (midtre)	Betydelig miljøskade (midtre)	Middels negativ konsekvens
Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C)	Svært stor verdi	Ingen endring (midtre)	Ubetydelig miljøskade (midtre)	Ubetydelig konsekvens
Beaskádas (D 41)	Svært stor verdi	Ingen endring (øvre)	Noe miljøskade (nedre)	Noe negativ konsekvens

Skadereduserende tiltak

Statkraft har forpliktet seg til å gjennomføre tiltak for å redusere ulempene for reindrifta. Dette inkluderer skadereduserende tiltak, tilpasning av prosjektet og dekning av dokumenterbare merutgifter. Noen tiltak er allerede innarbeidet i planene, mens andre er foreslått basert på konsekvensutredningen.

Forutsatte tiltak

Disse tiltakene er allerede innarbeidet eller vil bli inkludert i konsesjonssøknaden:

- Anleggsarbeid tilpasses for å unngå sårbare perioder for reindrifta. Tungtransport skal ikke foregå i stengeperioder for Stillabommen.
- Helikopterforbud, redusert trafikk på Stillaveien i stengeperioder, skiftordning for arbeidere, kolonnekjøring, samkjøring i biler og hastighetsbegrensninger.
- Dekning av kostnader til gjerdeforsterkninger og arbeidstid ved merarbeid/gjeting.
- Samarbeidsavtaler med reindriftdistriktene, varsling om søknader og høringer, samt løpende dialog i anleggsperioden. Informasjonsskilt om kalvingsområder settes opp.
- Innarbeide krav i avtaler med entreprenør og underleverandører for å sikre at tiltakene gjennomføres.
- Etter anleggsarbeidet tilbakeføres rigg- og anleggsområdet til opprinnelig tilstand.

Foreslåtte tiltak

Disse tiltakene kan bidra til ytterligere reduksjon av risiko for forstyrrelser, men er ikke innarbeidet i prosjektet:

- Utføre drift- og vedlikeholdsaktiviteter knyttet til A3 utenom Stillabommens stengeperioder, med mulige tilpasninger også i sommerperioden.
- Innstramming av kolonnekjøring.
- Skilting om reindrift utvides og opprettholdes også i driftsfasen.
- Vurdering av elbiler og piggfrie vinterdekk for å redusere veistøy.
- Forsterkning av avkjøringer til gjeterhytter for 23C.

Vurdering av usikkerhet

Vurderingene av påvirkning, konsekvens og samlet belastning støtter seg på den mest oppdaterte forskningen om påvirkning og forstyrrelse av rein sammen med de lokale reindriftsutøvernes erfaringer, for å sikre best mulig dokumentasjon og grunnlag for vurderingene. Samtidig er det mange faktorer som sammen spiller inn på hvordan reinen responderer på ulike typer påvirkninger. Noen sentrale momenter inkluderer usikkerhet knyttet til variasjon i unnavikelseeffekter hos rein, beitero, sumvirkninger, støypåvirkning og langtidseffekter av forstyrrelser.

Ved usikkerhet er føre-var-prinsippet lagt til grunn for vurderingene i konsekvensanalysen. En viktig forutsetning for analysen er også at anleggsperioden med de forutsatte skadereduserende tiltakene gjennomføres som skissert i denne rapporten. Selv om det er innarbeidet en rekke krav og tiltak av hensyn til reindrifta, vil den faktiske påvirkningen fra de planlagte tiltakene avhenge av hvor vidt Statkraft, entreprenører og reindrifta lykkes med å finne gode, gjennomførbare løsninger i videre planlegging, og i anleggs- og driftsfasen.

Innholdsfortegnelse

1	Rammer for utredningen (Čielggadeami rámmat)	1
1.1	Hva er en konsekvensutredning?	5
1.2	Bakgrunn for prosjektet	5
1.3	Områdebeskrivelse	5
1.4	Dagens driftssituasjon for Alta kraftverk	6
1.5	Tiltaksbeskrivelse	8
1.6	Utredningskrav	20
1.7	Nullalternativet (referansesituasjon).....	20
1.8	Influensområde for reindrift	23
2	Metode og faglig grunnlag (Metoda ja fágalaš vuodđu)	25
2.1	Definisjon av fagtema.....	27
2.2	Swecos arbeidsmetode	27
2.3	Tradisjonell kunnskap	27
2.4	Trinnmetodikk for konsekvensanalyse	28
2.5	Sentrale begreper	30
2.6	Overordnede føringer	30
2.7	Kunnskapsgrunnlaget	33
2.8	Usikkerhet ved kunnskapsgrunnlaget	35
3	Forskningskunnskap om påvirkning på reindrift (Dutkanvuodđu boazodoalu váikkuheami ektui).....	36
3.1	Direkte og indirekte effekter	38
3.2	Unnvikelseeffekter	38
3.3	Beitero	38
3.4	Sumvirkninger (kumulative effekter)	39
3.5	Støy	39
3.6	Nettanlegg	40
3.7	Klimaendringer	41
3.8	Rovvilt.....	41
4	Beskrivelse av referansesituasjon for reindrift (Govvideapmi boazodoalu referánsadilálašvuoda ektui).....	42
4.1	Reindriftsåret	46
4.2	Organisering.....	49
4.3	Områdebruk og driftsforhold	54
4.4	Samlet belastning i referansesituasjonen	74
5	Konsekvensanalyse for reindrift (Váikkuhusčielggadeapmi boazodollui)	102
5.1	Premisser for vurdering av påvirkning og konsekvens	102
5.2	Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens (Árvu ja váikkuhusa árvvoštallan).....	103
5.3	Vurdering av samlet belastning som følge av A3 (Obbalaš noađi árvvoštallan A3 geažil).....	119
5.4	Usikkerhet ved konsekvensanalysen	121

6	Samlet konsekvens for reindrift (Obbalaš váikkuhus boazodollui).....	122
7	Skadereduserende tiltak.....	125
7.1	Forutsatte tiltak.....	125
7.2	Foreslåtte tiltak.....	127
7.3	Usikkerhet ved skadereduserende tiltak	128
	Referanser	129

Vedleggsliste

Vedlegg 1: Gjennomføringsplan Alta kraftverk A3

Vedlegg 2: Svar på innspill til utredningsarbeidet fra reindriften

Vedlegg 3: Svar på kommentarer fra D23C

Vedlegg 4: Svar på kommentarer fra D23A

Vedlegg 5: Svar på kommentarer fra D41

1 Rammer for utredningen (Čielggadeami rámmat)

Čoahkkáigeassu

Sweco lea Statkraft AS bokte ráhkadahtten váikkuhusčielggadeami boazodoalu fágafáttás, dan oktavuodas go ođđa aggregáhta 3 (A3) sajáiduhttet Áltá fápmorusttegii.

Prošeavtta duogáš: Statkraft Energi AS pláne sajáiduhttit goalmát aggregáhta (A3) Áltá fápmorusttegii, mii boahká lasihit beavttu 120 MWiin ja buvttadeami 100-150 GWh:iin jahkásaččat. Fápmorusttega ledje álgoálggu rájes ráhkkanahhtten viiddidit, muhto váilevaš neahttakapasitehta lea dássázii hehtten čađaheami. Maŋŋel go 420 kV linnjá gárvvistuvvui Romssas Áltá bokte Skáidái, lea dál doarvái kapasitehta ja ráđdehusa áŋgiruššan fápmohuksema ektui lea váikkuhan dasa ahte Statkraft lea ođđasit bidjan plánaid johtui A3 ektui.

Dálá doaibman: Fápmorusttet ávkkástallá 185 mehteraš gahčahaga Virdnejávrrí buodus, mii regulerejuvvo gaskal 265 ja 200 mmb. Dálá guovtti aggregáhtas lea obbalaš beaktu 153 MW, ii nu ollu go álgovuolgalaš plána dohkkehii. Dan geažil lutojuvvo oalle ollu čáhci dahkujávrrí meattá dulvečáhcetuneallaid bokte giđđat, geasset ja čakčat. Stuora oassi dán čázis galgá ávkin adnot A3 sajáiduhttima bokte. Savvon geaidnu adno fápmorusttega ja linnjáfierpmádaga doaibmama ja divodemiid oktavuodas, muhto almmolašvuoda johtolat lea ráddjejuvvon daid áigodagaid go lea giddejuvvon boazodoalu geažil (giđđat ja čakčat).

Doaibman ođđa aggregáhtain (A3): Viiddideapmi ii mielddisbuvtte ođđa areáladárbbu, eaige stivrennjuolgadusat dahje buodu čáhcehivvodat rievdda. Go juo várrelanjas lea ráhkkanahhtton goalmát aggregáhtii sadi, bohtet barggut eanas oasi dáhphuvvat eatnama vuolde. Barggut sisttisdoallet ođđa fápmorusttegiid sajáiduhttima, ja maid vassis mađe bávkalit ja cuvket geađggi. Geađgehivvodaga maid viežžá bávttis sáhtta atnit unnit geaidnonannudeapmái ja biilaguodđinsaji nannudeapmái. Lassin dasa laktojuvvo A3 dálá siskkáldasstruktuvrii, ii ge leat dárbu ođđa fápmolinnjáide, muhto Statnett ferte justeret rávdnjejuogána ráhkkanusaid.

Huksehusbarggu čađaheapmi ođđa aggregáhta (A3) sajáiduhttimis:

- *Bistu:* Huksehusáigodat bistá golmma jagi badjel ja sisttisdoallá barggu sihke eatnama alde ja vuolde.
- *Bargu eatnama alde:* Huksehusbarggut rogganmašiinnaiguin ja guorbmebiillaiguin, mas oassin maid lea geasehit ja leiket mássá, dáhphuvvá dušše ráddjejuvvon áiggi huksehusbarggus. Bargu juohkása ná:
 - 3–5 vahkku ovdal miessemánu 1. b, vuosttaš jagi: Ásahit biilaguodđinsaji portálavistti buohta.
 - 2-4 vahkku maŋŋel geassemánu 15. b, vuosttaš jagi: Ásahit ja válbmet biilaguodđinsaji ja saji bráhkaide.
 - 3-5 vahkku maŋŋel geassemánu 15. b, nuppi jagi: Vuodđobarggut rávdnjejuogániid ráhkkanusaide.
 - 3-5 vahkku goalmát jagi: Biilaguodđinsaji portálavistti buohta máhcahit eanan.

Dasa lassin bohtet leat áigodagat gos geasehit mássáid várrelanjaid heiveheamis, muhto dat geavvá olggobealde giddema áiggiid.

Muđuid bohtet barggut portálavistti birrasis leat beaivválaš barggut, ja dasa gullet čuoovvovaš doaimmat:

- Smávviillat mat vudjet ovddas maŋás fápmorusttegis ja mat orustit doppe.

- Guorbmebiillas gálvvuid váldit juogo tráktoriin dahje truckiin.
 - Guorbmebiillat mat buktet gálvvuid ja huksenmateriálaid.
 - Bargit mat jođašit portálavistti, borranbáikki/bráhkaid ja huksehusguovlluid gaskkas.
 - Laktinbarggut Statnett laktinrusttegiin.
- *Barggut eatnama vuolde:* Váldoáššálaččat dálá fápmorusttega lanjas. Earret eará turbiinna, generáhtora, transformáhtora ásaiduhttin ja dárkkistan ráhkanusa molsut. Ráddjejuvvon bohkán ja veahá bávkaleapmi. Fápmorusttet lea badjel 200 m eatnama vuolde, ja lea ovttaoaivilvuolta boazodoaluin ahte bargu ii boađe gullot iige dihttot eatnama alde.
 - *Gaskaboddosaš rusttet- ja huksehusguovlu:* Ásahuvvo portálavistti buohta (sullii 10 dekára), máhcahuvvo fas manjel huksehusbarggu. Huksehusáigodat boahtá bistit 3 jagi, álgga lea suoidnemánus/borgemánus jagi 2028, loahpaheapmi njukčamánu 2031, máhcaheapmi galgá loahpahuvvon borgemánus jagi 2031.
 - *Geaseheapmi ja logistihkka:* Heiveheapmi boazodollui lea sajáiduvvan plánaide. Buot rusttegat fievrreduvvot Savvongearinnu bokte, iige galgga geavahuvvot helikopter. Dárkilis ráddjehusat johtolahkii giddejuvvon áigodagain Savvonbummii (1.5-15.6 ja 1.10-1.12). Earret eará lea gáibádus leahtu vuolideapmái, vuorroortnegiidda ja ráidovuodjimii giddejuvvon áigodagain. Buot lossajohtolat galgá maiddái dáhpáhuvvat giddejuvvon áigodagain olggobealde.
 - *Ráidovuodjin čađahuvvo oktii diimmus 12 diibmosaš áigodagas jándora siskkobealde, ruoktot ovdan portálavisttis. Statkraft meroštallá vahkkosaš johtolaga huksehusáiggis lassánit birrasiid 60 ráidovuodjimii vahkkus. Earret dan manná johtolat gearinnu mielde nu mo dábálaččat eará geavaheddjiide gearin lea beassanlohpi bumma meattá giddejuvvon áigodagain, numo boazodoalus ja duottarstobuin.*
 - *Bargoveahka:* Eanemusat bohtet leat 30 bargi várrelanjas, ja báikkálaš skáhppojeaddjit geavahuvvot eanemus lági mielde. Guossebargit orrot bráhkain daid áigodagaid go bumma giddejuvvo (eanemusat 15 olbmo).

Riedjagiksi: Huksehusbargu boahtá miellidibuktet veahá rieja, váldoáššálaččat huksehusfievrui, johtolagas ja mássá geaseheamis portálavistti buohta. Rieja analiisa maid Sweco lea ráhkadan, čájeha dattege ahte eanas riedja jávká lunddolaš rieja sisa mii čáhcádagas gullo duogáži.

Gáibádus čielggadeapmái lea mearriduvvon váikkuhusčielggadeami lánkanjuolggadusas ja gokčá sihke njuolga ja eahpenjuolga, gaskaboddosaš ja bistevas váikkuhusaid. Vaikko prošeakta ii luvve diedihangeatnegasvuoda čielggadanprográmma gáibádusa, lea Statkraft ja Sweco hábmen prošeaktačilgehusa ja juohkán dan relevánta eiseválddiide ja berošteddjiide. Čielggadanprográmmas lea fágafáddá boazodoallu okta guovtti oassefáttás sámi luonddu- ja kulturgoaimmaheami vuolde.

Molssaeaktu nolla govvida dilálašvuoda váikkuhusguovllus jus plánejuvvon doaimmat eai čađahuvvo, dálá birasdilálašvuoda vuolggasajis. Dálá infrastuktuvra, erenoamážit Álttá fápmorusttet Savvongearinnu ja gullevas johtolat, lea juo váikkuhan negatiivvalaččat boazodollui go guohtun- ja johtinvieruid lea muosehuhtán. Siiddaide ja orohagaide main leat guođohanguovllut guhkin eret Álttá fápmorusttegis, gal baicca Savvongearidnu lea ávkálaš go álkit besset iešguđet guvlui.

Váikkuhusguovlu boazodoalu ektui guoskkaha guovlluid gos doaibmabidju sáhtta váikkuhit njuolga dahje eahpenjuolga, numo riedja, čuovga ja olmmošlaš doaimmaid bokte, ja maid guovlluid gos leat vejolaš čuovusváikkuhusat, nu mo rievdaduvvon areálageavaheapmi ja ahte ealut sáhttet mastadit. Váikkuhusguovlu dán prošeaktii sisttisdoallet giđđa-, čakča- ja bievlaguohtuneatnamiid Jalgon siidii (23C), Válgenjárgga siidii (23A) ja Beaskáđđasa siidii (D41), ja maid Nuorttabeali (D30C) johtingeainnuid.

Sammendrag

Sweco har på oppdrag fra Statkraft Energi AS utarbeidet en konsekvensutredning for fagtema reindrift i forbindelse med bygging av nytt aggregat 3 (A3) i Alta kraftverk.

Bakgrunn for prosjektet: Statkraft Energi AS planlegger å installere et tredje aggregat (A3) i Alta kraftverk, som vil øke effekten med 120 MW og produksjonen med 100–150 GWh per år. Kraftverket ble opprinnelig forberedt for utvidelse, men manglende nettkapasitet har hittil hindret gjennomføringen. Etter fullføringen av 420 kV-linjen fra Troms via Alta til Skaidi er det nå tilstrekkelig kapasitet, og regjeringens satsing på kraftutbygging i Finnmark har bidratt til at Statkraft har gjenopptatt planene for A3.

Dagens drift: Kraftverket utnytter et fall på 185 meter fra magasinet Virdnejávri, som reguleres mellom 265 og 200 moh. Dagens to aggregater har en samlet effekt på 153 MW, noe som er lavere enn det opprinnelige designet tillot. Som følge av dette tappes en betydelig mengde vann forbi dammen via flomtunneler om våren, sommeren og høsten. En større andel av dette vannet skal utnyttes ved utbyggingen av A3. Stillaveien benyttes kontinuerlig til drift og vedlikehold av kraftverket og linjenettet, men allmenhetens ferdsel er begrenset i stengeperiodene (vår og høst) av hensyn til reindrifta.

Drift med nytt aggregat (A3): Utbyggingen vil ikke medføre nye arealbeslag, og verken manøvreringsreglementet eller magasin vannstanden endres. Siden fjellhallen allerede er klargjort for et tredje aggregat, vil arbeidene hovedsakelig foregå under bakken. Arbeidene omfatter montering av nye kraftinstallasjoner, samt noe utsprengning av fjell. Fjellmasser fra masseuttak vil kunne brukes til mindre vei- og parkeringsforsterkning. Utover dette kobles A3 til eksisterende infrastruktur, og det er ikke behov for nye kraftlinjer, men Statnett må gjøre justeringer i koblingsanleggene.

Anleggsgjennomføring for nytt aggregat (A3):

- *Varighet:* Anleggsperioden fordeler seg over tre år og inkluderer både arbeid over og under bakken.
- *Arbeid over bakken:* Anleggsarbeid med gravemaskiner og lastebiler, inkludert flytting og tipping av masser, vil kun pågå i en begrenset del av anleggsperioden. Dette arbeidet vil være fordelt slik:
 - 3–5 uker før 1. mai, år 1: Etablering av parkeringsplassen ved portalbygget.
 - 2–4 uker etter 15. juni, år 1: Oppretting og klargjøring av parkering og tomt for brakkerigg.
 - 3–5 uker etter 15. juni, år 2: Fundamentering av koblingsanlegget.
 - 3–5 uker i år 3: Tilbakeføring av parkeringsplassen ved portalbygget til terrenget.

I tillegg vil det være perioder med utkjøring av masser fra tilpasninger av fjellhallene, men det vil skje utenfor stengeperiodene.

For øvrig vil arbeidene rundt portalbygget hovedsakelig bestå av daglig aktivitet, inkludert:

- Personbiler som kjører til og fra anlegget og parkerer.
- Lossing av lastebiler med truck eller traktor.
- Lastebiler som leverer varer og byggematerialer.
- Personell som beveger seg mellom portalbygget, kantinen/brakkeriggen og arbeidsområdene.
- Montasjearbeid på Statnetts koblingsanlegg.
- *Arbeid under bakken:* Hovedsakelig i dagens kraftstasjonshall. Installasjon av blant annet turbin, generator, transformator og utskiftning av kontrollanlegg. Begrenset boring og noe sprengning. Kraftverket ligger over 200 m under bakken, og det er enighet med reindrifta om at arbeidet ikke vil høres eller merkes på overflaten.

- **Midlertidig rigg- og anleggsområde:** Oppføres ved portalbygget (ca. 10 daa), tilbakeføres etter anleggsarbeidet. Anleggsperioden skal vare i 3 år, med oppstart juli/august 2028, avvikling mars 2031, tilbakeføring ferdig august 2031.
- **Transport og logistikk:** Tilpasninger for reindrift er inkludert i planene. Alt utstyr transporteres via Stillaveien, og det blir ingen bruk av helikopter. Detaljerte transportrestriksjoner i stengeperiodene for Stillabommen (1.5-15.6 og 1.10-1.12). Blant annet krav til hastighetsreduksjon, skiftordning og kolonnekjøring i stengeperioder. All tungtransport skal også foregå utenom stengeperiodene.
- **Kolonnekjøringen** gjennomføres én gang per time i en 12-timersperiode per døgn, både til og fra portalbygget. Statkraft estimerer at økningen i ukentlig trafikkbilde i anleggsperioden vil ligge på omtrent 60 kolonnekjøringer i uken. Utover dette vil trafikken langs veien gå som normalt for øvrige brukere med tilgang til å passere bommen i stengeperiodene, slik som reindriften eller fjellstuen.
- **Bemanning:** Det blir 30 arbeidere på det meste i fjellhallen, og lokale leverandører brukes i størst mulig grad. Tilreisende arbeidere innkvarteres på boliggriggen i stengeperioder (opptil ca. 15 personer).

Støypåvirkning: Anleggsarbeidet vil medføre noe støy, hovedsakelig fra anleggskjøretøy, transport og massehåndtering ved portalbygget. Støyanalysen fra Sweco viser imidlertid at mye av denne lyden vil bli maskert av naturlig bakgrunnsstøy fra vassdraget.

Utredningskrav er fastsatt i konsekvensutredningsforskriften og dekker både direkte og indirekte, midlertidige og varige virkninger. Selv om prosjektet ikke utløser krav om melding med utredningsprogram, har Statkraft og Sweco utarbeidet en prosjektbeskrivelse og delt denne med relevante myndigheter og interessenter. I utredningsprogrammet inngår fagtemaet reindrift som ett av to deltemaer under samisk natur- og kulturutøvelse.

Nullalternativet beskriver situasjonen i influensområdet dersom de planlagte tiltakene ikke gjennomføres, med dagens miljøtilstand som utgangspunkt. Eksisterende infrastruktur, spesielt Alta kraftverk med Stillaveien og tilhørende trafikk, har allerede påvirket reindriften negativt gjennom forstyrrelse av beite- og trekkmønstre. For siidaene og distriktene med beiteområder langt fra Alta kraftverk, er imidlertid Stillaveien nyttig for enklere tilgang til områdene.

Influensområdet for reindrift omfatter soner hvor tiltaket kan medføre direkte eller indirekte påvirkning, som støy, lys og menneskelig aktivitet, samt områder med potensielle følgeeffekter, som endret arealbruk og risiko for sammenblanding av reinflokker. Influensområde for dette prosjektet inkluderer derfor vår-, høst- og barmarksbeiter for Jalgon siida (23C), Válgénjárga siida (23A) og Beaskádas (D41), samt flyttekorridoren for Nuorttabealli (D30C).

1.1 Hva er en konsekvensutredning?

Konsekvensutredninger skal sikre at hensynet til miljø og samfunn blir synliggjort ved utarbeidelse av planer og tiltak. Kunnskapen fra konsekvensutredningen skal legges til grunn for valg av alternativer og ved detaljutforming av de planlagte tiltakene. Konsekvensutredningen inngår i beslutningsgrunnlaget for de myndighetene som skal avgjøre om en plan eller et tiltak kan gjennomføres og på hvilke vilkår.

Konsekvensutredningen skal omtale alle fagtemaer innenfor miljø og samfunn, men legge størst vekt på temaer tiltaket kan få vesentlige virkninger for. Utredningene for de ulike fagtemaene kan skrives samlet i en felles rapport eller deles opp i egne fagrapporter for de enkelte fagtemaene. Konsekvensene for de ulike fagtemaene skal sammenstilles og det skal fastsettes en samlet konsekvens av planen eller tiltaket for miljø og samfunn.

Formålet med delutredningen for fagtema reindrift er å skaffe kunnskap om hvilke virkninger det planlagte tiltaket vil kunne ha for verdier innen fagtemaet.

1.2 Bakgrunn for prosjektet

Statkraft Energi AS har startet utredning og planlegging av et nytt aggregat 3 (A3) i Alta kraftverk, Alta kommune. Tiltaket vil kunne gi en økning av kraftverkets installerte effekt med 120 MW og økning i årlig produksjon på mellom 100 og 150 GWh pr år.

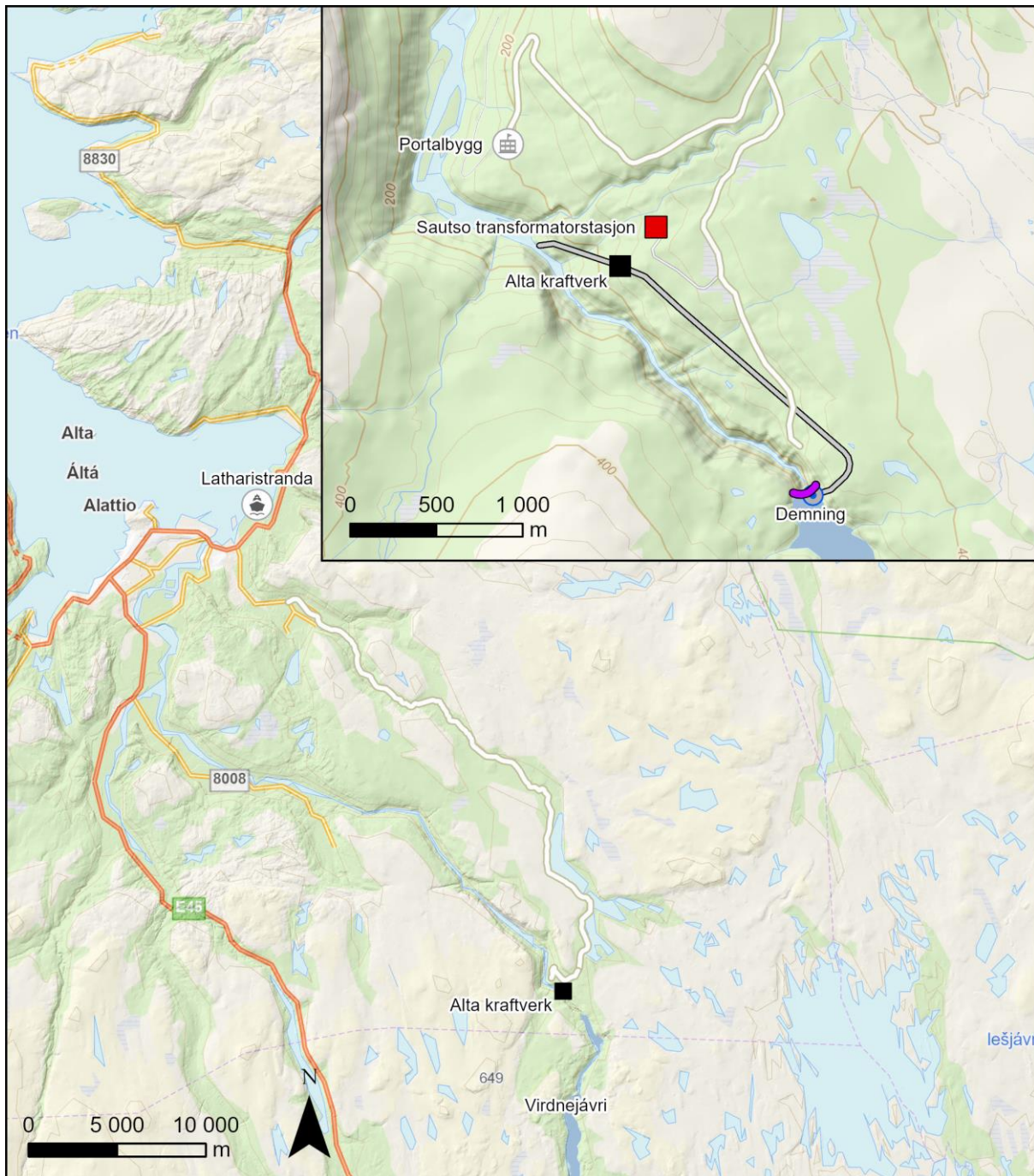
Alta kraftverk ble satt i drift med to aggregater (A1 og A2) i 1987. Under planlegging og bygging av kraftverket ble det lagt til rette for at kraftverket på et senere tidspunkt kunne utvides med et tredje aggregat (A3), dersom større kapasitet i kraftnettet kom på plass. Kraftverket er derfor fysisk klargjort for installasjon av A3, ved at tilløp- og avløpstunell, trafohall, bryterhall og maskinsal er klargjort med tilstrekkelig plass til at A3 kan bygges inn. Under maskinsalgulvet er det en tom fjellhall som er tenkt å huse generator og turbin. Statkraft har ved flere anledninger vurdert installasjon av A3, men manglende nettkapasitet har ikke gjort det mulig å få kraften ut. Da 420 kV-linja fra Troms via Alta til Skaidi ble ferdigstilt og satt i drift for et par år siden, ble nettet forsterket slik at kraften fra A3 kan mates inn i nettet.

Regjeringen lanserte 8. august 2023 «Kraft- og industriløft for Finnmark» [2]. Planen legger opp til betydelig utbygging av kraftproduksjon og nett i Finnmark. I planen beskrives det at manglende nettkapasitet og anstrengt kraftsituasjon i Finnmark er en av de største hindringene for vekst og utvikling i landsdelen. Målet med planen er blant annet å legge til rette for mer kraftkapasitet i Finnmark – slik at kraftsituasjonen forbedres sammenliknet med dagens situasjon. Etter utbyggingen av 420 kV-linja fra Troms via Alta til Skaidi er det nå kapasitet i nettet, i tillegg til at det foreligger et kraftpotensial i regionen. Denne kombinasjonen fører til at Statkraft har satt i gang arbeidet med planene for et tredje aggregat (A3) i Alta kraftverk.

1.3 Områdebeskrivelse

Alta kraftverk ligger i Altaelva i Alta-Kautokeinovassdraget (Figur 1.1). Altaelva renner gjennom Kautokeino kommune og Alta kommune med utløp til Altafjorden. Elva er 240 km lang og nedbørfeltet strekker seg over ca. 9 000 km². Alta kraftverk ligger ca. 40 km fra Altaelvas utløp til fjorden, og utnytter et fall på 185 meter fra det 18 kilometer lange magasinet Virdnejávri. Kraftverket og damanlegget ligger i Alta kommune, mens magasinet for det meste ligger i Kautokeino kommune.

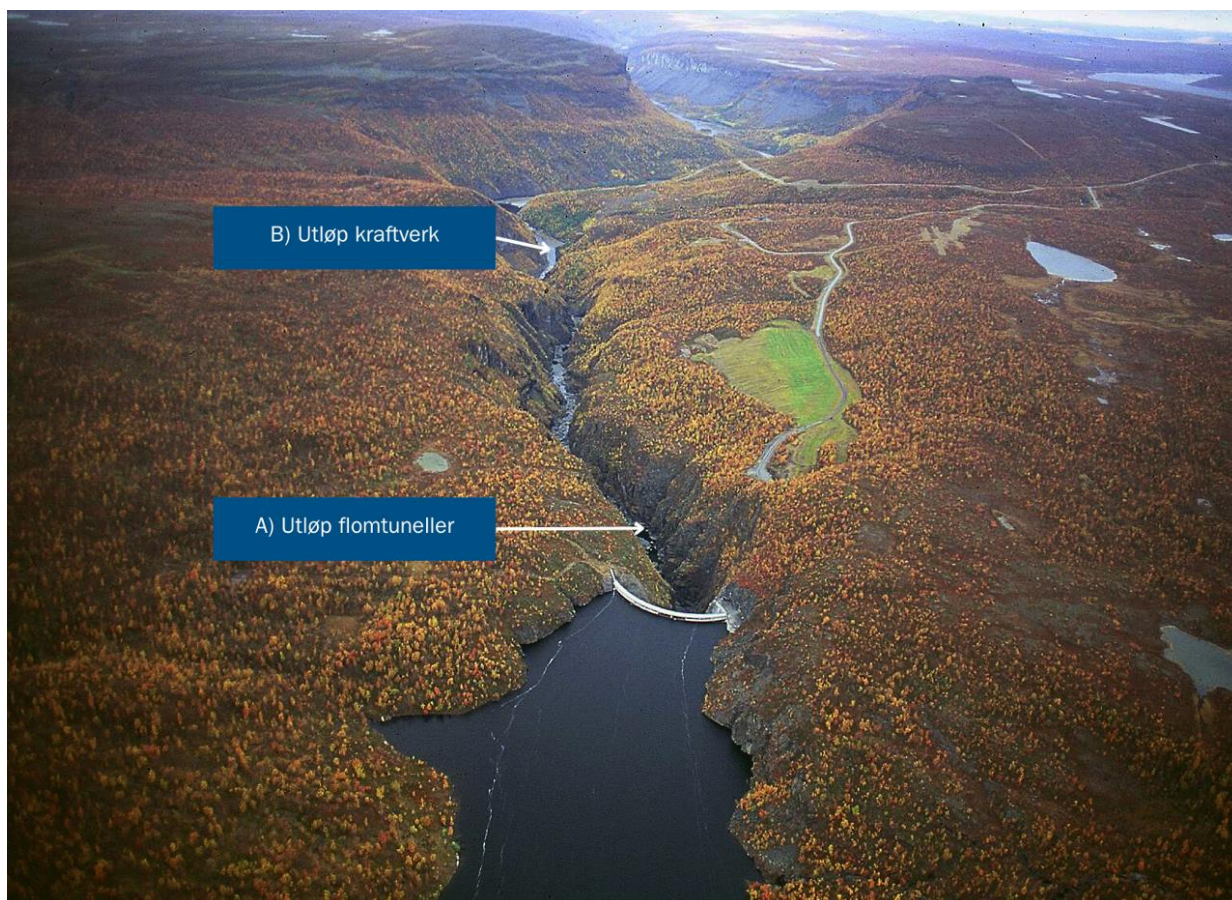
Adkomsten til anlegget går via Alta, fra E6 via Tverrelvdalsveien og Stillaveien, opp til demningen og til portalbygget med inngangen til selve kraftverket (Figur 1.1).

Figur 1.1. Oversiktskart som viser plasseringen til Alta kraftverk langs Alta-Kautokeino-vassdraget, i Alta og Kautokeino kommuner [3]

1.4 Dagens driftssituasjon for Alta kraftverk

Virdejavrimagasinet er et høydemagasin, og reguleres mellom HRV 265 moh og LRV 200 moh (høyeste og laveste reguleerte vannstand). Inntaket til kraftverket er i magasinet, mens utløpet ligger 2,1 km nedstrøms (nordvest for) betongdammen (Figur 1.1). Flomvann føres forbi betongdammen gjennom flomtunneler, som har utløp til elva ca. 0,3 km nedstrøms betongdammen (Figur 1.2). Fra utløpet av flomtunnelen til utløpet fra kraftstasjonen, over en strekning på ca. 1,8 km, består vannføringen av flomvann fra dammen samt et marginalt lokalt tilsig.

Figur 1.2. Strekningen mellom A) utløpet av flomtunellene og B) utløpet av kraftverket, hvor dagens vannføring består av flomvann fra dammen og et marginalt lokalt tilsig. Foto: Statkraft.

Kraftverket har i dag installert to aggregater med effekt på til sammen 153 MW. Når vannføringen i vassdraget overstiger kraftverkets slukeevne og magasinet er fullt, må det overskytende vannet tappes forbi dammen gjennom flomtuneller. Magasinvolumet er begrenset. Magasinet tappes normalt ut i løpet av servinteren og i forkant av vårfloppen, og fylles opp igjen av smeltevann i løpet av noen få dager når vårfloppen starter.

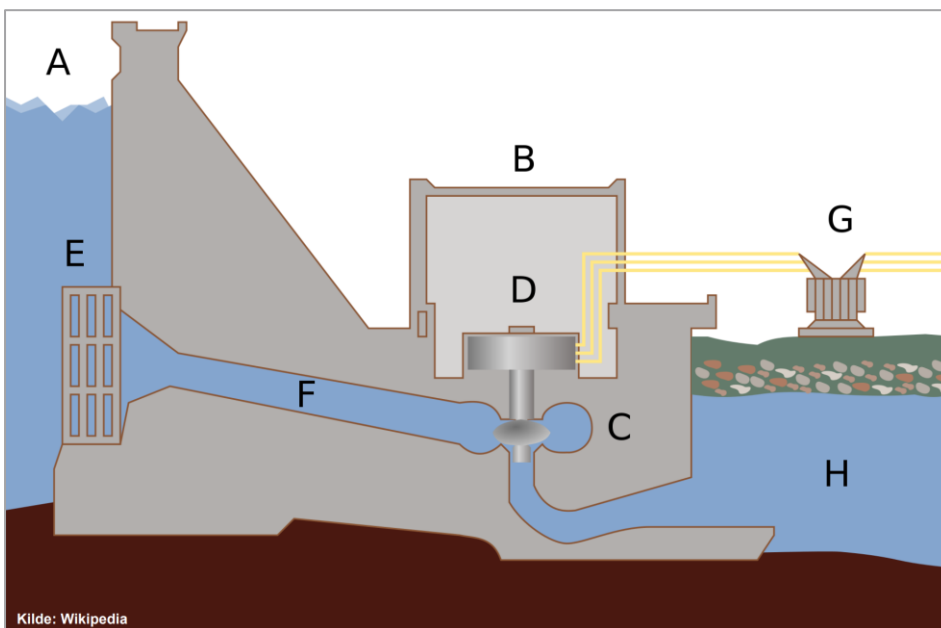
Alta kraftverk har et strengt manøvreringsreglement, med detaljerte beskrivelser av hvordan tappingen fra magasinet skal gjennomføres. Et rådgivende manøvreringsråd (NVE, Alta Laksefiskeri Interessentskap (ALI), Statsforvalteren og Statkraft) følger opp at tappingen skjer i henhold til reglementet. Manøvreringsreglementet gjør at kraftverket i stor grad driftes som et elvekraftverk, hvor tappingen tilsvarer tilsiget i elva. Dagens driftsmønster er jevn kjøring på tilsig. Tappingen fra Virdnejåvri og kravet til vintervannføring gir en mer stabil og høyere vintervannføring nedstrøms kraftverket enn naturlig vannføring.

Statkrafts driftspersonell benytter Stillaaveien for tilkomst til Alta kraftverk. Dette omfatter både daglig drift og nødvendig vedlikehold, i henhold til gjeldende konsesjon for anlegget. Bommen ved Stilla er stengt vår (1.5 – 15.6) og høst (1.10 - 1.12) av hensyn til reindrifta. I periodene når bommen er åpen, er det fri ferdsel på veien for alle. I periodene når bommen er stengt, har Statkraft og Statnett (inkludert underleverandører), fjellstuene, eiere av telemaster og annen infrastruktur samt reindrifta tilgang til å benytte veien. Bruken av veien i dagens situasjon (referansesituasjonen) er nærmere beskrevet i kap. 5.1.

1.5 Tiltaksbeskrivelse

1.5.1 Nytt aggregat 3 (A3)

Da Alta kraftverk ble bygget ble det planlagt for installasjon av et tredje aggregat (A3). Vanntuneller, maskinhall, rom til transformator og tekniske støtteanlegg er allerede på plass i fjellanlegget (Figur 1.3). Det som gjenstår er installasjon av turbin, generator og transformator (pkt. C og D) i den klargjorte maskinhallen.

Figur 1.3. Øverst: Fjellhallen i Alta kraftverk med eksisterende aggregater (A1 og A2) og klargjort plass for nytt aggregat 3 (A3) i bakkant. Foto: Statkraft. Nederst: Skisse over vannkraftverk med inntaksmagasin (A), kraftstasjon (B), turbin (C), generator (D), varegrind (E), tilløpstunnel (F), transformator (G) og avløp (H). Nytt aggregat 3 medfører installasjon av ny turbin, generator og transformator inne i den klargjorte kraftverkshallen. Kilde: [4]

I fjellhallen er det plass til å sette inn et nytt aggregat med effekt på 120 MW, uten å utvide det eksisterende fjellrommet. Sammen med A3 installeres det også en ny forbislippingsventil med kapasitet på 18 m³/s. Denne ventilen vil bygges inn i sidene på eksisterende fjellhall for A3, men trenger et nytt boret avløp inn til utløpstunnelen for å få vannet ut. Massene fra disse tilpasningene av fjellhallen og det borede avløpet utgjør rundt 250 m³ fast fjell. Fjellmassene som tas ut vil bli brukt i opparbeidelsen av parkeringsplassen utenfor kraftverket og til forsterking av veier og avkjøringer for reindrifta (se kap. 7.1

om skadereduserende tiltak). Ut over dette medfører ikke uttaket behov for etablering av nye tipper og massedeponier i terrenget på overflaten.

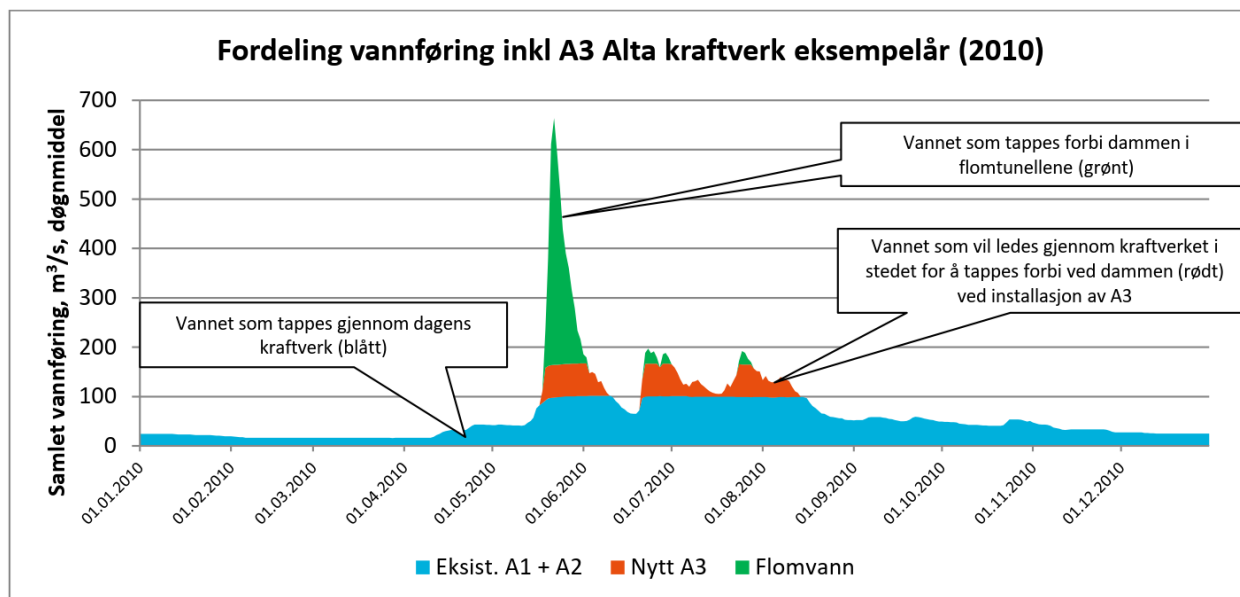
Dagens to aggregater har ikke overlappende driftsområder. Det minste aggregatet, A1, er i drift for vannføringer opp til 33 m³/s. Det store, A2, overtar fra 33 m³/s og videre oppover for høyere vannføringer. For A2 er vannføringer mellom 33 m³/s og 38 m³/s et utfordrende intervall å kjøre anlegget på, hvor det er vanskelig å oppnå optimal drift. Et viktig mål med design av et nytt aggregat A3 er å oppnå gode driftsforhold for vannføringer som overlapper for de to eksisterende aggregatene.

1.5.2 Produksjonsgevinst

Kraftverkets installerte effekt er i dag mindre enn det kraftverket opprinnelig ble designet for og det som var potensialet. En følge av dette er at en betydelig mengde vann hvert år tappes forbi dammen gjennom flomtuneller om våren, sommeren og høsten. Det er noe av dette vannet som nå planlegges utnyttet av et nytt aggregat 3 (A3) i kraftverket.

I dag tappes flomvann forbi dammen når vannføringen i elva er over 99 m³/s. Dagens flomtap utgjør en betydelig mengde tapt energi per år. Som eksempel for perioden 2006 til 2018 varierte det totale flomtapet tappet fra dammen mellom 180 og 375 GWh pr år. Til sammenligning produserer Adamselv kraftverk (hele regulering) med to kraftverk (Adamselv og Offervann) 202 GWh pr år.

Det er ikke teknisk og økonomisk mulig å nyttiggjøre seg av alt flomvannet, men deler av flomtapet kan utnyttes med et tredje aggregat. Figur 1.4 illustrerer tappingen fra dammen i et eksempelår, dersom A3 på 120 MW hadde vært installert. Ved installasjon av A3 øker kraftverkets slukeevne og en større andel av flomvannet (rødt) vil ledes gjennom kraftverket, i stedet for at det tappes via flomtunellene.

Figur 1.4. Figur som viser hvordan vannet som tappes fra dammen vil fordele seg i et eksempelår, dersom aggregat 3 hadde vært installert. Kilde: Statkraft.

Økt årsproduksjon ved installasjon av A3 vil variere med tilsiget, nedbør og hvor brått smeltingen skjer på våren. Produksjonen vil ligge et sted mellom 100 til 150 GWh pr år. Dersom smeltingen skjer sakte, vil flomvannet fordele seg over lengre tid og en større andel av smeltevannet kan gå til produksjon. Skjer smeltingen hurtig vil en større andel gå via flomtunellene og man for noe lavere produksjon. Figur 1.4 viser en vårflom som når maksimal vannføring på ca. 650 m³/s. De største flommene målt i elva har vært på over 1000 m³/s.

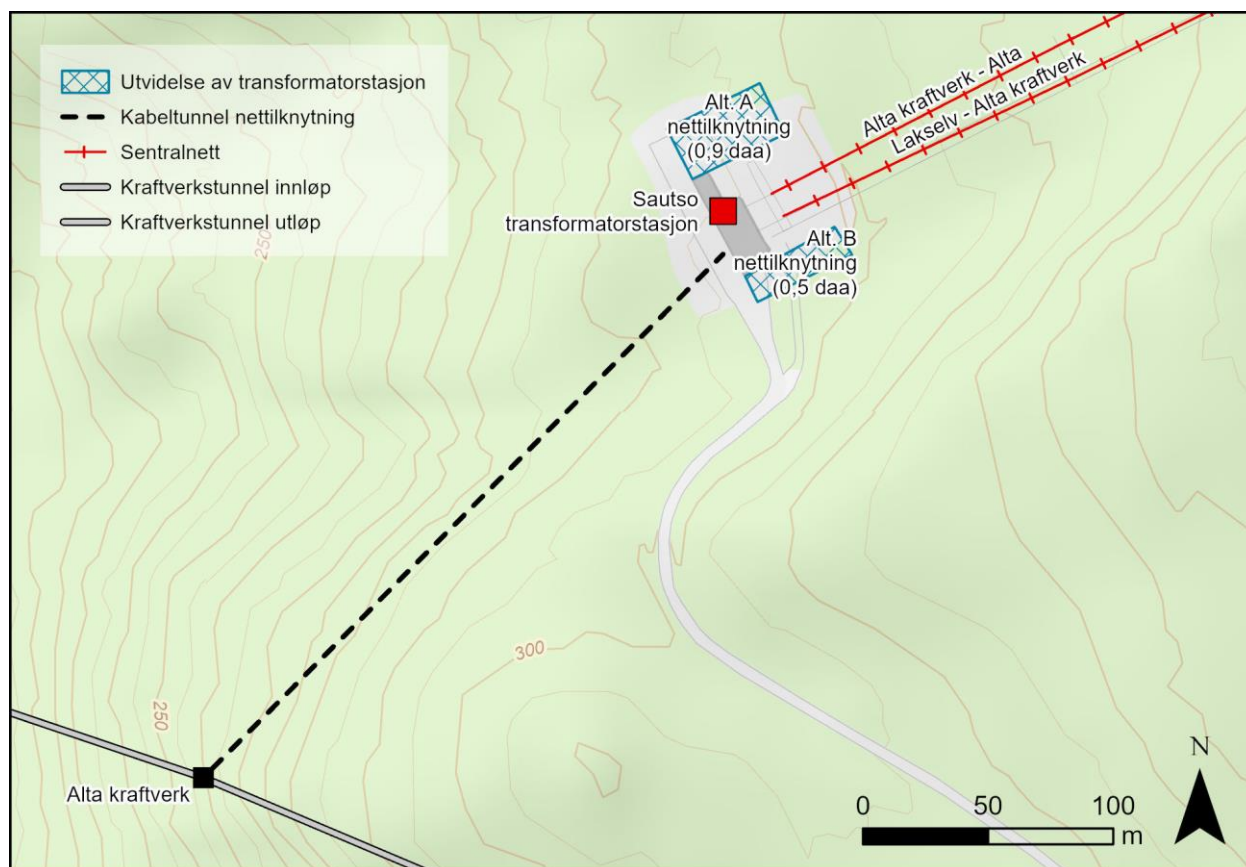
1.5.3 Hydrologi og manøvreringsreglement

Dersom mer av flomvannet blir ledet gjennom kraftverket, vil dette føre til redusert flomvannføring deler av året på den ca. 1,8 km lange strekningen mellom utløpet av flomtunellene (punkt A) og kraftverket (punkt B; Figur 1.2). Elvestrekningen er ikke lakseførende, svært utilgjengelig og har kun vannføring fra lokalt tilsig utenom flomperioden i dagens situasjon.

Nytt aggregat A3 medfører ikke endringer i manøvreringsreglementet for magasinet i Virdnejávri. Det betyr at vannstand og isforhold blir uendret og i henhold til dagens drift av kraftverket. Også nedstrøms utløpstunnelen for kraftverket blir vannføringer og andre hydrologiske forutsetninger uendret og i henhold til dagens situasjon.

1.5.4 Nettilknytning

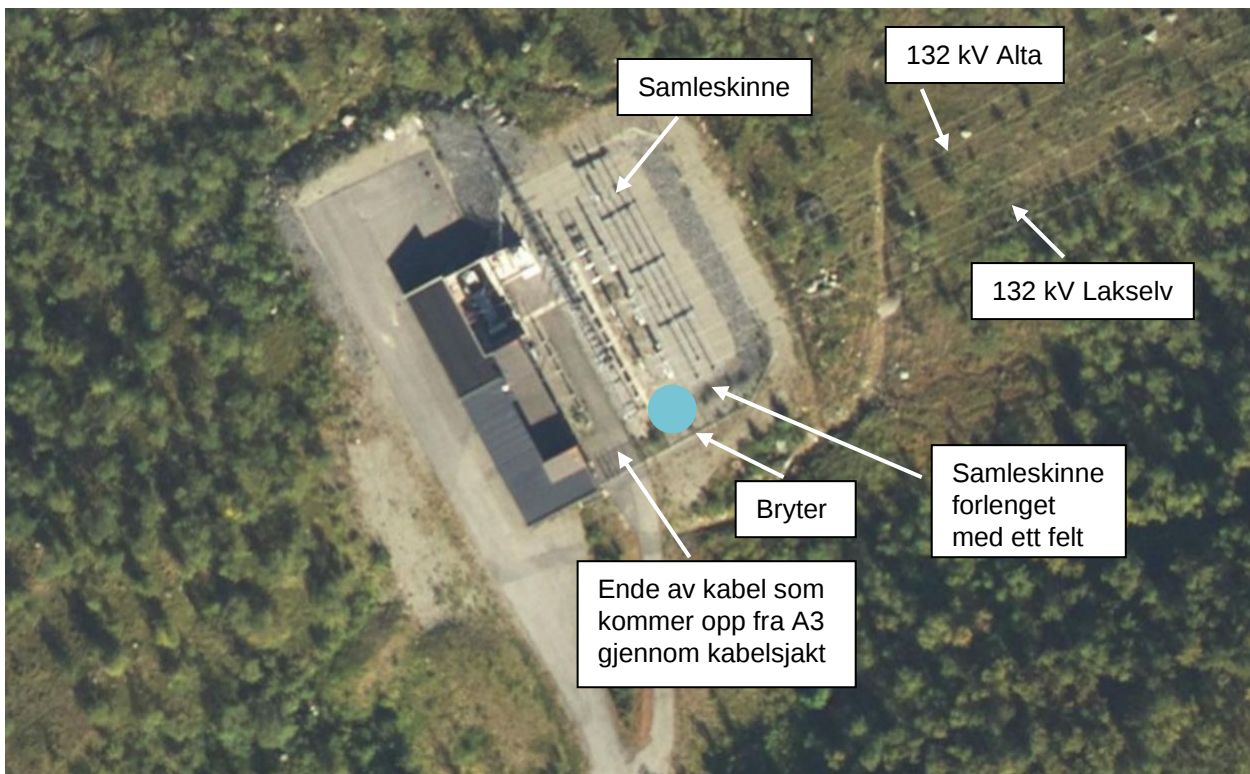
Alta kraftverk er tilknyttet kraftnettet gjennom kabler som går i tunnel fra kraftverket til Sautso transformatorstasjon (Figur 1.5). Eksisterende kabeltunnel fra kraftverket til transformatorstasjonen har kapasitet til, og er allerede klargjort for, kabel fra et tredje aggregat (A3).

Figur 1.5. Alta kraftverk er tilknyttet Sautso transformatorstasjon gjennom kabler i tunnel. Transformatorstasjonen er videre knyttet til kraftnettet gjennom to 132 kV luftledninger som går til henholdsvis Alta og Lakselv. Nytt aggregat 3 vil kreve noe utvidelse av Sautso transformatorstasjon. Statkraft har skissert to ulike alternativer A og B for utvidelse mot enten A) nordvest eller B) sørøst.

Produksjonen fra A3 vil føres via kabeltunellen ut til koblingsanlegget ved Sautso transformatorstasjon. Eksisterende koblingsanlegg har tre bryterfelt og kabeltunellen kommer ut like ved disse. Bryterstasjonen må utvides med ett felt (fra dagens tre felt til totalt fire felt) i forlengelsen av eksisterende anlegg. Det er foreløpig ikke avklart hvor utvidelsen av transformatorstasjonen vil skje. Statkraft har skissert to ulike alternativer for utvidelse mot enten A) nordvest eller B) sørøst (Figur 1.5). Dette gir økt arealbruk for transformatorstasjonen på ca. 0,5-1 daa. All utvidelse skjer inne på Statnett sin tomt. Figur 1.6 viser en løsning med utvidelse i retning B) sørøst. Grunnarbeidet skal gjøres mellom 1.12 - 1.5.

Noe grunnarbeid må gjøres på tint mark og vil gjennomføres i tidsperioden 15.6-1.10. Montasje av utstyr vil bli lagt utenom stengeperiodene for Stillabommen. Tidspunkt skal tilpasses til når arbeidet gjør minst ulempe for reindrifta.

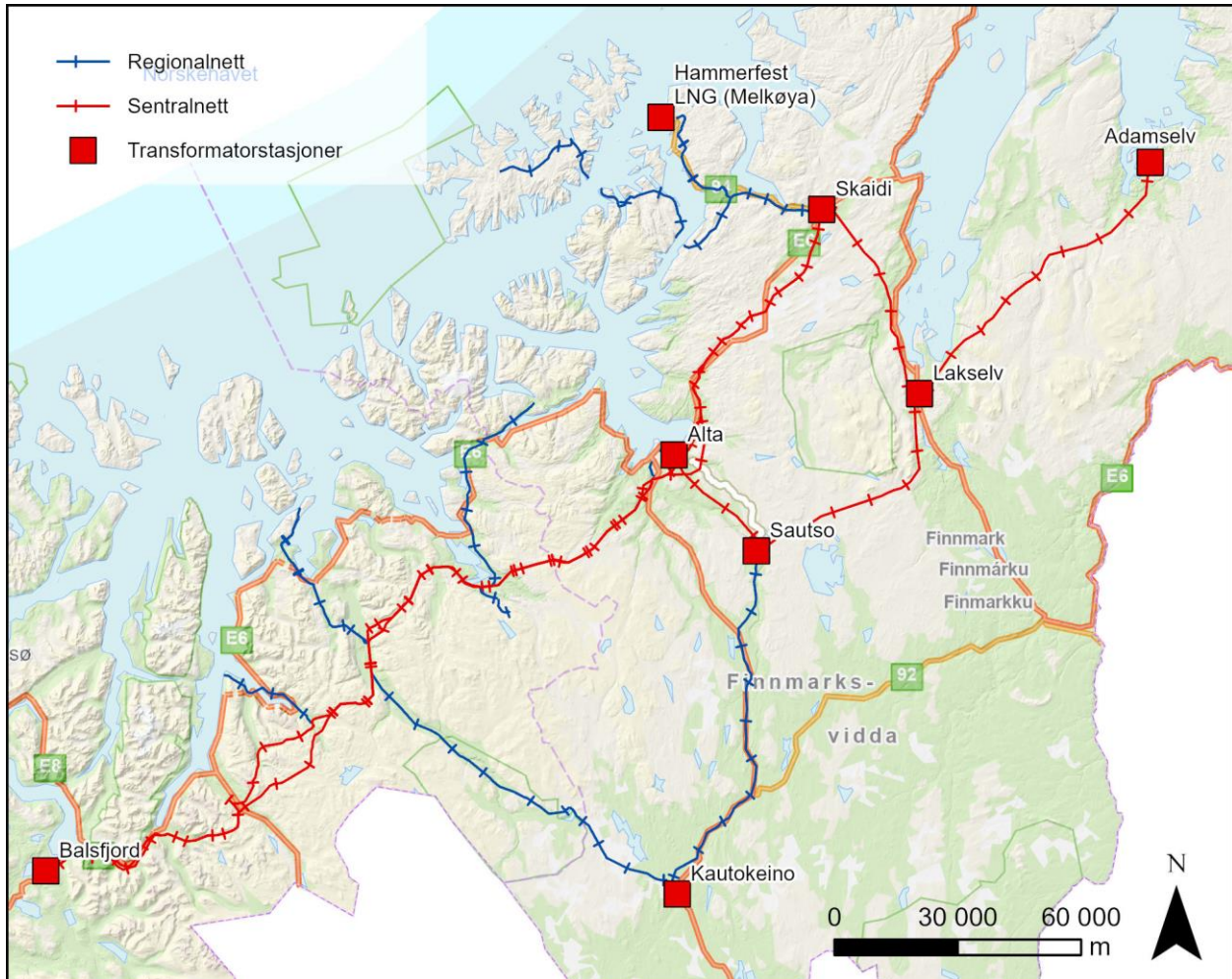
Figur 1.6. Illustrasjon av arealbruk for nettilknytning ved Sautso transformatorstasjon, dersom alternativ B for utvidelse blir valgt.

Fra Sautso transformatorstasjon går det to 132 kV luftledninger mot henholdsvis Alta og Lakselv (Figur 1.7). Ny 420 kV linje mellom Balsfjord og Skaidi via Alta er de senere årene bygget og satt i drift. Olje- og energidepartementet har også gitt konsesjon for bygging av en ny 420 kV linje mellom Skaidi og Hammerfest. Statnett har fått samtykke til forhåndstiltredelse for bygging av linjen, i påvente av at erstatningsskjønnet blir avklart i rettssystemet [5, 6]. En ny 420 kV linje mellom Skaidi og Lebesby (Adamselv) er også under planlegging. Her er konsesjonssøknaden er til sluttbehandling hos NVE [7].

Statnett har i tilbud til Statkraft om nettilknytning opplyst at Alta kraftverk kan mate inn 200 MW mot Alta og 50 MW mot Lakselv via Sautso transformatorstasjon i eksisterende nett fra 2030. Det vil si at A3 kan kobles til kraftnettet, uavhengig av om ny 420 kV linje fra Skaidi til Lebesby blir bygget og satt i drift. For Statkraft betyr dette at A3 vil bygges for 120 MW, men driftes med en begrensing på 100 MW inntil videre. Begrensningen på 100 MW er en forutsetning som sikrer tilstrekkelig prosjektøkonomi for Statkraft, både på kort og lang sikt. En eventuell positiv investeringsbeslutning for A3 fra Statkraft vil dermed ikke være avhengig ny 420 kV Skaidi - Lebesby, slik Statkraft antok tidlig i prosjektutviklingen.

Med dette legger Statkraft til grunn at A3 kan bygges og tilkobles dagens nett forutsatt at linja til Hammerfest (som er under bygging) ferdigstilles. A3 vil ikke utløse behov for nye linjer, oppgradering av

linjene fra Sautso til Alta/Lakselv eller nettforsterkning videre østover fra Skaidi. Statkraft utelukker likevel ikke at Statnett kan få behov for arbeider i sine koblingsanlegg lokalt i Sautso, Alta og Lakselv. Dette vil avklares nærmere med Statnett i den videre prosjekteringen.

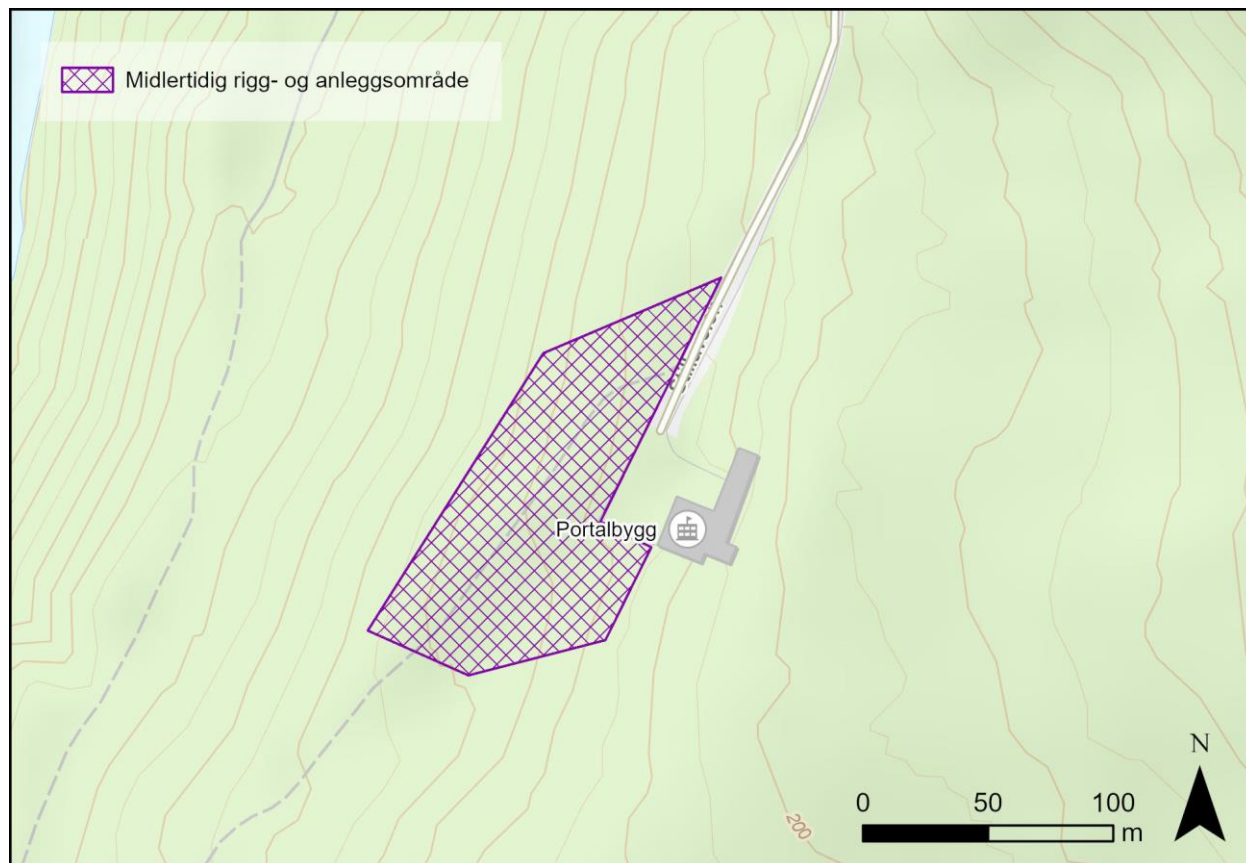
Figur 1.7. Oversikt over eksisterende kraftnett som nytt aggregat A3 i Alta kraftverk vil bli knyttet til. Kilde: [3]

1.5.5 Anleggsgjennomføring og tilbakeføring

Anleggsarbeidet vil i all hovedsak skje under bakken, inne i dagens kraftstasjonshall. Arbeidet vil inkludere blant annet installasjon av forbislippingsventil, turbin, generator, transformator, koblingsanlegg, kabler og kontrollanlegg. Det vil gjennomføres betong- og støpearbeid inne i fjellhallen, og det blir et begrenset arbeid med wiresaging, boring og eventuelt noe sprengning for å gi plass til forbislippingsventilen. Dersom det blir sprengning, vil det gjøres som små salver mens kraftverket er i drift og det blir derfor strenge krav til rystelser. Statkraft og reindrifta har i møter vært enige om at aktiviteten under jorda ikke vil høres eller merkes på overflaten, siden fjellhallene ligger mer enn 200 m under overflaten.

I anleggsperioden er det behov for å etablere en midlertidig bolig- og kontorrigg ved portalbygget. Det er ikke plass til å etablere denne på eksisterende opparbeidet areal. Det vil derfor bli etablert et midlertidig rigg- og anleggsområde i forlengelsen av eksisterende parkeringsplass. Det er i Figur 1.8 vist et areal på om lag 10 daa, men det er ikke sikkert Statkraft trenger å ta hele dette arealet i bruk. Arealet vil bli tilbakeført etter at anleggsarbeidet er ferdigstilt.

Alt utstyr og materialer skal transporteres opp til portalbygget på lastebiler via Stillaveien. Det blir ilandføring av de største enkeltkomponentene på kaianlegget i Alta sentrum, også kjøres lasten opp via brua i Øvre Alta over Raipas til Elvebakken og deretter E6 og opp videre Tverrelvdalen. Mannskapstransporten vil skje med personbiler på Stillaveien. Det vil ikke bli benyttet helikopter i forbindelse med anleggsgjennomføringen.

Figur 1.8. Plassering av midlertidig rigg- og anleggsområde utenfor portalbygget. Området på ca. 10 daa skal benyttes til en midlertidig bolig- og kontorrigg, parkering og mellomlagring. Arealet vil bli tilbakeført etter at anleggsarbeidet er ferdigstilt.

Statkraft forventer at prosessen med myndighetstillatelser vil ta om lag to år, og at en tillatelse eventuelt kan bli gitt i løpet av første halvår 2027. Først når tillatelser er gitt, kan komponenter til arbeidet kjøpes inn og settes i produksjon. Komponentene har lang produksjonstid, og estimert oppstart for anleggsarbeidet er derfor satt til tidligst midten av 2028 (Tabell 1-1). Selve anleggsperioden vil strekke seg over ca. tre år, og de siste arbeidene med tilbakeføring av arealer er planlagt ferdigstilt i midten av 2031. Framdriftsplanen er oppgitt med eksakte datoer, måneder og årstall for å ha et grunnlag for å vurdere prosjektets påvirkning på reindrift. Det er flere faktorer som påvirker fremdriften og hvor lang tid de ulike delprosessene vil ta. Det er derfor like sannsynlig at årstallene oppgitt i framdriftsplanen vil bli forskyvet som at de vil stemme. Tilpasningen av tidspunkt for aktiviteter gjennom året av hensyn til reindrift og andre miljø- og samfunnsinteresser vil likevel bli opprettholdt hvis prosjektet forskyves ut i tid.

Omfanget av aktiviteter og antall arbeidere vil variere gjennom anleggsperioden (Tabell 1-1). Første steg i anleggsarbeidet vil være å etablere det midlertidige rigg- og anleggsområdet utenfor portalbygget. Det meste av anleggsarbeidet kan skje i vinterperioden (1.12 – 1.5), når det ikke er rein i området. Avtaking og tilbakelegging av jordlag, samt mindre opprettingsarbeider ved setningsforskyvninger, må gjøres på tinet mark. Statkraft skal ha dialog med reindriften for å tilpasse tidspunktet til når arbeidet påvirker reindriften minst mulig. Etableringen av rigg- og anleggsområder vil ta ca. fire uker. Bolig- og kontorriggen vil bli satt opp i juli/ august 2028. Bruken av rigg- og anleggsområdet vil opphøre i mars 2031, mens tilbakeføringen av arealet er planlagt i august 2031, for å unngå de mest sårbare periodene for reindriften.

Masser fra fjellhallen vil bli benyttet for å etablere rigg- og anleggsområdet. Massene vil bli liggende ved tilbakeføring, men området vil bli omgjort til «naturlig» terreng. Tilbakeføringen vil ta ca. fire uker og tidspunktet for tilbakeføring kan tilpasses reindrifta ved behov.

Arbeidene inne i fjellhallen er estimert å starte i september 2028 og vil pågå fram til mars/april 2031. Støpearbeider vil pågå løpende gjennom første halvdel av arbeidsperioden, men vil ikke bli planlagt til stengeperiodene for Stillabommen vår (1.5 - 15.6) og høst (1.10 - 1.12), for å redusere trafikken langs Stillaveien i de mest sårbare periodene for reindrifta. Arbeidene med nettilknytning av A3 ved Sautso transformatorstasjon er planlagt gjennomført i perioden januar til oktober 2029, men i hovedsak utenom stengeperiodene for Stillabommen.

Tabell 1-1. Estimert gjennomføringsplan for innstillingen av aggregat 3 (A3) i Alta kraftverk. Det er angitt årstall og datoer for å gi en konkret plan som KU reindrift kan ta utgangspunkt i for vurdering av konsekvens. Tabellen er en forenklet versjon av oversendt gjennomføringsplan utarbeidet av Statkraft (se Vedlegg 1). Gjennomføringsplanen viser varigheten for anleggsarbeidet og tidligste oppstart. Det er flere faktorer som kan gi en senere oppstart enn det som her er angitt. Da vil årstallene i framdriftsplanen bli forskjøvet, men aktivitetenes innbyrdes plassering på måned/årstid vil opprettholdes.

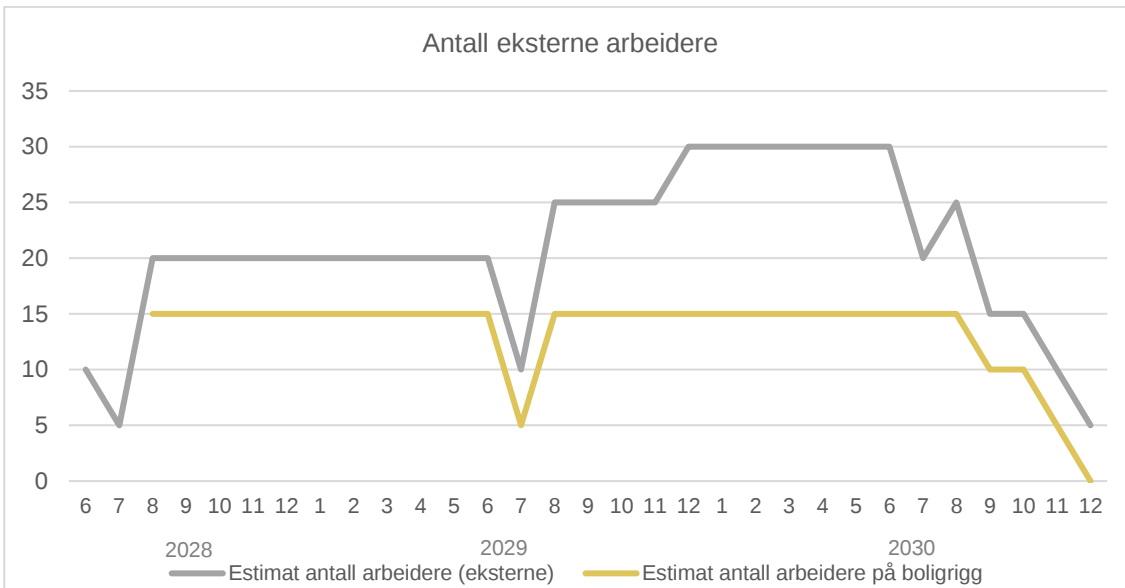
Aktivitet	2028	2029	2030	2031
Midlertidig rigg- og anleggsområde portalbygget*	Etter 20. jun			Til aug
Bolig- og kontorrigg portalbygget	Fra sept			Til mars
Arbeid inne i fjellhallen	Fra sept			Til mars
Større støpearbeider inne i fjellhallen **	Fra sept		Til feb	
Nettilknytning Sautso transformatorstasjon		Jan - okt		
Aggregat 3 i drift			Mai	

* Bruken av rigg- og anleggsområdet opphører mars 2031, men tilbakeføring er planlagt ferdigstilt i august av hensyn til reindrifta

** Det blir ikke planlagt støpearbeid i stengeperiodene for Stillabommen (01.05 - 20.06 og 01.10 - 01.12)

Behovet for eksterne arbeidere vil variere gjennom anleggsperioden (Figur 1.9). Estimert antall arbeidere angir maksimalt antall personer det er plass til/behov for i forbindelse med de ulike arbeidsoperasjonene. I første fase med bygging av aggregatet vil det være behov for inntil fem arbeidere pr. fag for bygg, mekanisk, elektro og byggherre samtidig. Når kabel og kontrollanlegg skal installeres vil det være behov for ytterligere fem til syv personer pr. fag. På det meste vil anleggsarbeid medføre en økt arbeidsstyrke i fjellhallen på 30 arbeidere. Estimert antall eksterne arbeidere kommer i tillegg til personell for drift og vedlikehold som normalt oppholder seg ved Alta kraftverk gjennom året.

I tillegg til mannskapstransport, vil Stillaveien blir benyttet til varelevering og transport av materialer og utstyr. Prosjektet er ikke detaljplanlagt på nåværende tidspunkt, men Statkraft har likevel forsøke å gi en indikasjon på den mengden transport og aktivitet som kan forventes i anleggsperioden.

Figur 1.9. Oversikt over estimert antall eksterne arbeidere gjennom anleggsperioden. Tilreisende arbeidere vil bo på bolig- og kontorriggen utenfor portalbygget. Estimert antall arbeidere kommer i tillegg til personell for drift og vedlikehold som normalt oppholder seg ved Alta kraftverk gjennom året.

Transport i stengeperioden for Stillabommen (1.5 -15.6 og 1.10 – 1.12):

- Varelevering drift (mat, sengetøy, renovasjon, etc) – fem varebiler/lastebiler pr uke
- Varelevering tekniske komponenter – fem til ti varebiler/lastebiler pr uke
- Transport av mannskaper (kolonnekjøring ved behov en gang pr time, minimum to personer i hver bil der det er løsbart).

Transport utenom stengeperioden for Stillabommen:

- Varelevering drift (mat, sengetøy, renovasjon, etc) – fem varebiler/lastebiler pr uke gjennom hele anleggsperioden
- Elektro- og mekanisk utstyr – rundt 50-100 lastebiler (semi) samlet for hele anleggsperioden
- Bygg- og anleggsarbeider med fjellarbeider og betong – rundt 100-150 lastebiler med forskaling, maskiner og utstyr og rundt 350-400 laster med betongbiler samlet for hele anleggsperioden
- Etablering og avvikling av parkeringsplassen og riggområder – 50-70 lastebiler samlet for hele anleggsperioden
- Spesialtransporter (trafo, tromme, etc,) – rundt to til fem tungtransporter samlet for hele anleggsperioden

Statkraft forventer at arbeid knyttet til fagene bygg og elektro i stor grad kan leveres av lokale leverandører i Alta som kjører opp og ned til portalbygget hver dag. Arbeid knyttet til fagene maskin, generator og høyspent vil i stor grad måtte utføres av tilreisende arbeidere som vil bo på brakkeriggen.

I periodene når Stillabommen er stengt, vil Statkraft stille krav om skiftordning og innkvartering på boligriggen for tilreisende arbeidere. Statkraft vil også utarbeide retningslinjer på turområder for innkvarterte arbeidere i stengingsperiodene for bommen. For lokale arbeidere og transport av varer, materialer og utstyr vil Statkraft stille krav om kolonnekjøring hver hele time fra Stillabommen/portalbygget, samt krav om samkjøring for minst to personer.

Kolonnekjøringen gjennomføres én gang per time i en 12-timersperiode per døgn, både til og fra portalbygget. Statkraft estimerer at økningen i ukentlig trafikkbilde i anleggsperioden vil ligge på omtrent 60 kolonnekjøringer i uken. Statkraft har ikke myndighet til å pålegge restriksjoner på andre, lovlige

brukere av Stillaveien. Det vil ikke bli lagt restriksjoner for øvrige brukere som har tilgang til å passere bommen i stengeperiodene, slik som reindrifta eller fjellstuene.

Krav til samkjøring og reduksjon av transport skal ivaretas i kontrakt med entreprenører og underleverandører, og vil også være et fast punkt i planleggings- og byggemøter mellom Statkraft og innleide entreprenører.

Hastigheten mellom Stillabommen og Sautso/dammen skal i stengeperioden for Stillabommen skiltes ned til 70 km/h. Når 23A Vålgenjårga/23C Jalgon har rein i gjerdet ved Jotkabekken/Jotkavannet samt når 23C har rein samlet på halvøya mellom Altaelva og Jotkavannene, skal Statkraft skilte ned hastigheten på Stillaveien til 50 km/h mellom portalbygget i Sautso, dammen og campingplassen i nordenden av Jotkavannet. I periodene når bommen er åpen for fri ferdsel, vil det ikke stilles krav til kolonnekjøring, skiftordninger, innkvartering eller turområder.

Statkraft har startet forhandlinger om avtaler om rammer for dialog, involvering, skadereduserende tiltak og kostnadsdekning (inkl. merarbeid, fysiske tiltak og produksjonstap) for konsesjonsfasen og gjennomføringsfasen med 23A/23C/D41. Statkraft har også deltatt i møter for kunnskapsinnhenting mellom Sweco og siidaene/distriktene høsten 2024 og våren 2025, for å sikre god forståelse hos Statkraft om prosjektets potensielle negative påvirkning for reindrift. Statkraft har løpende innarbeidet alle aktuelle og gjennomførbare skadereduserende tiltak i tiltaksbeskrivelsen og gjennomføringsplanen for prosjektet for å ta ned ulempen anleggsfasen vil ha på reindrifta. Alle skadereduserende tiltak som er forutsatt innarbeidet i konsesjonssøknaden eller foreslått på bakgrunn av konsekvensutredningen er listet opp i kap. 7.1.

1.5.6 Støypåvirkning

1.5.6.1 Støykilder og støysituasjoner

Sweco har på oppdrag fra Statkraft utarbeidet et notat som vurderer mulige støykilder og beregner forventet støynivå samt rekkevidde for ulike støykilder i anleggsfasen [8]. Det er også gjennomført lydmålinger ved portalbygget og nede mot vassdraget, for å finne dagens nivå for bakgrunnsstøy fra lydkilder som rennende vann/foss og aktiviteter utenfor portalbygget.

Støyen i anleggsperioden vil primært komme fra;

- tyngre og lettere kjøretøyer som benytter Stillaveien,
- bruk av anleggsmaskiner i forbindelse med etablering / tilbakeføring av rigg- og anleggsområdet ved portalbygget, og
- fra grunnarbeider og monteringsaktiviteter ved Sautso transformatorstasjon når nettilknytningen for A3 skal etableres.

Støynotatet undersøker følgende støysituasjoner:

- Eksempel på passeringsnivå (maksimalnivå) til lett kjøretøy som kjører på Stillaveien
- Eksempel på passeringsnivå (maksimalnivå) til tungt kjøretøy (eksempel betongbil) som kjører på Stillaveien
- Eksempel på tung gravemaskin som behandler masser med stein i forbindelse med en planering utenfor portalbygget (lydeffektnivå på L_{WA} = 113 dB)

Tabell 1-2 viser lydeffektnivå for lette og tunge kjøretøyer for ulike avstander fra lydkilden. Det er lagt til grunn kjøring i 60 km/t på tørr asfalt. Faktisk kjørehastighet for tunge kjøretøy vil trolig være noe lavere på Stillaveien, men hastigheten på 60 km/t legges til grunn for å ikke underestimere støyen. Med stigning på veien vil lydtrykket øke, mens terreng kan gi skjerming og markdempning (myk mark reduserer lydnivået i forhold til avstand).

Tabell 1-2. Lydeffektnivå for lette og tunge kjøretøyer for ulike avstander fra lydkilden [8].

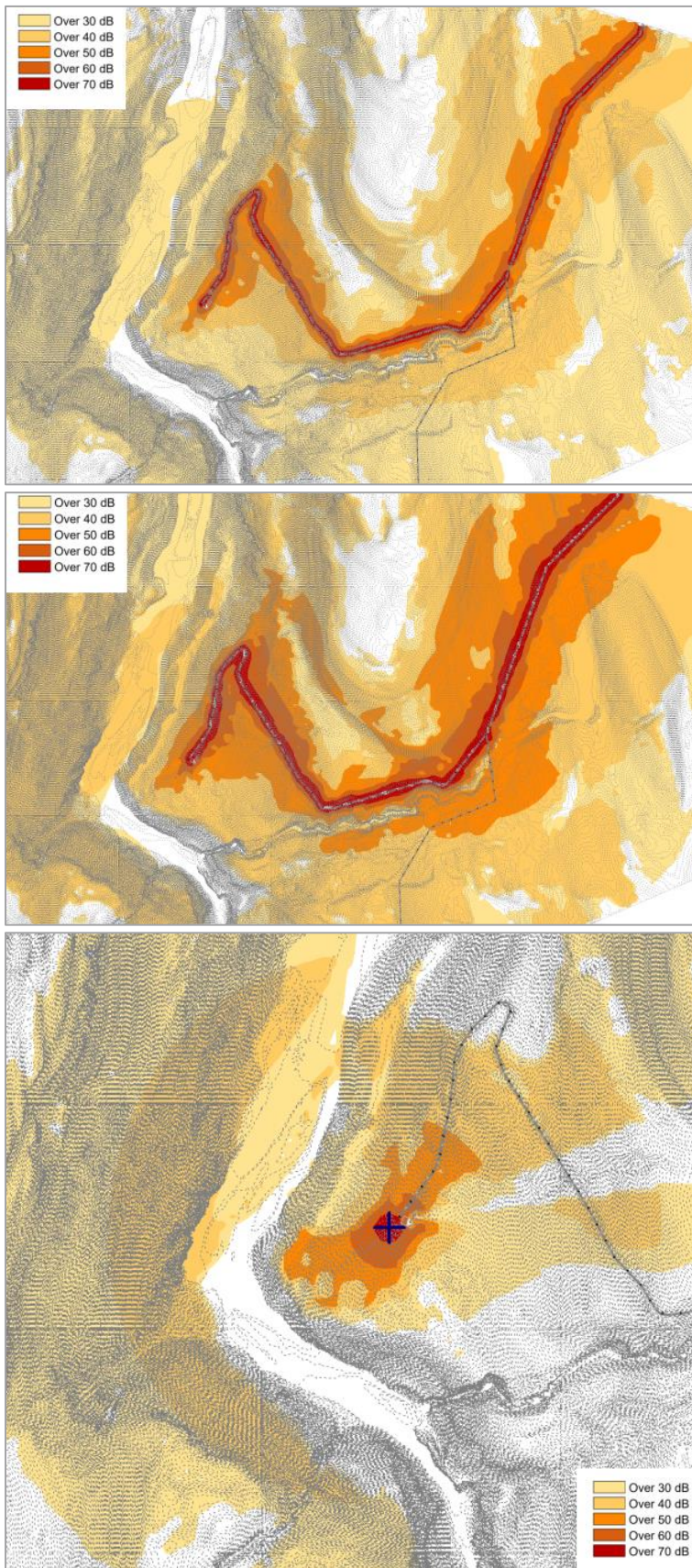
Avstand (m)	Lett kjøretøy, A-veid lydtrykknivå Lp,A [dB]	Tungt kjøretøy, A-veid lydtrykknivå Lp,A [dB]
1	95	113
5	81	99
10	75	93
20	67	87
50	61	79
100	55	73
200	49	67
500	41	59
1.000	35	53
2.000	Under 30 dB	47
5.000	Under 30 dB	39
8.000	Under 30 dB	35
10.000	Under 30 dB	33
15.000	Under 30 dB	29

1.5.6.2 Støykotekart som grunnlag for mulig støypåvirkning

Det er utarbeidet støykotekart som viser det høyeste støynivået som kan oppstå ved passering for lett og tungt kjøretøy på Stillaveien, relativt til hvor kjøretøyet befinner seg på veien (Figur 1.10). Det er også vist støykotekart der en tenkt gravemaskin behandler steinmasser nær portalbygget. Tipping av stein i samme område vil gi omtrent tilsvarende støykotekart som for gravemaskinen.

Støykotekartene tar hensyn til faktisk stigning og markdempningseffekt. Det vil si at støy er beregnet ut fra en radius, men at den stopper i møte med høyere terreng og derav ikke synker ned i de dypeste dalene. Kartene kan benyttes til å vurdere om et kjøretøy kan være hørbart eller ikke. Om kilden er hørbar vil også avhenge av om kilden blir maskert av andre lyder, som for eksempel vind i trær, regn og lyd fra rennende vann.

Se nedenfor for støykotekart med eksempler på hvor langt/hvor vidt ulike lydnivåer høres ved passering på Stillaveien for ulike kjøretøy.

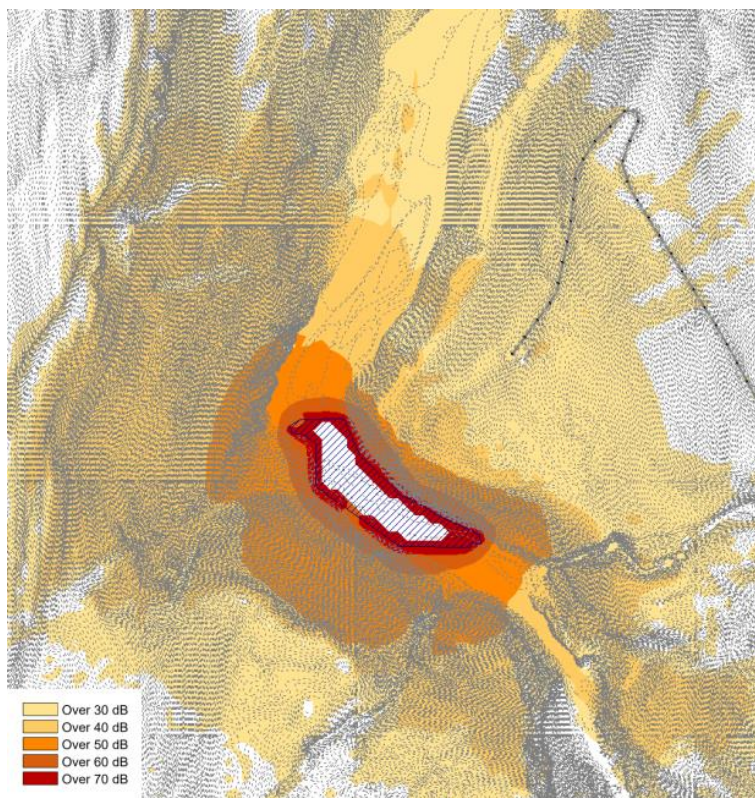

Figur 1.10. Støykotekart med eksempler på maksimalt lydnivå ved passering på Stillaveien for lett kjøretøy (øverst) og tungt kjøretøy (midten) samt lydnivå fra arbeid med tung gravemaskin som behandler masser med stein ved portalbygget (nederst) [8]. Støykotene er beregnet i høyde 1,5 m, tilsvarende ca. ørehøyde.

1.5.6.3 Bakgrunnsstøy og mulig maskering av anleggsstøy

Støynotatet gjennomgår måleresultatene for bakgrunnsstøy i dagens situasjon ved portalbygget og nede mot vassdraget [8]. Innenfor vannføringen på 60 - 120 m³/s er det målt lite variasjon i støynivået (< 1 dB). Bakgrunnsstøynivået ved denne vannføringen var stabilt rundt $L_{p,ekv,T} = 54$ dB. Det er grunn til å anta at vesentlig lavere vannføring vil gi lavere støynivå, og tilsvarende vesentlig høyere vannføring gir høyere støynivå, men det kan ikke fastslås hvor mye i dB basert på variasjon i vannføringen i måleperioden (mellom 60 og 120 m³/s). For sommermånedene antar man at nivået på bakgrunnsstøyen vil ligge på samme nivå eller høyere enn i måleperioden, siden normal vannføring i denne perioden ligger høyere enn 60 m³/s.

For å gi et bilde på bakgrunnsstøyen fra vassdraget, er det laget et eksempel på et støykotekart der vassdraget er lydkilde (Figur 1.11). Kartet er et estimat basert på de utførte målingene, og det er kun tatt med støy med utgangspunkt i målepunktet lokalt nede i juvet og ikke gjort estimater videre oppover eller nedover vassdraget.

Figur 1.11. Beregnet lydnivå fra elv basert på utførte målinger [8]. Merk at kun deler av vassdraget nedenfor portalbygget er simulert. Beregning er justert slik at det stemmer overens med målepunktene fra Swecos lydmålinger. Støykotene er beregnet i høyde 1,5m som tilsvarer ca. ørehøyde.

Støynotatet gjør en vurdering av hørbarheten for de aktuelle støykildene fra anleggsarbeidet relativt til den målte bakgrunnsstøyen. Tidsmildlet lydtryknivå for en gravemaskin som arbeider med stein ligger under $L_{pA,T} = 45$ dB på motsatt side av juvet enn portalbygget (Figur 1.10). Enkelthendelser som slipp av stien og/eller tipping av steinmasser kan gi enkelthendelser opp mot $LAF_{max} = 55$ dB, avhengig av avstand (lavere i større avstand på andre siden av juvet). Gjennomsnittlig lydtryknivå (bakgrunnsstøy) der vassdraget er lydkilde, er ventet å i stor grad maskere støy fra aktiviteten ved portalbygget, siden lydtryknivået fra vassdraget ligger høyere. Det samme gjelder tunge kjøretøy langs Stillaveien på vei ned mot Portalbygget. Tunge kjøretøy kan komme opp mot $LAF_{max} = 45$ dB på motsatt side av juvet og regnes ikke å være hørbart på andre siden av juvet. På øvrige deler av Stillaveien ventes bakgrunnsstøyen å være lavere, og hørbarheten kan strekke seg over lengre avstander.

1.6 Utredningskrav

Konsekvensutredningsforskriftens kap. 5 er lagt til grunn for innholdet i den reindriftsfaglige utredningen. Kapittelet definerer krav til beskrivelse av faktorer som kan bli påvirket og vurdering av vesentlige virkninger på miljø og samfunn [9]. Beskrivelsen skal omfatte negative, positive, direkte, indirekte, midlertidige, varige, kortsiktige og langsiktige virkninger. Utredningen skal vurdere de samlede virkningene av planen eller tiltaket sett i lys av allerede gjennomførte, vedtatte eller godkjente planer og tiltak i influensområdet. Når reindriftsinteresser blir berørt, skal utredningen vurdere de samlede virkningene av planer og tiltak innenfor det aktuelle reinbeitedistriktet.

Prosjektet utløser ikke krav om melding med utredningsprogram. Statkraft har likevel i samarbeid med Sweco utarbeidet en prosjektbeskrivelse med forslag til konsekvensutredningsprogram. Utredningsprogrammet gir en oversikt over de temaene som vil bli nærmere belyst gjennom konsekvensutredningene. Utredningsprogrammet ble delt med relevante myndigheter og interessenter i mai 2024, med mulighet for å komme med innspill.

I utredningsprogrammet inngår fagtemaet reindrift som ett av to deltemaer under samisk natur- og kulturutøvelse (sammen med fagtema annen samisk kultur- og næringsutøvelse). Utredningsprogrammet beskriver kravene til utredningen av fagtemaet på følgende måte:

Utredningen skal vurdere dagens situasjon for reindrift i influensområdet og vurdere/beskrive mulige virkninger som følge av oppgraderingen av Alta kraftverk, både i seg selv og i lys av den gjeldende, samlede belastningen i reinbeitedistriktet. Utredningen skal vurdere muligheter og behov for avbøtende tiltak for reindrift.

Kunnskapsgrunnlaget om verdier og funksjoner for reindrift innenfor influensområdet skal oppdateres. Reindriftsutøvernes lokale og tradisjonelle kunnskap skal sammen med informasjon fra reindriftens arealbrukskart, distriktsplaner og andre relevante kilder inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget. Influensområdet skal befares sammen med berørte siidaer og/eller distrikter (og ev. Statsforvalteren/ Landbruksdirektoratet) sommeren 2024, supplert av ytterligere dialog og samtaler etter behov.

Mulige virkninger av den planlagte oppgraderingen skal vurderes og beskrives basert på reindriftsutøvernes lokale erfaringskunnskap, tradisjonell reindriftsfaglig kunnskap og oppdaterte forskningsresultater. Utredningen må også vurdere de samlede virkningene av oppgraderingen sammen med allerede vedtatte planer og gjennomførte tiltak innenfor reinbeitedistriktet. Mulig framtidig økning i samlet belastning skal også vurderes og beskrives. Det må gjøres en konkret vurdering av det planlagte tiltaket opp mot bestemmelsene i reindriftsloven, SP artikkel 27 og annet relevant lovverk, som danner grunnlag for forvaltningens behandling av saken.

Utredningen skal gjennomføres med anerkjent metodikk etter Statens vegvesens håndbok V712 og prinsippene i Landbruks- og matdepartementets veileder for reindrift og plan- og bygningsloven.

1.7 Nullalternativet (referansesituasjon)

1.7.1 Definisjon av nullalternativet

Nullalternativet er forventet situasjon i influensområdet, dersom de planlagte tiltakene ikke blir gjennomført. Det tar utgangspunkt i dagens miljøtilstand og representerer den mest realistiske utviklingen i utredningsområdet. Nullalternativet er sammenligningsgrunnlaget for vurdering av påvirkning og konsekvens (nullalternativet har per definisjon konsekvensen 0). Nullalternativet inkluderer vedtatte planer og tiltak innenfor influensområdet for prosjektet.

1.7.2 Eksisterende tiltak og påvirkning på området

For dette prosjektet representerer nullalternativet situasjonen slik den er i dag, med eksisterende tiltak og inngrep, herunder utbyggingen og dagens drift av Alta kraftverk med tilhørende infrastruktur. Utbyggingen har medført endringer i området, særlig ved demningen og Stillaveien, som har påvirket reindriftens beite- og trekkmonstre. Beiteområder langs Alta-Kautokeino vassdraget fra Sautso til Virdneguoika er blitt redusert med ca. 16 km, noe som har ført til tap av beiteland og økt press på andre beiteområder i regionen som medfører blant annet til mindre fleksibilitet av tilgjengelige beiteområder (se kap 4.1.5).

1.7.3 Stillaveien og konsekvenser for reindriften

Stillaveien, som ble etablert i forbindelse med utbyggingen av kraftverket, har allerede fragmentert både beiteområder og flyttleier, samtidig som den genererer trafikk og støy. Denne infrastrukturen, sammen med flere andre kommunalt vedtatte utbygginger i ettertid, har medført ytterligere belastning på reindriften, herunder hytter, parkeringsplasser og caravanoppstillinger. Trafikk og støy i området har blant annet økt risikoen for at reinen unngår visse områder, selv om de inneholder gode beiter. Distriktene har i samtaler, samt uttalelser informert om at dette forstyrrer beiter, og at det gir en økt risiko for negative konsekvenser for slakteuttak, kondisjon på produksjonsflokken, kalveoverlevelse og vinteroverlevelse.

I dag er Stillaveien delvis stengt for allmenn ferdsel med bommer for å minske forstyrrelser for reindriften, med to stengningsperioder i spesielt sårbare perioder for reindriften:

- 1. mai til 15. juni
- 1. oktober til 1. desember

Begge bommene er pr. 28 mai 2025 utstyrt med elektronisk styring, og Statkraft har mulighet til å registrere antall passeringer. Dataene fra perioden 2022 til januar 2025 viser at antall ganger bommen har åpnet seg *per måned* i stengningsperiodene varierer mellom 181 og 484 (Tabell 1-3). Videre viser registreringene fra 3. oktober 2024 til 6. januar 2025 at antall passeringer med enkeltkjøretøy per uke i stengningsperioden varierte mellom 46 og 173 passeringer (Tabell 1-4).

Siden flere kjøretøy har kunnet passere per bomåpning i perioden før 3. oktober 2024 (Tabell 1-3), er *ikke* tallene direkte sammenlignbare.

Trafikk i stengeperiodene knyttes hovedsakelig til reindriftens behov knyttet til gjeting, flytting og eventuelt føring, Statnetts drift av linjenettet, Statkrafts aktivitet ved kraftverket, samt andre brukere som har tillatelse, som fjellstuer, turister og lokale beboere. Økt trafikk i oktober og november er særlig knyttet til reinbeitedistriktenes aktivitet. Kommunen har også mulighet for å søke om forskjøvet stenging av veien mellom Stilla og Tutteberget. For 2025, ble stenging utsatt til perioden 5 mai – 20. juni [10].

Selv om passeringer gjennom bommene er begrenset i stengeperiodene, er det kjent at folk i dag passerer bommen til fots eller med sykkel (også el-sykkel), ATV/UTV mv. Statkraft rapporterer at trafikken har vært redusert etter innføringen av den elektroniske bommen, men ulovlig ferdsel forekommer fortsatt.

For de siidaene og distriktene som har beiteområder i lengre avstand fra Alta kraftverk (for eksempel enkelte i D16), kan Stillaveien anses som en nyttig vei for enklere tilgang til områdene, og som en støtte i transporten av rein og slakt. For andre distrikter, særlig siidaen Jalgon, representerer Stillaveien en betydelig forstyrrelse. Spesielt om høsten, når både reindriftens egen økte aktivitet kombinert med annen trafikk i området forsterker det samlede trafikkbildet og dermed også belastningen på reindriften.

Tuttebergbommen (Jotkabommen) regulerer trafikken mellom Tutteberget og Portalbygget, og er stengt hele året for allmenn ferdsel. Trafikken her er svært begrenset og består hovedsakelig av:

- Kjøring til og fra kraftverket
- Ferdsel knyttet til reindriften (gjelder også trafikk fra andre distrikt)
- Guidede turer til kraftverket (har tydelige retningslinjer for kjøring, f.eks at de må ha med guide og at de kun har avklarte stoppesteder)

Tuttebergbommen fikk mars 2025 elektrisk lås, og Statkraft kunne da også registrere antall kjøretøy som passerte denne bommen. Tidligere har denne hatt et eldre låsesystem bestående av nøkler. Statistikk for Tuttebergbommen i perioden fra 1. mars til 18. mai 2025 viser at ukentlig antall passeringer ligger på 8-49 (ingen data tilgjengelig før dette).

Tabell 1-3. Antall ganger Stillabommen har åpnet seg i perioden fra 13.5.2022 - 19.6.2024, hvor flere biler har kunnet passere på samme bomåpning.

År	Måned	Statkraft	Statkraft % av total	Underlev. Statkraft	Underlev. % av total	Andre	Andre % av total	Totale passeringer
2022	Mai	31	15	22	11	150	74	203
	Juni	35	19	22	12	124	69	181
	Oktober	47	15	11	3	263	82	321
	November	43	20	26	12	144	68	213
2023	Mai	34	14	40	16	170	70	244
	Juni	47	22	27	13	135	65	209
	Oktober	38	11	53	16	247	73	338
	November	44	20	56	26	115	53	215
2024	Mai	64	20	47	15	202	65	313
	Juni	41	25	25	15	96	59	162

Tabell 1-4. Antall enkeltkjøretøy pr. uke som har passert Stillabommen i perioden fra 3.10.2024 – 19.5.2025. Tabellen viser også tall for Tuttebergbommen som fikk installert elektrisk bom med tellinger av bompasseringer i 2025.

Uke	Fra dag	Til dag	Passeringer/uke	Totale passeringer
2024	40	03.okt	08.okt	63
	41	08.okt	14.okt	64
	42	14.okt	21.okt	75
	43	21.okt	28.okt	173
	44	28.okt	04.nov	109
	45	04.nov	11.nov	113
	46	11.nov	18.nov	109
	47	18.nov	25.nov	96
	48	25.nov	02.des	95
	49	02.des	09.des	70
	50	09.des	16.des	59
	51	16.des	22.des	46
	52	22.des	31.des	97

¹ Tall fra uke 19 og 20 (5-19. mai). Vi kan ikke skille hva som er innenfor stengeperioden i uke 18, og de tallene er ført inn for april.

Uke		Fra dag	Til dag	Passeringer/uke	Totale passeringer
2025	1	31.des	06.jan	86	
	2	06.jan	13.jan	103	
	3	13.jan	20.jan	77	
	4	20.jan	27.jan	121	
	5	27.jan	03.feb	134	
	6	03.feb	10.feb	192	
	7	10.feb	17.feb	143	
	8	17.feb	24.feb	248	Passeringer Tuttebergbom
	9	24.feb	03.mar	276	23
	10	03.mar	10.mar	331	29
	11	10.mar	17.mar	261	23
	12	17.mar	24.mar	303	30
	13	24.mar	31.mar	462	36
	14	31.mar	07.apr	188	22
	15	07.apr	14.apr	587	27
	16	14.apr	22.apr	862	8
	17	22.apr	28.apr	446	48
	18	28.apr	05.mai	809	43
	19	05.mai	12.mai	148	49
	20	12.mai	19.mai	146	42

1.8 Influensområde for reindrift

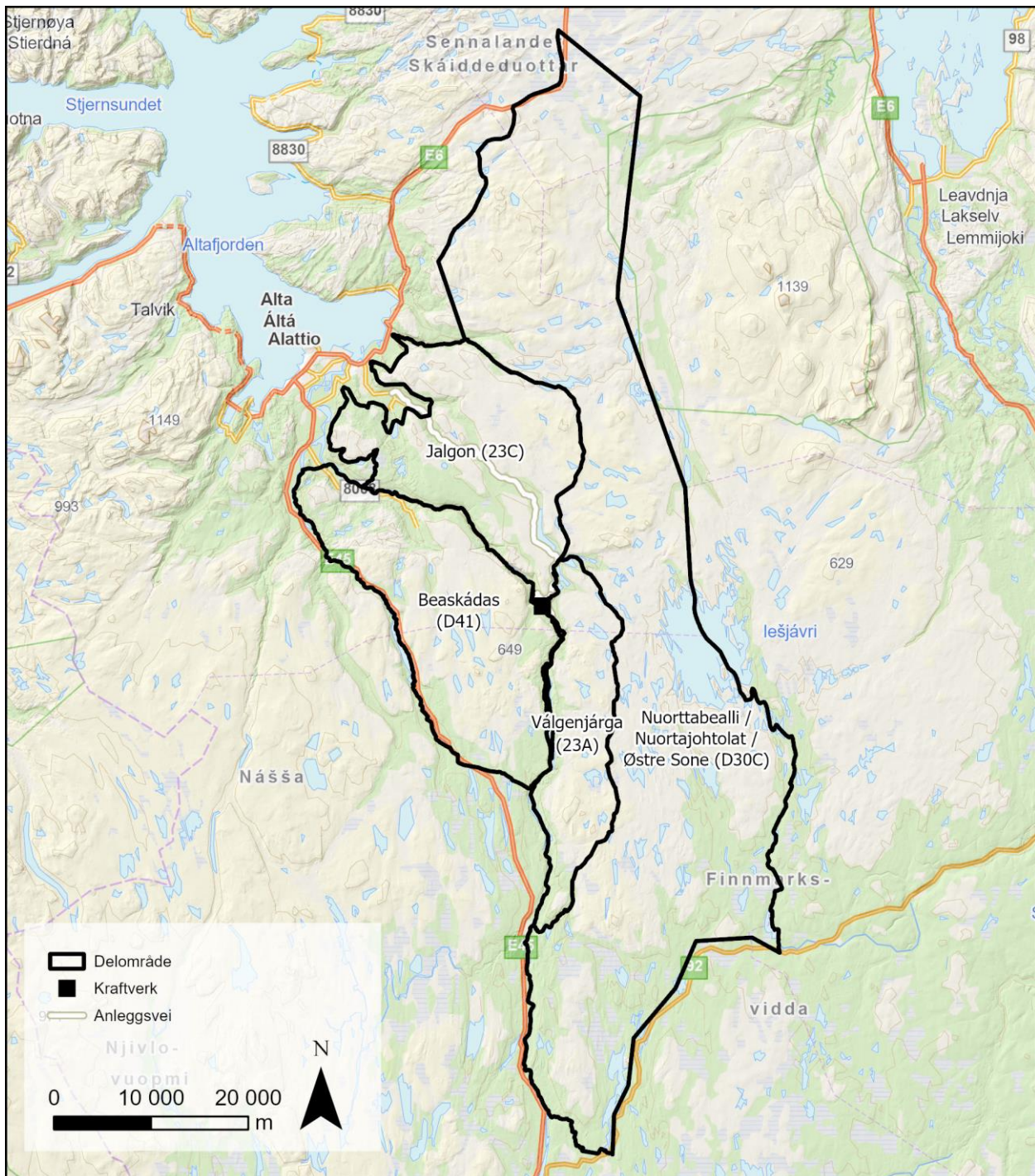
Influensområdet er området hvor midlertidige eller permanente virkninger er ventet å oppstå for reindrift, som følge av det planlagte tiltaket. Influensområdet definerer avgrensningen av utredningsområdet for konsekvensutredningen.

Influensområdet for reindrift består av områder som kan bli omfattet av både direkte påvirkning, indirekte påvirkning og følgeeffekter. Det inkluderer sonen rundt plan-/tiltaksområdet hvor det konkrete tiltaket (arealbruk, støy, lys, bevegelse, menneskelig aktivitet, mv) kan påvirke reinens arealbruk og funksjoner for flytting/samling, mv. Forventede unnavikelsessoner skal også inngå i influensområdet. I tillegg skal områder hvor følgeeffekter kan inntreffe (områder som reinen kan komme til å øke eller redusere bruken av, områder med økt risiko for sammenblanding med tilstøtende reinflokker, mv) inkluderes i influensområdet. I henhold til konsekvensutredningsforskriften (§ 21) skal samlet belastning vurderes for hele det aktuelle reinbeitedistriktet.

Influensområdet for denne konsekvensutredningen, inkludert inndeling i delområder er illustrert i Figur 1.12.

Dette området omfatter:

- vår- og høstbeiter for Jalgon siida (23C)
- vår- og høstbeiter for Vålgenjårga siida (23A),
- barmarksbeiter for Beaskádas (D41) og
- flyttekorridoren for Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C) fra E6 i nord til rv. 92.
- I vurdering av samlet belastning inngår også sommerbeiteområdene til Jalgon siida (23C) og Vålgenjårga siida (23A).

Figur 1.12. Avgrensning av delområder for reindrift for konsekvensutredningen av Alta kraftverk A3.

2 Metode og faglig grunnlag (Metoda ja fágalaš vuodđu)

Čoahkkáigeassu

Boazodoalu fágafáddá fátmmasta dán čielggadeamis boazodoalu mii doaimmahuvvo sámii boazodoalloguovllus, ja válddaha sámii boazodoalu luondduvuoddu, mii lea dehálaš vuodđun sámii kultuvrii, ealáhusdoaimmaheapmái ja servodateallimii.

Sweco bargovuohki: Sweco prošeavttain galgá boazodolliid ja sámii meahcásteaddjiid árbevirolaš ja báikkálaš máhttu álo leat oassin diehto- ja mearridanvuodus, ILO-kovnšuvnna nr. 169 ja riikka njuolggadusaid mielde. Boazodoalu iežas govvideapmi doalus deattuhuvvo ja vuoruhuvvo molssaeavttuid gaskkas.

Árbevirolaš máhttu lea máhttu mii fievrreduvvo njálmmálaččat buolvvas buvvi. Dat lea dehálaš oassin boazodoalu hálldašeamis ja areálageavaheamis, ja dan ferte geahččat ovttaš kártaiguin ja plánaiguin vai oazžu ollislaš gova areálageavaheamis.

Ceahkkemetodihkka Stáhta geaidnodoaimmahaga giehtagirjii V712, lea vuodđun ieš dan váikkusčielggadeapmái. Analiissas leat biddjon árvvut skálás veahá árvvus gitta hui stuora árvvu rádjái čuovvovaš beliide:

- a) johtingeainnut, guođohanguovllut, ráhkadusat/rusttegat ja
- b) guođohanguovllut ja guottetbáikkit.

Dasto lea máhttu prošeavtta ektui ja dálá doallu orohagain/siiddain adnon vuodđun árvvoštallat mo váikkuha:

- a) boazodollui ja
- b) eanadatekologalaš gaskavuodaide.

Kumulatiiva váikkusat leat vuhtiiváldon váikkusat árvvoštallamis, ja várrugasvuoda prinsihppa lea aktiivvalaččat adnon analiissain dakko gokko eahpesihkarvuodda árvvoštallojuvvo stuorisin.

Guovddáš bajit láidestusat mat leat čielggadeapmái rámmán leat; čázádatmuddenláhka, energijalahka, plána ja huksenláhka njuolggadusaiguin, boazodoalloláhka, boazodoalloriekti, álbmotriekti, sámeláhka, bagadusat boazodoalu ja areálaássiide, ja maid regionála ja suohkanlaš plánat.

Diehtovuodđu: Váikkusčielggadeami boazodoalu ektui leat ráhkadan fagaolbmot geain lea nana vásáhus boazodoalu váikkusčielggademiin, ja geain lea duogáš boazodoalu hálldašeamis ja boazodoalus. Árbevirolaš máhttu lassín, leat čielggadeamis vuodđun areálageavahankárttat, orohatplánat, dutkanmáhttu ja čoahkkimat orohagaiguin, oktan báikkis geahčadeapmi ja jearahallamat. Orogat leat beassan kvalitehtasihkkarastit čielggadeami vai dáhkidit dálá dili govvideami boazodollui.

Eahpesihkarvuodda: Lea goitge veahá eahpesihkarvuodda čadnon dan ektui mo bohccuide čuhcet iešguđetlágan muosehuhttimat, mii maiddái bohtá ovdan mánggadáfotvuoddat bohtosiin girjjálašvuodas. Muhtin guovddáš momeanttat mat berrejit loktejuvvot ovdan lea eahpesihkarvuodda čadnon bohccuid garvimat mat rievddadit, guohtunráfi, obbalaš noadit, riedjagivssit ja muosehuhttima guhkesáiggeváikkusat. Dát eahpesihkarvuodda ja várrugasvuoda prinsihpa geavaheapmi lea čuvgehuvvon váikkusčielggadeamis. Mii dáhtut maid deattuhit ahte buohkat eai buktán máhcahusa álgočállosii. Sweco lea goittotge bidjan vuodđun ahte kártaillustaruvnnat ja govvideami dán raporttas doarvái bures govvidit vuostáiváldojuvvon dieđuid ja referáhtaid dialogačoahkkimiin, ja ahte govvideami dasto árvvoštallojuvvot doallevažžan.

Sammendrag

Fagtema reindrift omfatter i denne utredningen reindrift som utøves i det samiske reinbeiteområdet, og tar for seg naturgrunnlaget for den samiske reindriften, som et viktig grunnlag for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Swecos arbeidsmetode: I Swecos prosjekter skal reindriftsutøvere og samiske utmarksbrukeres tradisjonelle og lokale kunnskap alltid inngå i kunnskaps- og beslutningsgrunnlaget, i tråd med ILO-konvensjon nr. 169 og nasjonale retningslinjer. Det legges vekt på reindriften egen framstilling av driften og prioritering mellom alternativer.

Tradisjonell kunnskap er kunnskap som overføres muntlig gjennom generasjoner. Den er en viktig del av forvaltningen av reindrift og arealbruk, og må sees i sammenheng med kart og planer for å gi et helhetlig bilde av arealbruken.

Trinnmetodikken i Statens vegvesens håndbok V712 er lagt til grunn for selve konsekvensanalysen. I analysen er det angitt verdi på en skala fra *noe verdi* til *svært stor* verdi for:

- a) flyttleier, trekkleier, anlegg og
- b) beiteområder og kalvingsområder.

Deretter er kunnskap om prosjektet og dagens driftssituasjon for distriktene/sidaene benyttet for å vurdere påvirkningen på:

- a) reindrift og
- b) landskapsøkologiske sammenhenger.

Kumulative effekter er hensyntatt i vurderingen av påvirkning, og et føre-var prinsipp er benyttet aktivt i analysen der usikkerhetene vurderes som store.

Sentrale overordnede føringer som danner rammene for utredningen inkluderer; vassdragsreguleringsloven, energiloven, plan- og bygningsloven med forskrifter, reindriftsloven, reindriftsretten, folkeretten, sameloven, veiledere for reindrift og arealbrukssaker, samt regionale og kommunale planer.

Kunnskapsgrunnlaget: Konsekvensutredningen for reindrift er utarbeidet av fagpersoner med god erfaring fra konsekvensutredninger av reindrift, bakgrunn i reindriftsforvaltning og reindriften. I tillegg til tradisjonell kunnskap, bygger utredningen på arealbrukskart, distriktsplaner, forskningskunnskap og møter med reinbeitedistriktene, inkludert befaringer og intervjuer. Reinbeitedistriktene har fått kvalitetssikre utredningen for å sikre beskrivelser av dagens situasjon for reindriften.

Usikkerhet: Det er imidlertid noe usikkerhet forbundet med hvordan reinen vil respondere på ulike typer forstyrrelser, noe som også fremgår av sprikende funn i litteraturen. Noen sentrale momenter som bør fremheves er usikkerhet knyttet til variasjon i unnavikelseeffekter hos rein, beitero, sumvirkninger, støypåvirkning og langtidseffekter av forstyrrelser. Disse usikkerhetene og bruk av føre-var prinsippet er belyst i konsekvensanalysen. Vi vil presisere at det ikke var samtlige som gav tilbakemelding på første utkast. Sweco har derfor lagt til grunn at kartillustrasjoner og beskrivelser i denne rapporten i tilstrekkelig grad gjenspeiler informasjon mottatt og referatført fra dialogmøter, og at beskrivelsene anses som dekkende.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har utarbeidet en digital veileder for konsesjonssøknad av vannkraftanlegg [11]. Sammen med konsekvensutredningsforskriften [9], Landbruks- og matdepartementets (LMD) veileder for reindrift og plan- og bygningsloven [12] og andre relevante føringer ligger denne til grunn for arbeidet med konsekvensutredningen.

2.1 Definisjon av fagtema

Fagtema reindrift omfatter i denne utredningen reindrift som utøves i det samiske reinbeiteområdet med grunnlag i alders tids bruk og i reindriftsloven, Grunnlovens § 108, folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter og øvrige lovregler. Dette inkluderer naturgrunnlaget for den samiske reindrifta, som et viktig grunnlag for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Her inngår blant annet beiteområder fordelt på årstidsbeiter, kalvingsområder, trekkleier, flyttleier, faste installasjoner/anlegg, oppsamlingsområder, andre viktige funksjonsområder for reindrift og samvirkningen mellom disse.

2.2 Swecos arbeidsmetode

Statens vegvesens håndbok V712 er foreløpig standard metodikk for konsekvensutredning av fagtema reindrift i vannkraftsaker [11], og er lagt til grunn for selve konsekvensanalysen (se kap. 2.4). Håndboka dekker ikke alene kravene i konsekvensutredningsforskriften, internasjonalt lovverk eller LMDs veileder, særlig når det gjelder vurdering av samlet belastning og bruk av tradisjonell kunnskap. Sweco har derfor utarbeidet en egen arbeidsmetode for å dekke alle krav og føringer (se vedlegg 2 for nærmere redegjøring av vår metode).

I Swecos prosjekter skal reindriftsutøvere og samiske utmarksbrukeres tradisjonelle og lokale kunnskap alltid inngå i kunnskaps- og beslutningsgrunnlaget (Figur 2.1). Befaringer og samtaler med reineiere og andre relevante informanter inngår som en viktig del av kunnskapsinnhenting. I henhold til ILO-konvensjon nr. 169 [13] legger vi vekt på reindriftens egen framstilling av driften og prioritering mellom alternativer. Vurderinger av samlet belastning og sumvirkninger for reindrift av eksisterende og planlagte tiltak inngår i alle prosjekter der dette er relevant.

Figur 2.1. Swecos arbeidsmetode for konsekvensutredning av reindrift baserer seg på konsekvensutredningsforskriften, relevante veiledere fra offentlige myndigheter og annet relevant regelverk og føringer for fagtemaet.

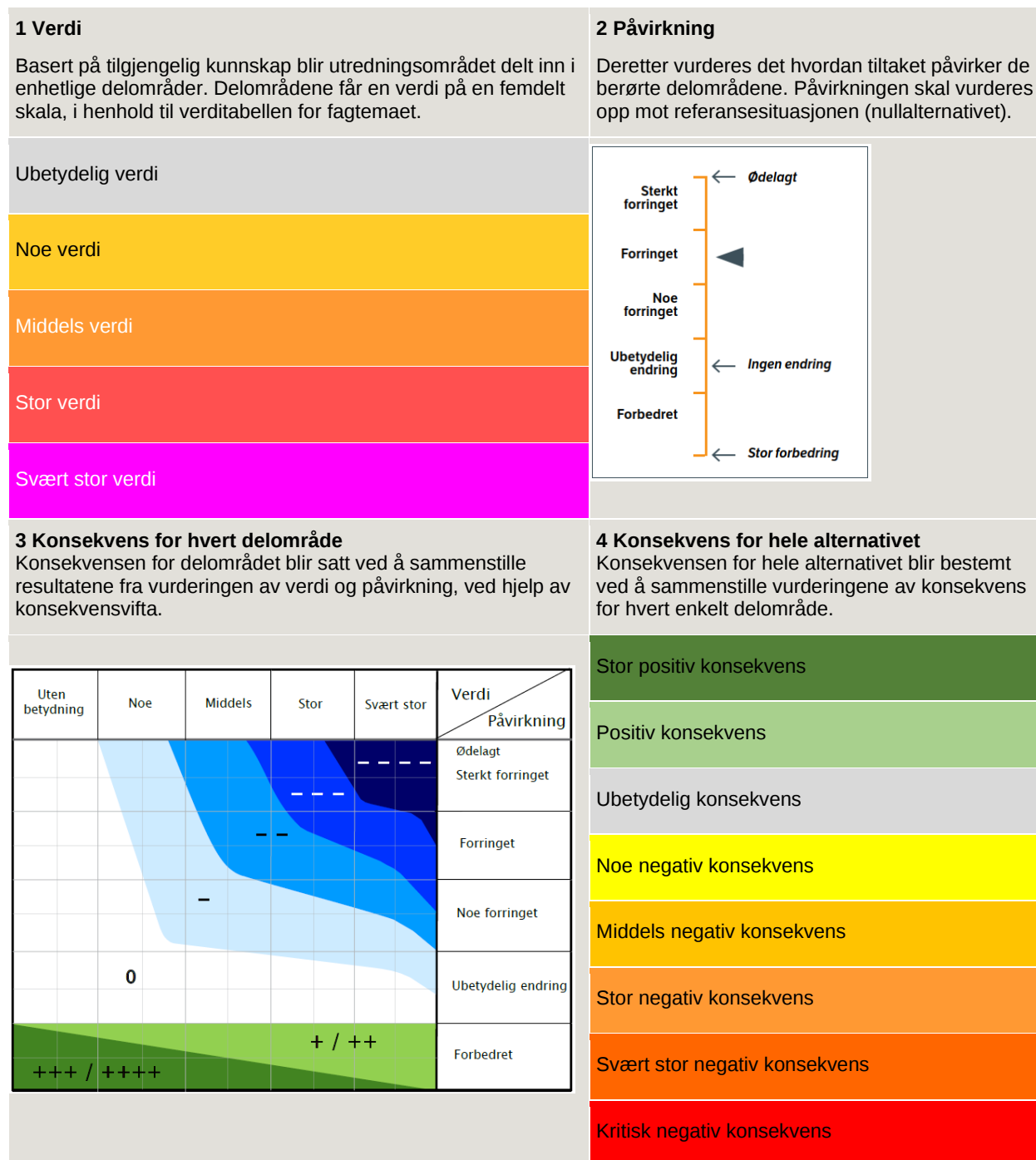
2.3 Tradisjonell kunnskap

Landbruks- og matdepartementets veileder for reindrift og plan- og bygningsloven (2021) slår fast at tradisjonell kunnskap skal legges til grunn i forvaltningens arbeid. Siden kunnskapen i stor grad blir overlevert muntlig, er det en forutsetning at man har god dialog med reinbeitedistriktene gjennom arealsaksprosessene for å få tilgang til kunnskapen. Veilederen fremholder at den muntlig overførte kunnskapen er et viktig tillegg til arealbrukskart og distriktsplaner, for å sikre at myndighetene får et helhetlig bilde av arealbruken [12]. Arktisk råds permanente deltakere (urfolksorganisasjonene) har sammenfattet følgende definisjon av begrepene tradisjonell kunnskap og erfaringsbasert kunnskap, som grunnlag for implementering av tradisjonell kunnskap i sitt arbeid (Arctic Council, 2015; oversatt av Eira & Sara, 2017):

Tradisjonell kunnskap er en systematisk måte å tenke og vite på som er utarbeidet og brukes på fenomener på tvers av biologiske, fysiske, kulturelle og språklige systemer. Tradisjonell kunnskap er eid av innehaverne av denne kunnskapen, ofte kollektivt, og er unikt uttrykk og overføres gjennom urfolksspråk. Kunnskapen er generert gjennom kulturell praksis, levde erfaringer, bland annet omfattende flergenerasjons observasjoner, leksjoner og ferdigheter. Det har blitt utviklet og verifisert i løpet av årtusener og er fremdeles under utvikling i en levende prosess, herunder kunnskap ervervet i dag og i fremtiden, og det går i arv fra generasjon til generasjon.

2.4 Trinnmetodikk for konsekvensanalyse

Trinnmetodikken i Statens vegvesens håndbok V712 er lagt til grunn for selve konsekvensanalysen [1], oppsummert i Figur 2.2. Dette følger av kravene i NVEs veileder for søknad om vannkraftkonsesjon [11].

Figur 2.2. Figuren viser trinnene i vurderingen av de ikke-prissatte konsekvensene, slik de er definert i Statens vegvesens håndbok V712 for konsekvensanalyse, kap. 6.2 [1].

Kriterier for fastsettelse av verdi og påvirkning for fagtema reindrift følger håndbok V712 [1] og er listet opp i Tabell 2-1 og Tabell 2-2. Verdi og påvirkning kan nyanseres på en gradert skala innenfor hver verdi- og påvirkningskategori. Graderingen av verdi og påvirkning kan bidra til å justere konsekvensgraden opp eller ned ved sammenstilling i konsekvensvifta. Særverdiområder for reindrift (jf. Tabell 2-4) inngår som særlig viktige beiteområder for reindrift i verditabellen. Metodikken for vurdering av påvirkning på landskapsøkologiske sammenhenger i Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredning av klima og miljø (2022) er brukt som støtte i vurderingene av påvirkning for fagtema reindrift (Tabell 2-3).

Ved vurdering av virkninger for reindrift i arealsaker, skal det gjøres en vurdering av de samlede effektene av ulike planer og tiltak innenfor reinbeitedistriktet [9]. Vurderinger av samlet belastning (kumulative effekter) fra etablerte og planlagte tiltak i et reinbeitedistrikt, inngår også i vurderingsgrunnlaget for virkningene av de utredede tiltakene.

Tabell 2-1. Verdikriterier for fagtema reindrift [1].

Delkategori	Ubetydelig verdi	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Flyttlei, trekklei og anlegg		Gjerder og anlegg ikke i bruk	Mindre brukte trekkleier Mindre viktige gjerder og anlegg	Alternative flyttleier Trekkleier Gjerder og anlegg med alternativ	Aktive flyttleier Gjerder og anlegg uten alternativ
Beiteområder og kalvingsområder			Mindre viktige beiteområder	Særlig viktige beiteområder	Kalvingsområder Beiteareal som er minimumsfaktor

Tabell 2-2. Kriterier for vurdering av påvirkning for fagtema reindrift [1].

	Forbedret	Ingen endring	Noe forringet	Forringet	Ødelagt / Sterkt forringet
Reindrift	Nye / tidligere beiteområder blir gjort mer tilgjengelig. Tidligere flyttlei og trekklei kan gjenåpnes.	Ingen eller minimal andel av beiteområde blir berørt.	Arealbeslag eller tap av beite i noe omfang. Sperring av trekklei med flere alternativer trekkmuligheter.	Mindre inngrep i kalvingsområder som tilnærmet kan brukes som før. Betydelig arealbeslag eller tap av beite. Sperring av trekklei med få alternative trekkmuligheter.	Stenging av flyttlei. Inngrep i kalvingsområder som gjør disse ubrukelige. Inngrepet avskjærer eksisterende beiteområder for framtidig bruk.

Tabell 2-3. Veiledning for vurdering av påvirkning på landskapsøkologiske sammenhenger [14].

	Forbedret	Ingen endring	Noe forringet	Forringet	Ødelagt / Sterkt forringet
Landskaps-økologiske sammenhenger	Gjenoppretter eller skaper nye trekk/ vandringsmuligheter mellom leveområder/ biotoper (også vassdrag). Viktige biologiske funksjoner styrkes.	Ingen eller uvesentlig virkning.	Splitter sammenhenger/ reduserer funksjoner, men vesentlige funksjoner opprettholdes i stor grad. Mindre alvorlig svekking av trekk/ vandringsmulighet og flere alternative trekk finnes.	Splitter opp og/ eller forringer arealer slik at funksjoner reduseres. Svekker trekk/ vandringsmulighet, eventuelt blokkerer trekk/ vandringsmulighet der alternativer finnes.	Splitter opp og/ eller forringer arealer slik at funksjoner brytes. Blokkerer trekk/ vandring hvor det ikke er alternativer.

2.5 Sentrale begreper

Innledningsvis definerer vi noen sentrale begreper for reindrift som blir brukt i rapporten. Listen er ikke uttømmende.

Tabell 2-4. Sentrale begreper for reindrift.

Begrep	Definisjon
Flyttlei	Retten til å flytte med rein er grunnleggende i reindriftsretten. Flyttleier har et særlig vern i reindriftslovens § 22 og må ikke stenges [15]. Bredden på flyttleiene varierer basert på terreng og måten reinen flyttes på. Flyttingen kan skje ved aktiv driving av reinen eller at reinen blir styrt i ønsket retning, hvor reinen beiter seg gjennom området. Noen steder er det utvidelser på flyttleia. Disse viser beitelommer eller overnattingsbeiter hvor flokken hviler/beiter undervegs i flyttingen [12].
Trekklei	Langs trekkleier trekker reinen av seg selv, enkeltvis eller i flokk, mellom ulike beiteområder [16].
Oppsamlingsområde	Oppsamlingsområder er områder med kvaliteter (godt beite, oversikt, naturlig avgrensning mv.) som gjør det enklere for reineiere å ha kontroll på flokken under samling. Reinen samles for å foreta kalvemerking, skilling, slakting eller flytting [16].
Gjerdeanlegg	Arbeidsgjerder brukes til flere formål i reindriften (sperregjerde, merkegjerde, skillegjerde, opplastingsgjerde mv. [16]. Gjerdeanlegg kan ha en eller flere funksjoner – såkalte kombinerte gjerder.
Årstsbeite	I reindriftskartene er reindriften årstsbeiter delt inn i fem sesonger – vår, sommer, høst, høstvinter og vinter. Disse er igjen delt inn i to kategorier etter funksjon og beiteintensitet. Beitesesongens lengde kan variere i både i tid og utstrekning fra år til år.
Minimumsbeite	Minimumsbeitet er det årstsbeitet som begrenser reintallet i distriktet [12]. Minimumsbeitet danner med det et viktig grunnlag for fastsettelsen av øvre reintall for reinbeitedistriktene.
Særverdiområde ²	Særverdiområder er områder med en særlig viktig funksjon for reindriften [12]. Disse inkluderer flyttleier, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder, samt områder i og ved anlegg til merking, skilling og slakting.

2.6 Overordnede føringer

2.6.1 Vassdragsreguleringsloven

Anlegg eller tiltak for å regulere et vassdrags vannføring (vassdragsregulering), inkludert utvidelse eller endring av eldre reguleringsanlegg, kan kreve konsesjon etter vassdragsreguleringsloven.

Konsesjonsplikten avhenger etter § 3 av omfanget av vassdragsreguleringen og i hvilken grad den påvirker naturforhold og andre allmenne interesser [17]. Konsesjon kan bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger de skader og ulemper for allmenne eller private interesser som blir berørt av tiltaket. Vurderingen av om konsesjon skal gis skal også ta hensyn til andre skade- og nyttevirkninger av samfunnsmessig betydning.

2.6.2 Energiloven

Energiloven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, hvor det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt [18]. Konsesjonsplikt for elektriske anlegg avhenger blant annet av spenning og installert effekt for anlegget (§ 3-1). Konsesjonssøknaden skal gi de opplysninger som er nødvendig for å vurdere om tillatelse bør gis og hvilke vilkår som skal settes (§ 2-1). Ved søknad om kraftverksutbygging etter vassdragsreguleringsloven skal det som regel samtidig sendes inn søknad om bygging av anlegg for produksjon, omforming og overføring av elektrisk energi.

² Særverdiområder for reindrift inngår som særlig viktige beiteområder for reindrift i verditabellen (jf. Tabell 2-1).

2.6.3 Plan- og bygningsloven med forskrifter

Plan- og bygningsloven kap. 14 gjelder for tiltak etter annen lovgivning enn plan- og bygningsloven, som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn [19]. Formålet med bestemmelsene er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelsen av tiltaket eller planen, og når det tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, tiltaket eller planen kan gjennomføres.

Konsekvensutredningsforskriften gjelder også for tiltak som behandles etter andre lover enn plan- og bygningsloven [9]. Konsekvensutredninger skal identifisere og beskrive det som kan bli påvirket og medføre vesentlige virkninger for samisk natur- og kulturgrunnlag, i tråd med forskriftens § 21. De samlede virkningene av planer og tiltak i influensområdet som er gjennomført, vedtatt eller godkjent skal også vurderes.

2.6.4 Reindriftsloven og reindriftsretten

Reindriftsloven (2007) regulerer reindriftsutøvelsen i Norge og legger føringer for aktivitet som skjer innenfor det samiske reinbeiteområdet. Formålsparagrafen (§ 1) slår fast at reindrifta skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv. Loven skal bidra til å sikre reindriftsarealene som det viktigste ressursgrunnlaget for reindrift, i samsvar med Grunnlovens § 108 og folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter.

Reindrifta innenfor det samiske reinbeiteområdet drives på grunnlag av alders tids bruk i de delene av Finnmark, Troms, Nordland, Trøndelag og Hedmark (nå Innlandet) hvor reindriftssamene fra gammelt av har drevet reindrift (§ 4). Reindriftsretten er opparbeidet på et selvstendig rettsgrunnlag, gjennom sedvane og alders tids bruk, avklart gjennom flere høyesterettsdommer de siste tiårene.

Reindriftsloven regulerer ikke reindriftsretten, men utdyper sammen med rettspraksis innholdet i reindriftsretten nærmere [12]. Reindriftsretten inkluderer rett til å la reinen beite i fjellet og annen utmark (§ 19) med tilgang til alle nødvendige årstidsbeiter (§ 20) og adgang til fritt og uhindret å flytte rein innenfor lovlig beiteområde og etter tradisjonelle flyttleier (§ 22). Det er ikke lov å stenge reindriftras flyttleier, men landbruks- og matdepartementet kan godkjenne omlegging av flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det. Landbruks- og matdepartementet klargjør i sin veileder at en flyttlei må anses som stengt, hvis reindrifta ikke fritt og uhindret kan flytte med rein [12]. Bestemmelsen omfatter altså ikke bare fullstendig blokkering av flyttleia, men også innsnevring av og bygging like ved flyttleia eller forstyrrelser som bygging av tiltaket medfører. Dette må vurderes for hvert enkelt tilfelle.

Det samiske reinbeiteområdet er delt inn i regionale reinbeiteområder, som igjen er delt inn i reinbeitedistrikter og eventuelt siidaer (§§ 4-6). Hvert reinbeitedistrikt/siida består av flere siidaandeler – reineiere eller familiegrupper som eier rein og utgjør et driftsfellesskap sammen med resten av distriktet eller siidaen (§ 10). Distriktsstyret representerer reindriftsinteressene i reinbeitedistriktet, og det er styrets oppgave å ivareta reinbeiteressursene i distriktet i samsvar med lover og bruksregler (§ 44).

Reindriftsrettighetene er underlagt ekspropriasjonsrettslig vern og erstatning skal ytes i samsvar med gjeldende regler, hvis det blir gjort inngrep i reindriftssamenes reindriftsrettigheter (§ 7). Det betyr at det er nødvendig med et ekspropriasjonsvedtak før man kan gjøre inngrep i reindriftssamenes reindriftsrettigheter, med mindre rettighetshaverne i forkant har gitt sitt samtykke [20].

2.6.5 Folkeretten

Folkeretten legger føringer for hvordan virkninger for den samiske reindrifta skal vurderes og håndteres [12]. Statens forpliktelser ovenfor samene som urfolk er blant annet definert gjennom Grunnlovens § 108, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter [21] artikkel 27 og ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater [13]. Forpliktelsene inkluderer både å sikre naturgrunnlaget for den samiske reindrifta som del av retten til kulturutøvelse, samt prosessuelle forpliktelser om konsultasjon og deltakelse i beslutninger som kan påvirke samiske interesser direkte.

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) gikk i 2022 gjennom tolknings-, retts- og forvaltningspraksis knyttet til blant annet SP 27 og ILO 169 [22]. SP 27 sier at:

I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk.

SP 27 begrenser statens adgang til å gjøre inngrep i urfolks mulighet til å drive tradisjonelle næringer [22]. Begrensningen omfatter rene nektelser (denial), men også krenkelser (violation) som kan føre til manglende økonomisk bærekraft for samisk reindrift og andre tradisjonelle næringer. SP 27 gir både individuelle rettigheter for hver enkelt reindriftsutøver og kollektive rettigheter for grupper som driver reindrift i fellesskap.

Vernet i SP 27 omfatter blant annet inngrep i det materielle grunnlaget (inkludert landområder og naturressurser), som ligger til grunn for og er en forutsetning for kulturutøvelsen [22]. Naturinngrep kan være i strid med folkerettens bestemmelser, hvis de alene eller sammen med andre inngrep i distriktet i tilstrekkelig grad påvirker grunnlaget for å drive med reindrift i nåtid og framtid. Avbøtende tiltak kan bidra til at bestemmelsen ikke blir brutt, selv om de planlagte inngrepene i utgangspunktet ville ført til en krenkelse av SP 27. Menneskerettighetskomitéen har gjennom sin praksis tolket at det i SP 27 også ligger en rett for minoriteter til effektiv deltagelse i beslutninger som angår deres økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Sammen inngår alle disse momentene i en samlet vurdering av hvor vidt et inngrep er over terskelen for krenkelse av SP 27. Hvis SP 27 står i fare for å bli brutt, er det i utgangspunktet ikke hjemmel for å gjøre en proporsjonalitetsvurdering, hvor minoritetens interesser blir avveid mot samfunnets interesser.

ILO 169 artikkel 6 pålegger statene en plikt til å konsultere urfolk [13]. Denne plikten er innarbeidet i norsk lov gjennom sameloven, se kap. 2.6.6. ILO 169 artikkel 7 sier at «Vedkommende folk skal ha rett til å vedta sine egne prioriteringer for (...) de landområder de lever i eller bruker på annen måte, og til så langt som mulig utøve kontroll med sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling».

Olje- og energidepartementet har i tidligere vedtak på bakgrunn av dette lagt vekt på reindriftas egen framstilling av driften, konsekvenser ved etablering av kraftproduksjon og prioritering mellom prosjekter og alternativer i sine vedtak [23].

2.6.6 Sameloven

Sameloven (1987) slår fast at staten, fylkeskommuner og kommuner har plikt til å gjennomføre konsultasjoner i saker som påvirker samiske interesser (§§ 4-3 og 4-4). Konsultasjonsplikten gjelder lovgivning, lokale, regionale og nasjonale forskrifter og andre beslutninger eller tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. Det gjelder blant annet nye tiltak som kan berøre samiske interesser og senere utvidelser av det samme tiltaket, inkludert reguleringsplanvedtak. Både Sametinget og andre representanter for berørte samiske interesser (berørte reinbeitedistrikter, mv) har rett til å bli konsultert (§ 4-2). I de tilfellene Sametinget har rett til å fremme innsigelse (plan- og bygningsloven § 5-4), faller retten til konsultasjoner bort.

Konsultasjonene skal gjennomføres i «god tro» og med «formål om å oppnå enighet» (§ 4-6). Kommunal- og moderniseringsdepartementets veileder om konsultasjoner fra 2021 påpeker på bakgrunn av dette at konsultasjonene skal gjennomføres med gjensidig lojalitet og respekt for partenes interesser, verdier og behov ut fra et partnerskapsperspektiv. Det gjelder selv om det er myndighetene som i de fleste tilfeller fatter de endelige beslutningene [24].

Konsultasjoner kan inngå som en del av prosessen etter andre lovverk, for eksempel i saker etter plan- og bygningsloven [24]. Det kan imidlertid være nødvendig å gjennomføre ekstra møter eller andre aksjoner som går ut over den vanlige saksgangen, for å oppfylle konsultasjonsplikten. Departementets veileder anbefaler derfor at ansvarlig vedtaksmyndighet kontakter berørte samiske interesser tidlig i prosessen, for å avklare hva som vil være den beste måten å gjennomføre konsultasjoner på i den aktuelle saken.

2.6.7 Veiledere for reindrift og arealsaker

Landbruks- og matdepartementets veileder for reindrift og plan- og bygningsloven klargjør en rekke forhold knyttet til reindriftretten, reindriftras driftsform og områder av særlig verdi for reindrift [12]. Videre avklarer den krav til kunnskapsgrunnlaget, utredning og medvirkning i saker som påvirker reindriftsinteresser. Veilederen slår blant annet fast at reindriftras erfaringsbaserte kunnskap skal legges til grunn i forvaltningens arbeid og at tradisjonell kunnskap skal være del av kunnskapsgrunnlaget i beslutningsprosesser.

2.6.8 Regionale og kommunale planer

2.6.8.1 *Regional planstrategi for Finnmark*

Den regionale planstrategien for Finnmark beskriver bevaring og videreutvikling av samisk kultur, språk og samfunn, tilrettelegging for utvikling av samiske kulturnæringer og samisk reiseliv, samt å bidra til at samiske kulturinstitusjoner kan utvikle samisk kulturliv og at de skal fungere som arenaer for utvikling av samisk kultur.

2.6.8.2 *Kommuneplanens arealdel og samfunnsdel «Alta vil»*

I Alta kommune er det avgjørende å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og ressursbruk, med fokus på tradisjonelle næringer som reindrift og fjordfiske, samt bevaring av samiske bosettingsområder. Den samiske kulturen er i dag relevant også i mer sentrale områder av kommunen, der 90 % av befolkningen bor. Kommuneplanens arealdel foreslår et differensiert utbyggingsmønster som åpner for tradisjonelle samiske boformer, og samiske hensyn skal alltid inkluderes i planbeskrivelsene for nye tiltak. For å opprettholde bosetting er det imidlertid nødvendig med virkemidler utenfor arealdelen, som bedre kommunikasjon og offentlig tjenesteyting.

Planen søker å styrke naturgrunnlaget for livskraftige bygder i samiske områder. Selv om det ikke er gjennomført en detaljert vurdering av kulturminner, er områder med høy konsentrasjon av kulturminner unntatt fra utbygging, og potensiell forvaltning av kulturminner vil bli vurdert på enkeltsaksnivå. Når det gjelder samisk næringsutvikling er det ønsket å forbedre vilkårene for fjordfiske og reindrift, med spesifikke bestemmelser for vern av viktige ressurser. Det legges også til rette for kombinasjonsnæringer ved å styrke naturgrunnlaget og lette kravene for næringsvirksomhet knyttet til boliger.

2.7 Kunnskapsgrunnlaget

Konsekvensutredningen for reindrift er utarbeidet av det reindriftsfaglige teamet hos Sweco Norge AS. Teamet har bred kompetanse innen biologi, samfunnsplanlegging, kulturforståelse, plan- og bygningsrett, samt konsultasjoner i nordlige urfolksområder. I tillegg har teamet flere års erfaring med reindriftsforvaltning på tvers av alle reinbeiteområder, praktisk reindrift og konsekvensutredninger knyttet til reindrift og miljø- og samfunnsinteresser i rådgiverbransjen.

Fagrapporten for reindrift er basert på informasjon fra reindriftras arealbrukskart, distriktsplaner for 23C Jalgon, 23A Válgénjárga, D41 Beaskádas og D30 Nuortajohtolat/Østre sone, samt andre relevante rapporter. Det har vært avholdt møter for kunnskapsinnhenting med samtlige distrikt, fysisk for D23 (D23B/D), 23A, 23C, D30 og D41 hvor både Sweco og Statkraft har deltatt. Det har også vært avholdt en rekke teamsmøter, samt telefonintervjuer våren 2024 og høst/vinteren 2024/2025. Utrederne var i september 2024 på befaring ved anlegget og Stillaveien sammen med representanter fra D23 Seainnus/Návvgastat (23A, 23C og 23D) og D30 og Statkraft. Det var planlagt å gjennomføre befaring med D41, men i dialog med distriktet ble det avklart at et fysisk møte uten befaring var tilstrekkelig.

Statkraft har hatt en aktiv rolle i kunnskapsinnhenting i prosjektet gjennom befaringer og tett dialog med de ulike distriktene. Statkraft har også bistått Sweco med grunnlagsdokumentasjon for prosjektbeskrivelsen, egne møtereferat fra dialogmøter og statistikk for bruk av Stillaveien

(bompasseringer). Oppdatert forskning om påvirkning og forstyrrelser på rein som følge av fysiske tiltak og menneskelig aktivitet er også lagt til grunn for utredningsarbeidet (se kap. 3).

I Swecos prosjekter skal reindriftsutøvere og samiske utmarksbrukeres tradisjonelle og lokale kunnskap alltid inngå i kunnskaps- og beslutningsgrunnlaget. Befaringer og samtaler med reineiere og andre relevante informanter inngår som en viktig del av kunnskapsinnhenting. I henhold til ILO-konvensjon nr. 169 (ILO 169, 1989) legger vi vekt på reindriftenes egen framstilling av driften og prioritering mellom alternativer.

Reinbeitedistriktene er også blitt invitert til å kvalitetssikre utkastet til konsekvensutredning i to runder. Første kvalitetssikring var av egen informasjon knyttet til distriktenes driftsmønster, beskrivelse av beitebruk og samlet belastning i dagens situasjon. Andre kvalitetssikring var av ferdigstilt utkast til konsekvensanalyse og skadereduserende tiltak.

Denne tilnærmingen med involvering samsvarer med landbruks- og matdepartementets veileder for reindrift og plan- og bygningsloven (2021), som stiller tydelige krav til at tradisjonell samisk kunnskap skal inngå som en del av beslutningsgrunnlaget til forvaltningen. Siden den tradisjonelle kunnskapen i stor grad blir overlevert muntlig, er det en forutsetning at man har god dialog med reinbeitedistriktene gjennom utredningsprosessen for å få tilgang til kunnskapen. Veilederen fremholder at den muntlig overførte kunnskapen er et viktig tillegg til arealbrukskart og distriktsplaner, for å sikre at planmyndighetene får et helhetlig bilde av arealbruken.

Samtidig ønsker Sweco å presisere at det kan forekomme enkelte mangler i beskrivelsene og vurderingene for D41, ettersom det har vært utfordrende å opprette en løpende dialog med distriktet. D41 har blitt invitert til flere møter og befaringer i perioden september 2024 til april 2025, men har i begrenset grad bidratt med informasjon til kunnskapsgrunnlaget eller i arbeidet med kvalitetssikring av konsekvensutredningen. Distriktet har fått mulighet til å gi tilbakemeldinger i to runder med kvalitetssikring, men innspillene har i hovedsak vært av overordnet karakter. Sweco har etter beste evne forsøkt å inkludere den informasjonen og de vurderingene som har blitt delt.

2.8 Usikkerhet ved kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapen om dagens driftssituasjon for distriktene/siidaene er i stor grad god. Vi har vektlagt muntlig informasjon fra reineierne, særlig da ikke alle distriktsplanene er oppdaterte og/eller tilgjengelige, hvor av den nyeste distriktsplanen vi har hatt tilgjengelig er fra 2021 (30C). Distriktene/siidaene har på befaring og i møter gitt informasjon om traséer for flytt- og trekkleier og bruken av årstidsbeiter i influensområdet og samlet belastning for deres reindrift.

Det er imidlertid noe usikkerhet forbundet med hvordan reinen vil respondere på ulike typer forstyrrelser, noe som også fremgår av sprikende funn i litteraturen. Noen sentrale momenter som bør fremheves er:

- **Variasjon i unnvikelseseffekter:** Unnvikelsesavstanden varierer betydelig mellom studier (fra noen hundre meter til flere kilometer). Dette kan skyldes forskjeller i metodevalg, terrengforhold, årstid og hvilke rein som observeres (f.eks. simler med kalv versus okser).
- **Beitero og fysiologiske effekter:** Det er vanskelig å kvantifisere hvor mye tapt beitetid som skyldes forstyrrelser, og hvordan dette påvirker reinen over tid.
- **Sumvirkninger og samlet belastning:** Det finnes få studier som systematisk kobler påvirkningssoner fra inngrep med konkrete mål for bæreevne, produksjon og næringsgrunnlag i reindrifta.
- **Støy:** Lydbølger dempes med avstand, men det er usikkert hvor sterke de ulike støykildene oppleves for reinen i ulike situasjoner. Hørselsstudiene er gjort på både villrein og tamrein, men overførbarheten mellom ulike populasjoner er ikke nødvendigvis direkte.
- **Manglende langtidsperspektiv:** Mange av studiene ser på kortsiktige effekter, men det er begrenset forskning på hvordan langvarig eksponering for inngrep og forstyrrelser påvirker reinens tilpasning og adferd over generasjoner.

På grunn av disse usikkerhetene er det lagt til grunn et føre-var prinsipp i vurderingen av påvirkning i konsekvensanalysen.

Det må også understrekes at ikke alle rettighetshavere har gitt innspill ved forespørsel om kvalitetssikring av utredningens beskrivelse av distriktenes driftsmønster, beitebruk og den samlede belastningen i dagens situasjon. Sweco har derfor lagt til grunn at kartillustrasjoner og beskrivelser i denne rapporten i tilstrekkelig grad gjenspeiler informasjon mottatt og referatført fra dialogmøter, og at beskrivelsene anses som dekkende.

3 Forskningskunnskap om påvirkning på reindrift (Dutkanvuodđu boazodoalu váikkuheami ektui)

Čoahkkáigeassu

Dutkan čájeha ahte olmmošlaš doaimmain ja sisabahkkemis boazodoalloguovlluin lea mearkkašahti negatiivvalaš váikkuhus boazodollui. Váikkuhus vuolgá das man lágan doaibma lea, mii áigodagaid lea ja man lágan eallit leat (álddut, sarvát/varrásat jna.) maidda doaibma guoská. Váikkuhusa sáhttá áinnas juohkit golbma váldokategoriijan:

- Njuolggo báikkálaš váikkuhusat: Massit guohtuneatnamiid ja huššaváikkuhus mii sáhttá dagahit ahte bohccot eai oaččo doarvái energiija, eai ge ceavzze.
- Eahpenjuolga regionála váikkuhusat: Bohccot garvet guovlluid mat leat sisabahkkemiid lahkosis, mii sáhttá šaddat váikkuhussan stuora guohtunguovlluide.
- Kumulatiiva váikkuhusat: Obbalaš negatiiva váikkuhus mánga sisabahkkemis áiggiid badjel, mat bilidit guohtunguovlluid ceavzinnávcca ja unnidit buvttadeami.

Boazu lea erenoamáš hearki rieja ektui, erenoamážit jienaid ektui mat fáhkkestaga gullojit dahje jienaide main lea alla frekveansa. Riedja johtolagas ja huksehusbarggus sáhttá mielddisbuktit suorganeami ja báhtareapmi. Mánga duktosa čájehit negatiiva váikkuhusaid ja ahte bohccot garvet huksehusguovlluid áigodagain goas ásaht fápmolinjjáid, seamma čielggas ii leat váikkuhit go neahttarusttegat seamma láhkái doaibmanáigodagas.

Dálkkádatrievdamat unnidit guođohanguovlluid go ordarádji sirdása ja heajuda jeagelguohtuma. Dávjjit temperaturrievdamat ja eatnama galmmiheapmi, sáhttá lásset guohtuma bohccuide, ja bajiduvvon geassetemperaturrat ges bajidit vára dávddaide, parasihtaide ja divregiksái.

Boraspiret numo albbas, geatki ja goaskin spedjet bohccuid, mii ges unnida buvttadeami ja bilida rievddadanmuni boazodoalus.

Obbalaš váikkuhusat buot sisabahkkemiin ja muosehuhttimiin lea váttis meroštallat jur juste, muhto analiisa maid SSB lea dahkan jagi 2020 [24], čájeha ahte 89 % guođohanguovlluin leat 5 km siskkobealde dálá sisabahkkemiid, mas sáhttet leat mearkkašahti váikkuhusat boazodollui.

Sammendrag

Forskning viser at menneskelig aktivitet og inngrep i reinbeiteområder har betydelige negative konsekvenser for reindriften. Påvirkningen avhenger av type aktivitet, tidspunkt og hvilke dyr (simler med kalv, okserein, mv) som berøres. Effektene deles gjerne inn i tre hovedkategorier:

- Direkte lokale effekter: Tap av beiteareal og stressreaksjoner som kan redusere reinens energiinntak og overlevelse.
- Indirekte regionale effekter: Unnvikelse av områder rundt inngrep, noe som kan påvirke store beiteområder.
- Kumulative effekter: Samlet negativ påvirkning fra flere inngrep over tid, som reduserer beiteområdenes bæreevne og svekker produksjonen.

Rein er særlig sensitiv for støy, spesielt plutselige eller høyfrekvente lyder. Støy fra trafikk og anleggsarbeid kan utløse stress og fluktnespons. Flere studier har påvist negative virkninger og unnvikelseeffekter for rein i anleggsperioden ved etablering av kraftlinjer, mens påvirkning fra nettanlegg i driftsfase er mer usikkert.

Klimaendringer reduserer beiteområder ved å forskyve tregrensen og forringe lavbeitene. Hyppigere temperaturendringer rundt frysepunktet gjør det vanskeligere for reinen å få tilgang til mat, mens økte sommertemperaturer øker risikoen for sykdommer, parasitter og insektplager.

Rovdyr som gaupe, jerv og kongeørn tar rein, noe som svekker produksjonen og fleksibiliteten i reindriften.

Sumvirkninger av ulike inngrep og forstyrrelser er vanskelig å vurdere presist, men en analyse gjort av SSB fra 2020 [25] viser at 89 % av beitearealet ligger innen 5 km fra eksisterende inngrep, noe som kan ha betydelig innvirkning på reindriften.

3.1 Direkte og indirekte effekter

Det er generelt enighet mellom reindriftsnæringen, ulike forskningsmiljøer og forvaltningen om at både inngrep og menneskelig aktivitet i reinbeiteområder gir negative konsekvenser for reindrift [26, 27, 28]. Omfanget av den negative påvirkningen varierer blant annet med type aktivitet / tiltak, når på året reinen blir påvirket og hvilke dyrekategorier av rein som bruker områdene (simler med kalv, ungbukker, mv).

Tap av beiteareal deles ofte inn i tre kategorier – direkte lokale effekter, indirekte regionale effekter og kumulative effekter [28]:

Direkte lokale effekter

Direkte lokale effekter omfatter direkte tap av beiteareal fordi fysiske installasjoner og infrastruktur beslaglegger beitevegetasjon, sammen med stress og fluktreaksjoner hos reinen som en direkte følge av menneskelig aktivitet i tilknytning til tiltaket eller den fysiske installasjonen i seg selv. Dette kan gi utslag i redusert bruk av beiteområder i direkte tilknytning til tiltaket, lavere energiopptak gjennom redusert beitetid eller økt energiforbruk i form av frykt- og fluktadferd, noe som kan gi redusert kondisjon og overlevelse. Hvis et inngrep utgjør en barriere som stenger tilgangen til større beiteområder i distriktet, vil dette være en direkte effekt som kan gi regional virkning.

Indirekte regionale effekter

De indirekte regionale effektene er det indirekte tapet av beitearealer som følge av at reinen unnviker eller reduserer bruken av beiteområder i et større område rundt inngrep og/eller menneskelig aktivitet. Radiusen for unnvikelsen vil variere, både med type tiltak, hvilke årstidsbeiter som blir berørt og hvilke dyrekategorier som bruker områdene.

Kumulative effekter

De kumulative effektene er de samla, langvarige effektene av alle inngrep og menneskelig aktivitet innenfor beiteområdene til et reinbeitedistrikt. Dette kan blant annet gi utslag i tapt bæreevne for beitelandet med behov for å redusere reintallet, økt rovdyrtpap fordi dyrene presses sammen på et mindre område eller redusert produksjon som følge av økt dødelighet, redusert drektighet, lavere kalveprosent per simle, redusert kalveoverlevelse og lavere slaktevekter (lavere energiopptak/høyere energiforbruk).

3.2 Unnvikelseeffekter

Type tiltak og/eller aktivitet og plasseringen i terrenget påvirker i hvilken grad man kan forvente unnvikelseeffekter hos reinen (at reinen unngår et område rundt tiltaket/aktiviteten). Unnvikelseeffekten er vist å ha størst omfang i forbindelse med menneskelig aktivitet, enten det er menneskelig aktivitet i tilknytning til ett inngrep (anleggsarbeid, tilsyn og vedlikehold mv.) eller ulike former for friluftslivsaktivitet [26]. Graden av negativ påvirkning og utstrekningen av unnvikelsen avhenger også av når på året området blir brukt og hvilke dyrekategorier av rein som bruker de aktuelle områdene. For eksempel er simler med kalv betydelig mer var for forstyrrelser enn ungbukker. Grad av insektplage, rovdyrforekomster og tilgang til alternative beiteområder påvirker også unnvikelsesavstanden, da slike påvirkningsfaktorer kan gjøre at reinen i større grad tar risiko eller har mindre grad av valgfrihet [26, 29]. Avhengig av de nevnte parameterne er det påvist unnvikelseeffekter fra noen få til flere kilometers avstand [29, 27].

Ulike studier kommer fram til varierende resultater når det gjelder i hvilket omfang inngrep og aktiviteter påvirker reinen negativt. Her kan trolig valg av metodisk tilnærming (beiteundersøkelser, møkktelling, GPS-data, mv) og skala for undersøkelsene (geografisk utstrekning og lengde på studieperioden) bidra til å forklare noe av variasjonen man har sett i forskningsresultatene [30, 27].

3.3 Beitero

Reindrifutøvere har i lang tid pekt på hvor viktig beitero er for overlevelse, kondisjon og produksjon i reinflokken. En fersk studie fra NIBIO har gjennom fysiologiske målinger vist at reinen kombinerer søvn

og hvile med drøvtygging [31]. Dette gjør at dyra bruker mindre tid på søvn, og sparer tid de i stedet kan bruke til å finne mat. Dette er særlig viktig på sommeren, når reinen er avhengig av å spise mer eller mindre kontinuerlig, for å bygge opp energilagrene før en lang vinter med dårlig mattilgang. Dette kan gjøre at flere dyr overlever vinteren, at simlene får større kalver og at slaktevektene generelt holder seg høyere. Menneskelig aktivitet og forstyrrelser som reduserer beiteroen kan øke behovet for søvn og hvile hos reinen, noe som igjen går ut over tiden reinen kan bruke på å finne mat.

3.4 Sumvirkninger (kumulative effekter)

Begrepet sumvirkninger (cumulative effects eller cumulative impacts på engelsk) blir i forskningen brukt om de samlede virkningene av forstyrrelser og inngrep i naturmiljøet, men er ikke klart definert og brukes noe ulikt i ulike sammenhenger [32, 26]. Begrepene sumvirkning, kumulative effekter og samlet belastning blir brukt om hverandre, både i forvaltningen, lovverket og forskningen.

En samledefinisjon basert på flere studier definerer sumvirkninger (kumulative effekter) som den netto effekten en ressurs blir påført gjennom kombinert påvirkning fra flere forvaltningspraksiser og -påvirkninger, ofte i kombinasjon med naturlige påvirkningsregimer, fordelt gjennom tid, rom eller begge deler (Scherer, 2011, sitert i Eftestøl et al., 2021). Begrepet «sumvirkninger» bygger altså på en forståelse av at den faktiske påvirkningen fra én inngrepsfaktor, vil være avhengig av påvirkningen fra andre inngrepsfaktorer [32]. Videre er det både et romlig og et tidsmessig aspekt ved begrepet [26]. Det kan være betydelige forskyvninger i både tid og rom mellom et tiltak og en konsekvens [32]. Grensene man setter for tidsperiode og geografisk område når man analyser sumvirkningene av ulike inngrep, kan altså ha stor innvirkning på hvilke resultater man får.

Både naturmangfoldloven og konsekvensutredningsforskriften stiller krav om vurdering av samlet belastning i tilknytning til både natur-, og reindrifts- og arealforvaltning. Det finnes noen eksempler på studier og utredninger som tar i bruk systematiske metoder for å analysere sammenhenger mellom inngrepssituasjon og påvirkningssoner for reindrift [33, 26, 34, 35]. Det finnes imidlertid få eksempler på studier som knytter dette videre opp mot mål for bæreevne, produksjon og næringsgrunnlag i et reinbeitedistrikt [36], selv om forvaltningen i flere tilfeller har vektlagt slike sammenhenger i sine vurderinger [30, 37, 38].

En fersk studie viser at summen av tidligere etablerte og planlagte tiltak og aktiviteter innenfor et område er avgjørende for hvor stor effekt et nytt tiltak kan ventes å få for reindrifta, i form av endret arealbruk og unnvikelse [26]. De samlede, kumulative effektene av flere inngrep kan gi en relativt sett større negativ påvirkning enn effekten av hvert enkelt tiltak hver for seg. Kunnskapsgrunnlaget og det metodiske rammeverket for vurdering av samlet belastning og sumvirkninger er imidlertid begrenset, både når det gjelder reindrift og for utmarksområder generelt [30, 32, 26].

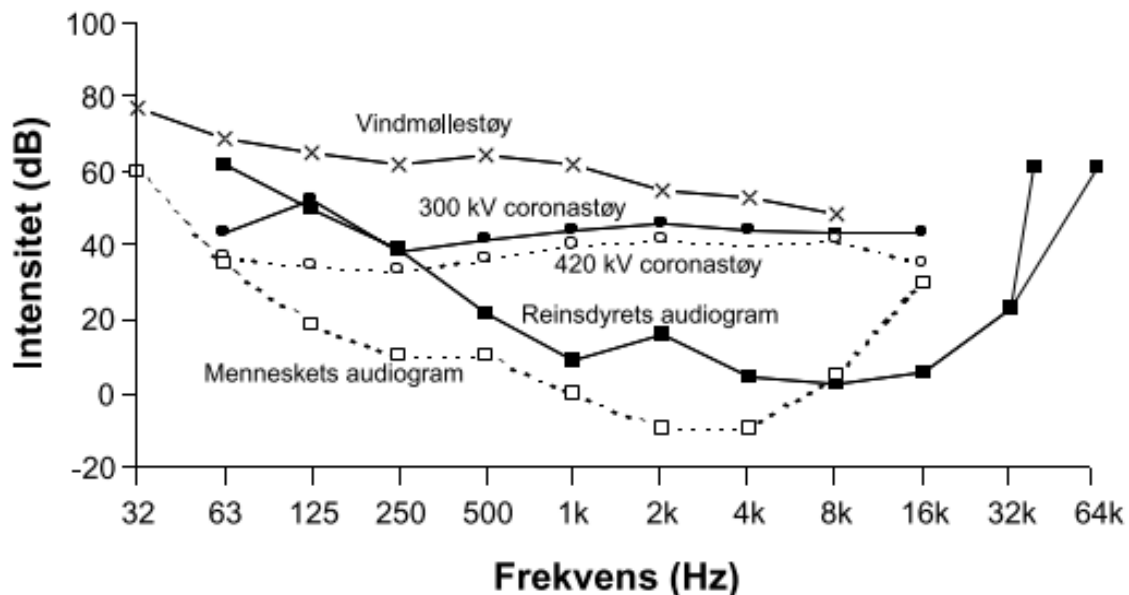
Statistisk sentralbyrå gjorde i 2019 en analyse av fysiske inngrep og beregning av påvirkningssoner i det samiske reinbeiteområdet [34]. Administrativt er 40 prosent av det norske landarealet innenfor det samiske reinbeiteområdet. Den reelle andelen som er tilgjengelig for beite er imidlertid vesentlig mindre. Analysen viser at rundt 22 prosent av alt beiteareal (inkludert årstidsbeiter og flyttleier) innenfor 0,5 km fra eksisterende bygninger og infrastruktur. Videre ligger 15 prosent av beitearealet mellom 0,5 til 1 km fra eksisterende inngrep, 22 prosent innen 2 km fra eksisterende inngrep og 16 prosent mellom 3-5 km fra inngrep. Samlet ligger rundt 89 prosent av alt beiteareal innenfor 5 km fra eksisterende bygninger og infrastruktur. Alt dette arealet er ikke utilgjengelig eller uegnet for reindrift, men det kan i ulik grad være påvirket av direkte lokale, indirekte regionale og/eller kumulative effekter som påvirker driftsmønsteret og beitebruken i reinbeitedistriktene. Påvirkningen fra de eksisterende inngrepene skal inngå i vurderingen av om det foreligger sumvirkninger i et distrikt eller om det er fare for å utløse sumvirkninger som følge av nye tiltak under planlegging.

3.5 Støy

Reinen har god hørsel og er spesielt sensitive for plutselige eller uvanlige lyder (for eksempel motorstøy, sprenging og roping) [39]. Det er gjort hørselsstudier av både tamrein og villrein som viser at dyrene aktivt

unngår områder med høy støybelastning, særlig under kalving og vinterbeite [40]. Derimot oppfatter rein og menneske støy fra for eksempel kraftledninger og vindmøller forskjellig etter ulike frekvensnivåer. Dette kan være overførbart også til andre støykilder, og hva som oppfattes negativt varierer med frekvens og intensitet. Videre kan også lukt også kunne oppfattes av reinen, og avhenger av vindretning, vindstyrke mv.

En studie har sammenlignet hørselsevnen til rein og menneske [41]. Denne viser at mennesket har en bedre evne til å oppfatte lavfrekvente lyder mens reinen hører bedre høyfrekvente lyder. Lydbølger dempes med avstanden fra lydkilden, og høyere frekvenser dempes raskere enn lavere. Dette innebærer at ved større avstand fra lydkilden, vil lavfrekvente lyder dominere i støybildet. Lyder over 60-70 dBA, som tilsvarer vanlig trafikkstøy, kan være forstyrrende, mens nivåer over 80 dBA, som ved tungtransport eller bygg- og anleggsarbeid kan føre til akutt stress og fluktnespons [42]. Til sammenligning så er standard støyspekter fra veitrafikk, (30 km/t og 50km/t) høyest rundt 1k – 2kHz (dvs. der menneskets hørsel har høyere følsomhet enn reinsdyr). Den viser at støy fra veitrafikk (dekkstøy o.l.) er mye lavere fra 5kHz og oppover der reinsdyrets hørsel har høyest følsomhet.

Figur 3.1. Sammenligning av hørselsevnen hos rein og mennesker relatert til støynivået fra kraftledninger. *coronastøy = elektriske utladninger fra kraftledninger/vindturbulens fra kraftmaster og vindmøllemaster (Flydal, et.al, 2002).

3.6 Nettanlegg

Påvirkningen på reindrift fra etablering av kraftlinjer avhenger av flere faktorer. Det inkluderer blant annet hvordan anleggsarbeidene drives, hvor lenge de varer, hvordan reinen bruker områdene og i hvilken grad nye installasjoner, ny infrastruktur og eventuelt endret omfang av menneskelig aktivitet påvirker dyrene også i anleggets driftsfase.

Flere studier har påvist tydelige negative virkninger og unnvikelseeffekter for rein i anleggsperioden ved etablering av kraftlinjer [43, 44, 45]. I driftsfasen spriker imidlertid resultatene mer [46, 45].

GPS-baserte studier har i liten grad avdekket effekt av kraftlinjer i driftsfasen på reinens arealbruk vår, sommer og høst [46]. På vinteren kan kraftlinjene avgi elektriske ladninger som gjør at det stråler ut UV-lys (koronaeffekt). Det er kjent at øynene til reinen endrer lysfølsomhet om vinteren, slik at den kan oppfatte UV-lys [47]. Enkelte studier har foreslått at effekter av koronalys fra kraftledninger oppstår ved spenninger fra 66 kV [48] mens NVEs kunnskapsoppsummering peker på effekter fra 300 kV og høyere, uten at dette er videre begrunnet [46]. I tillegg til UV-lys kan koronaeffekten gi en knitrende lyd som øker med spenning.

Tidligere studier viser et stort sprik i effekten av kraftlinjer for reindrift på vinteren [41, 49, 50]. Det er i liten grad utført nyere GPS-studier for effekten av kraftledninger i vinterbeiteområder.

Kunnskapsoppsummeringer fra nyere tid peker på at det er et særlig stort behov for mer kunnskap om effekten for rein ved etablering av kraftlinjer i vinterbeiteområder [30, 27]. I tillegg til koronalys- og støy kan skutertrafikk langs kraftgatene, enklere forflytningskorridorer for rovvilt, ferdsel fra skigåere, uønsket spredning av rein gjennom kraftgatene og utfordringer med gjengroing i kraftgatene, mv være relevante effekter å undersøke nærmere [27].

3.7 Klimaendringer

I tillegg til at klimaendringene isolert sett kan utfordre ressursgrunnlaget for samisk reindrift, er effektene av klimaendringene forventet å gi økt forekomst av arealbrukskonflikter mellom samisk reindrift og andre interessenter.

Det tilgjengelige arealet for reinbeite er forventet å bli redusert etter hvert som tregrensa beveger seg oppover og nordover som følge av klimaendringene [51]. Reinlaven er også spesielt utsatt for endringer i klimatiske forhold, hvor økte temperaturer kan gjøre at lavbeitene trekker seg lenger nordover [52]. Økte temperaturer som varierer rundt frysepunktet, fører også til vanskeligere beitetilgang for reinen på grunn av islag det er vanskelig for reinen å trenge gjennom. Høyere sommertemperaturer kan også gi økte utfordringer med sykdommer, parasitter og insektplage [52, 51].

Både reindriftnæringen i seg selv og den samiske reindriftskulturen er forventet å bli negativt påvirket av klimaendringene [51]. IPCC (2007) slår fast at klimaendringene kan få spesielt store negative konsekvenser for urbefolkningene i Arktis, noe som utfordrer urbefolkningens tradisjonelt høye tilpasningskapasitet (sitert i Aaheim, et al., 2009).

3.8 Rovvilt

Tap av rein til rovvilt påvirker produksjonen i reindriften negativt [12]. Reinbeitedistriktene i det samiske reinbeiteområdet rapporterer årlig om store tap av rein til de store rovdyrene som inngår i rovviltforvaltningen i Norge [53]. Rovviltforekomster kan redusere fleksibiliteten til reinbeitedistriktene og innskrenke muligheten til å bruke enkelte områder i perioder. Forekomster av rovvilt må derfor ses som en type inngrep i et reinbeitedistrikt på linje med fysiske tiltak og aktivitet. Omfanget av rovviltforekomster og tap til rovvilt i et område vil ha betydning for hvor store inngrep et reinbeitedistrikt kan tåle før den samlede belastningen når tålegrensen.

Gaupe er det eneste ville kattedyret i Norge og lever hovedsakelig i skogsområder over store deler av Norge [54]. Rein er det viktigste byttedyret for gaupa, og alle gauper som har tilgang på rein tar rein [55]. Drapstakten varierer mye, avhengig av blant annet tilgangen på rein, sesong og gaupas kjønn.

Jerv er det største mårdyret i Norge [54]. Den lever primært i fjellområdene langs grensen mot Sverige og Finland, fra Hedmark og nordover. Drapstakten på rein varierer mye [55]. Generelt dreper de færre rein enn gaupa, og de dreper oftere rein på sommeren enn på vinteren. I Scandlynx-prosjektet ble det vist at jerven i noen predasjonsperioder primært spiste åtsler. Studiet viste at den viktigste årsaken til variasjon i drapstakter for jerv sommerstid var kalvevekt (lave kalvevekt førte til høyere drapstakter). Denne sammenhengen ble ikke observert om vinteren. Studiet hadde ikke grunnlag for å fastslå om den høyere drapstakten var forårsaket av tilgjengelighet av rein (flere møter mellom jerv og rein) eller fordi at reinen er i dårlig kondisjon (lettere å drepe).

Kongeørna er den nest største rovfuglen vi har i Norge, hvor bare havørna er større. Den lever i par som har faste territorier og arten er utbredt over store deler av landet. Kongeørna jakter primært i åpent terreng, men kan også ta i bruk skogsområder [56]. Kongeørna regnes først og fremst som en predator på nyfødte kalver, men den kan også ta voksne rein med kroppsvekt opptil 60-70 kilo. Byttedyrene for kongeørna varierer mellom områder og år, avhengig av hvilke byttedyr som er tilgjengelig. Andelen rester av tamrein i kongeørnreir er vist å variere mye mellom studieområder, fra 6 til 43 prosent. Kongeørna spiser også åtsler.

4 Beskrivelse av referansesituasjon for reindrift (Govvideapmi boazodoalu referánsadilálašvuodá ektui)

Čoahkkáigeassu

Boazodoallojáhki lea juhkkajojuvvon gávccii jahkodahkii, gos bohccot johtet iešguđet orohagaid gaskkas heivehan dihte jahkodatmolsašupmái ja sihkkarastan dihte guohtuma. Giđđa lea dehálaš áigodat guottehii, ja geassi ges lea dehálaš energii ja čohkkemii. Čakča lea ragat ja njuovvanáigi, ovdalgo dálvvi eanet hástaleaddji ealáhatdillái ollejit. Ahte lea rievddadanmunni areálageavaheamis, lea mearrideaddji jus galgá gieđahallat dálkkádatrievdamiid ja muosehuhttimiid, go beassan molssaevttolaš guohtumiidda jus ovdamearkka dihte guohtunroasut čuožžilit, sihkkaraste guoddevaš boazodoalu. Buot guohtumat mat oktiibuot leat olámuttus bidjet vuodá ealáhusbargui, kultuvrii ja ekologalaš dássádahkii boazodoalus.

Organiseren: Dan golmma oktasaš dálveorohaga Oarje-Finnmárkkus organiseren, lea golbma váldojohtingeainnuid bokte dálveorohagas Finnmarkku duoddaris ja geasseorohaga gaskkas mearragáttis. Dálveorohagat maidda Áltá fápmorusttega A3 váikkuha, leat orohagat 30B (gaskajohtolat) ja 30C (nuortabealli), mas nubbi lea oarjjabealde ja nubbi ges nuortabealde Áltá - Guovdageainnu čázadaga.

- Orohat 30C – Nuortabealli, doaibmá oktiiveheaddji orohahkan čieža sierra orohahkii. Johtin dáhpuhuvvá mearriduvvon geainnuid ja áigodagaid. Plánejuvvon doaibmabidju guoskkaha erenoamážit D23 Seainnus /Návvgastat orohaga, oktan geassesiiduiguin Jalgoniin (23C) ja Válgenjárggain (23A).
- Orohat 30B – Gaskajohtolagas, leat giđđa-, čakča- ja dálveguohtumat Guovdageainnu suokkanis ja lea 12 orohahkii johtolat. Johtin orohagaid gaskkas dáhpuhuvvá árbevirolaš johtingeainnuid mielde. Beaskáđas (D41), mii gullá gaskajohtolahkii, geavahit guovllu goas doaibmabidju lea stuora oasi jagis ja sidjiide maid boahá doaibmabidju čuohtit.

Guohtunguovlluid geavahusa ferte geahččat dan oktavuodas mo giđđa-, geasse-, čakča- ja dálveguohtumat geavahuvvojit iešguđet jahkodagas. Muosehuhttimat sáhttet váikkuhit bohccuid johtingeainnuide ja guottehii giđđat, ja mastan ealuid gaskkas buktá ges liige bargonodiid boazodolliide. Plánejuvvon doaibmabijut sáhttet miellidiskáhtet rievdamiid guohtunmáliide ja váikkuhit boazodoalu jahkodahkii.

Guovlluid geavahus ja doallodilit Seainnus/Návvgastat (D23) ja Beaskáđas (D41) orohagaid vuodas lea ollislaš jorran giđđa-, geasse-, čakča- ja dálveguohtumiid gaskkas. Guohtuma ja guovllu geavaheapmái váikkuhit lunddolaš bealit numo muohta, boraspire ja dálki.

Seainnus/Návvgastat (D23) orohahkii gullet njeallje geassesiidu. Erenoamážit Jalgon siiddas (23C) ja Válgenjárga siiddas (23A) leat giđđa- ja čakčaguohtumat Áltá fápmorusttega lahkosis, mii lea guovddážiis dán váikkuhusčielggadeamis.

- Jalgon siida (23C) johtet guohtunguovlluid gaskkas birrajagi. Giđđaorohat lea Luovččana ja Čávžžu gaskkas, gos guottet lea ráfálaš guovlluin. Geasseorohat lea duottarguovlluin Reaššvuonas ja Suoidneleavššis, ja ges čakčaorohagat badjálástet giđđaorohagaiguin. Dálveorohagat leat Šuorpmogorssa rájes Vuollošjávra, masa gáržžes johtingeainnut ja áiddit leat hástalussan.
- Válgenjárga siiddas (23A) leat guohtunguovllut Joatkkajávri, Fielláža ja Čávžžu birra. Geasseorohagat leat duottarguovlluin numo Stámpas, ja ges dálveorohagat leat Láhpoluobbalis Biedjogiellasi. Johtin orohagaid gaskkas lea muohtaga duohken, ja dáppe lea maid várre mastadit eará siiddaiguin.

Beaskáđđasis (D41) leat guohtunguovllut oarjjabealde Álttá – Guovdageainnu čázádaga.

- Gidđeorohagat adnojit ovdal guottetáiggi, doppe álddut geassádit bievláeatnamiidda.
- Geasseorohat čuovvu čázádaga, miessemearkun dáhpáhuvvá mihcamaráiggiid.
- Čakčeorohat lea Gámmejalgga rájes Suolovuopmái, njuovvan dáhpáhuvvá ovdal ragatáiggi.
- Dálveorohagat leat gaskajohtolagas, gos orohat ovtasbargá D19 ja D40 orohagaiguin oktasaš dálvesiiddaid ektui

Ealuiguin mastadit lea hástalussan buot siiddaide/orohagaide, erenoamážit johtima vuolde ja áiddiid duohken. Mastadeapmi miellidiskáhtá liige bargonoađi boazodolliide.

Obbalaš noađđi dálá dilálašvuodas

Go árvvoštallá váikkuhusaid boazodollui areálaáššiin, lea dehálaš vuhtiiváldit dan kumulatiiva váikkuhusa buot iešguđetlágan doaibmabijuin ja plánain mat dáhpáhuvvet siiddaid/orohagaid siskkobealde. Obbalaš noađi sivvan Jalgon siidii, Válgenjárgga siidii, 30C Nuortabeallai ja Beaskáđđasii, leat sihke bartahuksema, fápmorusttega huksen ja infrastruktuvra ja erenoamážit olgonastima muosehuhttimat johtolaga bokte. Buot orohagat leat diedihhan ahte sis leat hástalusat boraspirevahágiin ráfáiduhhton boraspiriid geažil (geatki, albbas, guovža, goaskin ja gumpe). Viidáset váikkuha dálkkádatrivedan váddáset ealáhahkii. Obbalaš noađđi bajábealde namuhuvvon fáktoriiguin, lea dagahan hedjonan guohtunresursat ja unnit rievddadanmunni ovdamearkka dihte guohtunroasuid oktavuodas.

Vaikko eanas hástalusat leat oktasaččat buot guoskevaš siiddaide/orohagaide, de rievddada váikkuhus geografii ja maid lagasvuoda ektui giliide ja olmmošlaš doaimmaide, erenoamážit olgonastin doaimmaid ektui. Jalgon ja Válgenjárgga siiddat gullet daid gaskii geaidda eanemusat čuohcá, go sihke bievlaguohhtumat, johtingeainnut ja ráhkadusat boazodollui leat garrasit váikkuhuvvon. Nuortabealli ja Beaskáđas vásihit sullasaš hástalusaid, muhto Beaskáđđasii váikkuha lassin johtolatdeaddu mii lea E45 geainnus.

Sammendrag

Reindriftsåret er delt inn i åtte årstider, hvor reinen flytter mellom ulike beiteområder for å tilpasse seg sesongvariasjoner og sikre nok mat. Våren er en viktig periode for kalving, og sommeren for oppbygging av energireserver. Høsten preges av brunst og slakting før overgangen til vinterens mer utfordrende beiteforhold. Fleksibilitet i arealbruk er avgjørende for å håndtere klimaendringer og forstyrrelser, da tilgang til alternative beiteområder ved for eksempel beitekriser, sikrer en bærekraftig reindrift. Summen av tilgjengelige beiter gjennom året danner grunnlaget for næringsutøvelse, kultur og økologisk balanse i reindriften.

Organisering: De tre felles vinterbeitedistriktene i Vest-Finnmark organiseres ut fra tre hovedflytteleier mellom vinterbeitene på Finnmarksvidda og sommerbeitene langs kysten. De berørte vinterbeitedistriktene for Alta kraftverk A3 er distriktene 30B (Midtre sone) og 30C (Østre sone), som ligger henholdsvis vest og øst for Alta-Kautokeinovassdraget.

- Distrikt 30C – Østre sone fungerer som et koordinerende distrikt for syv reinbeitedistrikter med felles vinterbeiter. Flytting skjer gjennom fastsatte ruter og perioder. Det planlagte tiltaket vil særlig berøre D23 Seainnus/Návvggastat, inkludert sommersiidaene Jalgon (23C) og Vålgenjárga (23A).
- Distrikt 30B – Midtre sone har vår-, høst- og vinterbeiter i Kautokeino kommune og brukes av tolv reinbeitedistrikter. Flytting mellom beiteområdene skjer etter tradisjonelle ruter. Beaskádas (D41), som er en del av midtre sone, benytter tiltaksområdet i store deler av året og vil også bli påvirket av tiltaket.

Bruken av beiteområdene må ses i sammenheng med den årlige rotasjonen mellom vår-, sommer-, høst- og vinterbeitene. Forstyrrelser kan påvirke reinens trekkmonster og kalvingen på våren, og sammenblanding mellom flokker skaper økt arbeidsbelastning for reieneierne. De planlagte tiltakene kan føre til endringer i beitemønsteret og påvirke reindriften driftssyklus.

Områdebruk og driftsforhold i reindriftdistriktene Seainnus/Návvggastat (D23) og Beaskádas (D41) er basert på en helhetlig rotasjon mellom vår-, sommer-, høst- og vinterbeiter. Beitebruken påvirkes av naturlige faktorer som snøforhold, rovdyr og værforhold.

Seainnus/Návvggastat (D23) består av fire sommersiidaer. Spesielt Jalgon siida (23C) og Vålgenjárga siida (23A) har vår- og høstbeiter nær Alta kraftverk, noe som er sentralt i konsekvensutredningen.

- Jalgon siida (23C) driver året rundt med organisert flytting mellom beiteområdene. Vårbeitene ligger mellom Luovččan og Sautso, hvor kalving skjer i roligere områder. Sommerbeite foregår i høyfjellsområder som Rafsbotn og Sennalandet, mens høstbeitene overlapper med vårbeitene. Vinterbeitene ligger fra Suorpmogorsa til Vuollošjávri, med utfordringer knyttet til trange flyttetraseer og sperregjerder.
- Vålgenjárga siida (23A) har beiteområder rundt Jotkavannet, Fiellaš og Sautso. Sommerbeitene ligger i høyfjellsområder som Stámpa, mens vinterbeitene strekker seg fra Lahpoluobbal til Biedjogiela. Flyttingen mellom sesongbeitene påvirkes av snøforhold, og det kan oppstå sammenblanding med andre siidaer.

Beaskádas (D41) har beiteområder vest for Alta-Kautokeinovassdraget.

- Vårbeitene brukes før kalving, hvor simlene trekker mot bar mark.
- Sommerbeite foregår langs vassdrag, med kalvemerkning rundt sankthans.
- Høstbeite strekker seg fra Gammenjalga til Suolovuopmi, med slakting før brunsten.
- Vinterbeitene ligger i midtre sone, der distriktet samarbeider med D19 og D40 om felles vintersiidaer.

Sammenblanding av flokker er en utfordring i alle siidaene/distriktene, spesielt ved flyttetraseer og sperregjerder, noe som fører til økt arbeidsbelastning for reieneierne.

Samlet belastning i dagens situasjon

Når man vurderer virkninger for reindrift i arealsaker, er det viktig å analysere den kumulative effekten av forskjellige tiltak og planer som skjer innenfor siidaen/ reinbeitedistriktet. De samlede belastningene for Jalgon siida, Vålgenjárga siida, 30C Nuorttabealli og Beaskádas skyldes en kombinasjon av inngrep i form av hytteutbygging, utbygging av kraftindustri og infrastruktur og særlig ferdselsforstyrrelser fra friluftsliv. Alle distriktene har opplyst at de har utfordringer knyttet til tap av rein til fredet rovvilt (jerv, gaupe, bjørn, ørn og ulv). Videre medfører klimaendringene mer ustabile beiteforhold. Totalbelastningen av ovennevnte faktorer har ført til reduserte beiteressurser og mindre fleksibilitet ved for eksempel beitekriser.

Selv om flere av utfordringene er felles for alle berørte siidaer/distrikt, varierer påvirkningen mellom dem avhengig av geografi, samt nærhet til byer og menneskelig aktivitet, særlig friluftsliv. Jalgon og Vålgenjárga siida er blant de hardest belastede, der både barmarksbeiter, flyttleier og reindriftnlegg er sterkt påvirket. Nuorttabealli og Beaskádas opplever lignende utfordringer, men Beaskádas er i tillegg preget av trafikkbelastning fra E45.

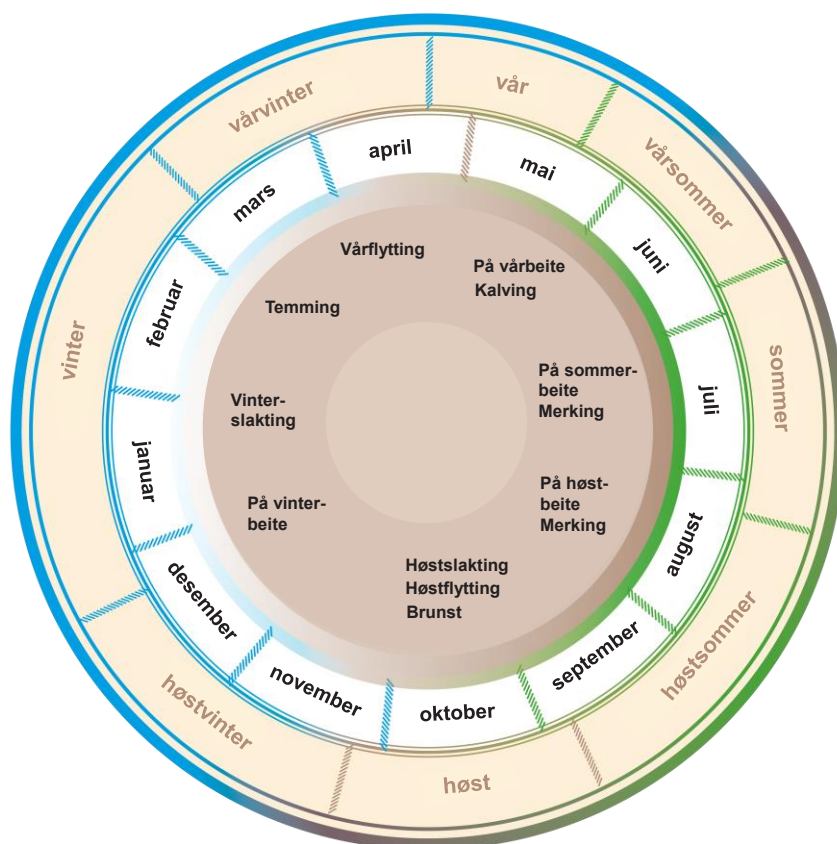
4.1 Reindriftsåret

Reindriften er den viktigste kulturbærende næringen for samisk kultur, språk og samfunnsliv [12]. Næringsutøvelsen skjer i et arktisk og subarktisk økosystem, basert på reinens fysiologi og tilpasning av adferd til naturmiljøet.

Reinen vokser raskt gjennom sommersesongen, men reduserer aktivitetsnivået og har et gradvis energitap gjennom vinteren. Reindriftsutøverne utnytter disse tilpasningene gjennom sesongflyttinger mellom årstidsbeiter. Samspillet mellom reinens naturlige trekk og den nomadiske driftsformen danner grunnlaget for ressursutnyttelsen, næringsutøvelsen og reindriftskulturen.

For å kunne drive en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift er man avhengig av gode, tilgjengelige, tilstrekkelige og varierte beiteområder mellom sesongene. For å kunne benytte seg av de ulike sesongbeitene er distriktene også avhengig av å ha tilgjengelige flyttleier som gjør det mulig å flytte mellom årstidsbeitene.

Reindriften arealbrukskart viser distriktets grenser innenfor et visst areal, men gir ofte et feilaktig bilde av distriktets faktiske beitetilgang. Beiteområdene må ses på helhetlig gjennom et helt reindriftsår med de åtte årstider; giđasdálvi/vårvinter, giđđa/vår, giđasgeassi/vårsommer, geassi/sommer, čakčageassi/høstsommer, čakča/høst og dálvi/vinter [57] (Figur 4.1). Ulike kvaliteter ved beiteområdene avgjør til hvilke årstider de er egnet å bruke. Samtidig kan inngrep og forstyrrelser påvirke tilgangen til beiteområdene innenfor distriktsgrensene. Summen av tilgjengelige årstidsbeiter og fleksibiliteten i måten områdene kan brukes, utgjør det reelle ressursgrunnlaget i et reinbeitedistrikt eller en siida.

Figur 4.1. Illustrasjon som viser de åtte årstidene. Kilde: IMGEira, [CC BY-SA 4.0](#) [58]

4.1.1 Vårbeiter

Vårvinter – vår – vårsommer

Reindriftsåret starter på våren (april – mai) med flytting og trekk mot vårbeiter og kalvingsområder. Reinen er svært sårbar i denne perioden med både drektige simler og nyfødde kalver.

Flyttingene mellom vinter- og vårbeitene kan ta flere uker, alt etter værforholdene. De beste forholdene for flytting er når det er varmere oppholdsvær på dagtid og kaldere om natten, slik at det blir skare og godt føre og dermed lettere for reinen å bevege seg. Kalvingen starter rundt mai måned. I begynnelsen av perioden oppholder simleflokken og okseflokkene seg sammen. Under kalvingsperioden vil simla trekke til en plass med ro. I denne perioden vil det ofte være adskilte kalvingsland og oksebeiteland innenfor vårbeiteområdet. Etter at reinen har vært i energisparemodus gjennom vinteren, er reinen avhengig av gode vårbeiter med tilgjengelige barflekker. Det gjelder spesielt de drektige simlene.

Gjennom vårsommeren og etter kalvingen (slutten av mai) begynner pregingstida. Da oppholder simle og kalv seg som regel i samme område som kalvingen foregikk, inntil kalven er sterk nok til å følge mora videre til sommerbeitet.

4.1.2 Sommerbeiter

Vårsommer – sommer – høstsommer

Når kalvingsperioden er over, starter sommeren og vekstsesongen. I denne perioden skal kalven fostres opp og reinen bygger opp energireservene for å overleve vinteren.

De beste sommerbeitene har en kombinasjon av høydedrag med lufting hvor reinen oppholder seg når det er varmest på dagen, og lavereliggende områder med frisk gras- og urtevegetasjon hvor reinen trekker ned for å beite når temperaturen synker mot kvelden [12]. Luftingsområdene i de høyereliggende områdene, for eksempel snøflekker i fjellet, gir avkjøling og minsker insektsplagen med mygg, klegg, brems, mv. Spesielt når reinen har begynt å røyte vekk vinterpelsen, er den særlig følsom for insekter [59]. Konsekvensen av for mye insekter er at reinen ikke får beitero, blir stresset og i all hast flykter av sted. Det er ikke all kalv som klarer å følge simla under en slik flukt, og kalven kan da bli forlatt i insektsintense områder på let etter mora.

Flere distrikter gjennomfører kalvemerking på sommerbeitet. Dette varierer imidlertid mellom ulike områder, avhengig av blant annet driftsforhold, samling, mv. Noen distrikter gjennomfører kalvemerking ved vårbeitene, før flytting til sommerbeitene.

4.1.3 Høstbeiter

Høstsommer – høst – høstvinter

Reinoksene går i brunst fra midten av september til november. I denne perioden trenger reinen ro, slik at simlene kan bedekkes i den korte perioden på under et døgn hvor de er tilgjengelig for det [12]. Eventuell okseslakting blir gjennomført i månedsskiftet august/september, før brunsten, for å unngå at kjøttkvaliteten blir forringet. Slakting av kalv og simler som blir tatt ut av produksjon, kan foregå helt fram til vinteren.

Høstbeiter er ofte kombinasjonsbeiter med både grønne vekster og lav, som sikrer en gradvis overgang og tilvenning til lavbeite for reinen [12]. Sopp er også en viktig næringskilde i denne tiden, og gjør at reinen legger godt på seg. Soppen kan imidlertid gjøre at reinen sprer seg ut over større områder for å lete etter soppen. I denne perioden kan det derfor være tyngre å holde reinen samlet.

Gode og stabile barmarksbeiter legger grunnlaget for at reinen skal klare seg på sparebluss gjennom vintersesongen.

4.1.4 Vinter

Høstvinter – vinter – vårvinter

Vinterbeitene brukes som regel i månedene november til april, når snøen har lagt seg. For Vest-Finnmark reinbeiteområde ligger vinterbeitene ved innlandet på Finnmarksvidda og i lavtliggende strøk. Mellom sesongene befinner reinen seg også i overgangssonene mellom vinterbeite i lavlandet og sommerbeite i høyfjellet og/eller i kystnære områder.

Høstvinterbeiter brukes i overgangen mellom høst til vinter. Dette er områder med mindre snømengder som er tilgjengelige for reinen, når det går mot kaldere temperaturer. Reinen beiter da i myrområder, kratt og skogsterreng. Det er også i denne tida at reinen begynner vandringen til vinterbeitet. I forbindelse med dette foregår det ofte slakteuttak og skilling av reinflokker som skal til ulike vintersidaer.

Vårvinterområdene brukes som regel i perioden fra februar/mars til april/mai, avhengig av lokale klimaforhold og hvilket hold reinen har. Vårvinteren er en kritisk tid i reinens årssyklus, da simlene forbereder seg til kalving og trenger næringsrikt beite etter vinteren. For Vest-Finnmark reinbeiteområde er vårvinterbeiter ofte i fjellområder med lav snødybde og barflekker, skogsområder og i områder mellom vinterbeite på innlandet og sommerbeite mot kysten.

God kvalitet på vinterbeiteområdene er særdeles viktig for reinens overlevelse og dyrevelferd i en tidsperiode hvor matressursene er begrensede, og reinen er i sparebluss på energireservene. I tillegg til god kvalitet, er man også avhengig av at beiteområdene er tilgjengelige. De siste årene har man opplevd svingninger mellom kalde og milde temperaturer, noe som fører til dannelse av islag i snøen og kan gjøre beiten vanskelig å nå. Disse uforutsigbare værforholdene har ført til flere beitekriser, hvor både reinen og reineieren kan bli svært påvirket. Mellom 2017-2024 var det erklært beitekriser i 2017, 2020 og 2022. Det var også erklært beitekriser i 2021 og 2023, samt vinteren 2024, men de berørte mindre geografiske områder og varte i kortere perioder [60].

4.1.5 Fleksibilitet

Samspillet mellom topografi og værforhold gjennom årstidene har stor betydning. Med de siste års gjentagende beitekriser er fleksibilitet med tilgjengelige alternative beiteområder svært viktig. Det gjelder spesielt for vinterbeitene, hvor det som i utgangspunktet kan være gode beiter kan bli nedisede og dermed utilgjengelige. Sommerbeiter kan også forringes, gjennom lengre og varmere somre. Endringen kan øke reinens behov for luftingsområder, gjerne på snøflekker i høyereliggende fjellområder, blant annet for å unngå insekter og parasitter. Samtidig kan tilgangen på slike områder blir dårligere, på grunn av økt snøsmelting og høyere temperaturer lengre oppe i fjellet.

Med klimaendringene er det ventet at behovet for fleksibilitet i reindriften vil øke. Det kan gjelde for enkeltår og sesonger, hvor ekstremvær og enkelthendelser (ising, store snømengder, rask/sen snøsmelting, hetebølger, tørke, mv) kan gjøre at distriktene må tilpasse beitebruken til de faktiske forholdene på det gitte tidspunktet. I tillegg kan klimaendringene på sikt gi permanente endringer i områdebruken, hvor endringer i vegetasjonssammensetning, snø- og isforhold, mm kan endre driftsforutsetningene og hvilke områder som er egnet å bruke til ulike årstider. De kan også påvirke hvordan og hvilke tidspunkt det er mulig å trekke og flytte mellom ulike beiteområder. Det er vanskelig å forutse hvordan klimaendringene vil slå ut konkret med tanke på driftsmønsteret i et distrikt. Det å ivareta størst mulig grad av fleksibilitet er derfor viktig for å sikre robusthet og handlingsrom for reindriften i møte med klimaendringene.

4.2 Organisering

Det samiske reinbeiteområdet er delt inn i seks regionale beiteområder, hvorav Vest-Finnmark reinbeiteområde består av 28 sommerbeitedistrikter fordelt på tre felles vinterbeitedistrikter (30A, 30B og 30C). Disse tre vinterbeitedistriktene har egne adskilte flyttesystemer og siidainndelinger fordelt på høstbeiter, vinterbeiter og delvis også kalvingsområder. Et sommerbeitedistrikt utøver i utgangspunktet reindrift i fellesskap på sommer- og høstbeiteområdene, og vinterbeitedistriktene på vinter- og vårbeiteområdene.

Reinbeitedistriktene er som regel organisert i flere mindre siidaer bestående av en eller flere siidaandeler som driver på adskilte områder innenfor reinbeitedistriktet, enten delvis eller heltid. En siida kan være en familie eller andre arbeidsfellesskap som samarbeider om den daglige drifta med gjeting og annet reindriftsarbeid. Det kan være ulike siidakonstellasjoner på sommerbeitene og vinterbeitene, så siidaer som driver sammen på sommeren, behøver ikke nødvendigvis drive i samme vintersiida.

De tre felles vinterbeitedistriktene i Vest-Finnmark tar utgangspunkt i tre hovedflytteleier mellom vinterbeitene inne på Finnmarksvidda og sommerbeitene ute mot kysten og på enkelte øyer:

- 30 A Vestre Sone – Oarjjabealli (seks distrikter og sommersiidaer)
- 30 B Midtre Sone – Guovdajohtolat (12 distrikter og 16 sommersiidaer)
- 30 C Østre Sone – Nuorttabealli/Nuortajohtalat (syv distrikter og 14 sommersiidaer)

De berørte vinterbeitedistriktene for gjeldende tiltak Alta kraftverk A3, er 30C og 30B. Alta-Kautokeinovassdraget markerer grensen mellom fellesvinterbeitene i Nuorttabealli/Østre sone (30C) øst for elva og Guovdajohtolat/Midtre sone (30B) vest for elva.

4.2.1 Distrikt 30C – Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone

Tabell 4-1. Nøkkeltall for distrikt 30C og Vest-Finnmark reinbeiteområde for driftsåret 2023/24 (Landbruksdirektoratet, 2024).

Nøkkeltall for driftsåret 2023/2024	D30C Østre sone	Vest-Finnmark reinbeiteområde (RBO)	Gjennomsnitt pr distrikt i Vest-Finnmark RBO
Siidaandeler	62	213	8,52
Antall personer i siidaandelene	419	1517	61
Øvre reintall	22989	72189	2888
Reintall pr. 31.03.24	23124	77981	3119
Areal (daa)	3077 km ²	24 294 km ² (samtlige årstidsbeiter)	971,76 km ² (samtlige årstidsbeiter)
Okserrein som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	8 %	7 %	7 %
Simlerein som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	79 %	78 %	78 %
Kalv som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	13 %	15 %	15 %
Kalver til slakt og til påsett (etter tap) 2023/2024	8835 (50%)	28662 (47%)	1146
Samlet tap (inkl. fredet rovvilt) voksne og kalv	33 %	30 %	
Slakteprosent (% av vårflokk) 2023/2024	8 376	32 027	1281
Totalt slaktekvantum (antall dyr) 2023/2024	7610	23204	928
Gjennomsnittlig slaktevekt kalv 2023/2024	18,1	17,6	17,6

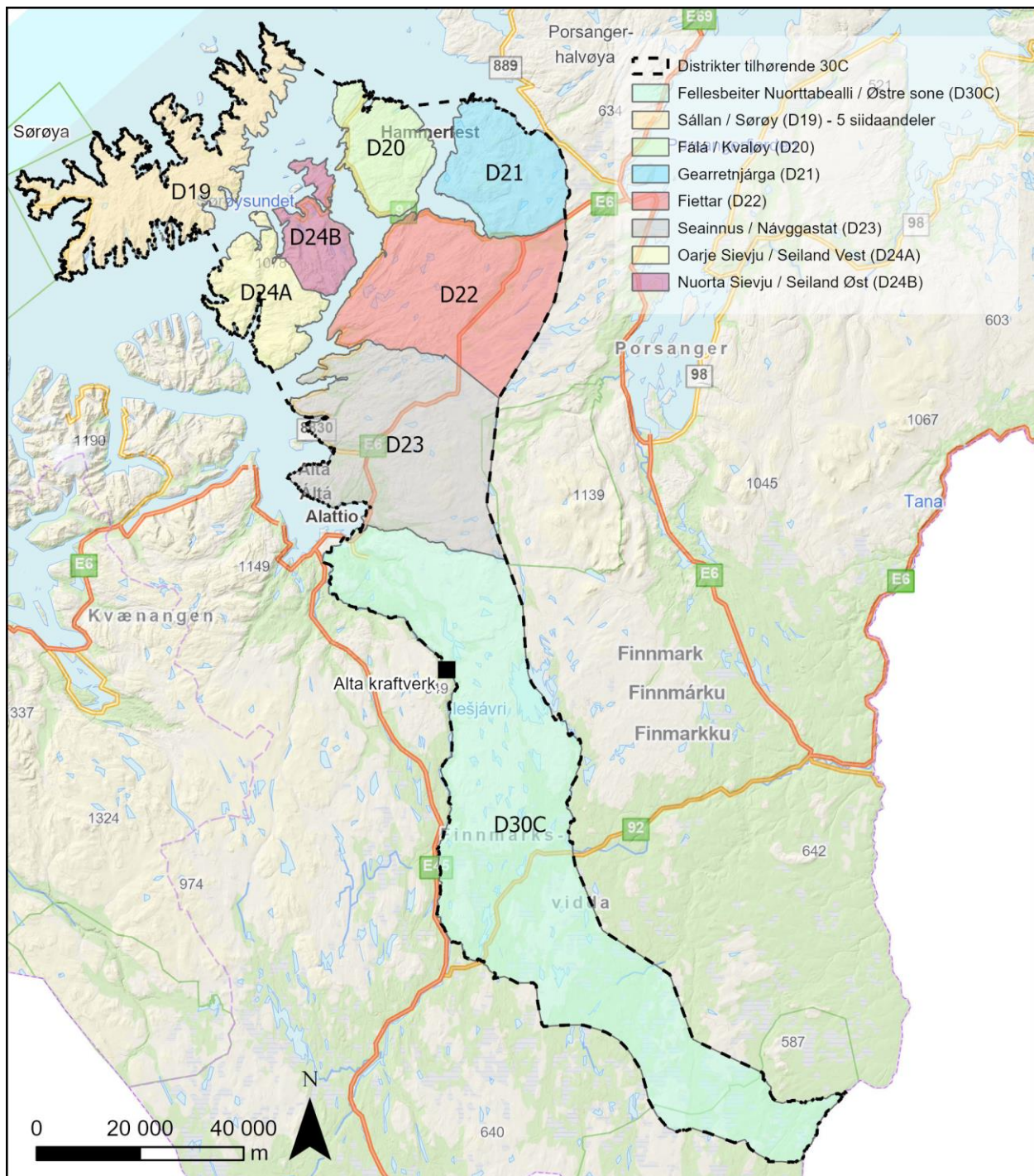
Distrikt 30C (Nuorttabealli / Østre sone) representerer overordnet reindriftsinteressene øst for Alta-Kautokeino-vassdraget fra Alta til Sámmoljávrrit (Figur 4-2). De er koordinerende distrikt for fellesbeitene (høst-, vinter- og vårbeite) for i alt syv reinbeitedistrikter, som har sine sommerbeiter fra Sennalandet til Sivlejohrašša og på øyene Sievju (Seiland), Fálá (Kvaløya) og Sállán (Sørøya). D30C koordinerer også flyttingen langs østre sone, mellom sommerbeitene på kysten og de felles vinterbeitene sørøstover mot Anárjohka nasjonalpark.

Reinbeitedistriktene som har sine flyttveier, høstbeiter, vinterbeiter og delvis også kalvingsområder og vårbeiter innenfor 30C er D19 Sállán (fem siidaandeler), D20 Fálá, D21 Gearretnjárga, D22 Fiettar, D23 Seainnus/ Návggastat, D24A Oarje Sievju (Seiland vest) og D24B Nuorta-Sievju (Seiland øst). I D30C var det for driftsåret 2023/2024 registrert 62 siidaandeler med 419 personer tilknyttet siidaandelene [60].

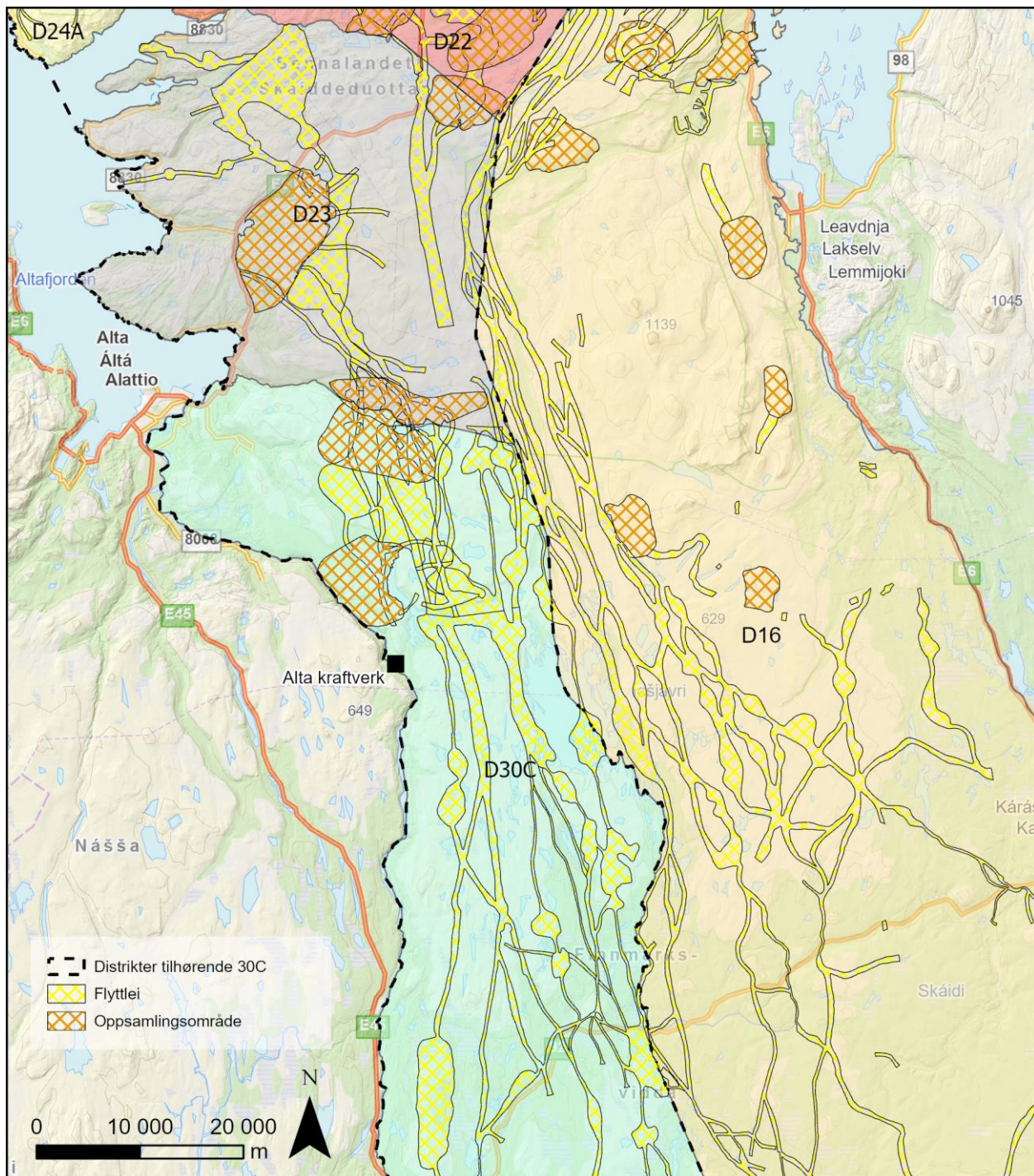
De ulike årstidsbeiteområdene innenfor distrikt 30C blir som regel brukt av bestemte/faste siidaer. Det er fastsatt datoer for når siidaene kan oppholde seg på de ulike områdene. Distriktene har lov til å krysse grensa inn til vinterbeiteområdet (høstbeiteperioden) 1.11, og siste reinflokk er inne i vinterbeitene ved juletider. Alle skal være ute av vinterbeitet 5.5, med mindre uforutsette ting skjer. Sankthans er frist for å være inne i sommerbeitet. Frist for å flytte ut av sommerbeitene er 15.9.

I distriktsplanen for 30C beskrives det at den geografiske grensen for flyttleien i østre sone avgrenses av Alta-Kautokeino vassdraget mot vest og Stabbursdalen i øst, men at det i realiteten er et mindre område som kan benyttes som flyttlei (Figur 4-3). På høsten flytter reinflokkene sørover fra sommerbeitedistriktene til vinterbeiteområdene. Flytting fra høstbeitene til vinterbeitet skjer gjennom to passasjer. Enten over Áhkarvárr (øst for Gárggoluoppal) eller Fanasroavvi (vest for Gárggoluoppal). Alle siidaene i D30C flytter forbi lešjávri, og på vinteren når det er is, også over lešjávri. Nord for lešjávri møtes flyttleia delvis med D16 Kárášjoga Oarjjabealli / Karasjok vestre distrikt (Øst-Finnmark reinbeiteområde). På våren flytter reinflokken nordover samme vei.

Distriktet som i hovedsak berøres av det planlagte tiltaket er D23 Seainnus/ Návggastat, med de to sommersiidaene Jalgon (23C) og Válgenjárga (23A).

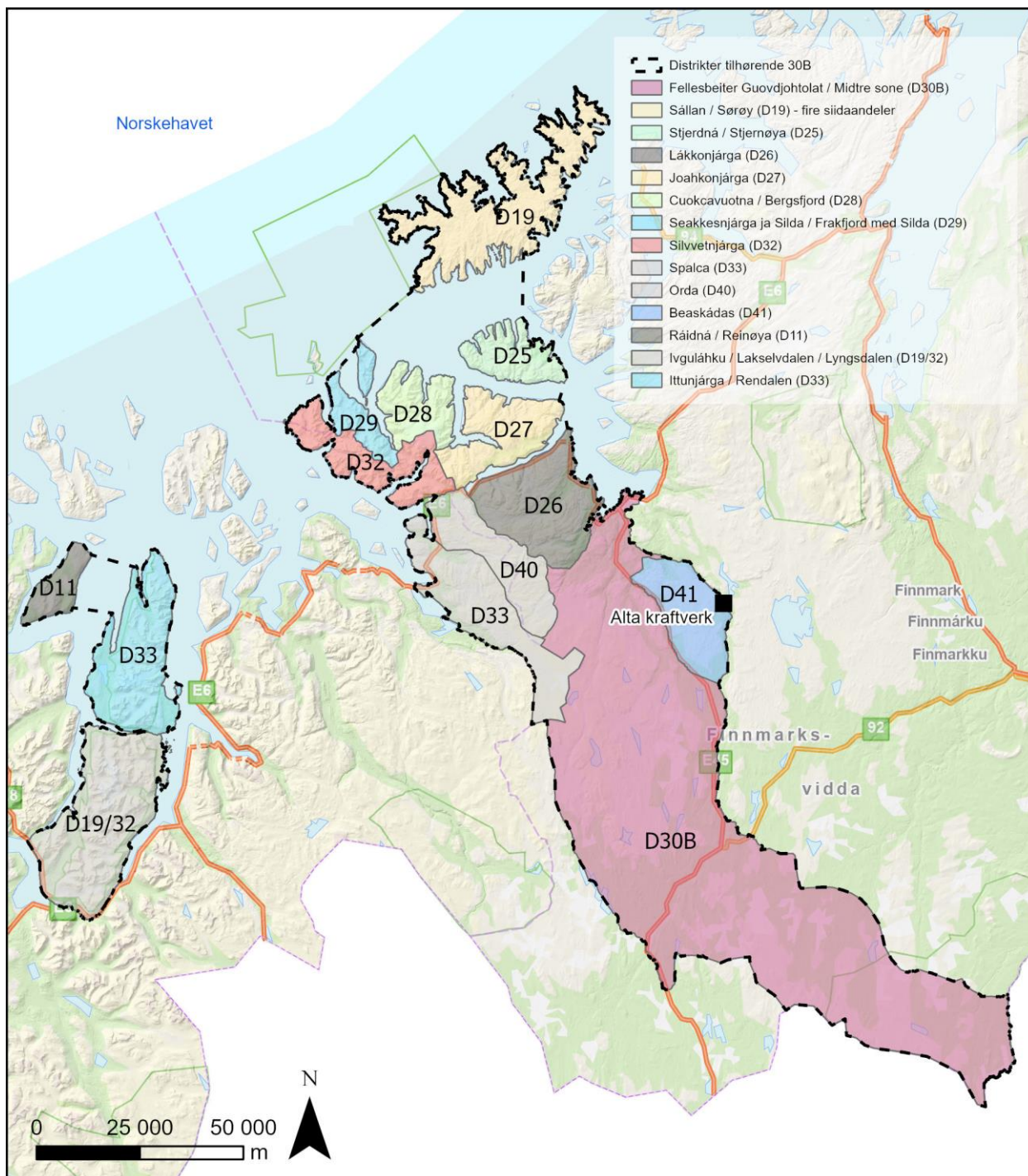
Figur 4.2. Oversikt over D30C med tilhørende sommerbeitedistrikter.

Figur 4.3. Kart som viser flyttleier og opsamlingsområder for distriktene i østre sone (D30C). Nord for Iešjávri møtes flyttleia delvis med D16 (Øst-Finnmark reinbeiteområde).

4.2.2 Distrikt 30B – Guovdajohtolat / Midtre sone

Distriktet har tre årstidsbeiteområder: vår-, høst- og vinterbeite, hvorpå vår- og høstbeite er i samme område [61]. Det beites da under vårvinteren, våren, vårsommeren, høstsommeren, høsten, høstvinteren og i mørketida (november-desember). Distriktets bestemte beitetider innenfor disse områdene er 01.03 – 01.07 og 15.08 – 31.12.

Figur 4.4. Oversikt over D30B med tilhørende sommerbeitedistrikter.

Vinterbeite kan benyttes i mørketida, vinteren og vårvinteren mellom 15.10 – 10.05. Distriktet har beiteområder stort sett innenfor Kautokeino kommune, og deler i Alta kommune. Distriktet grenser også til Kvænangen kommune i vest. Kalvings- og parringsland for de fleste sommerbeitedistriktene er innenfor 30Bs vår- og høstbeiter [61].

Reinbeitedistrikt som har sine flyttveier, høstbeiter, vinterbeiter og delvis også kalvingsområde innenfor 30B er D19 Sállan (fire siidaandeler), D25 Stierdna, D26 Lákkonjárga, D27 Joahkonjárga, D28 Cuokcavuotna, D29 Seakkesnjárga ja Silda, D32 Silvvetnjárga, D33 Spalca, D40 Orda, D41 Beaskádas. I tillegg omfattes de tre distriktene D19/32T Ivgu/Láhkku, D33T Ittunjárga og D11T Ráidna, som alle har sommerbeite i Troms reinbeiteområde). For driftsåret 2023/2024 består 30B av 93 siidaandeler og totalt 772 personer [60].

Flytting fra vinterbeite og til vårbeiteområdene gjennomføres etter tradisjonelle flyttveier fra første halvdel av april til begynnelsen av mai innenfor fastsatte tider. Flyttinga fra vårbeitet til de ulike sommerdistriktene gjøres fra begynnelsen av april til slutten av juni.

Langs vestbredden av vassdraget, fra Latnetjávri i sør til utløpet av Gargiaelva til Altaelva i nord, er det sommerbeitedistrikt 41 (Beaskádas) som har beiterett til områdene innenfor midtre sone (30B). Distriktet som berøres av det planlagte tiltaket er D-41 Beaskádas.

4.3 Områdebruk og driftsforhold

For å beskrive de ulike distrikters og siidaers bruk av influensområdet, vil det helhetlige bildet av de enkelte siidaers beitebruk og årssyklus legges til grunn. Det er viktig å se på bruk av vår-, sommer-, høst- og vinterbeiter som en sammenhengende rotasjon gjennom hele driftsåret, hvor flytting mellom de ulike beiteområdene binder beitebruken sammen. Videre er det viktig å understreke at beitebruk og ikke minst tilgjengeligheten for de ulike beiteområdene varierer mellom de enkelte år, for eksempel ved låste beiteforhold, rovdyrforekomster og andre ytre påvirkningsfaktorer reieneierne ikke har kontroll over.

4.3.1 Seainnus / Návggastat (D23)

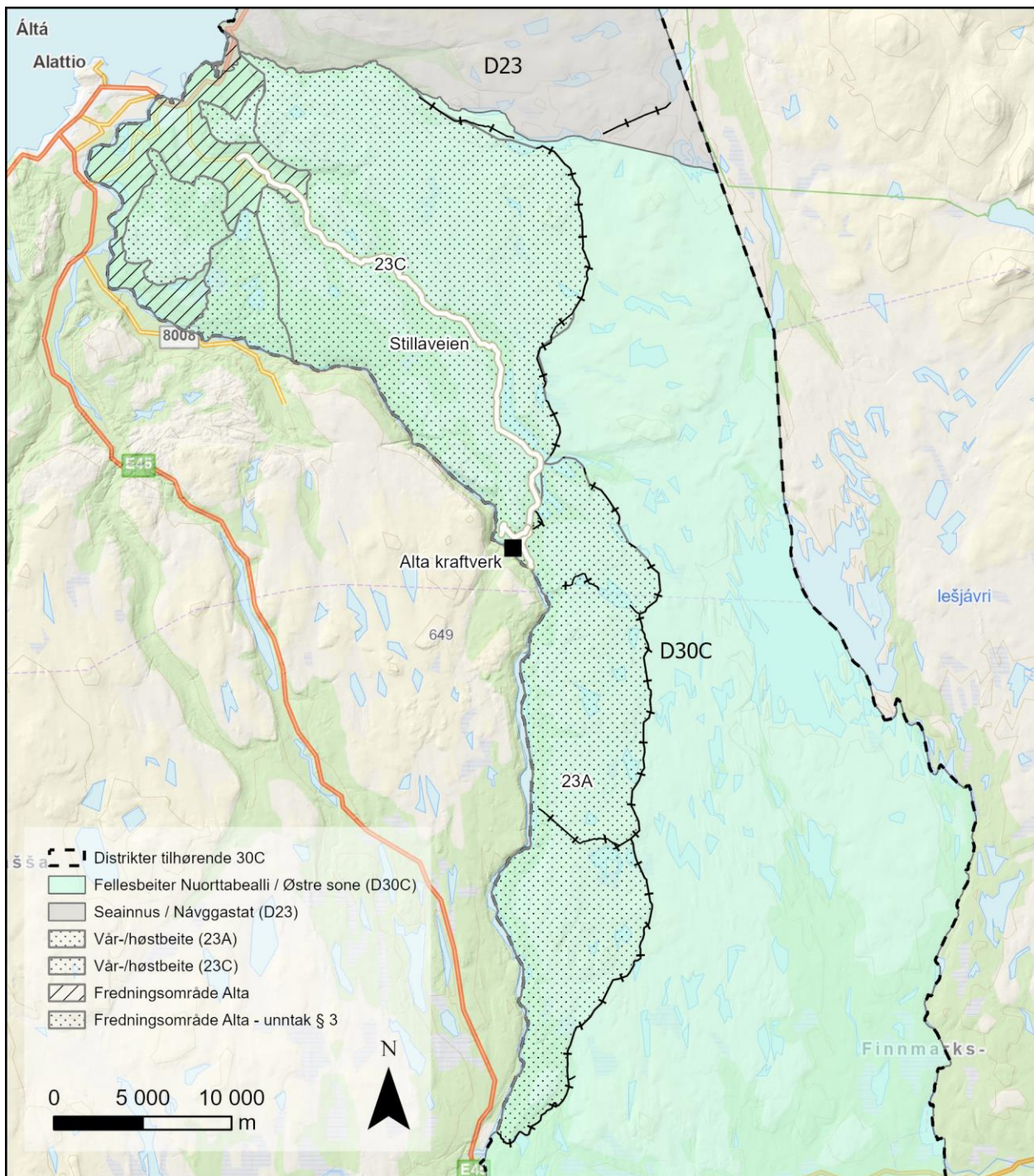
Reinbeitedistrikt 23 Seainnus/ Návggastat er delt inn i fire forskjellige sommersiidaer (23A, 23B, 23C og 23D), med rettigheter knyttet til spesifikke området med fastsatte beitetider [62]. Distriktet har rettigheter til vår- og høstbeiter helt nord i fellesbeitedistriktet 30C, og danner den nord-vestlige grensen for distrikt 30C. Distriktet har beiteområder innenfor Kautokeino kommune, Alta kommune og Hammerfest kommune.

De fire sommerdistriktene i reinbeitedistrikt 23 Seainnus/ Návggastat er:

- 23A – Válgénjárga (tre siidaandeler)
- 23B – Girenjárga/Garnása (seks siidaandeler)
- 23C – Jalgón (fem siidaandeler)
- 23D – Ealenjárga (en siidaandel)

Pr. 31. mars 2024 er det 15 siidaandeler i distriktet og 115 personer som er registrerte i siidaandelene [60].

Vår- og høstbeitene til 23C og 23A ligger innenfor eller tett på tiltaksområdet for Alta kraftverk A3 (Figur 4-5). Siidaene har derfor vært involvert direkte i kunnskapsinnhenting for konsekvensutredningen. Områdebruken og driftsforholdene for de to siidaene blir beskrevet detaljert i dette kapittelet og konsekvensene for siidaene blir også vurdert direkte. For de øvrige siidaene i D23 ligger vår- og høstbeitene lenger unna tiltaksområdene. Disse blir i konsekvensutredningen vurdert sammen med øvrige deler av østre sone, og det er vurdert at samtaler og avklaringer med D30C er tilstrekkelig for å ivareta kunnskapsbehovet og kvalitetssikringen knyttet til siidaene 23B og 23D som også deltok på første befarung, september 2024

Figur 4-5. Siidagrenser for vår- og høstbeite for Jalgon (23C) og Valgenjárga (23A). Kartet viser også den delen av fredningssonen mot reinbeite i Alta kommune som ligger innenfor D30C, slik denne er vist kart utarbeidet av Reindriftsforvaltningen datert 15. oktober 2009. Kartet viser også unntak fra fredningssonen etter forskriftens § 3.

4.3.1.1 Jalgon siida (23C)

Tabell 4-2. Nøkkeltall for Jalgon siida og Vest-Finnmark reinbeiteområde driftsåret 2023/2024 (Landbruksdirektoratet, 2024)

Nøkkeltall for driftsåret 2023/2024	23C - Jalgon	Vest-Finnmark reinbeiteområde (RBO)	Gjennomsnitt pr. distrikt i Vest-Finnmark RBO (sommerdistrikt)
Siidaandeler	5	213	8,52
Antall personer i siidaandelene	40	1517	61
Øvre reintall	2300	72189	2888
Reintall pr. 31.03.24	2300	77981	3119
Areal (daa)	333 km ² (D23 1178 km ²)	24 294 km ² (samtlige årstidsbeiter)	971,76 km ² (samtlige årstidsbeiter)
Okserrein som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	5 %	7 %	7 %
Simlerein som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	80 %	78 %	78 %
Kalv som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	15 %	15 %	15 %
Kalver til slakt og til påsett (etter tap) 2023/2024	1156	28662 (47%)	1146
Samlet tap (inkl. fredet rovvilt) voksne og kalv	710	32 027	1281
Slakteprosent (% av vårflokk) 2023/2024	42 %	30 %	
Totalt slaktekvantum (antall dyr) 2023/2024	19,7	17,6	17,6
Gjennomsnittlig slaktevekt kalv 2023/2024	964	23204	928

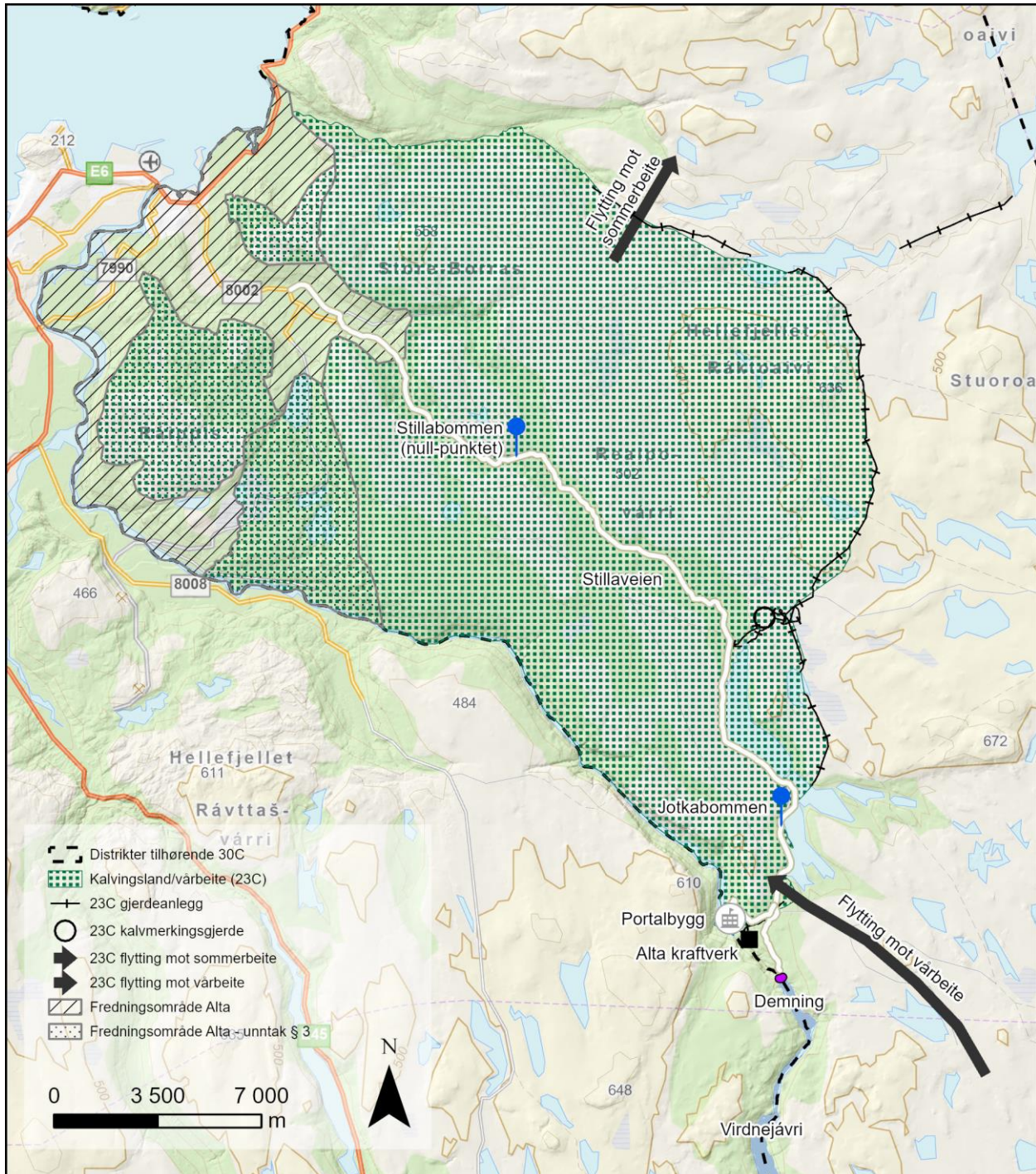
Siidaen består av fem siidaandeler med fem til seks reineiery tilknyttet hver siidaandel, som i hovedsak driver samlet gjennom hele året. Distriktsstyret følger opp de interne forholdene og arbeidsplanen på vår-, høst-, vinter- og sommerbeite. Det er for driftsåret 2023/2024 oppgitt at det er totalt 40 personer i siidaandelene for siidaen [63].

Vårbeiter og kalvingsområder

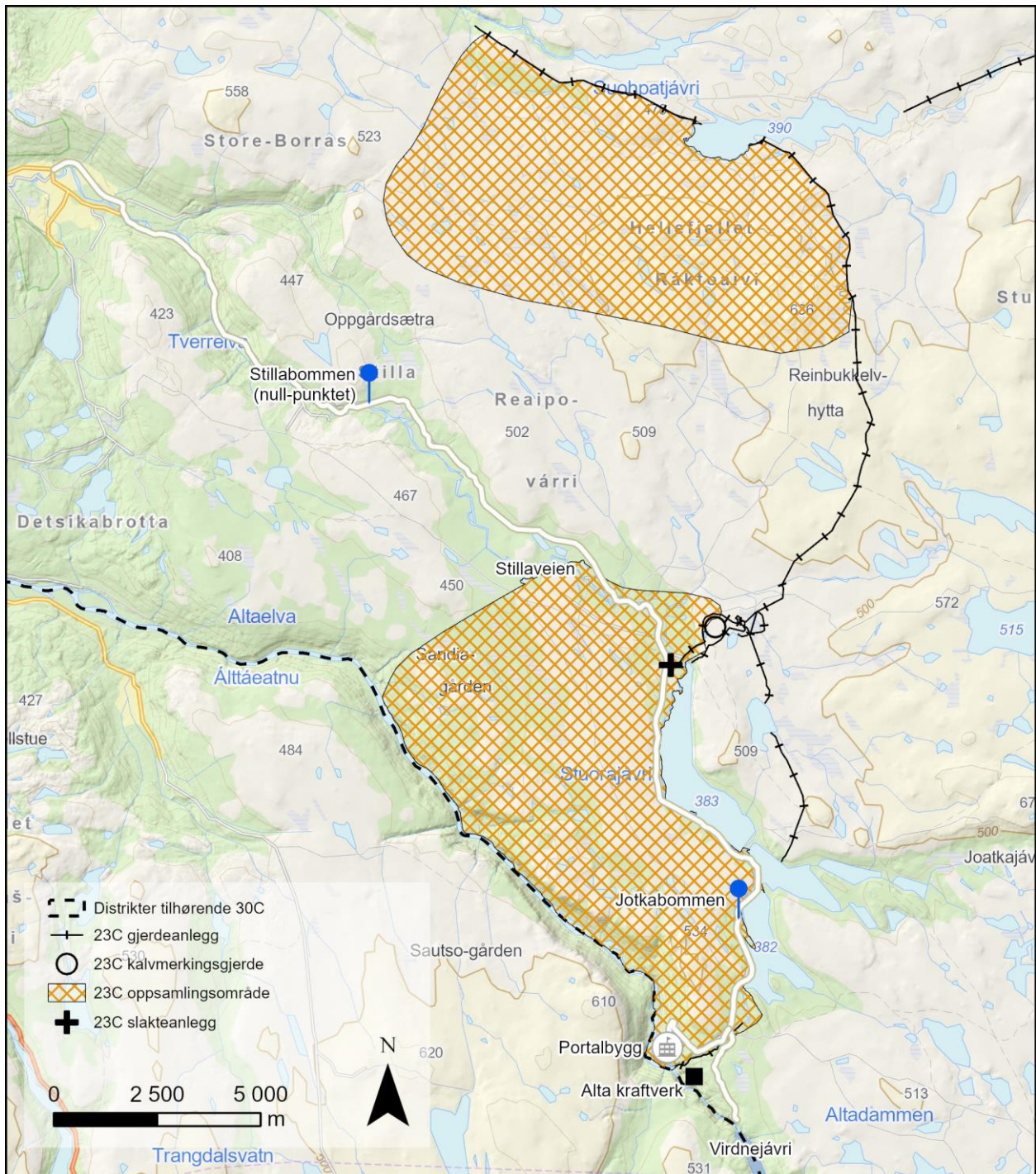
Om våren kommer siidaen flyttende fra vinterbeitet til vår-/høstbeiteområdene fra sørøst og over Oivošjávri (Gjerdevannet), dersom det er islagt. Dersom denne passasjen ikke lar seg benytte, kan de passere lengre sør over Jotkaelva. Fastsatte beitetider for når Jalgon kan oppholde seg på vår/sommer/høstbeite er 1. mars – 31. desember, men tidspunkt for flytting til og fra varierer etter beiteforhold mv. Siidaen følger det interne flyttesystemet for D30C/D23, og må flytte inn i sine vårbeiter før Válgénjarga (23A) kan flytte etter, inn i sine vårbeiter øst/sør for Jotkabekken og Alta-Kautokeinovassdraget. Siidaene avklarer flyttingen seg imellom, og må også tilpasse innflyttingen til øvrige distrikter og siidaer i D30C som benytter samme flyttvei nordover fra vinterbeitene.

Vårbeiteperioden starter i sør rundt Luovččan (Ryggen) og Luovččančohkka (Torghatten) mot Sautsogården og gjeterhyttene ved Sautso. Disse områdene har også tidligere blitt benyttet ved behov for tilleggsføring på våren. Tilleggsføring gjennomføres kun dersom det er behov, i de områdene hvor dette er praktisk basert på driftsforholdene det enkelte året. Etter hvert som snøen smelter og vegetasjonen grønnes, slippes flokken forsiktig nordover og litt vest for kalving. Kalvingen foregår i områdene fra Suohpatjávri langs gjerdet til Transfareldalen/Rafsbotn, videre til Altafjorden via Alta/Kautokeinoelva til Joatkaelvmunningen, østover opp til Jotkaelva/utløpet til lille Jotkavannet, til Gaskajávri/sør av Gearddosjávri (Tvillingvannet) og videre til Suohpatjávri [64]. Områdene langs Stillaveien og rundt

kraftverket/ Altadammen inngår i områdene Jalgon siida benytter som kalvingsland på våren. Den mest kritiske og følsomme tiden etter kalvingen er de første to-tre ukene, når simla og kalven skal knytte bånd (pregingstiden).

Figur 4.5. Kart over kalvingsland/vårbeite, sperregjerder og traseer for flytting mot vårbeite og sommerbeite for Jalgon siida (23C).

Figur 4.6. Kart oppsamlingsområder, sperregjerder og gjerdeanlegg til kalvmerking og slaktning for Jalgon siida (23C).

Tiden rundt kalvingsperioden (ca. april- juni) er det viktig at reinen får beitero, og at den har mulighet til å utnytte de tilgjengelige beiteområdene. Forstyrrelser kan medføre at simler forlater kalven, noe som kan medføre tap av kalv. Forstyrrelser i denne perioden også medføre unnvikelseeffekter, hvor reinen trekker ut av vårbeiteområdene og ned mot Alta til jordbruksområdene i Tverrelvdalen eller østover mot østre sone med fare for sammenblanding med øvrige distrikter og siidaer i 30C

Trivselsområdet for oksene på vårbeite er lengre ned mot Alta og Sørnvismoen. Dersom det er mye snø og lite tilgjengelig vegetasjon høyere oppe i terrenget, kan reinen (okser og ungdyr) trekke inn på innmarka/jordene i Tverrelvdalen. Dette gjelder primært når det blir bart på våren, samt når det går mot vinter i fjellområdene. Trafikk/menneskelig aktivitet rundt trivselsområdet kan også være en årsak til at reinen trekker til innmarkene. Konsekvensen er at det kan oppstå konflikter med bøndene og at siidaen må gjete mer intensivt, spesielt siden de fleste jordene ikke er inngjerdet.

Kalvemerkingen markerer slutten på vårbeiteperioden og gjøres før siidaen flytter til sommerbeitet, i perioden rundt sankthans. Siidaen anslår at det er ca. 2,5 uker med arbeid i tilknytning til merkinga. Oppsamlingsområdet til kalvemerkingen er rundt beitehagen ved Ordoaivi (Skogbrandfjellet), og reinen merkes i merkegjerdet ved Stuorajávri.

Tidspunktet for når siidaen flytter inn i sommerområdene utføres normalt innenfor fastsatte beitetider, men siidaen kan søke dispensasjon fra Statsforvalteren ved behov for endring. Tidspunkt har derfor variert, blant annet på grunn av de foregående beitekrisene på vinter-/vårbeiteområdene. I tillegg kan sommerbeitene være sårbare, og da kan siidaene velge å oppholde seg lengre på vårbeite. Ved sen flytting kan noen av flokkene til andre siidaer i D30C kalve ved Iešjávri, på vei inn til sommerbeitet. Disse flokkene flytter gjennom sommerbeitene til Jalgon siida (23C), på veg til sine sommerbeiter. Jalgon må da avvente innflyttingen til sommerbeitene fram til de andre siidaene og distriktene er ferdig med sin flytting nordover.

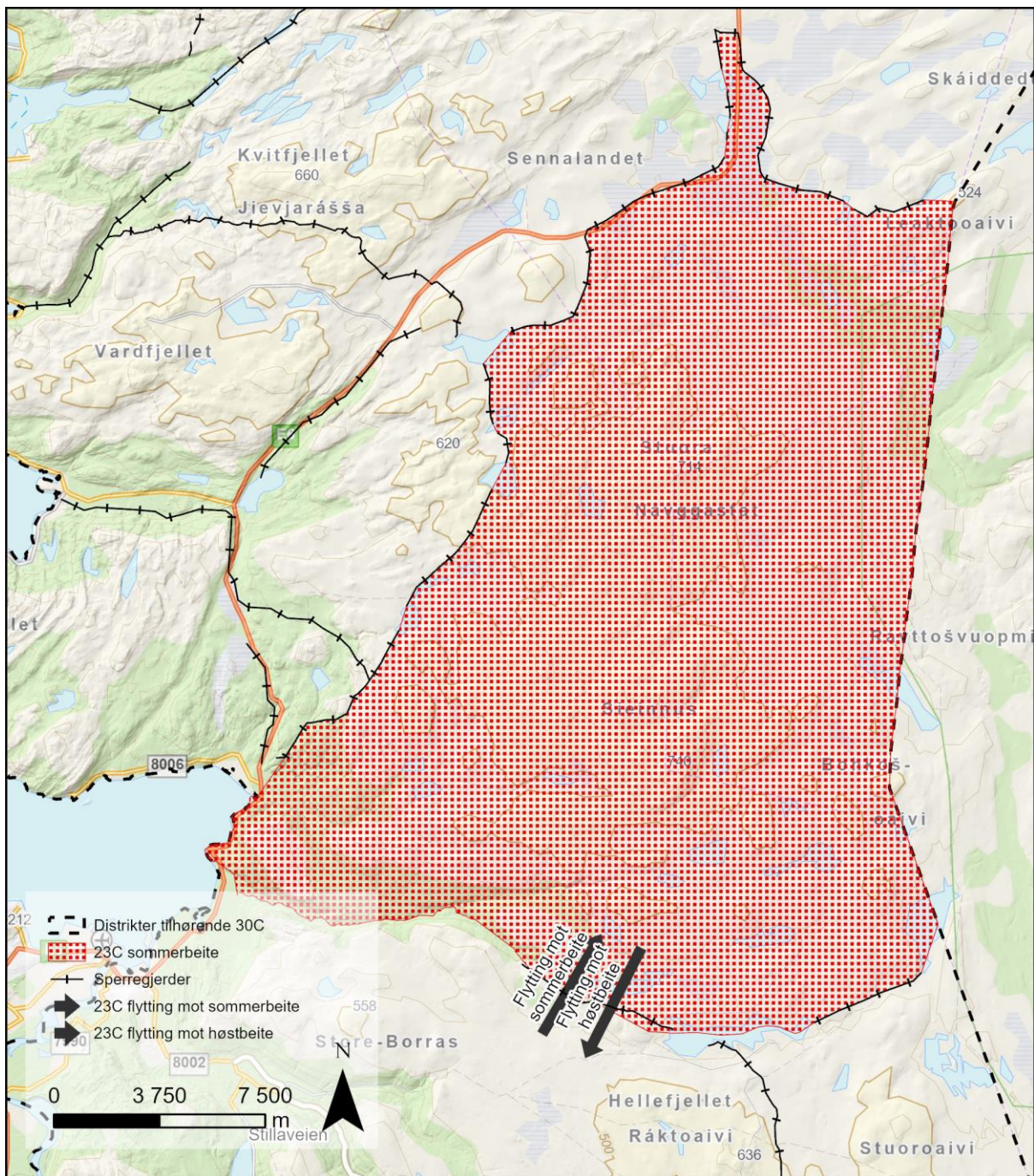
Dersom flyttingen til sommerbeitene blir forsinket, kan Jalgon velge å avvente kalvemerkingen. Dersom siidaen ikke kan flytte nordover til sommerbeitene direkte etter merkinga, må de slippe reinen ut i vårbeiteområdene igjen. Dette vil medføre ekstraarbeid med en ekstra samling før flyttinga til sommerbeitene. Siidaen venter derfor ofte med samling og kalvemerking til det er klart for flytting til sommerbeitene, slik at alt kan skje i en samlet arbeidsoperasjon uten to separate samlinger.

Sommerbeite

Jalgon siida har sine sommerbeiter lengst mot sørøst i D23 Seainnus/Návvgastat. Flyttinga inn i sommerbeiteområdene går gjennom sperregjerdet ved Lávkevuopmi (Laukdalen) og Suohpatjávri (Veivannet). Sommerbeitene brer seg vestover mot kysten ved Rafsbotn til øverst i Rafsbotnlia langs østsiden av E6 og østsiden av det gamle sperregjerdet til Ealenjárga siida, nordover mot Ribatoaivi ved Skáiddeduottar (Sennalandet). Høyfjellsområdet Seainnus/Návvgastat er det eneste egnede luftingsområdet for siidaen. Tilgang på slike områder er svært viktig når det er som varmest.

Sommerbeitene til Jalgon overlapper med flyttekorridoren for siidaene i D30C. Reinflokker tilhørende D16 kan også komme inn på de østligste delene av 23C sine sommerbeiter. Jalgon må derfor vente til øvrige siidaer i D23, D30C og ev. D16 har passert til sine respektive sommerbeiteområder, før de kan flytte inn til sommerbeitet. Ingen reindriftsår er like, men tidligste tidspunkt for flytting til sommerbeite er ca. ved sankthans, når myggen har kommet og sommerbeitene er grønne. Ett år var det fortsatt snø i midten av juli og da oppholdt siidaen seg lengre på vårbeitet.

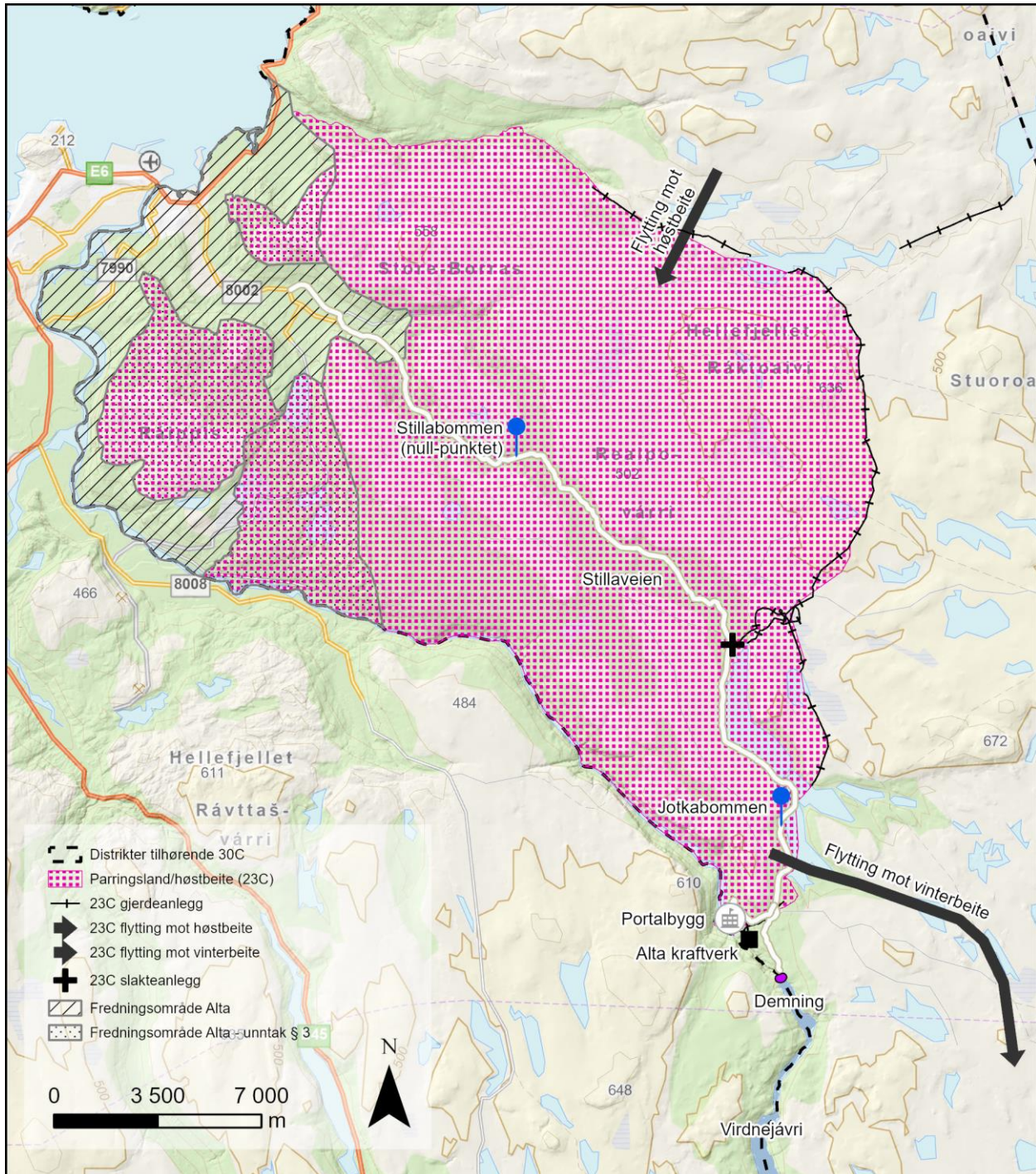
På slutten av sommerbeiteperioden flytter 23C relativt tidlig inn i høstbeiteområdene. Siidaen må være ute av sine sommerbeiter før høstflyttingen i fellesdistrikt 30C starter sørover rundt 1. september.

Figur 4.7. Kart over sommerbeite, sperregjerder og traseer for flytting mot sommerbeite og høstbeite for Jalgon siida (23C) Markerte piler viser kun retning på flyttleiene, men ikke bredde eller størrelse.

Høstbeite og parringsland

Siidaen flytter inn i høstbeitene i samme område som de flytter ut fra vårbeitene mot sommerbeitet. (Figur 4-9). Hovedhøstbeitet og parringsland er i hovedsak det samme som tidlig vårbeite og kalvingsland. Når siidaen kommer inn på høstbeiteområdet, slippes flokken fritt for beite.

Figur 4.8. Kart over parringsland/høstbeite, sperregjerder og traseer for flytting mot høstbeite og vinterbeite for Jalgon siida (23C).

På høsten går reinen etter soppen og den kan være vanskelig å styre. Reinen sprer seg til mindre flokker utover hele høstbeiteområdene gjennom hele parringstiden. Under brunsten er det viktig med ro, da

reinen er sårbar for stress. Fra naturens side er det allerede er en del stress i flokken pga. brunsten, høstsamlingen og slakting, og det er i denne perioden ikke ønskelig med tilleggsbelastning med andre stressfaktorer for reinen. Økt stress på reinen kan påvirke brunsten negativt, gi lavere slaktevekter og dårligere kjøttkvalitet ved slakting. For produksjonsflokken kan økt stress gi en dårligere inngang med redusert kondisjon og hold før den kritiske vinterbeiteperioden, når simlene skal gå drektige og flokken skal overleve på det som kan utvikle seg til å bli tøffe vinterbeiteforhold i sparebluss og i negativ energibalanse.

Siidaen slakter i september/oktober. Før høstslaktingen samles reinen mot oppsamlingsområdet rundt Hoalgir (Figur 4-8) for skilling i gjerdet ved nordenden av Stuorajávri. Derfra laster de reinen direkte på slaktrailer, som frakter reinen til slakteri. Som ved kalvemerkingen benyttes beitehagen rundt Ordoaivi (Skogbrandfjellet).

Etter brunsten når oksene leter etter godt og næringsrikt beite, kan oksene på nytt trekke ned mot Alta/Sønvismoen, slik som på vårparten.

Vinterbeite

Siidaen flytter gjennom sperregjerdet sør for Joatkajávrrit og har oppsamlingsområder ved Luovččan. Flyttetraseen er veldig trang og kan være utfordrende å passere. Hele Hoalgir er oppsamlingsområde, ned på Luovččan og helt bort til Jotkaelva. Dersom det er mye aktivitet ved for eksempel Čoalmmovárri (Tutteberget) kan det være vanskelig å holde flokken samlet.

Ved utfordrende beiteforhold/andre forhold, kan siidaen føre ved hyttene vest for Stuorajávri. Ved beitekrisa i 2017 oppholdt de seg på dette området for foring i ca. 30 dager. Siidaen fører ved behov, for eksempel under beitekriser, med pellets (kraftfôr) og en begrenset mengde rundballer.

Vinterbeitet for siidaen begynner ved Suorpmogorsa og videre sørover langs østenden av Loddevárri mot Buolžajávri. Derfra til østre kanten av Roppajávri (Čearovuoljávri) og videre i retning Čuovčavárri og sørøstover sørsiden av Čuovčajávri til Hárdilangielas og langs denne til sørenden av Geađgebargielas. Videre følges grensa mellom Vest- og Øst-Finnmark reinbeiteområder og ned til Vuollošjávri. Derfra går grensa vestover langs Vuollošjohka til Vuollošjeaggi og fra Vuollošjeaggi og nordover igjen til Suorpmogorsa ([64]).

Sammenblanding

Sammenblandingsfaren er spesielt stor ved Ráktoaivi og Stuorajávri. Da samtlige siidaer i D30C og noen siidaer i D16 (fellesdistrikt med ni siidaer tilhørende Øst-Finnmark reinbeiteområde) benytter samme flyttlei, kan sammenblandingen få en større regional dominoeffekt, ved at flere siidaer og distrikt påvirkes. Ved sammenblanding må reinen samles til gjerde for skilling, noe som utgjør mye merarbeid for reineiere og påfører dyrene mye stress, noe som kan påvirke slaktevekter, kondisjon, produksjon, mv.

Jalgon er særlig utsatt for sammenblanding på høsten. Ved forstyrrelser langs Stillaveien og i områdene rundt Alta kraftverk, er det naturlig for reinen å trekke østover. Det kan føre til sammenblanding med rein som beiter i Østre sone. Dette blir en gjensidig ulempe for både 23C, 23A og de andre distriktene/siidaene som beiter/flytter innenfor områdene.

Det kan også være en utfordring at sperregjerdene ikke går over vannene. Dersom for eksempel den sørlige delen av Jotkajávri blir islagt vil det bli en «åpning» i gjerdet som gjør det mulig for reinen å trekke til den andre siden, med risiko for sammenblanding med andre flokker. Dette er en kombinasjon av at risikoen for sammenblanding øker dersom mulighet foreligger for å passere islagte vann, samt andre omkringliggende forhold, som forstyrrelser som kan gjøre at reinen reagerer og trekker unna.

4.3.1.2 Valgenjårga siida (23A)

Tabell 4-3. Nøkkeltall for 23A Valgenjårga for driftsåret 2023/2024 (Kilde: Landbruksdirektoratet)

Nøkkeltall for driftsåret 2023/2024	23A - Valgenjårga	Vest-Finnmark reinbeiteområde (RBO)	Gjennomsnitt pr. distrikt i Vest-Finnmark RBO (sommerdistrikt)
Siidaandeler	3	213	8,52
Antall personer i siidaandelene	30	1517	61
Øvre reintall	1300	72189	2888
Reintall pr. 31.03.24	1297	77981	3119
Areal (daa)	191 km ² (D23 1178 km ²)	24 294 km ² (samtlige årstidsbeiter)	971,76 km ² (samtlige årstidsbeiter)
Okserlein som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	2 %	7 %	7 %
Simlerein som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	92 %	78 %	78 %
Kalv som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	5 %	15 %	15 %
Kalver til slakt og til påsett (etter tap) 2023/2024	1095	28662 (47%)	1146
Samlet tap (inkl. fredet rovvilt) voksne og kalv	136	32 027	1281
Slakteprosent (% av vårflokk) 2023/2024	81 %	30 %	
Totalt slaktekvantum (antall dyr) 2023/2024	19,2	17,6	17,6
Gjennomsnittlig slaktevekt kalv 2023/2024	1049	23204	928

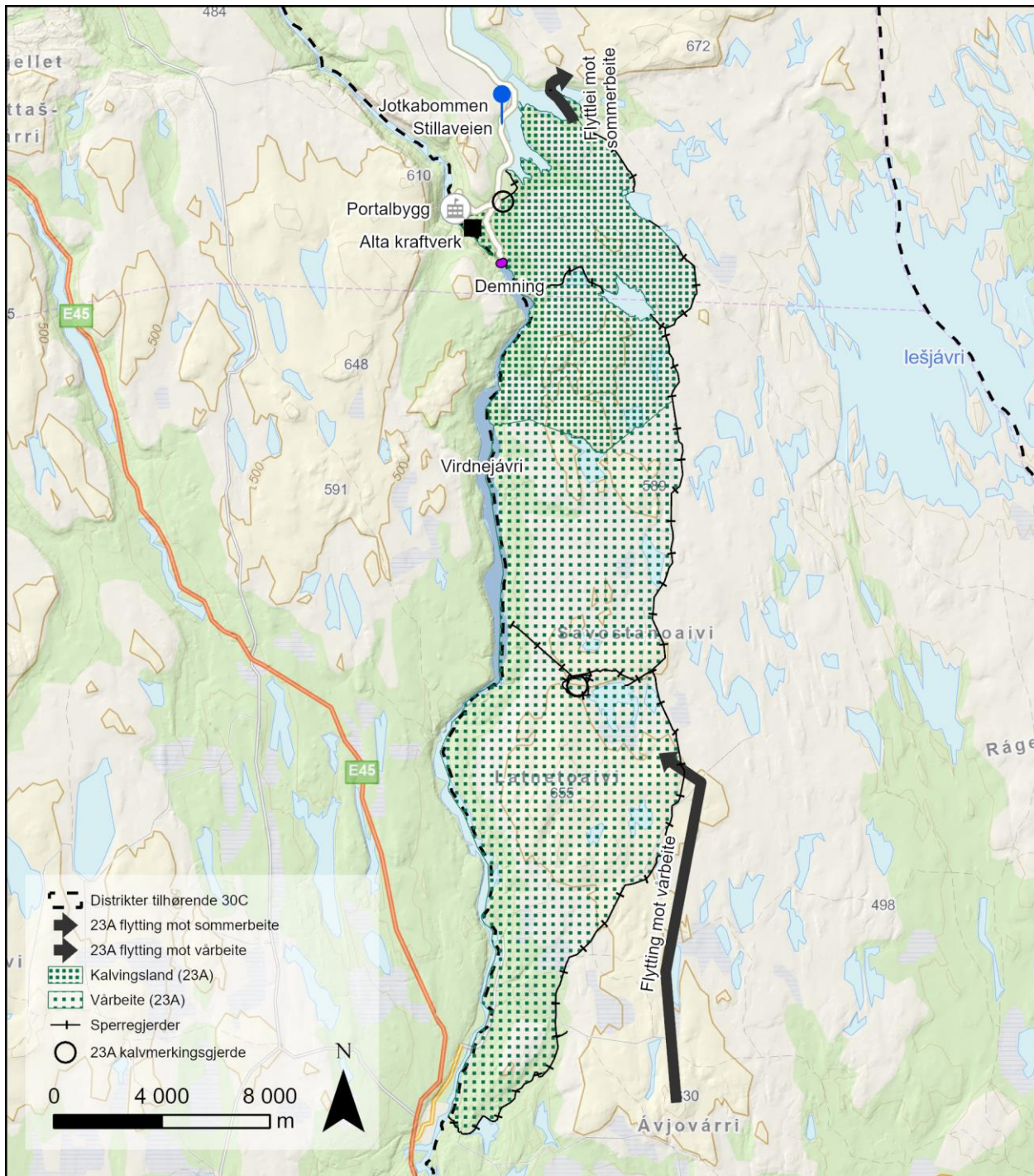
Siidaen består av tre siidaandeler med ca fem til ti reineiere tilknyttet hver siidaandel, som i hovedsak driver samlet gjennom hele året. Siidastyret følger opp de interne forholdene og arbeidsplanen på vår-, høst-, vinter- og sommerbeite.

Vårbeiter og kalvingsområder

Hele området innenfor siidagrensene til 23A blir brukt som vårbeite (Figur 4-9).

Før kalvingsperioden oppholder simleflokken og okseflokken seg sammen, men under kalvingsperioden vil simla trekke til en plass med beitero. Kalvingen starter helt i nordenden av Jotkavannet, mot Tutteberget og mot Sautso [65]. Under kalvingen er reinen nokså rolig og holder seg ved Vuomasgielas. Simlene som kalver der, blir værende i området til kalvene er i stand til å bli med mora til hovedflokken. Hovedflokken trekker som regel litt lengre sør til Fiellašområdet, hvor hoveddelen av kalvingen skjer. Reinen er avhengig av godt beite på våren, for at simla skal ville kalve der. Simla har også behov for ro i denne perioden. Dersom reinsimla blir skremt vekk fra kalven, er det stor risiko for at reinkalven ikke klarer å overleve.

Kalvmerkingen gjøres lenger sør i kalvmerkingsgjerdet ved Sávoštanjávvri [65] eller ved Čavču (Sautso) som også brukes til avlevering av slakt på høsten. Forutsetningen for å kunne merke på vårbeitet er at beitehagen må være grønn/klar for beiting før merkinga kan starte. Om den ikke er klar, må siidaen søke om dispensasjon fra beitebruksreglene for utsatt flytting til sommerbeitene, noe som er gjort flere ganger siste årene pga. lang vår. Det har ifølge siidaen ikke vært et problem å få tillatelse til dette. I 2017 flytta siidaen ut av området 10. juli pga. lang vår som gjorde at grønnveksten ikke kom før 5-6. juli, hvorpå kalvmerking kunne gjennomføres. Som oftest flytter siidaen nordover mot sommerbeitet rundt sankthans, dersom det er normale beiteforhold.

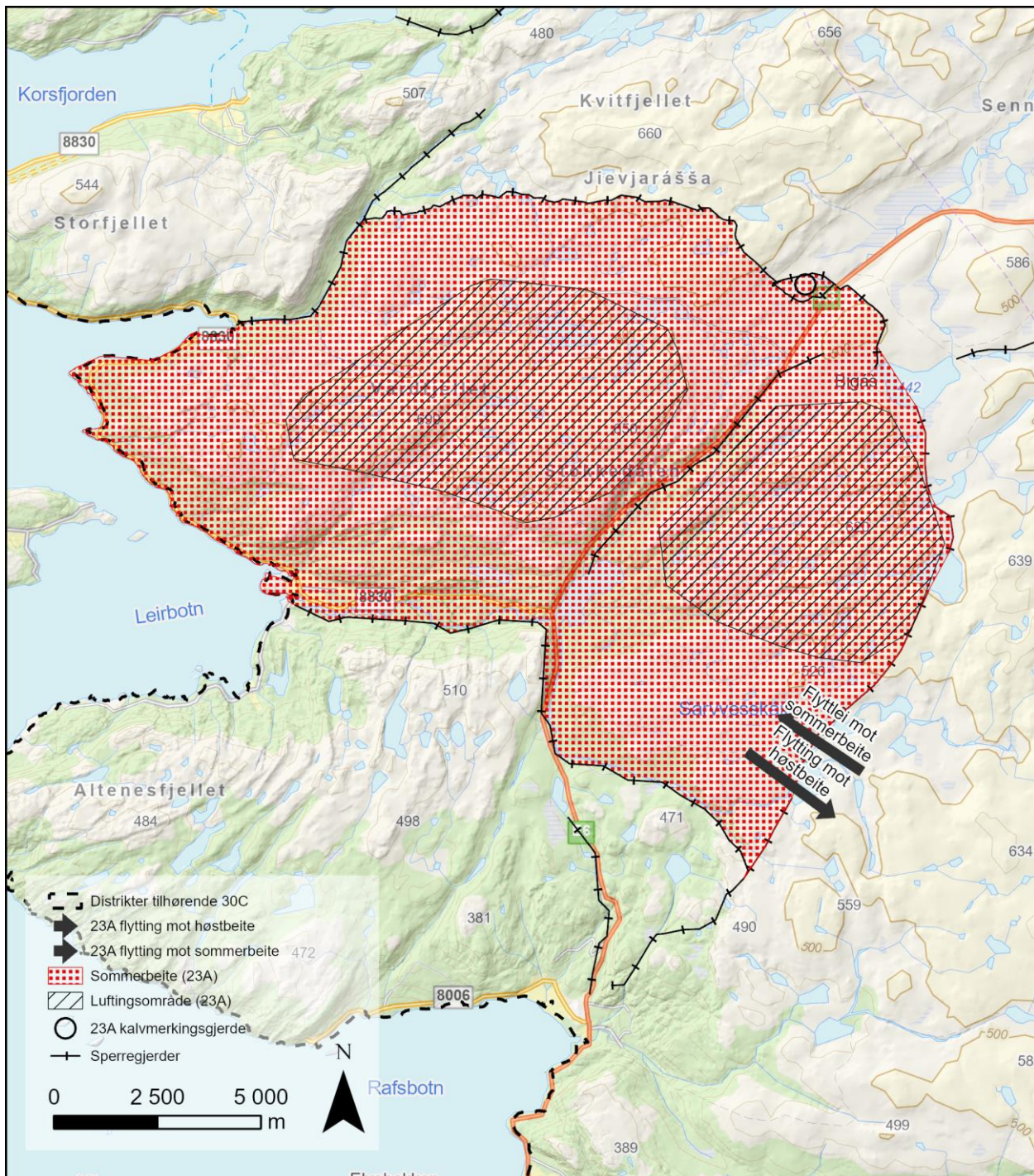

Figur 4.9. Kart over kalvingsland, kalvmerkingsgjerde og flyttlei mot sommerbeite for 23A.

Sommerbeite

Ved flytting på vår/sommeren åpner de en mindre del av gjerdet ved Gaskajávri/Ninnajuhanasjávri, før reinen ledes mot Joatkajávrit og Ceavdni. På denne måten mister ikke kalvene så lett mora og det blir ikke uro i flokken. Reinen er avhengig av gode luftingsområder, ofte på snøflekker i fjellområder med lavere temperatur og mer vind. Behovet er spesielt stort i perioder med varme dager og økt forekomst av insekter som utgjør store irritasjonsmoment for reinen. Mot slutten av juni med den første

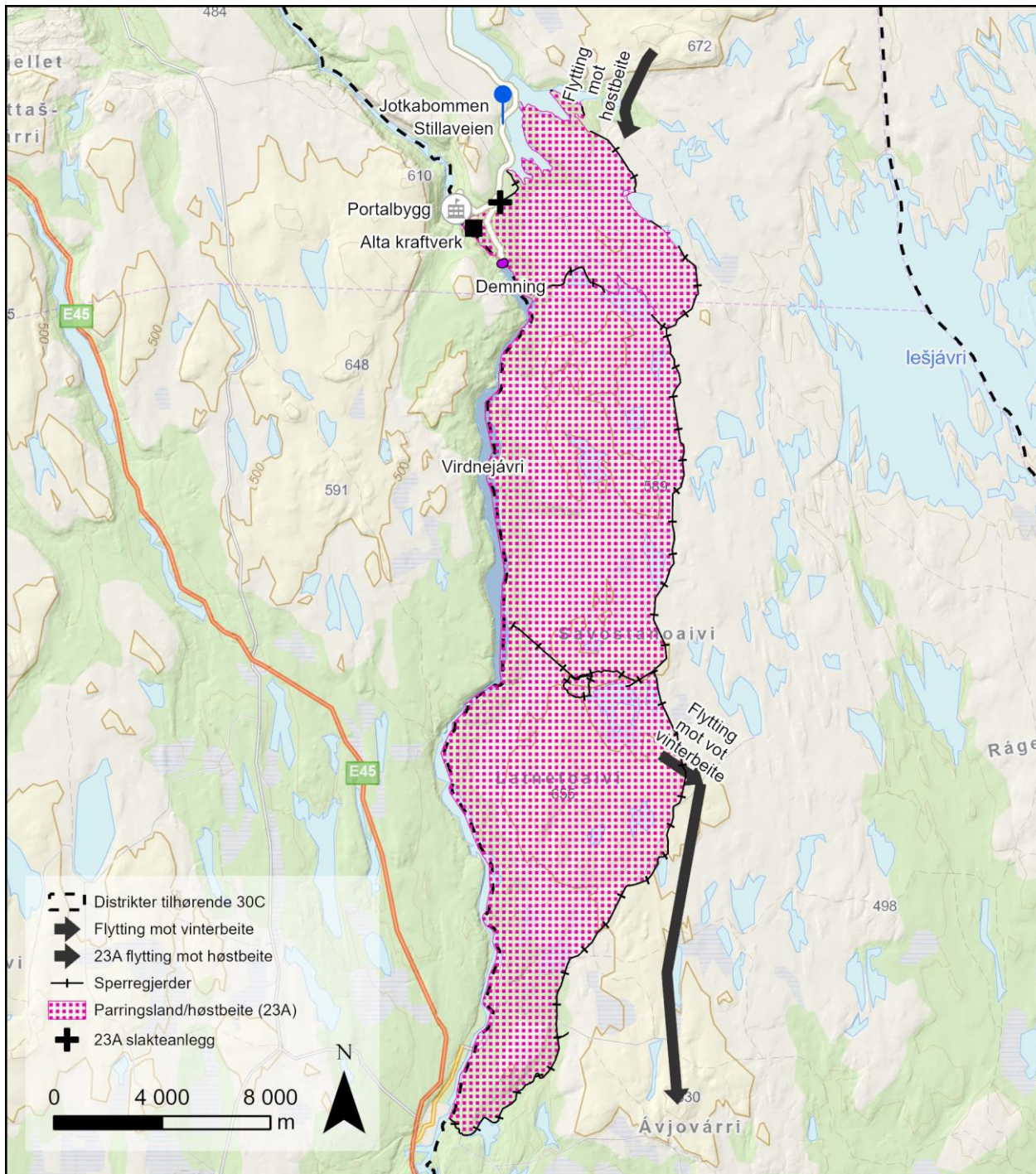
sommervarmen, trekker reinen opp mot høyere strøk blant annet er Stámpa (Vardfjellet) og Máttarášša attraktive. Oksene trekker særlig til Duonnavárri (Dønnevar).

Figur 4.10. Kart over sommerbeite, luftingsområder og sperregjerder for Valgenjárga siida (23A).

Høstbeiter og parringsland

Ved flytting inn til høstbeiteområdene fra sommerbeitene, kommer siidaen lengre øst med flokken. Flyttingen skjer på østsiden av Ceavdni, videre sørover langs østsiden av Bajit Dállojávri (Øvrevannet, ved Joatkajávri fjellstue), før den ledes gjennom en port i gjerdet ved Dihkkáçorru.

Figur 4.11. Kart over parringsland/høstbeite, sperregjerder og traseer for flytting mot høstbeite og vinterbeite for Valgenjárga siida (23A).

I parringsperioden (september-oktober) oppholder reinen seg for det meste i nordenden av høstbeiteområdene. Reinen holdes nord for gjerdet ved Spierkojávri i starten av brunsten. Parringen begynner i nord, før de trekker sørover. Når innsjøen Spierkojávri fryser til, trekker reinen selv mot Fiellaš og lengre sør helt til Masi. På høsten vil reinen ha all sopp i området og beiter seg derfor helt til sørenden, for deretter å snu for å beite rolig nordover igjen.

Siidaen setter reinen i gjerdet rett etter brunsten i gjerdeanlegget som tilhører siidaen i Čavču (Sautso) (bare aktuelt på høsten). De kan også velge å heller levere slakterein ved vinterbeitet, dersom det kommer mye snø som gjør det passende/lettere å flytte, men de forsøker å unngå å utsette slakting til vinterbeite fordi det vil medføre lavere slaktevekter.

Flytting fra høstbeitene mot vinterbeitene skjer fra Bávttašoaivi og videre mot sørøst via Ávjovárri og Vuottašvárbohki. De andre flokkene i 30C som flytter på utsiden av (øst for) gjerdet avgjør hvor er det eventuelt er aktuelt å flytte gjennom gjerdet, men det vil ikke skje lengre nord enn Bávttašoaivi.

Vinterbeite

Siidaen bruker Lahpoluobbal til Náhpóljohka opp mot Vuoskomuvri til Borgajohgierrat og med elva ned til Skiehččojávri, til Johttinvárri videre til Biedjogielas, Luonži, fra Vuottašjávri luoddaráigge Sutnui (langs veien til Suotnju, Swecos oversettelse) – til Láhpójávri og Lahpoluobbal [66].

Avvik fra fastsatte beitetid/dispensasjonsmuligheter

Tidspunktet for når siidaen forlater vår-/høstbeiteområdet er avhengig av snømengde, og det er vanskelig å si at neste år om de flytter 15. oktober eller 15. november. Det kan være at flyttingen til vinterbeitet begynner tidligere. Dersom reinen ikke trives på høstbeitet, begynner den å vandre sørover.

Siidaen har i senere tid fått dispensasjon for å være på høstbeite til 15. januar, da snøen på vinterbeitene har kommet sent. Dersom det ikke er snø på vinterbeitene innen fastsatt beitetid (31. desember), kan de ikke flytte til vinterbeite. Reindrifta er avhengige av sporsnø, da vinterbeiteområdene ikke er inngjerdete og faren for sammenblanding er stor. Det er svært vanskelig å holde reinen innenfor sitt område, og uten sporsnø blir mye arbeid med all ekstra gjeting, samling og skilling. Her kan det være snakk om reinflokker på 20 000 rein, dersom det skjer sammenblandinger med flere siidaer. Samling og skilling medfører også ekstra stress for dyrene og er noe reieneierne spesielt ønsker å unngå når reinen er framme på vinterbeitet.

Sammenblanding

23A er primært utsatt for sammenblanding med D22 Fiettar og D19 Sállán, på grunn av rekkefølge og tidspunkt for flytting langs østre sone. Sammenblandingen kan skje på høsten når distriktene er i området over flere uker, samt noen dager på våren når de flytter forbi.

Det går sperregjerder mellom vannene, men ikke langs dem (hull i gjerdene ved vannene). Om det går en reinflokk på østsiden av et vann og 23A sin flokk er på vestsiden av vannet, kan reinen begynne å svømme over fra begge sider (spesielt under brunst). Når isen legger seg, er det enda lettere for reinen å trekke øst- eller vestover. Siidaen gjeter flokken mot Sautso (vestover) på kvelden før det mørkner, om det er flokker i nærheten i østre sone. På den måte reduserer de risikoen for sammenblanding av reinflokkene. Når isen legger seg på vannene varierer fra år til år. I 2024 hadde isen lagt seg allerede i midten av oktober.

Det kan også skje sammenblanding med andre siidaer i distrikt 23, særlig 23C, som har sine vår- og høstbeiter tett inntil 23A.

4.3.2 Beaskádas (D41)

Tabell 4-4. Nøkkeltall for D41 Beaskádas for driftsåret 2023/24. Kilde: Landbruksdirektoratet

Nøkkeltall for driftsåret 2023/2024	D41 Beaskádas	Vest-Finnmark reinbeiteområde (RBO)	Gjennomsnitt pr. distrikt i Vest-Finnmark RBO
Siidaandeler	5	213	8,52
Antall personer i siidaandelene	50	1517	61
Øvre reintall	2800	72189	2888
Reintall pr. 31.03.24	3389	77981	3119
Areal (daa)	400 km ²	24 294 km ² (samtlige årstidsbeiter)	971,76 km ² (samtlige årstidsbeiter)
Okserlein som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	8 %	7 %	7 %
Simlerein som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	71 %	78 %	78 %
Kalv som % av flokken pr. 31.3.2024 (vårflokk/før kalving)	21 %	15 %	15 %
Kalver til slakt og til påsett (etter tap) 2023/2024	1146	28662 (47%)	1146
Samlet tap (inkl. fredet rovvilt) voksne og kalv	1107	32 027	1281
Slakteprosent (% av vårflokk) 2023/2024	17 %	30 %	30 %
Totalt slaktekvantum (antall dyr) 2023/2024	523	23204	928
Gjennomsnittlig slaktevekt kalv 2023/2024	20,5	17,6	17,6

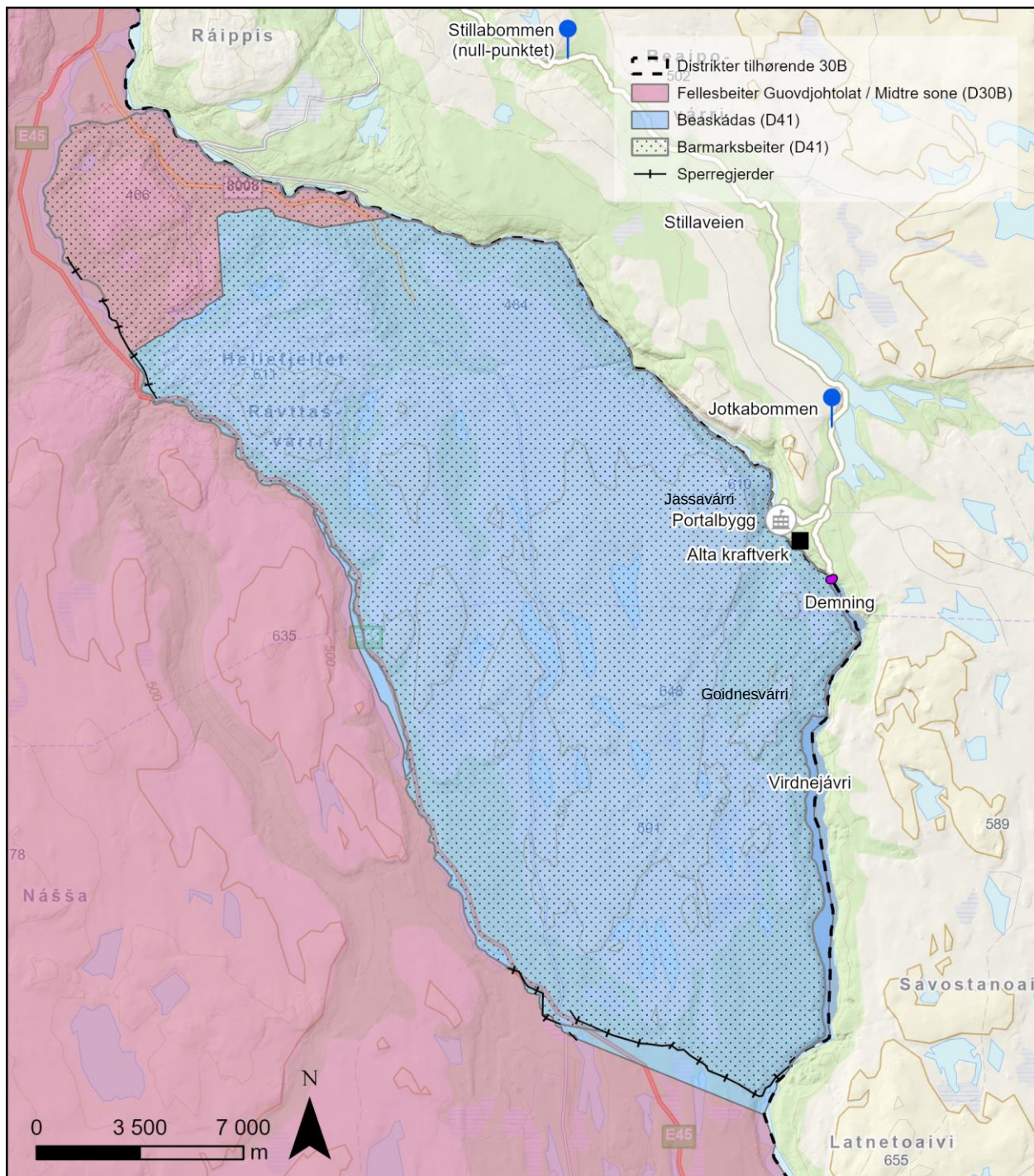
Distrikt 41 (Beaskádas) har alle sine barmarksbeiter vest for Alta-Kautokeinovassdraget, inkludert fjellområdene rundt Rávttášvárri, Beaskádas og Vuonjalčohkat (Figur 4-13). De er det eneste distriktet i 30 B/C som ikke har barmarksbeiter ved kysten/på øyene. De er derfor avhengige av å kunne bruke områdene nær Alta-Kautokeinovassdraget fra tidlig vår til høst vinteren, før de flytter til vinterbeitene lengre sør i midtre sone (30B). Distriktet har fem siidaandeler og 50 personer i siidaandelene for driftsåret 2023/24 [60].

Vårbeiter og kalvingsområder

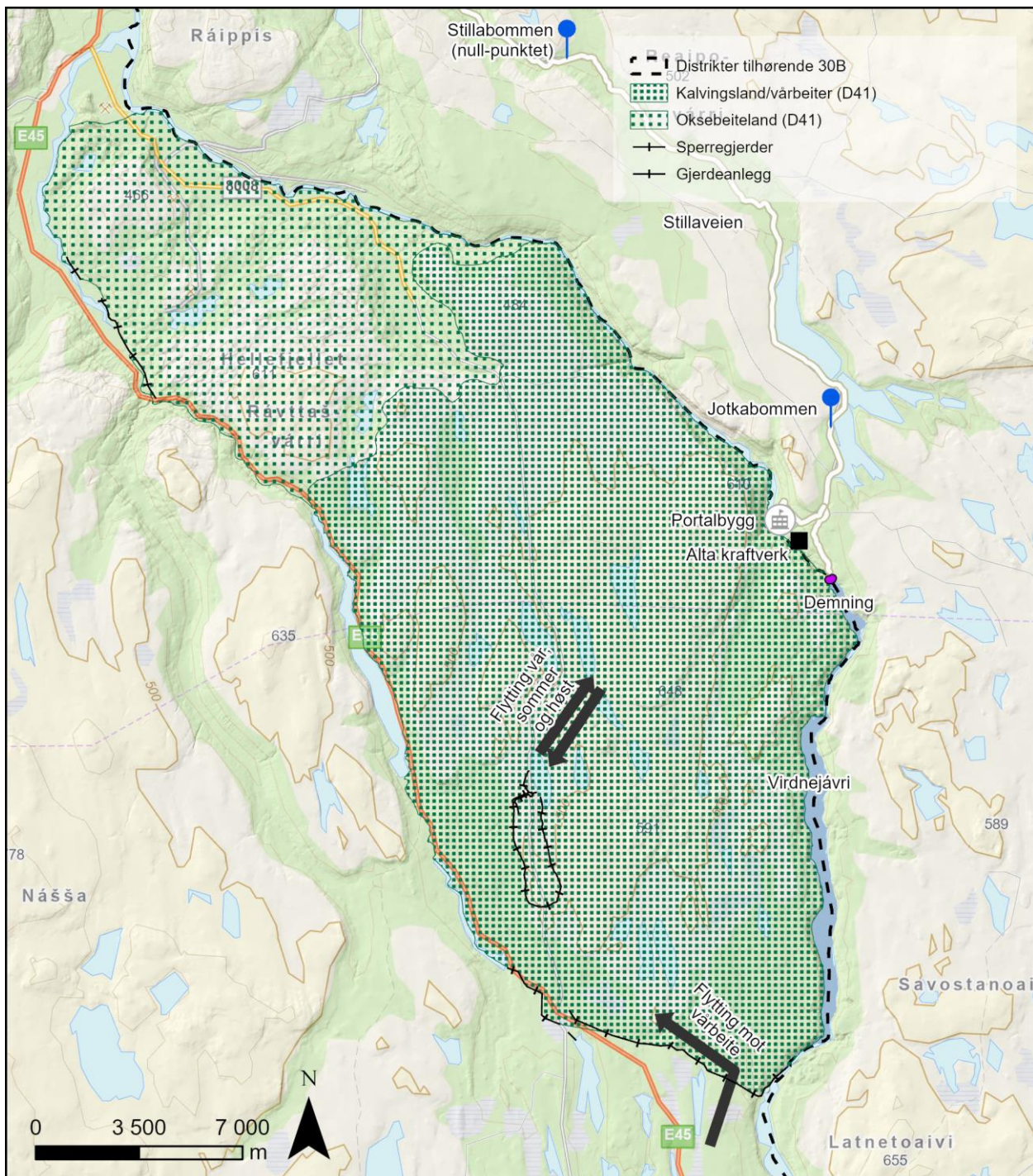
Distriktet flytter fra vinterbeite til vårbeiteområdene før kalvingen starter i april (Figur 4-14). Flyttingen mellom vår- og vinterbeiteområde er ca. 120 km, og gjøres langs Čuorvunjohka og følger videre sperregjerdet til Biilačorut/Akšojávri og videre nordvest.

Distriktet opplyser at det ikke er tegnet inn spesifikke bruksområder på kart, fordi at de bruker hele distriktet avhengig av blant annet snøforhold. Beaskádas skiller seg derav fra andre reinbeitedistrikter med beite ved kysten, hvor de ulike beitelandene er oppdelte i konkrete bruksområder.

Før kalvingen er reinflokkene som regel samlet. Men når kalvingen starter trekker de drektige simlene bort fra okseflokkene for å få ro og fred. Distriktet forteller at simlene foretrekker å kalve på områder som blir tidlig bart, spesielt ved Goidnesvárri mot demningen og nordover fra Jassavárri [67]. Snøsmeltingen for de respektive driftsårene har stor betydning for beitebruken og hvilke plasser simlene trekker til. Det kan også få følgeeffekter dersom det er få egnede kalvingsplasser å trekke til, blant annet for kalvetilgangen og pregningstida som er en meget skjør tid hvor forstyrrelser bør unngås. Det fremheves at kalvingslandet omfatter hele vårbeitet, da klimaforholdene kan variere, med unntak av området nord for Gargia som brukes på våren som oksebeiteland.

Figur 4.12. Distriktsgrenser og områder brukt som barmarksbeiter av Beaskádas (D41).

Figur 4.13. Kart over kalvingsland/vårbeite, oksebeiteland, sperregjerder, gjerdeanlegg og traseer for flytting mot vårbeite og sommerbeite for Beaskádas (D41).

Sommerbeite

Området langs vassdraget fra Gammenjalga til Ruonánjunni (Grønnåsen) har frodige beiter hvor det er lite forekomst av gormflue. Distriktet forteller at det ikke er myggen som er det største insektsproblemet, men gormflua [67]. Myggforekomsten avhenger av klima og slutten av juni og medio august er de mest intensive myggperiodene. Gormfluene forekommer lengre utover høsten. Videre er skogsområdene langs store deler av magasinet/vassdraget attraktive som luftingsområder, hvor reinen kan søke skygge for sola, beskytte seg for insektplagen og temperaturen er lavere.

Distriktet har ikke mange snøflekker (jasaid) da de fleste smelter rundt midtsommer, utenom noen ved Jassavárri. Her kan reinen særlig søke seg bort fra myggen. Når reinen kommer beitende langs vassdraget og vil videre for å kunne benytte luftingsområdet på Jassavárri og Ruonánjunni (Grønnåsen), er det kun trekkleia ved Vähännivaronka som er tilgjengelig [67].

Kalvemerking gjøres rundt sankthans eller etter forholdene jf. distriktets driftsplan [68]. Merke- og slakteanlegget ligger ved Ákšojávri ved Beaskádas, med beitehage som strekker seg fra Girjásorda til Ákšojohkka.

Høstbeite og parringsland

Distriktet opplyser at høstbeitelandet følger sperregjerdet til høst- og vinterbeitene fra Gammenjalga til Máze, og derfra til Borri ved Suolovuopmi. Området ved Peska landområde tilhører fellesbeiteområdene til 30B, men distriktet oppgir at det bare blir brukt av D41 [67]. Områdebruken varierer fra år til år, og sommerbeitene kan også brukes som høstbeite.

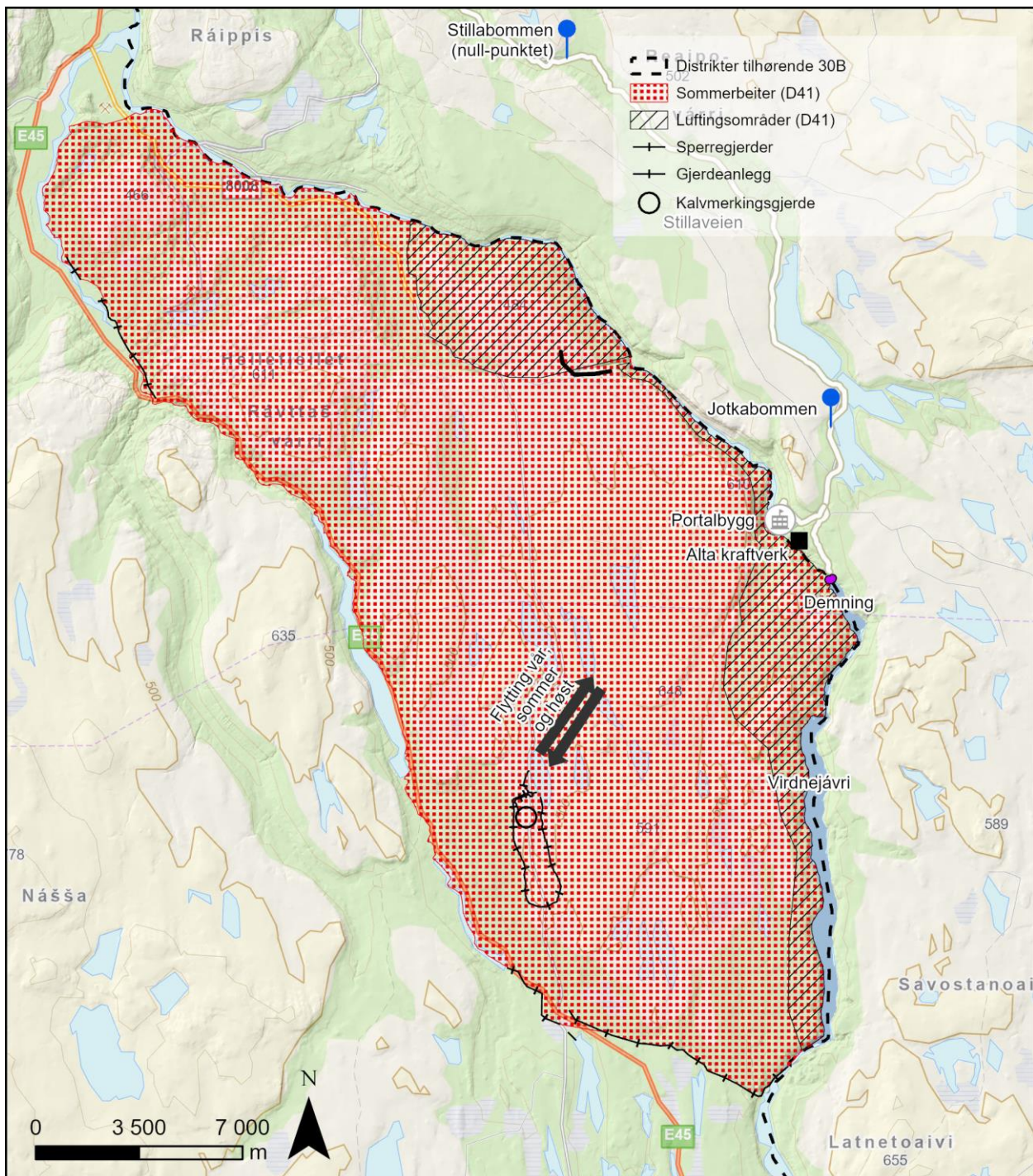
Slakting skjer før brunst, eller etter forholdene jf. driftsplanen [68]. Distriktet benytter merkegjerdet ved Ákšojávri til slaktegjerde. Distriktet disponerer også skillegjerder ved Stuoraoaivi og Stornes. Distriktet kan også benytte skillegjerdet ved Borri til slakting ved behov jf. driftsplanen.

Vinterbeite

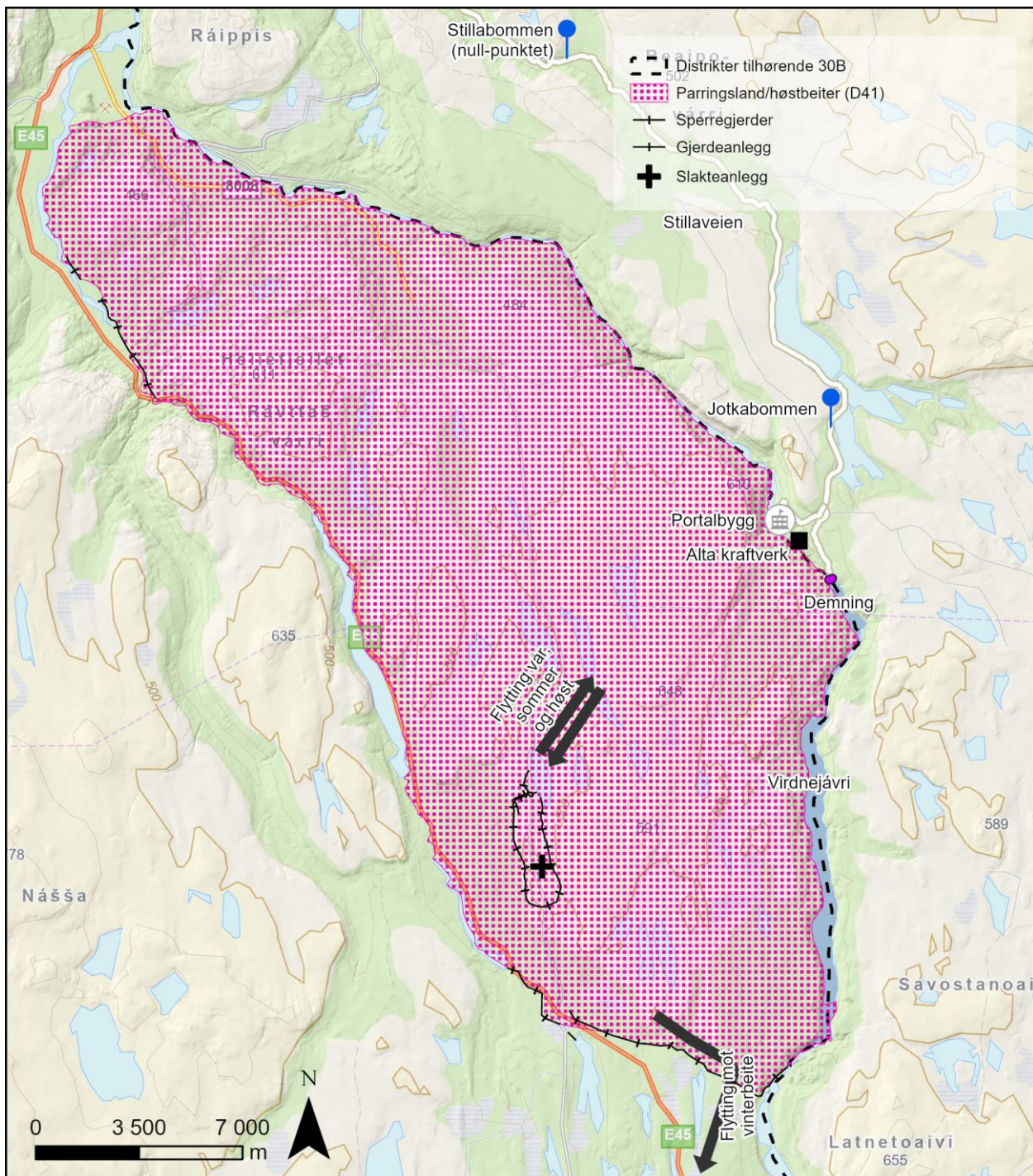
Distriktet forlater barmarksbeitene rundt november/desember [67]. D41 har vinterbeiteområde innenfor fellesbeiteområde 30B (midtre sone). På vinteren er distriktet delt inn i to siidagrupper og driver som naboer i Anárjohka nasjonalpark. Siidagruppene drives som felles vintersiidaer med enkelte siidaandeler fra D19 (Sállán) og D40 (Orda) [60]. På sommeren driver alle siidaandeler samlet. Det er laget interne driftsplaner, men mye av drifta avhenger av klimaet og værforholdene.

Sammenblanding

Distriktet er nabo med Fálá, littunjárga, Silvetnjárga, Joahkonjárga, Lákkonjárga, to siidaer på finsk side (Näkkäla), Spalca, Orda (Nášša), Sállán, Cuokcávuotna, Gearretnjárga og Fiettar, og sammenblandinger kan forekomme. D41 opplyser om at det er stor fare for sammenblanding, ved Jotkabekken og ned mot Altaelva, hvor 23A (Válgenjárga) og 23C (Jalgon) er på begge sider av Jotkabekken [67]. Konsekvensene av sammenblanding er at det blir en gjensidig ulempe for alle parter, og fører til ekstra merarbeid med å skille flokkene. Å samle reinen til gjerde for ekstra skilling påfører også dyrene stress, noe som kan påvirke slaktevekter, kondisjon, produksjon, mv.

Figur 4.14. Kart over sommerbeiter, løftingsområder, sperregjerder, gjerdeanlegg, kalvingsgjerde og traseer for flytting mot sommerbeite og høstbeite for Beaskádas (D41). Vi vil presisere at kartet kun illustrerer løftingsområdene ved vassdraget mot gormflue, mens D41 også har løftingsområder oppå platået som primært fungerer som løftingsområde for skjerming mot mygg.

Figur 4.15. Kart over parringsland/høstbeite, sperreregjerder, gjerde-/slakteanlegg og traseer for flytting mot høstbeite og vinterbeite for Beaskádas (D41).

4.4 Samlet belastning i referansesituasjonen

Ved vurdering av virkninger for reindrift i arealsaker, skal det gjøres en vurdering av samlet belastning (kumulative effekter) av ulike planer og tiltak innenfor reinbeitedistriktet [9]. Samlet belastning i reindriften refererer til summen av inngrep og påvirkninger som utfordrer reindriften arealer og driftsmuligheter. Dette kan inkludere både fysiske inngrep som veier, kraftlinjer, og infrastruktur, samt menneskelig aktivitet som friluftsliv, jakt og ferdsel, og vi har i dette kapitlet delt inn de ulike faktorene i egne underkapitler.

I denne rapporten skilles det mellom samlet belastning i dagens situasjon og samlet belastning med utvidelsen av Alta kraftverk (kapittel 5.3).

Dette skillet er viktig fordi samlet belastning utgjør et sentralt grunnlag for konsekvensanalysen. Hvor stor konsekvensen av et enkelt tiltak blir, avhenger av den eksisterende belastningen. Ved lav belastning har reindriften større mulighet til å tilpasse seg, noe som reduserer påvirkningen. Dersom belastningen allerede er høy, kan tilpasningsmulighetene være begrensede, noe som forsterker effekten av nye inngrep.

Siden D23 driver som adskilte siidaer, blir samlet belastning vurdert for de to berørte siidaene Jalgon (23C) og Vålgenjárga siida (23A) separat. Samlet belastning for øvrige deler av D23 blir vurdert sammen med resten av Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C). Samlet belastning blir også vurdert for D41.

Vurderingene av samlet belastning fra etablerte og planlagte tiltak vil inngå i grunnlaget for vurdering av samlet konsekvens for reindrift som følge av utvidelsen av Alta kraftverk (A3). Den nåværende situasjonen danner grunnlaget for vurderingen av hvordan en utvidelse av Alta kraftverk vil påvirke siidaen.

Opplistingen av inngrep og forstyrrelser i de påfølgende kapitlene er basert på tilgjengelig informasjon i offentlige databaser, distriktsplaner og samtaler med siidaene/distriktene. Opplistingen vil likevel ikke være uttømmende, og det kan finnes etablerte eller planlagte tiltak som ikke er beskrevet og vurdert.

4.4.1 Jalgon siida (23C)

Innenfor Jalgon siida (23C), og særlig siidaens barmarksbeiteområder, finnes det en rekke etablerte inngrep, aktiviteter og ferdselsmønstre som påvirker driftsforholdene i referansesituasjonen.

Kraftverket og den tilhørende bruken av Stillaveien til drift og vedlikehold har i seg selv påvirket driftssituasjonen for Jalgon. I tillegg har Stillaveien fungert som en døråpner for annen aktivitet inn i området, både gjennom kommunalt vedtatte utbygginger, som en innfallsport for friluftsliv og rekreasjon og andre distrikters og siidaers bruk av veien i forbindelse med reindriftsaktiviteter. Utbyggingen og følgeeffektene med økt trafikk og ferdsel er noe siidaen over tid har måttet forholde seg til og tilpasset driften sin til.

Jalgon har i møter med Statkraft uttalt at tilpasningene har medført praktiske og økonomiske konsekvenser for siidaen, hvor de blant annet har måttet etablere nye gjerdesystemer. De har også påpekt at erstatningsmidlene fra Alta-utbyggingen ble utbetalt til D30C, og at Jalgon i liten grad har fått direkte kompensasjon for egne tilpasningstiltak. Sweco går ikke nærmere inn på fordelingen av erstatningsmidler, men viser her til 23C sine beskrivelser av situasjonen. Uansett framstår det tydelig at barmarksbeitene til Jalgon er preget av både historiske og nye inngrep i referansesituasjonen, som samlet begrenser siidaens bruk av og fleksibilitet knyttet til barmarksbeitene.

4.4.1.1 Infrastruktur og samferdsel

E6 følger den ytre siidagrensen til Jalgon siida sine barmarksbeiter. Veien er svært trafikkert, noe som gir en betydelig risiko for påkjørsler. Reineierne holder ofte reinflokken unna de tilgrensede områdene til vegen, for å redusere risikoen for påkjørsler.

Stillaveien er som tidligere beskrevet etablert som anleggsvei i forbindelse med utbyggingen av Alta kraftverk. Veien deler siidaens beiteområder i to. Dette gjør at reinens flytt- og trekkleier forringes og har gitt både direkte og indirekte tap av beiteområder. Menneskelig aktivitet og forstyrrelser vil medføre unnvikelseeffekter og gi redusert beitero. Omfanget av menneskelig aktivitet og forstyrrelser påvirker hvor stor unnvikelseeffekten og reduksjonen av beitero blir. Siidaen opplyste i innspillet til utredningsprogrammet for A3 at anleggsveien opprinnelig skulle være stengt for allmenn ferdsel [69]. I dag er Stillaveien også åpen for allmennheten rundt åtte og en halv måned i året. I de aller mest sårbare periodene for reindrifta rundt kalvings- og parringsperiodene vår og høst er veien låst med bom. I denne perioden er det kun enkelte brukere som har lovlig rett til å bruke veien, herunder også reindrifta (D23, D30C og enkelte iD16) etter avtale. Tidligere var bommen låst med hengelås som fungerte dårlig, siden nøkler skal ha vært på avveie. Det er nå satt opp elektrisk bom med elektronisk tilgangsstyring. Dette har bedret situasjonen.

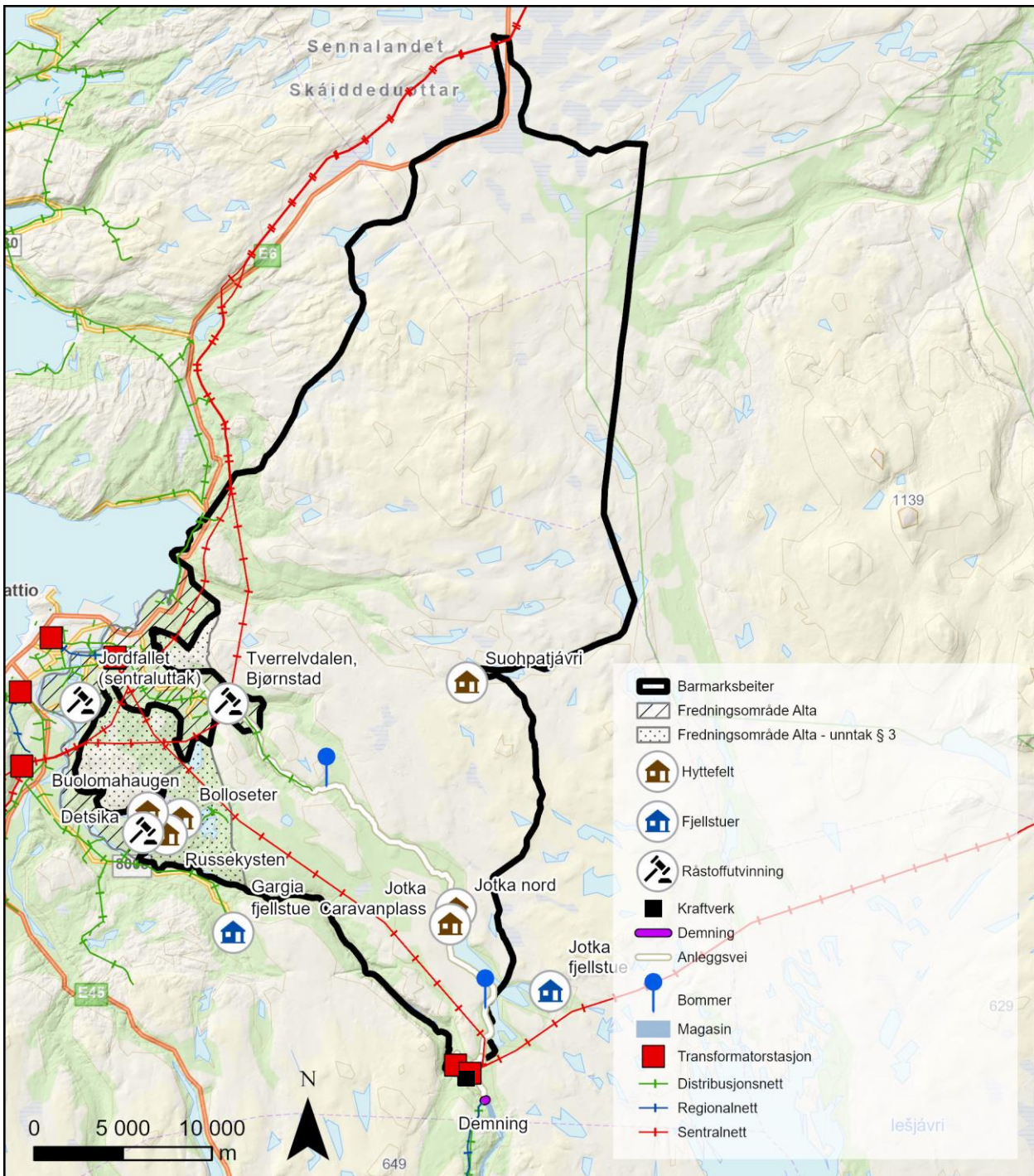
Trafikken på Stillaveien skaper mye forstyrrelser for 23C og de har opplevd å få påkjørt opp til 20 rein i en og samme hendelse. Siidaen er bekymret for økt trafikk og eventuelt opprusting av veien, slik at farten økes. Siidaen fremhever at det er den menneskelige aktiviteten som utgjør den største utfordringen ved Stillaveien, da denne er svært omfattende. Etableringen av Stillaveien har vært en døråpner for omfattende aktivitet inn til store, tidligere utilgjengelige områder. Siidaen er også bekymret for at veien kan utløse ytterligere inngrep med etablering av nye og fortetting av eksisterende hyttefelt eller flere parkeringsplasser langs Stillaveien, slik at den samlede belastningen på reindrifta øker.

4.4.1.2 Bebyggelse og næringsvirksomhet

Boligbebyggelsen og næringsvirksomheten i Alta finnes både i bykjernen, omlandet til byen og i distriktene rundt. Alta har hatt særlig stor vekst over lengre tid og i 2021 var Alta den eneste kommunen i Finnmark med vekst i innbyggertall (Alta kommune, u.å.). I bykjernen er det stadig utvikling og ny bebyggelse, men også distrikts-Alta prioriteres ifølge «Alta vil» i form av boliger, arbeidsplasser, servicetilbud og infrastruktur (Alta kommune, 2017). De kystnære beiteområdene er preget av bebyggelse både av fritidsboliger og boliger, næringsområder, jordbruksareal, infrastruktur, mv. Aktivitet ved massetak, blant annet Jordfallet masseuttak nevnes spesifikt av siidaen som en utfordring som skaper støy og gjør at reinen trekker unna. Det pågår også råstoffutvinning fra områder i Tverrelvdalen og Detsika. Videre er det regulert inn andre områder til råstoffutvinning rundt Alta, hvor uttak ikke er påbegynt [70].

En av de større utfordringene for Jalgon er fritidsbebyggelse. Det ligger en rekke regulerte og/eller utbygde fritidsboligområder både langs kysten av distriktet og på innlandet. Innenfor siidagrensene ligger flere større hyttefelt, herunder Jotka Nord, Suohpatjávri, Bollo hyttefelt (fortetting), Buolomahaugen og Russekysten (Figur 4-16). I hyttefeltene er det bygd ut eller tillatt bygd ut flere hundre hytter. I tilknytning til hyttefeltene i Altadalen er det etablert veger, skiløyper og scooterløyper. I kommuneplanens arealdel for Alta er det lagt inn et nytt forslag til caravanoppstilling og parkering for allment friluftsliv i Stilla [71]. Plasseringen ble avklart etter sist rullering av planen, men det er ikke gjennomført detaljregulering og opparbeidelse av plass. Ny tilrettelegging for allment friluftsliv (parkering, caravanoppstilling og ev. fasiliteter for scooterbruk) foreslås lagt i Stilla til område hvor slik aktivitet allerede forekommer.

Fritidsboligene gir direkte arealbeslag og tap av beiteområder. I tillegg til regulerte hyttefelt, tilrettelegges det også for friområder (f.eks. skiløyper) og annen tilrettelegging for friluftsliv, oppstillingsplass for kjøretøy, naust, skuterløyper, mv. Menneskelig aktivitet i tilknytning til hyttene gjør at reinen unnviker større områder den tidligere benyttet til beite. Dette er særlig sårbart der hytteområdene ligger i tilknytning til kalvingsområder, parringsland eller andre årstidsbeiter som benyttes når reinen er særlig sårbar og var for forstyrrelser.

Figur 4.16. Kart som viser ulike fysiske inngrep i barmarksbeitene til Jalgon siida (23C). Kart over fredningsområde med unntak er tegnet etter tekstlige beskrivelser i forskriften, og kan avvike noe fra faktiske grenser [72]. Kartlag for vannkraftanlegg og nettanlegg er lastet ned fra NVEs fagdata [3]. Plassering av hyttefelt og områder for råstoffutvinning er i henhold til digitale innsynsløsninger for kommunekart og reguleringsplaner [73]. Kartet viser kun fysiske inngrep, og ikke unntakssoner for rein rundt tiltakene. Unntakssonene kan strekke seg flere kilometer ut fra tiltaket (se kap. 3.2).

Siidaen fremhever de negative konsekvensene fortetting av fritidsboligområder får. De peker på at den største ulempen ved fortetting er den økte aktiviteten fortettingen medfører. Dette blir ofte undervurdert, og det er ofte kun arealbeslaget som blir vektlagt. Perioden for økt aktivitet overlapper gjerne med perioden når siidaen er i området, noe som øker risikoen for at rein blir skremt. Dersom reinen først har

blitt skremt et sted / i et område, kan den unngå området i lang tid etterpå, selv om aktiviteten kun foregår periodevis. En konsekvens kan være at det konkrete individet aldri ønsker å trekke tilbake dit. Dominoeffekten som kan oppstå her, er at simla lærer kalven nye trekkmonstre, slik at heller ikke kalven lærer seg å bruke områdene som simla unnviker. På denne måten kan unnvikelse nedarves i reinflokken.

Transport til og fra hyttene med snøscooter og ATV kan forstyrre reinen i de periodene den oppholder seg nær hytteområdene. Med økt standard på hyttene har også bruksfrekvensen økt, noe som forsterker de negative virkningene fra fritidsbebyggelsen for reindrifta, fordi reinen hyppigere og i flere sesonger blir utsatt for forstyrrelser.

4.4.1.3 Landbruk og utmarksbeite

Det ligger flere jordbruksområder innenfor Jalgon siida sine beiteområder. Disse områdene ligger ofte tett på reinbeiteområder som blir tidlig bare/snøfrie eller som er trivselsland for okserein. Dette kan gi utfordringer med at reinen trekker inn på innmarka. Jalgon nevner spesifikt utfordringer knyttet til jordbruksområdene ved Tverrelvdalen, hvor det kan komme rein på innmark på høst/vår. I dette området pågår det allerede i dag aktiv gjeting for å unngå at reinen trekker inn på innmarka. Oksene trives godt i områdene mot Alta (Sønvismoen). I tillegg opplyser siidaen om at de fleste jordbrukseieendommene ikke er inngjerdet. Dersom det er mye aktivitet langs Stillaveien eller oppover mot kraftverket, kan det forsterke effekten av at okserein trekker vestover mot Alta og inn på innmarka.

At reinen trekker oftere på innmark, har ført til konflikter mellom jordbruk og reindrift. Med klimaendringene har perioden med tele i marka blitt redusert, noe som både lokker reinen inn på den grønne innmarka og som kan gi større potensial for skader på marka. Sammen med inngrepssituasjonen ellers gjør dette det svært ressurskrevende for distriktet, fordi de må drive aktiv gjeting mot jordbruksområder. Det kan også gi en mental belastning, fordi det er krevende å stå i konflikt mot enkeltpersoner og lokalsamfunn over tid.

I henhold til reindriftsloven § 19 (2007) og forskrift om fredning mot reinbeite i Finnmark § 1c (2009) er et område rundt Alta fredet mot reinbeite. Fredningen omfatter Mathisdalen, Eibydalen, Gargia, Raipas og Tverrelvdalen i Alta kommune, i henhold til kart utarbeidet av Reindriftsforvaltningen datert 15. oktober 2009. Etter forskriftens § 3 er fredningen ikke til hinder for at rein kan føres på beite i utvalgte områder rundt Gargiadalen, Storelvdalen, Nalganas, Store Repfjellet (Stuora Raipas), samt de delene av Skåddefjellet (Skåddavarre), Store Repfjellet (Stuora Raipas) og Lille Borrass som ligger over barskoggrensen. Forskriften fra 2009 avløste forskriften fra 1985, som i sin tid avløste fredningsbestemmelser gitt ved kongelig resolusjon i 1935 [20]. Både forskriften fra 1985 og resolusjonen fra 1935 omfattet flere områder med formål å sikre beite for dem som kom til fjellstuer og kirkestedet med kjørerein. Denne formen for fredning av reinbeiteområde ble opphevet ved forskriften i 2009. Nå er det bare bestemmelsene om fredning av hensyn jord- og skogbruk som står igjen.

Deler av fredningsområdet ligger innenfor vår-/ og høstbeiteområdet til Jalgon. Med unntak av områder over tregrensa, er hele dette området utilgjengelig som reinbeite i dagens situasjon.

4.4.1.4 Kraftproduksjon og nettanlegg

Jalgon siida er sterkt påvirket av utbyggingen av Alta kraftverk på 70-tallet, særlig av anleggsveien Stillaveien. Siidaen opplyser at anleggsveien Stillaveien ødela det opprinnelige kalvingslandet (Utsi, 2000). Trafikken langs Stillaveien generer i dagens situasjon mye forstyrrelser fra trafikk og ferdsel, særlig fra friluftsbukere, hytter, og reindrifta slik beskrevet i kap. 5.2.1.

Den nye 420 kV-linja fra Balsfjord og til Skaidi krysser gjennom barmarksbeitene til Jalgon siida (både vår-/høstbeiter og sommerbeiter (Figur 4-16)). Det går også kraftlinjer tilknyttet sentralnettet fra Alta kraftverk til Lakselv og fra Alta kraftverk til Alta. Sentralnettet er høyspenningsnettet som transporterer strøm over lange avstander og eies og driftes av Statnett. Dette nettet kobler sammen ulike regioner og er ansvarlig for å levere elektrisitet fra kraftproduksjonsanlegg til distribusjonsnett. Sentralnettet har typisk høyere spenning for å redusere energitap under transport. På terrengnivå ved kraftverket ligger Sautso

transformatorstasjon. I tillegg er det etablert flere transformatorstasjoner i og rundt Alta sentrum, som danner utgangspunkt for kraftledninger knyttet til sentral-, regional- og distribusjonsnettet.

Det går kraftlinjer knyttet til distribusjonsnettet fra Alta til Stilla, inn i vår- og høstbeitene til Jalgon. Distribusjonsnettet er det lavere spenningsnettet som distribuerer elektrisiteten til sluttbrukerne, som husholdninger og bedrifter og er eid av det lokale nettselskapet Alut. Dette nettet tar imot strøm fra sentralnettet og distribuerer den med lavere spenning for lokal bruk.

Kraftledninger kan gi en barriere- og unnvikelseeffekt for rein, hvor rein snur og ikke ønsker å trekke under kraftledningene. Dette kan gjøre at reinen i mindre grad bruker områder selv om de har gode beiter eller andre viktige funksjoner gjennom reindriftsåret. Det kan også gjøre at reinen trekker lenger før den finner beiter, noe som reduserer beitetid, gir redusert beiteopptak, noe som igjen kan redusere vekt og kvalitet for slaktereien eller kondisjon for produksjonsflokkene som skal overleve på vinterbeite.

Unnvikelseeffekten er størst for kraftlinjer med høy spenningsgrad, da disse kan avgi koronastøy og -lys (se kap. 3.6). Kraftlinjene kan videre gi uheldige ledeeffekter, dersom reinen trekker langs kraftlinjene over til områder reieneierne ikke ønsker å ha dem, fordi kraftlinjene kan bli oppfattet som et gjerde av reinen. Kraftlinjer er også en utfordring dersom det skal benyttes helikopter under samling, fordi det begrenser hvor det er mulig å komme til for å lede reinen til ønskede områder under samlingen.

4.4.1.5 *Friluftsliv, jakt og fiske*

Alta er et populært reisemål for turister fra hele verden, med alt fra vidder til fjell og gode muligheter for å se nordlyset. Friluftsliv og fysisk aktivitet er en del av kommunens satsing for bedre folkehelse og det finnes en rekke ulike turmuligheter i form av toppturer, Perleturer, sykkelstier/mountain bike, jakt og fiske, samt hundekjøring. Flere turist- og reiselivsbedrifter driver aktiviteter innenfor vår- og høstbeitene til Jalgon. Vekst i innbyggertall og økt turisme gjør at det potensielt er større ferdsel, økt tilrettelegging og flere forstyrrelser for reindrifta i områdene rundt Alta by. Det ligger blant annet flere merkede tur- og sykkelstier og en dagsturhytte (ved Borrås) innfor Jalgon siida sitt vår/høst-beite. Særlig Jotkavannene ser ut til å være et populært og anbefalt turområde av f.eks. ut.no. Også hyttefeltene og fjellstuenne danner utgangspunkt for mye turaktivitet inn i vår-, sommer- og høstbeiter i Jalgon.

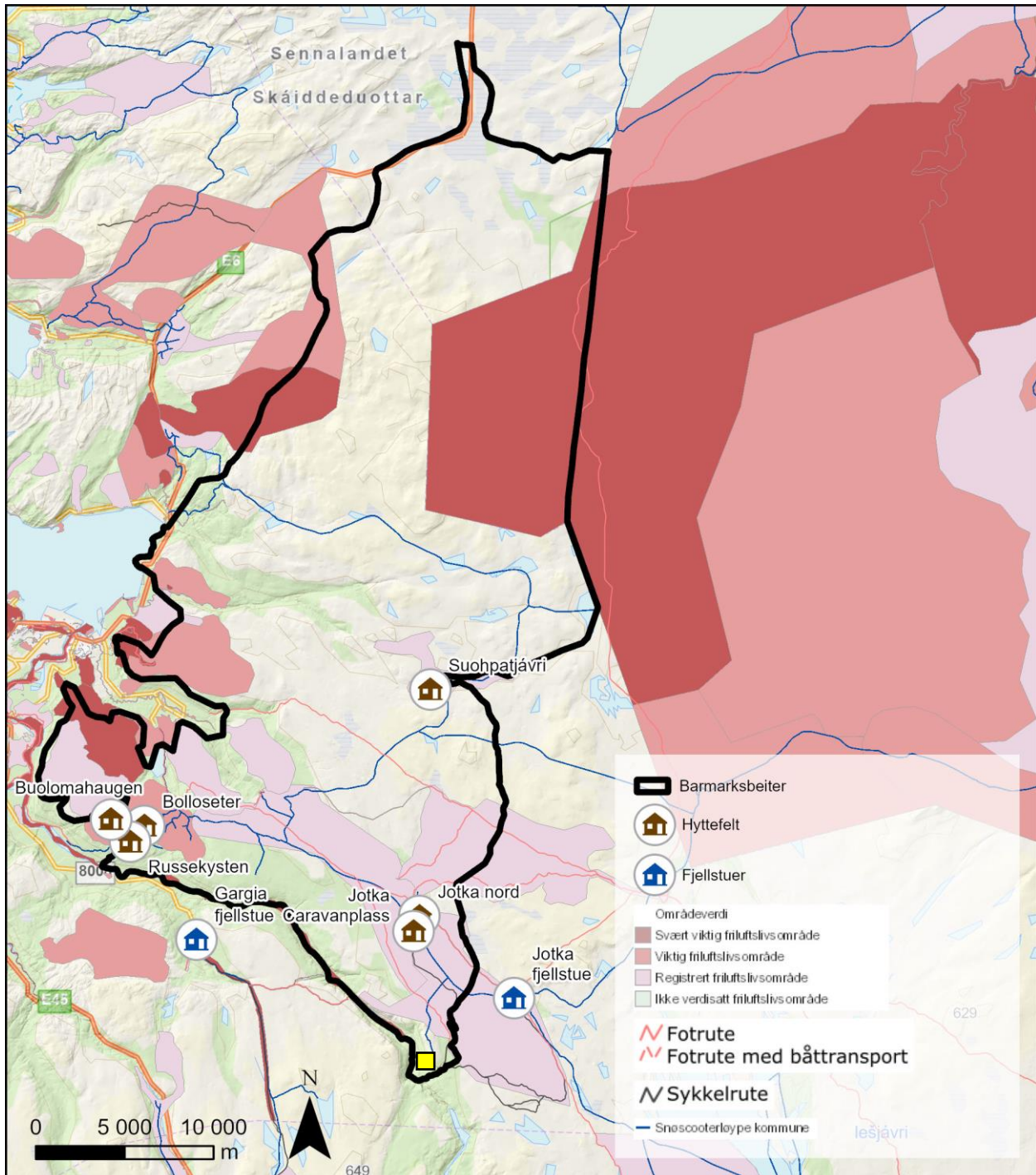
Det ligger flere kommunale snøskuterløyper i siidaens beiterområder [64] (Figur 4.17) noe som bidrar til ytterligere ferdsel til de populære friluftsområdene innenfor vår/høstbeite. Snøscooterkjøring har som oftest sesong til første uka i mai, noe som betyr at det kan være noe ferdsel med snøscooterkjøring inn mot kalvingsperioden, der simlene (og kalvene) er svært sårbare for forstyrrelser. I følge siidaen, bruker de å bli kontaktet av kommunen for å forlenge snøscootersesongen til 5. mai.

Det er gjennomført en kartlegging av friluftsområder i Alta kommune og nabokommunene. Flere av de mest verdifulle (mest brukte, osv.) ligger innenfor vår-, sommer- og høstbeitene til Jalgon siida [64] (Figur 4-17). Friluftsområdene omfatter blant annet turstier mot Sautso, skiløyper, Altaelva som er et svært viktig friluftsområde for blant annet laksefiske og andre turområder. Det blir også tråkket skiløyper i Tverrelvdalen.

Miljødirektoratets metodikk for verdisetting av friluftsområder [74] gir føringer for hvilke faktorer som er utslagsgivende ved vurdering av områdenes betydning for friluftsliv. Et sentralt element som spiller inn er bruksfrekvens, altså hvor mange som bruker området, og hvor ofte. Andre faktorer er hvor lett området er tilgjengelig, om det er tilrettelagt med infrastruktur som stier, benker, samt områdets funksjon og rolle i en lokal eller regional sammenheng, for eksempel om det er et viktig turterreng.

Et område med høy besøksfrekvens og bred brukergruppe vil ofte bli vurdert som mer verdifullt enn et område med mer begrenset bruk. Det betyr at områder som brukes mye av mennesker ofte blir vurdert som mer verdifullt, enn områder som brukes lite. Dette er motsatt av for reindrifta, hvor områder med lav menneskelig aktivitet og lite tilrettelegging, vil ha høyere verdi, særlig i beiteområder som benyttes i sårbare perioder som i kalvingstida.

Det er viktig å merke seg at det kan være ulik praksis for verdisetning av friluftsområder mellom kommuner. Dette gjør det vanskelig å sammenligne verdisettinger på tvers av kommunegrenser, hvor ulikt detaljnivå og vektlegging av kriterier kan gi forskjellige vurderingsresultater, selv for områder med like bruksforhold.

Figur 4.17. Kart som viser ulike kilder til menneskelig aktivitet og forstyrrelser i barmarksbeitene til Jalgon siida (23C). Kartlagte friluftslivsområder, tur- og friluftsruter og kommunale snøscooterløyper er hentet fra Geonorge sine WMS-løsninger [75]. Plassering av hyttefelt er i henhold til digitale innsynsløsninger for kommune kart og reguleringsplaner [73]. Plassering av Alta kraftverk er vist med gul firkant. Kartet viser kun fysiske inngrep og kartlagte områder, og ikke unnavikelsessoner for rein rundt tiltakene. Unnavikelsessonene kan strekke seg flere kilometer ut fra tiltaket (se kap. 3.2).

Områder der det er jevnlig menneskelig ferdsel, skapes det unnvikelsessoner for reinen. Forstyrrelser og mangel på beitero er negativt for både slakteflokk og produksjonsflokk. Også arbeid med samling av reinflokken kan bli forstyrret, dersom det kommer folk inn i områdene hvor samling pågår, slik at reinen blir skremt og flokken snur. Dette kan gi flere dager med merarbeid for å klare å samle flokken igjen. Ved krevende samlingsforhold er det heller ikke sikkert at ny samling lar seg gjennomføre, eller at man klarer å få med all rein i gjerdet eller ved flytting over til nye årstidsbeiter.

4.4.1.6 *Klimaendringer*

Særlig de siste ti årene har reindrifta vært preget av beitekriser på grunn av klimaendringer. Effekten av klimaendringer er ventet å øke i Finnmark i årene som kommer. Som for resten av det samiske reinbeiteområdet, har også Jalgon siida vært berørt av beitekriser på vinterbeitet (for mye snø eller islag i snøen). Distriktet har ved beitekrisene tilleggsført reinen, noe som er kostbart og svært arbeidskrevende.

Klimaendringene kan medføre både økt nedising av beiter eller store snømengder som gjør beitevegetasjonen utilgjengelig, hyppigere forekomst av barfrostperioder med tørke, skogbranner, sen vår og snøsmelting av barmarksbeitene, noe som kan gjøre det nødvendig å endre driftsmønsteret i distriktet. Dette gjelder spesielt vinter- og vårperioden, samt perioden mellom sommer- og høst, da siidaen kan være nødt til å dra tidligere inn på vårbeitet grunnet dårlige og utilgjengelige vinterbeiter. Varme somre kan gi økt insektplage som medfører mindre beitero. Dette gjør at reinen er mer avhengig av bálggosbáikkít – luftingsområder. En konsekvens av endringer i driftsmønsteret er at det kan gi økt slitasje på enkelte typer årstidsbeiter / i gitte områder, samt vanskeligere koordinering med øvrige siidaer / distrikter som flytter i fellesdistriktet 30C.

Det er knyttet stor usikkerhet til hvordan klimaendringene vil slå ut framover, både for barmarksbeiter og vinterbeiter. Fleksibilitet når det gjelder tilgang til alternative beiteområder og alternative ruter for flytting og trekk for å få reinen mellom beiteområdene vil være viktig for å sikre robusthet og handlingsrom for reindrifta i møte med klimaendringene. Dette kan komme til å utfordre både driftsgrunnlaget og økonomien i reindrifta, og det kan gi problemer med å opprettholde god dyrevelferd for reinen.

4.4.1.7 *Rovvilt*

Jalgon siida har over lengre tid rapportert om store tap av dyr til rovvilt, herunder kongeørn, gaupe og jerv. Rovvilt forårsaker tap av både kalv og voksne dyr (se kap. 3.8).

For driftsåret 2023/2024 rapporterte Jalgon siida tap av 35 % av antall fødte kalver, hvorav 86 % oppgis å være grunnet fredet rovvilt. Kalvetapene fordeles henholdsvis til kongeørn med 47 %, jerv 23 % og gaupe 30 % [60]. Det er også registrert flere forekomster med flere individer av gaupe og jerv innenfor siidaens beiteområder [76]. Tapene kan tidvis være vanskelige å dokumentere, på grunn av utfordrende topografi, vanskelige snø og sporforhold eller at kadaver kan være bortgjemt eller oppspist i løpet av kort tid.

Barmarksbeitene til Jalgon har egnet habitat for både gaupe, jerv og kongeørn. De ligger også innenfor forvaltningsområdet for gaupe og jerv. Reinen vil trekke unna områder hvor rovdyr er til stede. Reineierne kan også bevisst gjete reinen unna områder med rovviltforekomster. Rovvilt kan med det gi samme effekt som et arealinngrep, hvor reinen unnviker eller blir holdt unna områder som egentlig er egnet for beiting og som inngår som en del av ressursgrunnlaget for siidaen. Dersom større deler av reinflokken blir samlet i ett område, kan det tiltrekke seg rovdyr og gjøre det mindre energikrevende for dem å ta flere rein.

En presset rovviltsituasjon gir redusert dyrevelferd og medfører tap av slakterein og produksjonsdyr, som gir redusert inntjening. Den psykiske belastningen til reineierne av å oppleve tap av rein til fredet rovvilt, utgjør også en viktig faktor under samlet belastning.

4.4.1.8 *Mulig framtidig økning i samlet belastning*

Nye tiltak som er under planlegging innenfor beiteområdene til Jalgon (23C), men ikke vedtatt, skal ikke inngå i referansesituasjonen. Tiltakene som er under planlegging vil potensielt kunne påvirke den

samlede belastningen på reindrifta, hvis de blir vedtatt gjennomført. Tidligere arealinngrep har allerede ført til tap av viktige områder for reindriften, og dagens situasjon er preget av disse inngrepene. Myndighetene må derfor være oppmerksomme på de tiltakene og aktivitetene som er under planlegging og ta stilling til hvordan disse skal vurderes i sammenheng med den samlede virkningen på reindriften.

Kingsrose Mining Limited har startet et prosjekt for leting etter mineraler i Finnmark [77]. Leteområdet strekker seg sørover fra byene Lakselv og Alta i nord til byene Karasjok og Kautokeino i Sør, langs mineralårer som strekker seg inn fra Finland og Sverige. Selskapet Kingsrose har fokus på mineralutforskning og funn. Det ble i 2023 gjort rekognoseringsprøvetaking i Finnmark ved Virdnemuotki, og det ble påvist flere mineraler. Under undersøkelsene fløy de med helikopter i formasjon med 200-400 m bredde og 70 meters høyde med undersøkelseselement under som henger ca. 30 meter under helikopteret for å dekke området nøye.

Jalgon siida uttrykker bekymring for hva kraft- og industriløft Finnmark [78] kan medføre av nye inngrep innenfor siidaens beiteområder. Dette inkluderer utvidelser av eksisterende kraftlinjer, etablering av nye kraftlinjer og forslag til ny kraftproduksjon. Det er imidlertid ingen av prosjektene for ny kraftproduksjon som inngår i konsesjonsprosessene som ble startet opp i 2024 som ligger innenfor beiteområdene til siidaen i Alta og Kautokeino kommuner [79]. Foreløpig er det heller ikke planlagt nye linjer innenfor siidaens beiteområder, ut over de som allerede er under bygging / har fått konsesjon.

Forsvaret har en utstrakt aktivitet i Finnmark. Det har vært flere forsvarsøvelser i nord de siste årene. Senest i 2024 ble det avholdt en stor militærøvelse med over 20 000 soldater fra Norden og NATO (Cold Response – Nordic Response). Denne øvelsen varte i to uker og det ble lagt store ressurser på å redusere effekten på blant annet reindrift. Man kan forvente at det vil komme lignende øvelser i fremtiden. Siidaen forventer økt militær tilstedeværelse og øvingsaktivitet, også innenfor sine beiteområder. Omfanget av aktiviteten er usikker, men vil inngå i en mulig framtidig økt samlet belastning for siidaen.

4.4.1.9 Samlet vurdering

Jalgon siida er hardt belastet av direkte inngrep og menneskelig aktivitet og ferdsel. Det er flere større hyttefelt i viktige beiteområder som har stor betydning for dyrevelferden og reinens beitero, herunder vårbeiteområdene. Samlet utgjør eksisterende og planlagte (vedtatte) inngrep og aktiviteter en stor påvirkning på driftssituasjonen i Jalgon. Summen av mindre «bit-for-bit» inngrep med fritidsbebyggelse, næringsetableringer og tilrettelegging for friluftsliv og turisme, sammen med større infrastruktur knyttet til samferdsel, kraftoverføring og kraftproduksjon, gjør at store deler av beiteområdene til siidaen er påvirket av elementer som bidrar negativt til ressursutnyttelsen og drifta i siidaen.

Særlig barmarksbeitene er i en eller annen grad påvirket av inngrep og / eller aktiviteter som kan redusere beitero for reinen. I tillegg har flere flytt- og trekkleier, oppsamlingsområder og områder i tilknytning til reindriftsanleggene fått redusert funksjon. Samlet kan dette påvirke både overlevelse og vekst hos reinen, noe som igjen påvirker produksjon, slakteuttak og avl. Reineierne er allerede tvunget til å legge om drifta fra de tradisjonelle driftsmåtene, for å tilpasse seg til de endrede forutsetningene i siidaen. Samlet kan dette true både den økologiske, økonomiske og kulturelle bærekrafta i distriktet.

Samlet sett har siidaen begrensede muligheter for ytterligere tilpasning, siden det totale belastningsnivået er høyt. Dette forsterkes av at mange av tilpasningene allerede er gjennomført i tidligere utbyggingsrunder (oppsetting av gjerder, mv). Før kraftverksutbyggingen var det ifølge Jalgon åtte siidaandeler i området. Nå er det kun fem. Distriktet viser til at denne reduksjonen er en direkte konsekvens av endringer i arealtilgang og driftsbetingelser. Driftsmønsteret er endret til at siidaen nå primært slakter kalv. Det tradisjonelle driftsmønsteret var tidligere bygget på en naturlig flokksammensetning, med en høyere andel okser i flokkstrukturen. Reintallet er redusert, og det er færre utøvere. Før utbyggingen oppholdt flokkene seg naturlig innenfor området uten behov for gjerder. Etter utbyggingen av Alta kraftverk har det vært nødvendig å sette opp gjerder for å holde flokkene innenfor definerte områder og fastsatte datoer. Samtidig ble det etablert en ny organisering av beitebruken, der det ble definert hvem som skulle bruke hvilke områder, en ordning som igjen førte til redusert fleksibilitet og færre siidaandeler.

Inngrep og forstyrrelser som gjør at tradisjonelle driftsmåter ikke lenger kan benyttes, kan være et brudd med reindriftssamenes rett til kulturutøvelse som følger av artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, se kap. 2.6.5 [21]. Det er reinflokken som utgjør nærings- og kulturgrunnlaget for den tradisjonelle reindriftsutøvelsen i et distrikt / en siida. Hvis siidaen ikke klarer å opprettholde reintallet som følge av stor inngrepsbelastning og redusert beitefleksibilitet, kan dette føre til at færre personer kan drive med reindrift eller at næringsgrunnlaget for å ha reindrift som et levebrød i den enkelte siidaandel blir dårligere.

Menneskerettighetskomiteen har avklart at et inngrep ikke kan føre til manglende økonomisk bærekraft for samisk reindrift eller andre tradisjonelle næringer, hvis det skal være i samsvar med kravene i SP 27 [22]. Rettighetene etter konvensjonen for sivile og politiske rettigheter [21] gjelder også på individnivå, og det vil være nok at enkelte reineiere mister muligheten til å ha reindrift som en næringsvei for at bestemmelsen skal være brutt.

Fordi belastningsnivået i referansesituasjonen allerede er høyt og fleksibiliteten sterkt redusert, kan selv mindre tiltak bidra til å øke den samlede belastningen i siidaen. Det gjelder særlig hvis inngrepene påvirker tradisjonelle systemer for flytting og trekk, som igjen kan påvirke tilgangen til beiteområder i et større område rundt tiltaket.

4.4.2 Válgénjárga siida (23A)

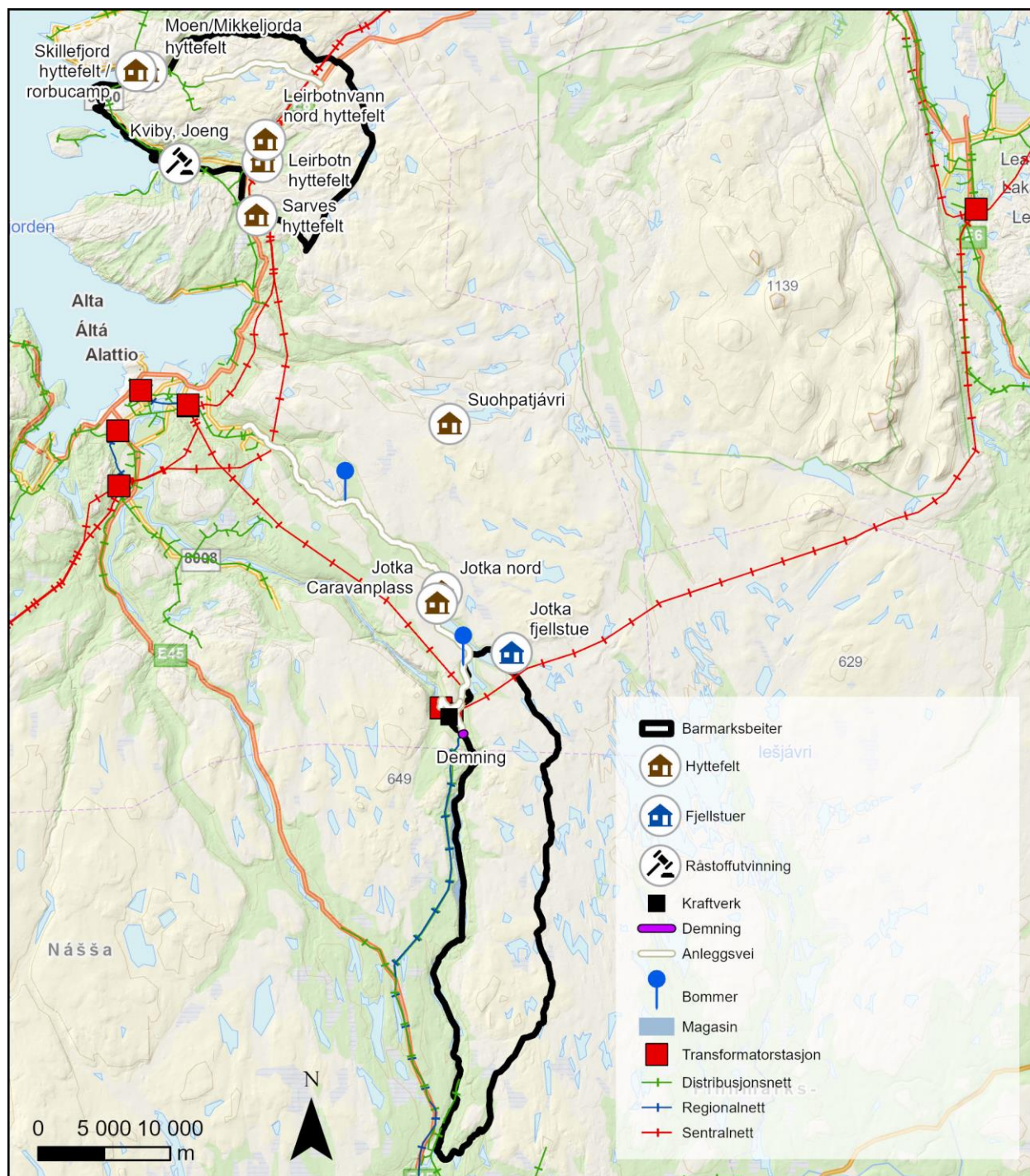
Innenfor Válgénjárga siidas beiteområder er det en rekke etablerte tiltak og inngrep, aktiviteter og ferdsel som påvirker beitebruken og samt trekk- og flyttleiene [66].

4.4.2.1 *Infrastruktur og samferdsel*

Siidaen har flere bilveier som går gjennom beiteområdene, herunder E6 som krysser tvers gjennom sommerbeitene og skaper en stor barriere som hindrer reinens naturlige trekk og beite (Figur 4.18). E6 er en svært trafikkert vei som medfører støy og flere påkjørsler, som gir økonomiske tap. Veier fører også til økt utmarksferdsel, både av bærplukkere, jegere, mv. Stillefjordveien (F8830) er en annen trafikkert vei som bidrar til mye støy ved sommerbeitene. Dette er uheldig da reinen i juli fortsatt er svært sårbar for forstyrrelser.

Siidaen berøres av Stillaveien. Veien ble etablert som anleggsvei for Alta kraftverk og benyttes i dag kontinuerlig til drift og vedlikehold av kraftverket og linjenettet, mens allmenhetens ferdsel er begrenset i stengeperiodene (vår og høst) av hensyn til reindrifta. Veien er åpen for allmenn ferdsel rundt åtte og en halv måned om året. I de mest sårbare periodene for reindrifta rundt kalvings- og parringsperiodene vår og høst er veien låst med bom. I denne perioden er det kun utvalgte brukere som har tilgang til å bruke veien (se kap. 5.1). Tidligere var bommen låst med hengelås som fungerte dårlig, siden nøkler skal ha vært på avveie. Det er nå satt opp elektrisk bom med elektronisk styring av tilgang. Også i stengeperiodene danner Stillaveien utgangspunkt for ferdsel og aktivitet inn mot vår- og høstbeitene til siidaen, hvor tur- og skigåere benytter sykkel, ATV/UTV e.l. langs veien, før de tar skia eller beina fatt videre østover.

En annen utfordring for siidaen er den ca. 9 km lange veien fra Bigáš og opp til Stifjellet telekommunikasjon (radiosender) som går tvers igjennom den nordligste delen av sommerbeitet. Området var i utgangspunktet i stor grad urørt terreng. Veien er kjørbare med bil og andre motoriserte kjøretøy som ATV/UTV. Det er satt opp skilt som varsler at innkjøring er forbudt, men siidaen erfarer at dette ikke respekteres. Ca. 1 km fra E6 er det satt opp en bom med rasteplass, men enten parkerer folk ved bommen eller så kan man ta seg forbi med ATV/UTV og/eller el-sykkel. Distriktet har prøvd å få i kontakt med Telenor for en dialog om problemet, men dette er foreløpig ikke løst [65]. Veien legger til rette for økt ferdsel i urørte og viktige områder, og er svært populær blant turgåere og syklistene. Turen er annonsert i løypekartet Perletur som skal motivere til utendørs aktivitet. Veien benyttes også av jegere, spesielt rypejegere på høsten og fiskere på sommeren. En annen utfordring er at jegere/fiskere/turgåere har med hunder. Hunder medfører mye støy og kan gi store unnvikelsessoner for reinen.

Figur 4.18. Kart som viser ulike fysiske inngrep i barmarksbeitene til Válgénjarga siida (23A). Kartlag for vannkraftanlegg og nettanlegg er lastet ned fra NVEs fagdata [3]. Plassering av hyttefelt og områder for råstoffutvinning er i henhold til digitale innsynsløsninger for kommune kart og reguleringsplaner [73]. Kartet viser kun fysiske inngrep, og ikke unntakssoner for rein rundt tiltakene. Unntakssonene kan strekke seg flere kilometer ut fra tiltaket (se kap. 3.2).

4.4.2.2 Bebyggelse og næringsvirksomhet

Bolig- og fritidsboligbygging er en av distriktets største utfordringer, da det gir en stor økning av direkte inngrep og allmenn ferdsel i viktige beiteområder (Figur 4.18). Distriktet ligger tett på Alta som er Finnmarks største by, og i stadig vekst. Boligbebyggelsen er i stor grad knyttet til de kystnære områdene

på sommerbeitet. Distriktet meddeler at hytteutbyggingen i Stokkedalen (rundt Leirbotnvannet) ved E6 er en stor utfordring. Her ser de en stor økning i antall hytter hvert år som sprer seg oppover langs dalen og lengre bort fra veien.

Fritidsboligene har gitt et direkte arealbeslag og tap av beiteområder. Videre kan aktiviteten i tilknytning til hyttene gjøre at reinen unnviker større områder den tidligere benyttet til beite. Dette er særlig sårbart der hytteområdene ligger i tilknytning til kalvingsområder, parringsland eller til andre tider på året, når reinen er særlig sårbar og var for forstyrrelser. Alle bolig- og fritidsboligutbyggingene har gitt en stor økning av mindre adkomstveier egnet for traktor, ATV/UTV, el-sykler og bil. Transport til og fra hyttene med snøscooter og ATV kan forstyrre reinen i de periodene den oppholder seg nær hytteområdene. Med økt standard på hyttene har også bruksfrekvensen økt, noe som forsterker de negative virkningene fra fritidsbebyggelsen for reindrifta, fordi reinen hyppigere og i flere sesonger blir utsatt for forstyrrelser. Enkelte strørein kan oppholde seg i nærheten av hyttene, da først og fremst okserein.

Ved fortetting av fritidsboligområder er den største ulempen ofte den økte aktiviteten fortettingen medfører. Dette blir ofte undervurdert, når arealbeslaget primært blir vektlagt. Dersom reinen har blitt skremt et sted / i et område, kan den unngå området i lang tid etterpå, selv om aktiviteten kun foregår periodevis. En konsekvens kan være at det konkrete individet ikke ønsker å trekke tilbake dit. Dominoeffekten som kan oppstå her, er at simla lærer kalven nye trekk mønstre, slik at heller ikke kalven lærer seg å bruke områdene som simla unnviker. På denne måten kan unnvikelse nedarves i reinflokken.

Ved Kviby ligger er det avsatt et område for masseuttak ved Joenga (Figur 4.18).

4.4.2.3 Landbruk og utmarksbeite

Det drives noe landbruksaktivitet på sommerbeitet for Vålgenjårga. Ved Kviby har de hatt noen tilfeller av at reinen har trekt på innmarka, særlig om det er dårligere beiter i fjellet. Som oftest er det oksene som trekker ned til innmarka på våren og høsten. De fleste bøndene har gjerdet inn innmarka, og antall konflikter de siste årene har minsket [65].

4.4.2.4 Kraftproduksjon og nettanlegg

Utbyggingen av Alta kraftverk har påvirket siidaen i stor grad, både historisk og i driftsfase. Trafikken opp til anlegget (Stillaveien) gir støy fra trafikk tilknyttet Alta kraftverk. I tillegg gir snøscootere, ATV/UTV og menneskelig aktivitet som turgåere, syklist, jegere og hunder forstyrrelser for reinen. Siidaen opplyser at det forekommer en del hundekjoring. Som tidligere nevnt, brukes veien i dag også til allmenn ferdsel og det er etablert flere hytter og parkeringer tilrettelagt for caravan (bobil/campingvogn) langs med veien. Vedvarende/tilbakevendende støy kan gjøre at reinen unngår området, selv om det inneholder mye gode beiter. For siidaene med vårbeite i nærheten, er støy og aktivitet i tilknytning til veien en svært forstyrrende faktor.

I tillegg har kraftutbygging gjort betydelige arealbeslag i beitelandet. Vi viser spesielt til den nye 420kV-linja som går tvers igjennom sommerbeitet til 23A. Videre krysser sentralnettet fra Alta kraftverk til Lakselv gjennom lengst nord i vår-/høstbeitet til siidaen og består av høyspente hengekabler. Første del av kraftlinja fra Alta kraftverk til Alta berører også siidaens beiteområder. Sentralnettet er det høyspenningsnettet som transporterer strøm over lange avstander og eies og drives av Statnett. Dette nettet kobler sammen ulike regioner og er ansvarlig for å levere elektrisitet fra kraftproduksjonsanlegg til distribusjonsnett. Sentralnettet har typisk høyere spenning for å redusere energitap under transport. På terrengnivå ved kraftverket ligger Sautso transformatorstasjon.

Det går kraftlinjer knyttet til distribusjonsnettet fra Kviby til Skillefjordbotn og fra Skillefjord opp til telemaster på Stifjellet og Vardfjellet, inn i sommerbeitene til Vålgenjårga. Distribusjonsnettet er det lavere spenningsnettet som distribuerer elektrisiteten til sluttbrukerne, som husholdninger og bedrifter og eies og driftes av det lokale nettselskapet Alut. Dette nettet tar imot strøm fra sentralnettet og distribuerer den med lavere spenning for lokal bruk.

Kraftledninger kan gi en barriere- og unnvikelseeffekt for rein, hvor rein snur og ikke ønsker å trekke under kraftledningene. Dette kan gjøre at reinen i mindre grad bruker områder selv om de har gode beiter eller andre viktige funksjoner gjennom reindriftsåret. Det kan også gjøre at reinen trekker lenger før den finner beiter, noe som reduserer beitetid, gir redusert beiteopptak, noe som igjen kan redusere vekt og kvalitet for slakterein eller kondisjon for produksjonsflokk som skal overleve på vinterbeite.

Unnvikelseeffekten er størst for kraftlinjer med høy spenningsgrad, da disse kan avgi koronastøy og -lys (se kap. 3.6). Kraftlinjene kan videre gi uheldige ledeeffekter, dersom reinen trekker langs kraftlinjene over til områder reieneierne ikke ønsker å ha dem, fordi kraftlinjene kan bli oppfattet som et gjerde av reinen. Kraftlinjer er også en utfordring dersom det skal benyttes helikopter under samling, fordi det begrenser hvor det er mulig å komme til for å lede reinen til ønskede områder under samlingen.

4.4.2.5 *Friluftsliv, jakt og fiske*

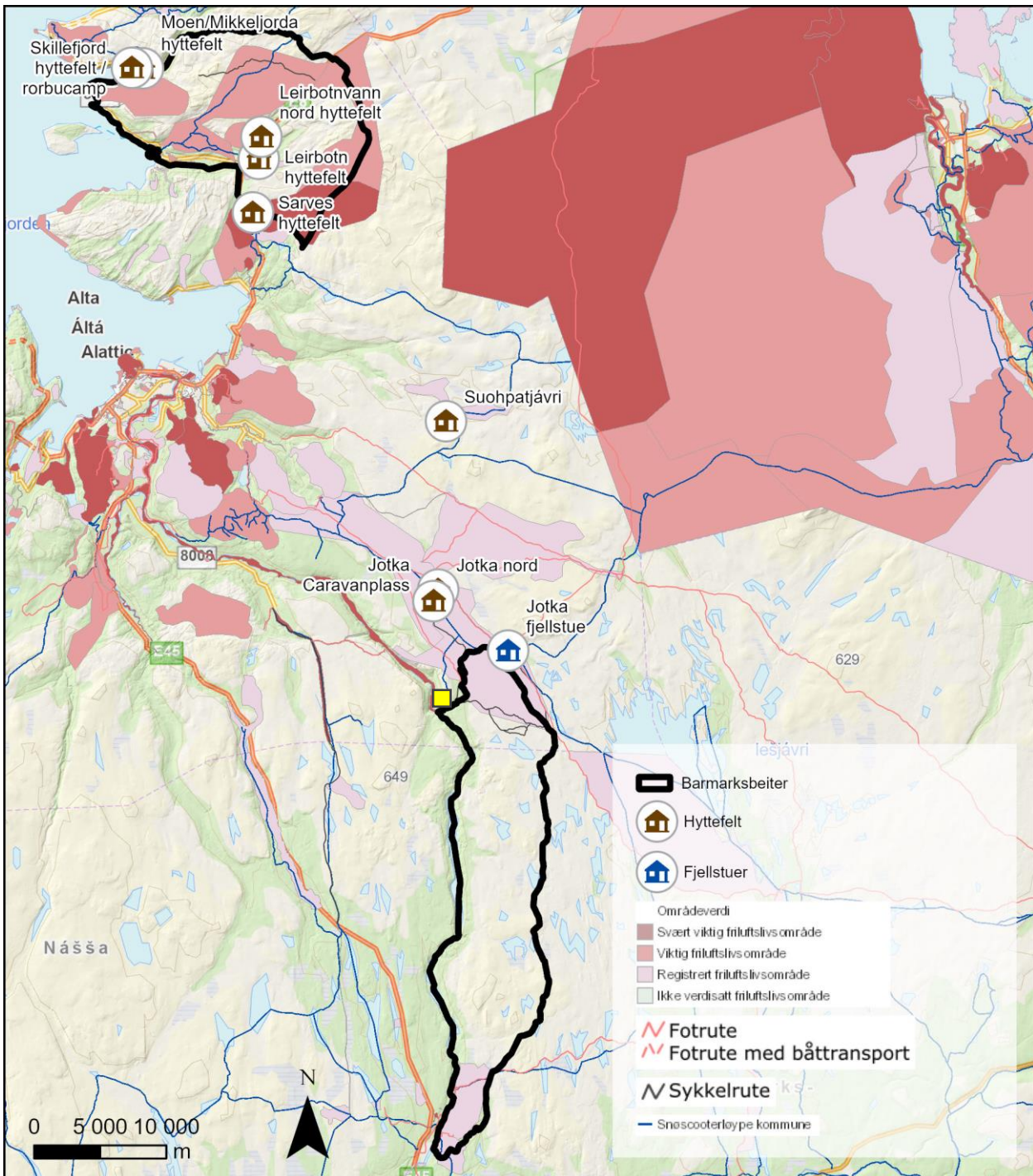
Det pågår mye jakt innenfor siidaens beiteområder i september, hvor det er småviltjakta de merker mest til. Sturviltjakta betyr mindre, siden den avsluttes i slutten av september på høstbeitene til Vålgenjårga (både innenfor Kautokeino og Alta kommuner).

Somt nevnt tidligere opplever siidaen en stor økning av menneskelig ferdsel, og særlig innenfor kalvingslandet og sommerbeitet. På våren går mye folk på ski, sykler med el-sykkel og drar innover urørte områder på fisketur. Slik som distriktet opplever det, så er ikke kjøring av snøscooter så belastende som tidligere. Det kan derimot være problematisk med hundekjøring og løshunder, også når det er båndtvang. Dette gjelder både jegere og andre som ferdes i naturen [66].

Det ligger to kommunale snøskuterløyper i reinbeitedistriktet, noe som bidrar til ytterligere ferdsel til de populære friluftsområdene innenfor vår/høstbeite. Snøscooterkjøring har som oftest sesong til de første ukene av mai, noe som betyr at det kan være en ferdsel med snøscooterkjøring i kalvingsperioden, der simlene (og kalvene) er svært sårbare for forstyrrelser. Det er gjennomført en kartlegging av friluftsområder i Alta kommune og nabokommunene. Flere av de mest verdifulle (mest brukte) ligger innenfor sommerbeitene til Vålgenjårga siida (Figur 4-19) herunder Sarves, Skillefjordnes, Biggas, Kviby/Kvanndalsvann (Alta kommune, 2015). Det er også kartlagt friluftslivsområder og turruter i de nordlige og sørlige delene av vår- og høstbeitene til siidaen, blant annet innenfor kalvings- og parringsområder.

Miljødirektoratets metodikk for verdisetting av friluftsområder [74] gir føringer på hvilke faktorer som er utslagsgivende ved vurdering av områdenes betydning for friluftsliv. Denne er nærmere beskrevet i kap. 4.4.1.5. Det er viktig å merke seg at det kan være ulik praksis for verdisetting mellom kommuner. Dette gjør det vanskelig å sammenligne verdissettinger på tvers av kommunegrenser, hvor ulikt detaljnivå og vektlegging av kriterier kan gi forskjellige vurderingsresultater, selv for områder med like bruksforhold.

Områder med jevnlig menneskelig ferdsel, kan skape unnvikelsessoner for reinen. Slike forstyrrelser og mangel på beiter er negativt for både slakteflokk og produksjonsflokk. Også arbeid med samling av reinflokk kan bli forstyrret, dersom det kommer folk inn i områdene hvor samling pågår, slik at reinen blir skremt og flokken snur. Dette kan gi flere dager med merarbeid for å klare å samle flokken igjen. Ved krevende samlingsforhold er det heller ikke sikkert at ny samling lar seg gjennomføre, eller at man klarer å få med all rein i gjerdet eller ved flytting over til nye årstidsbeiter.

Figur 4.19. Kart som viser ulike kilder til menneskelig aktivitet og forstyrrelser i barmarksbeitene til Vålgenjårga siida (23A). Kartlagte friluftslivsområder, tur- og friluftsruter og kommunale snøscooterløyper er hentet fra Geo Norge sine WMS-løsninger [75]. Plassering av hyttefelt er i henhold til digitale innsynsløsninger for kommune kart og reguleringsplaner [73]. Plassering av kraftverket er vist med gul firkant. Kartet viser kun fysiske inngrep og kartlagte områder, og ikke unnvikelsessoner for rein rundt tiltakene. Unnvikelsessonene kan strekke seg flere kilometer ut fra tiltaket (se kap. 3.2).

4.4.2.6 Klimaendringer

Som for resten av det samiske reinbeiteområdet skaper klimaendringene utfordringer for beitesituasjonen i Válgénjárga. Det kan omfatte både økt nedising av beiter eller store snømengder som gjør beitevegetasjonen utilgjengelig, hyppigere forekomst av barfrostperioder med tørke og vannmangel på kystvinterbeitene og tidligere grønning av barmarksbeitene, noe som kan gjøre det nødvendig å endre driftsmønsteret i distriktet.

Effektene av klimaendringene er ventet å øke i Finnmark i årene som kommer. [80]. Det er imidlertid knyttet stor usikkerhet til hvordan klimaendringene vil slå ut, både for barmarksbeiter og vinterbeiter. Fleksibilitet når det gjelder tilgang til alternative beiteområder og alternative ruter for flytting og trekk for å få reinen mellom beiteområdene vil være viktig for å sikre robusthet og handlingsrom for reindrifta i møte med klimaendringene.

Válgénjárga har slitt mye med beitekriser det de siste årene, fortrinnsvis på vinteren. Høsten 2024 fikk derimot siidaen en beitekrise da det kom snø på varm mark, som la seg som sørpe mot bakken og som frøs til og man anslo at 30-35 % av beitet i oktober var låst (under is). For at beitekrisa på barmarksområdene skal tines, skal det nok så mange dager varmegrader og regn om det skal tine og bli tilstrekkelig bra igjen. Reineierne opplevde allerede da stresset med hvordan vinteren kunne komme til å bli.

Beitekriser kan omfatte både økt nedising av beiter eller store snømengder som gjør beitevegetasjonen utilgjengelig, hyppigere forekomst av barfrostperioder med tørke, skogbranner, sen vår og snøsmelting av barmarksbeitene. Dette kan gjøre det nødvendig å endre driftsmønsteret i distriktet, spesielt vinter- og vårperioden, samt perioden mellom sommer- og høst. Siidaen kan da være nødt til å dra tidligere inn på vårbeitet, grunnet dårlige og utilgjengelige vinterbeiter. En konsekvens av endring av driftsmønsteret er at det kan gi økt slitasje på enkelte typer årstidsbeiter / i gitte områder, samt vanskeligere koordinering med øvrige siidaer / distrikter som flytter i fellesdistriktet 30C. Varme somre kan også gi økt insektplage som medfører mindre beitero. Dette gjør at reinen er mer avhengig av bálggosbáikkít – luftingsområder.

På vinterstid ved for eksempel beitekriser, kan det blir nødvendig å tilleggsføre reinen. Distriktet unngår i utgangspunktet tilleggsføring da dette kan være både tidkrevende og kostnadsbelastende, i tillegg til at det kan gi økt fare for spredning av smittsomme sykdommer ved å samle dyr i gjerde over lengre tid [81].

Det er knyttet stor usikkerhet til hvordan klimaendringene vil slå ut, både for barmarksbeiter og vinterbeiter. Fleksibilitet når det gjelder tilgang til alternative beiteområder og alternative ruter for flytting og trekk for å få reinen mellom beiteområdene vil være viktig for å sikre robusthet og handlingsrom for reindrifta i møte med klimaendringene.

4.4.2.7 Rovvilt

Válgénjárga siida har over lengre tid rapportert om tap av antall tapte kalver til rovvilt, herunder kongeørn, gaupe og jerv. Rovvilt forårsaker tap av både kalv og voksne dyr (se kap. 3.8). I beiteområdene til siidaen finnes omtrent alle de store rovdyrartene som lever på fastlands-Norge. Jerv, gaupe og ørn er det mye av, og brunbjørn kan forekomme som streifbjørn. Reineierne bruker mye energi for å passe på dyrene pga. rovdyr, spesielt under kalving.

For driftsåret 2023/2024 rapporterte Válgénjárga siida tap av 9 % av antall fødte kalver, hvorav 67 % oppgis å være tap grunnet fredet rovvilt. Tapene fordeles henholdsvis til kongeørn med 77 %, jerv 11 % og gaupe 21 % [60]. Det er også registrert flere forekomster med flere individer av gaupe og jerv i siidaen [76]. Tapene kan tidvis være vanskelige å dokumentere, på grunn av utfordrende topografi, vanskelige snø og sporforhold eller at kadaver kan være bortgjemt eller oppspist i løpet av kort tid. Siidaen ligger innenfor forvaltningsområdet for gaupe og jerv.

En presset rovviltsituasjon gir redusert dyrevelferd og medfører store tap av slakterein og produksjonsdyr, som gir redusert inntjening. Den psykiske belastningen til reineierne av å oppleve tap av rein til fredet rovvilt, utgjør også en viktig faktor under samlet belastning.

4.4.2.8 Mulig framtidig økning i samlet belastning

Nye tiltak som er under planlegging innenfor beiteområdene til Vålgenjårga (23A) men ikke vedtatt, skal ikke inngå i referansesituasjonen. Tiltakene som er under planlegging vil kunne påvirke den samlede belastningen på reindrifta, hvis de blir vedtatt gjennomført. Det er derfor viktig at myndighetene er klar over de ulike tiltakene som er under planlegging og tar stilling til hvordan dette skal vurderes.

Kingsrose Mining Limited har startet et prosjekt for leting etter mineraler i Finnmark [77]. Leteområdet strekker seg sørover fra byene Lakselv og Alta i nord til byene Karasjok og Kautokeino i Sør, langs mineralårer som strekker seg inn fra Finland og Sverige. Selskapet Kingsrose har fokus på mineralutforskning og funn. Det ble i 2023 gjort rekognoseringsprøvetaking i Finnmark ved Virdnemuotki, og det ble påvist flere mineraler. Under undersøkelsene fløy de med helikopter i formasjon med 200-400 m bredde og 70 meters høyde med undersøkelseselement under som henger ca. 30 meter under helikopteret for å dekke området nøye.

Vålgenjårga siida uttrykker bekymring for hva kraft- og industriløft Finnmark kan medføre av nye inngrep innenfor siidaens beiteområder. Dette inkluderer utvidelser av eksisterende kraftlinjer, etablering av nye kraftlinjer og forslag til ny kraftproduksjon. Ingen av prosjektene for ny kraftproduksjon som inngår i konsesjonsprosessene som ble startet opp i 2024 ligger innenfor beiteområdene til siidaen i Alta og Kautokeino kommuner [79]. Foreløpig er det heller ikke planlagt nye linjer innenfor siidaens beiteområder, ut over de som allerede er under bygging / har fått konsesjon

Forsvaret har en utstrakt aktivitet i Finnmark. Det har vært flere forsvarsøvelser i nord de siste årene. Senest i 2024 ble det avholdt en stor militærøvelse med over 20 000 soldater fra Norden og NATO (Cold Response – Nordic Response). Denne øvelsen varte i to uker og det ble lagt store ressurser på å redusere effekten på blant annet reindrift. Man kan forvente at det vil komme lignende øvelser i fremtiden. Siidaen forventer økt militær tilstedeværelse og øvingsaktivitet, også innenfor sine beiteområder. Omfanget av aktiviteten er usikker, men vil inngå i en mulig framtidig økt samlet belastning for siidaen.

Det skal bygges ny rassikring/ny tunnel (2850 meter) på Fylkesveg 883 Skillefjord i Alta kommune. Dette ligger ved sommerbeitet. Rassikringen vil utgjøre to snøskjermer parallelt med hverandre (2,5 meter høy). Siidaen forventer at skjermene kan påvirke reinen mye, spesielt ut på Skillefjordnesset hvor reinen er sårbar mot slutten av juli og lettere kan ende opp med å vandre sørover. Skjermene sammenlignes med et sperregjerde som sperrer reinens naturlige vandring og leder den på trekk i lengderetningen av skjermen.

4.4.2.9 Samlet vurdering

Vålgenjårga siida er hardt belastet av direkte inngrep og særlig menneskelig aktivitet og ferdsel. Det er flere større hyttefelt i eller tett på viktige beiteområder som har stor betydning for dyrevelferden og reinens beitero, særlig de kystnære beitene. Samlet utgjør eksisterende og planlagte (vedtatte) inngrep og aktiviteter en stor påvirkning på driftssituasjonen i Vålgenjårga. Summen av mindre «bit-for-bit» inngrep med fritidsbebyggelse og tilrettelegging for friluftsliv og turisme, sammen med større infrastruktur knyttet til samferdsel, kraftoverføring og kraftproduksjon, gjør at store deler av siidaen er påvirket av elementer som bidrar negativt til ressursutnyttelsen og drifta i distriktet.

Barmarksbeitene, og særlig sommerbeitene er i en eller annen grad påvirket av inngrep og/eller aktiviteter som kan redusere beitero for reinen. I tillegg har flere flytt- og trekkleier, oppsamlingsområder og områder i tilknytning til reindriftsanleggene fått redusert funksjon. Samlet kan dette påvirke både overlevelse og vekst hos reinen, noe som igjen påvirker produksjon, slakteuttak og avl. Reineierne kan også bli tvunget til å legge om drifta fra de tradisjonelle driftsmåtene, for å tilpasse seg til de endrede forutsetningene i distriktet. Samlet kan dette true både den økologiske, økonomiske og kulturelle bærekrafta i distriktet.

Inngrep og forstyrrelser som gjør at tradisjonelle driftsmåter ikke lenger kan benyttes, kan også være et brudd med reindriftssamenes rett til kulturutøvelse som følger av artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, se kap. 2.6.5 [21]. Det er reinflokken som utgjør nærings- og kulturgrunnlaget for

den tradisjonelle reindriftsutøvelsen til i distriktet. Hvis siidaen ikke klarer å opprettholde reintallet, kan dette føre til at færre personer kan drive med reindrift eller at næringsgrunnlaget for å ha reindrift som et levebrød i den enkelte siidaandel blir dårligere.

Menneskerettighetskomiteen har avklart at et inngrep ikke kan føre til manglende økonomisk bærekraft for samisk reindrift eller andre tradisjonelle næringer, hvis det skal være i samsvar med kravene i SP 27 [22]. Rettighetene etter konvensjonen for sivile og politiske rettigheter [21]. gjelder også på individnivå, og det vil være nok at enkelte reineiere mister muligheten til å ha reindrift som en næringsvei for at bestemmelsen skal være brutt.

Fordi belastningsnivået i referansesituasjonen allerede er høyt og fleksibiliteten sterkt redusert, kan selv mindre tiltak bidra til å øke den samlede belastningen i siidaen. Det gjelder særlig hvis inngrepene påvirker tradisjonelle systemer for flytting og trekk, som igjen kan påvirke tilgangen til beiteområder i et større område rundt tiltaket.

4.4.3 Nuortabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C)

Samlet belastning for Nuortabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C) blir vurdert for de delene av flyttekorridoren og beiteområdene som ligger øst for vår-/høstbeiter i 23C og 23A, sør for E6 over Sennalandet og nord for rv. 92 mellom Kautokeino og Karasjok. Det er denne delen av østre sone som er vurdert å ligge innenfor influensområdet ved en eventuell utvidelse av Alta kraftverk (A3), sammen med vår- og høstbeitene for 23C og 23A, som også ligger innenfor fellesbeitene til D30C. For disse områdene er samlet belastning vurdert og beskrevet i kap. 4.4.1 og 4.4.2.

Innenfor eller tett på flytte- og beiteområdene til D30C finnes det en rekke etablerte inngrep, aktiviteter og ferdsel som påvirker deres drift (Figur 4-20).

4.4.3.1 Infrastruktur og samferdsel

E6 krysser på tvers av flytte- og beiteområdene til D30C, helt nord i området som blir vurdert her. Mot sørvest følger E45 distriktsgrensen, mens rv. 92 krysser på tvers av flytte- og beiteområdene til D30C, helt sør i området som blir vurdert her. Veiene er svært trafikkert, noe som gir en betydelig risiko for påkjørsler. Reineierne holder ofte reinflokken unna de tilgrensede områdene til veiene for å redusere risikoen for påkjørsler.

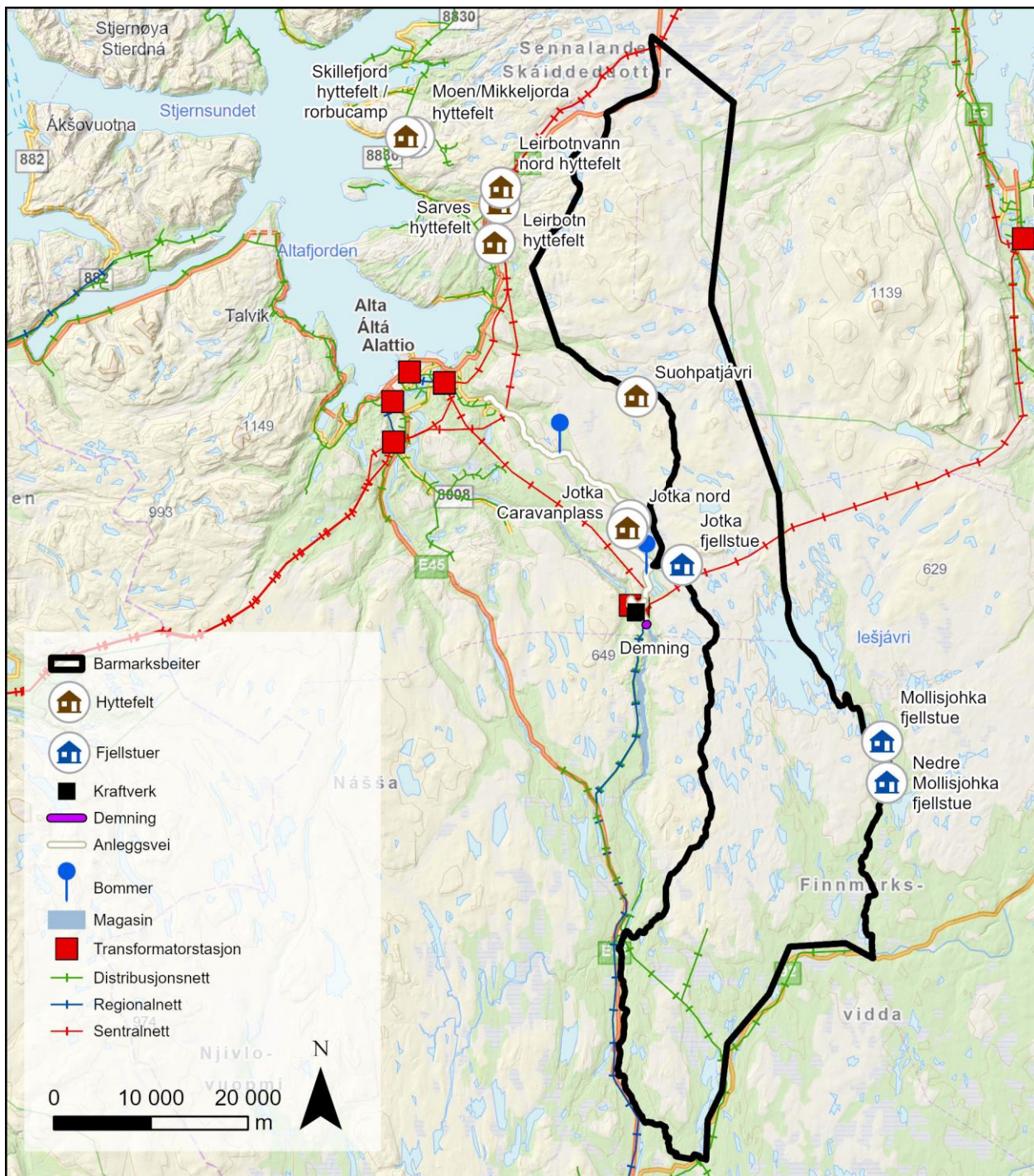
Stillaveien har gitt en mer tilrettelagt innfallsport til turområdene øst for Alta-Kautokeinovassdraget. Veien brukes til allmenn ferdsel med biler, snøscootere, ATV/UTV, samt menneskelig aktivitet som turgåere, syklist, jegere og hunder. Også i de periodene når veien er stengt med bom, benyttes veien av syklist, turgåere og skiløpere, som utgangspunkt for turer videre østover.

4.4.3.2 Bebyggelse og næringsvirksomhet

Det ligger ingen regulerte hyttefelt innenfor den delen av flytte- og beiteområdene til D30C som blir vurdert i denne utredningen. Langs grensene til korridoren ligger det imidlertid flere hyttefelt, caravanoppstillingsplasser og fjellstuer – ved Suohpatjávri, Jotka og Mollisjohka. Fritidsbebyggelsen danner grunnlag for ulike typer friluftsliv og utfart også inn i flytte- og beiteområdene til D30C. Vurderingene om effekter ved fortetting av eksisterende hyttefelt som er gjort for Jalgon og Válgénjárga (kap. 4.4.1.5 og 4.4.2.5) gjelder også for D30C.

4.4.3.3 Landbruk og utmarksbeite

De østre delene av beiteområdet til Alta saubeitelag - Transfarelvdalen er lokalisert innenfor flytte- og beiteområdene til D30C [82]. Dette kan gi noe konkurranse om beiteressursene og forstyrrelser i forbindelse med sauesanking, men antallet sauer i områdene virker å være begrenset (beiteåret 2023 ble det slept rundt 30 sau og lam på beite). Flytte- og beiteområdene ligger ikke tett på innmarksområder, og rein på innmark er derfor trolig i liten grad en problemstilling i denne delen av distriktet.

Figur 4.20. Kart som viser ulike fysiske inngrep i barmarksbeitene til Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C). Kartlag for vannkraftanlegg og nettanlegg er lastet ned fra NVEs fagdata [3]. Plassering av hyttefelt er i henhold til digitale innsynsløsninger for kommune kart og reguleringsplaner [73]. Kartet viser kun fysiske inngrep, og ikke unnvikelsessoner for rein rundt tiltakene. Unnvikelsessonene kan strekke seg flere kilometer ut fra tiltaket (se kap. 3.2).

4.4.3.4 Kraftproduksjon og nettanlegg

Utbyggingen av Alta kraftverk har påvirket flytte- og beiteområdene til D30C, også øst for 23C og 23A sine vår- og høstbeiter. Påvirkningen omfatter primært den aktiviteten og ferdseien som har kommet østover som følge av etableringen av Stillaveien.

Vannkraftverkene Øvre Mollisjok og Nedre Mollisjok er lokalisert sør for Iešjávri, langs den østre yttergrensen til siidaen, rett ved henholdsvis Mollisjohka og Nedre Mollisjohka fjellstuer. Dette er små elvekraftverk som i liten grad påvirker omgivelsene rundt.

Innenfor flytte- og beiteområdene til D30C er det etablert sentralnett som går fra Alta kraftverk til Lakselv og fra Skillemoen (Alta) til Skaidi. Lenger sør krysser ledninger knyttet til distribusjonsnettet beiteområdene mellom E45 og rv. 92.

Sentralnettet er det høyspenningsnettet som transporterer strøm over lange avstander. Dette nettet kobler sammen ulike regioner og er ansvarlig for å levere elektrisitet fra kraftproduksjonsanlegg til distribusjonsnett. Distribusjonsnettet er det lavere spenningsnettet som distribuerer elektrisiteten til sluttbrukerne, som husholdninger og bedrifter. Dette nettet tar imot strøm fra sentralnettet og distribuerer den med lavere spenning for lokal bruk. Traseen for den nye 420 kV kraftledning som skal gå fra Skaidi til Hammerfest starter ved Skaidi transformatorstasjon, 27 km nord for nordligste grense for beiteområdene til D30C. Det kan ikke utelukkes at anleggsperioden ved bygging av den nye linja kan gi påvirkning i et større område rundt linja, også østover mot flytte- og beiteområdene til D30C.

4.4.3.5 Friluftsliv, jakt og fiske

Kautokeino og Alta er populære reisemål for turister fra hele verden, med alt fra vidder til fjell og gode muligheter for å se nordlyset. Langs grensene til flytte- og beiteområdene ligger hyttefelt, caravanoppstillingsplasser og fjellstuer. I tilknytning til fjellstuene ligger det et omfattende stinett som blir benyttet både i barmarkssesongen og på vinteren. I tillegg er det sannsynlig at bebyggelsen i og rundt Alta, Masi, Kautokeino og nordover langs kysten av Altafjorden generer noe aktivitet også østover mot D30C sine områder.

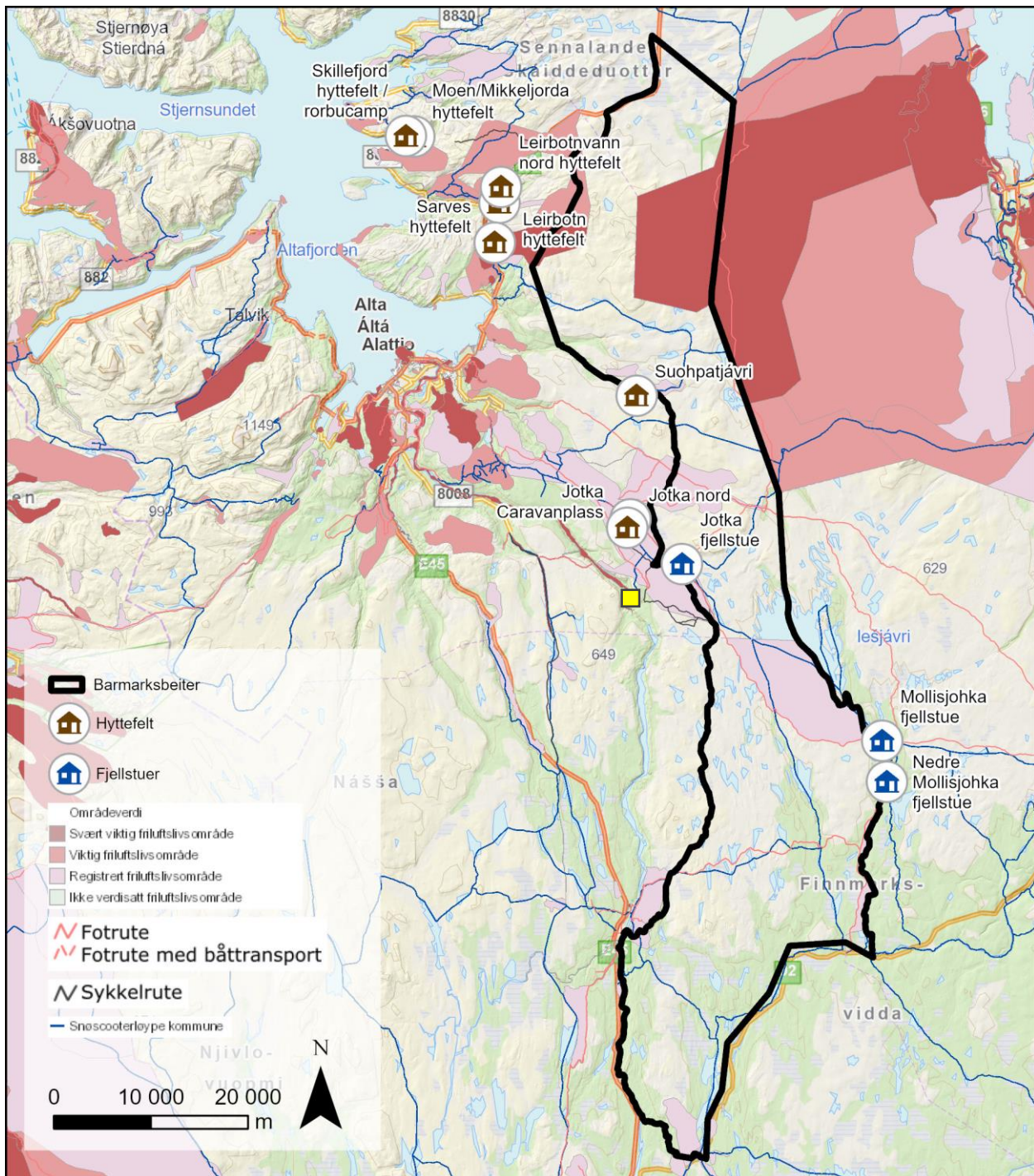
Det er gjennomført en kartlegging av friluftsområder i Alta kommune og nabokommunene. Flere av de mest verdifulle (mest brukte, osv.) ligger innenfor flytte- og beiteområdene til D30C. Dette omfatter området kartlagt til turterreng med skuterløype om vinteren og barmarksløyper om sommeren, med gapahuker, fiskeplasser for isfiskekonkurranser, sommerfiske og badestrender med bål plass. Iešjávri er Finnmarks største innsjø og populær som turområde. Gående, syklende, skigåere og hundekjører bruker åpne snøskuter- og barmarksløyper og området er i bruk året rundt.

Miljødirektoratets metodikk for verdisetting av friluftsområder [74] gir føringer på hvilke faktorer som er utslagsgivende ved vurdering/verdisetting av områdenes betydning for friluftsliv. Denne er nærmere beskrevet i kap. 4.4.1.5. Det er viktig å merke seg at det kan være ulik praksis for verdisetting mellom kommuner. Dette gjør det vanskelig å sammenligne verdissettinger på tvers av kommunegrenser, hvor ulikt detaljnivå og vektlegging av kriterier kan gi forskjellige vurderingsresultater, selv for områder med like bruksforhold.

Distriktet grenser til Skaidividda i øst. Deler av området er stort og utilgjengelig. En annen del av Skaidividda er et stort og populært turområde, med fiske, bærplukking, jakt og fangst. Mye av bruken vinterstid er avhengig av ferdsel i skuterløypenettet. Stabbursdalen nasjonalpark er også en del av den østre distriktsgrensen. Dette er et stort, uberørt område rikt på naturopplevelser. Her ligger Stabbursdalsvannene, som er et populært fiskeområde. Områdene rundt brukes til snarefangst, jakt og sanking. De fleste kommer til området via skuterløyper eller på barmark.

Områder med jevnlig menneskelig ferdsel, kan skape unnvikelsessoner for reinen. Slike forstyrrelser og mangel på beiter er negativt for både slakteflokk og produksjonsflokk. Også arbeid med samling av reinflokken kan bli forstyrret, dersom det kommer folk inn i områdene hvor samling pågår, slik at reinen blir skremt og flokken snur. Dette kan gi flere dager med merarbeid for å klare å samle flokken igjen. Ved

krevenne samlingsforhold er det heller ikke sikkert at ny samling lar seg gjennomføre, eller at man klarer å få med all rein i gjerdet eller ved flytting over til nye årstidsbeiter.

Figur 4.21. Kart som viser ulike kilder til menneskelig aktivitet og forstyrrelser i flytte- og beiteområdene til Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C). Kartlagte friluftslivsområder, tur- og friluftsruter og kommunale snøscooterløyper er hentet fra Geonorge sine WMS-løsninger [75]. Plassering av hyttefelt er i henhold til digitale innsynsløsninger for kommunekart og reguleringsplaner [73]. Plassering av kraftverket er vist med gul firkant. Kartet viser kun fysiske inngrep og kartlagte områder, og ikke unnavikelsessoner for rein rundt tiltakene. Unnavikelsessonene kan strekke seg flere kilometer ut fra tiltaket (se kap. 3.2).

For flytte- og beiteområdene til D30C vil forstyrrelser under samling og flytting kunne gi ekstra stor skade. Her flytter distrikter og siidaer etter hverandre i en bestemt rekkefølge. Dersom noen grupper mister kontrollen over sin rein, kan det føre til sammenblanding med andre flokker. Det kan gi et stort merarbeid i form av samling og skilling, og ekstra belastning på reinen i en særlig sårbar periode. Reindrifta ønsker minst mulig forstyrrelser i disse flytteperiodene, og særlig på vei til vårbeitet når simlene går med kalv.

4.4.3.6 *Klimaendringer*

Særsilt de siste ti årene har reindrifta vært preget av beitekriser på grunn av klimaendringer. Effekten av klimaendringer er ventet å øke i Finnmark i årene som kommer. Som for resten av det samiske reinbeiteområdet, har også Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C) vært berørt av beitekriser på vinterbeitet. Flere distrikt tilhørende østre sone har ved beitekrisene tilleggsfôret reinen, noe som er kostbart og svært arbeidskrevende. En uheldig påvirkning kan dessuten være at det gir økt fare for spredning av smittsomme sykdommer ved å samle dyr i gjerde over lengre tid [81].

Beitekriser kan omfatte både økt nedising av beiter eller store snømengder som gjør beitevegetasjonen utilgjengelig, hyppigere forekomst av barfrostperioder med tørke, skogbranner, sen vår og snøsmelting av barmarksbeitene. Varme somre kan også gi økt insektplage som medfører mindre beitero. Dette gjør at reinen er mer avhengig av bálggosbáikkít – luftingsområder. Klimaendringene kan gjøre det nødvendig å endre driftsmønsteret i distriktet. Siidaer og distrikter kan være nødt til å dra tidligere inn på vårbeite på grunn av dårlige og utilgjengelige vinterbeiter eller tidligere over på vinterbeiter på grunn av tidlig snø og is på høstbeitene. En konsekvens av endring av driftsmønsteret er økt slitasje på enkelte typer årstidsbeiter / i gitte områder, samt vanskeligere koordinering mellom siidaer / distrikter som flytter i fellesdistriktet 30C.

Det er knyttet stor usikkerhet til hvordan klimaendringene vil slå ut, både for barmarksbeiter og vinterbeiter. Fleksibilitet når det gjelder tilgang til alternative beiteområder og alternative ruter for flytting og trekk for å få reinen mellom beiteområdene vil være viktig for å sikre robusthet og handlingsrom for reindrifta i møte med klimaendringene.

4.4.3.7 *Rovvilt*

Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C) har over lengre tid rapportert om tap av dyr til rovvilt, herunder bjørn, kongeørn, jerv og gaupe. Rovvilt forårsaker tap av både kalv og voksne dyr (se kap. 3.8).

For driftsåret 2023/2024 rapporterte distriktene som tilhører D30, tap av 44 % av antall fødte kalver, hvorav 89 % oppgis å være tap grunnet fredet rovvilt. Tapene fordeles henholdsvis til kongeørn med 75 %, jerv 13 %, gaupe 12 % og bjørn 1 % [60]. Tapene kan tidvis være vanskelige å dokumentere, på grunn av utfordrende topografi, vanskelige snø og sporforhold eller at kadaver kan være bortgjemt eller oppspist i løpet av kort tid. En presset rovviltsituasjon gir redusert dyrevelferd og medfører store tap av slakterein og produksjonsdyr, som gir redusert inntjening. Den psykiske belastningen til reineierne av å oppleve tap av rein til fredet rovvilt, utgjør også en viktig faktor under samlet belastning [60].

4.4.3.8 *Mulig framtidig økning i samlet belastning*

Nye tiltak som er under planlegging innenfor beiteområdene til Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C) men ikke vedtatt, skal ikke inngå i referansesituasjonen. Tiltakene som er under planlegging vil kunne påvirke den samlede belastningen på reindrifta, hvis de blir vedtatt gjennomført. Det er derfor viktig at myndighetene er klar over de ulike tiltakene som er under planlegging og tar stilling til hvordan dette skal vurderes.

Kingsrose Mining Limited har startet et prosjekt for leting etter mineraler i Finnmark [77]. Leteområdet strekker seg sørover fra byene Lakselv og Alta i nord til byene Karasjok og Kautokeino i Sør, langs mineralårer som strekker seg inn fra Finland og Sverige. Selskapet Kingsrose har fokus på mineralutforskning og funn. Det ble i 2023 gjort rekognoseringsprøvetaking i Finnmark ved Virdnemuohti, og det ble påvist flere mineraler. Under undersøkelsene fløy de med helikopter i formasjon med 200-400

m bredde og 70 meters høyde med undersøkelseselement under som henger ca. 30 meter under helikopteret for å dekke området nøye.

Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C) uttrykker bekymring for hva kraft- og industriløft Finnmark kan medføre av nye inngrep innenfor siidaens beiteområder. Dette inkluderer utvidelser av eksisterende kraftlinjer, etablering av nye kraftlinjer og forslag til ny kraftproduksjon. Ingen av prosjektene for ny kraftproduksjon som inngår i konsesjonsprosessene som ble startet opp i 2024 ligger innenfor beiteområdene til siidaen i Alta og Kautokeino kommuner [79].

4.4.3.9 Samlet vurdering

Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C) er belastet av direkte inngrep og særlig menneskelig aktivitet og ferdsel i likhet med 23C/A og D41. I vurderingen er det området for flyttleiene som er vurdert. Kartleggingen har vist at flere hyttefelt tett på flyttleiene som samtlige distrikter er avhengige av for å flytte til- og fra sommerbeitene. Samlet utgjør eksisterende og planlagte (vedtatte) inngrep og aktiviteter en stor påvirkning på driftssituasjonen, noe som er uheldig da det kan påvirke flere flyttesystemer. Summen av mindre «bit-for-bit» inngrep med fritidsbebyggelse og tilrettelegging for friluftsliv og turisme, sammen med større infrastruktur knyttet til kraftoverføring og kraftproduksjon, gjør at deler av flyttleiene er påvirket av elementer som bidrar negativt til ressursutnyttelsen og drifta i distriktet.

Påvirkningen på flytte- og beiteområdene kan påvirke de tradisjonelle driftsmåtene og derav medføre endrede forutsetninger, som vil kunne påvirke de sju distriktene. Samlet kan dette true både den økologiske, økonomiske og kulturelle bærekrafta for distriktene i D30C.

Inngrep og forstyrrelser som gjør at tradisjonelle driftsmåter ikke lenger kan benyttes, kan også være et brudd med reindriftssamenes rett til kulturutøvelse som følger av artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, se kap. 2.6.5 [21]. Det er reinflokken som utgjør nærings- og kulturgrunnlaget for den tradisjonelle reindriftsutøvelsen til i distriktet. Hvis distriktene ikke klarer å opprettholde reintallet, kan dette føre til at færre personer kan drive med reindrift eller at næringsgrunnlaget for å ha reindrift som et levebrød i den enkelte siidaandel blir dårligere.

Menneskerettighetskomiteen har avklart at et inngrep ikke kan føre til manglende økonomisk bærekraft for samisk reindrift eller andre tradisjonelle næringer, hvis det skal være i samsvar med kravene i SP 27 [22]. Rettighetene etter konvensjonen for sivile og politiske rettigheter [21], gjelder også på individnivå, og det vil være nok at enkelte reineiere mister muligheten til å ha reindrift som en næringsvei for at bestemmelsen skal være brutt.

Nye tiltak kan bidra til å øke den samlede belastningen i distriktet. Det gjelder særlig hvis inngrepene påvirker tradisjonelle systemer for flytting og trekk, som igjen kan påvirke tilgangen til beiteområder i et større område rundt tiltaket. Her kan følgeeffektene av nye inngrep bli store og påvirke mange, fordi flyttekorridoren benyttes av en rekke distrikter og siidaer.

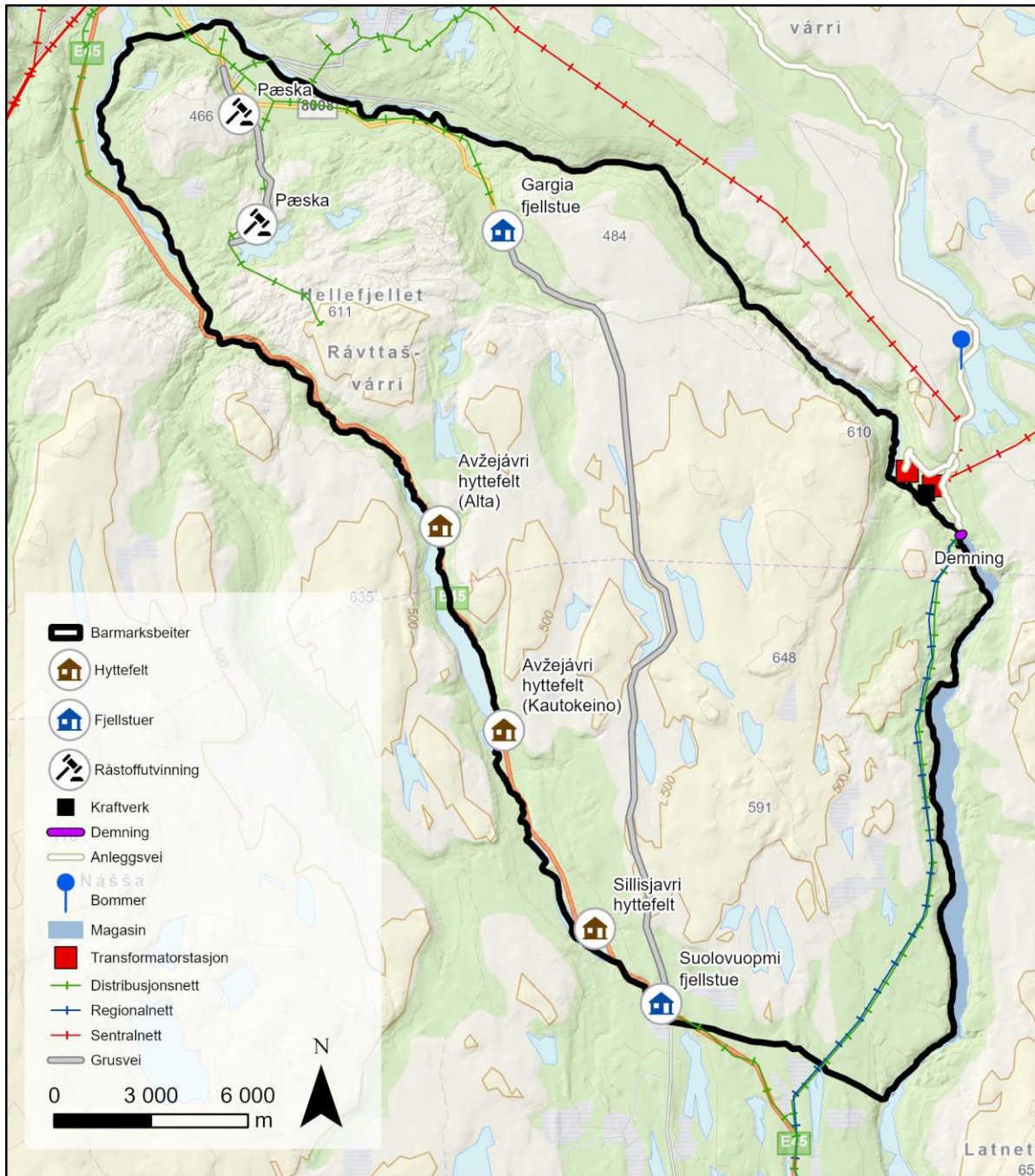
4.4.4 Beaskádas (D41)

Innenfor Beaskádas reinbeitedistrikts beiteområder er det en rekke etablerte tiltak og inngrep, og særlig tilrettelagt for aktiviteter og menneskelig ferdsel som påvirker beitebruken og samt trekk- og flyttleiene. Distriktet er et av få reinbeitedistrikt som ikke har beiteområde ved kysten, og oppholder seg derfor kontinuerlig (året rundt) på fastlandet.

4.4.4.1 Infrastruktur og samferdsel

Siidaen har flere større- og mindre veier som går igjennom viktige beiteområder. E45 går langs vestsiden av distriktsgrensa. E45 er en svært trafikkert vei med både personbiler og mye tungtransport. Veien er en av hovedferdselsårene mellom indre Finnmark og Alta og videre til Hammerfest. En trafikkert vei medfører mye støy, samt risiko for påkjørsler. Det pågår oppgraderingsarbeid på veien, noe som kan øke farten ytterligere i framtidig situasjon.

Gamleveien over Beaskádas fra Suolovuopmi fjellstue til Gargia fjellstue er i relativt dårlig stand, men er åpen for allmenn ferdsel (sykkel, ATV/UTV, mv) i barmarkssesongen/sommersesongen. Distriktet opplyser også om at det finnes flere telefonmaster i beiteområdene, som medfører noe aktivitet under vedlikehold, mv.

Figur 4.22. Kart som viser ulike fysiske inngrep i barmarksbeitene til Beaskádas reinbeitedistrikt (D41). Kartlag for vannkraftanlegg og nettanlegg er lastet ned fra NVEs fagdata [3]. Plassering av hyttefelt og områder for råstoffutvinning er i henhold til digitale innsynsløsninger for kommune kart og reguleringsplaner [73]. Kartet viser kun fysiske inngrep, og ikke unnvikelsessoner for rein rundt tiltakene. Unnvikelsessonene kan strekke seg flere kilometer ut fra tiltaket (se kap. 3.2).

4.4.4.2 Bebyggelse og næringsvirksomhet

Fritidsboligbygging er en av distriktets største utfordringer da det bidrar til økning av direkte inngrep og allmenn ferdsel i viktige områder. Store deler av beiteområdene ligger innenfor Alta kommune, tett på Alta som er Finnmarks største by og i stadig vekst. Fritidsboligene innenfor distriktets beiteområder gir et direkte arealbeslag og i tillegg til indirekte tap av beiteområder på grunn av menneskelig ferdsel og påfølgende unnvikelseeffekter for reinen.

Det ligger flere hyttefelt og spredt bebyggelse både langs med distriktsgrensene og innover i beiteområdene til distriktet. I området ved Silisávži (Kløfta) ved E45 er det oppført ca. flere hundre hytter. I tillegg til gjeldende reguleringsplaner for hyttefelt (Figur 4-22), og det er ifølge distriktet gitt mange dispensasjoner for oppfølging av hytter i dette området. I tillegg er det ført opp fritidsboliger langs gammelveien (grusveien) over Beskådes, samt ved Gargia.

Aktiviteter i tilknytning til hyttene gjøre at reinen unnviker større områder den tidligere benyttet til beite. Dette er særlig sårbar der hytteområdene ligger i tilknytning til kalvingsområder, parringsland eller til andre tider på året, når reinen er særlig sårbar og var for forstyrrelser. Fritidsboligutbyggingene har gitt en stor økning av mindre adkomstveier egnet for traktor, ATV/UTV, el-sykler og bil. Transport til og fra hyttene med snøscooter og ATV kan forstyrre reinen i de periodene den oppholder seg nær hytteområdene. Transport til og fra hyttene med snøscooter og ATV kan forstyrre reinen i de periodene den oppholder seg nær hytteområdene. Med økt standard på hyttene har også bruksfrekvensen økt, noe som forsterker de negative virkningene fra fritidsbebyggelsen for reindriften, fordi reinen hyppigere og i flere sesonger blir utsatt for forstyrrelser.

Ved fortetting av fritidsboligområder er den største ulempen ofte den økte aktiviteten fortettingen medfører. Dette blir ofte undervurdert, når arealbeslaget primært blir vektlagt. Dersom reinen har blitt skremt et sted / i et område, kan den unngå området i lang tid etterpå, selv om aktiviteten kun foregår periodevis. En konsekvens kan være at det konkrete individet ikke ønsker å trekke tilbake dit. Dominoeffekten som kan oppstå her, er at simla lærer kalven nye trekk mønstre, slik at heller ikke kalven lærer seg å bruke områdene som simla unnviker. På denne måten kan unnvikelse nedarves i reinflokken.

Det pågår råstoffutvinning (Altaskifer) i et større område rundt Peska (Pæska), og det er også båndlagt nye arealer for å sikre mulig framtidig uttak av mineralressurser i tilstøtende områder.

4.4.4.3 Landbruk og utmarksbeite

Distriktet har ikke rapportert om utfordringer med rein på innmark eller øvrige konflikter med landbruksområder.

4.4.4.4 Kraftproduksjon og nettanlegg

Utbygging av Alta kraftverk ga forskyving av kalvingslandet nordover i distriktet, siden et av hovedkalvingsområdene for en av siidaene ble berørt av utbyggingen. Distriktet opplyser at dette har medført tap av et viktig område av stor verdi for reindriften i distriktet. Distriktet melder også om at de blir påvirket av den daglige drift ved anlegget, gjennom støy fra anlegget og fra veien.

Det går to parallelle kraftledninger på henholdsvis 66 kV (regionalnett) og 22 kV (distribusjonsnett) fra demningen ved Alta kraftverk ned til E45 og videre til Máze og Kautokeino. Det er også bygd kraftlinjer knyttet til distribusjonsnettet fra Skillemoen til anlegget for råstoffutvinning ved Pæska og videre til telemasta ved Helletoppen, samt langs Gargiaveien til Gargia fjellstue.

Sentralnettet er det høyspenningsnettet som transporterer strøm over lange avstander. Dette nettet kobler sammen ulike regioner og er ansvarlig for å levere elektrisitet fra kraftproduksjonsanlegg til distribusjonsnett. Regionalnettet er nettnivået under sentralnettet, som er bindeleddet mellom transmisjonsnettet og distribusjonsnettet under. Distribusjonsnettet er det lavere spenningsnettet som distribuerer elektrisiteten til sluttbrukerne, som husholdninger og bedrifter. Dette nettet tar imot strøm fra sentralnettet og distribuerer den med lavere spenning for lokal bruk. Distriktet opplyser om at de blir

påvirket av forstyrrelser i forbindelse med vedlikeholdsarbeidet av kraftlinjene og rydding av ledningstraseene.

4.4.4.5 *Friluftsliv, jakt og fiske*

Distriktet har en rekke etablerte veier tilrettelagt for trafikk og syklist, mv. Den nedlagte gammelveien for E45 er særlig trafikkert, og danner utgangspunkt for ferdsel videre ut i terrenget og på stier som går ut fra veien. Gjennom hele perioden med tilgjengelig vei kan det stå 20-30 biler parkert i områdene på samme tid. Det er tilrettelagt for menneskelig ferdsel på sti/vei gjennom den historiske postruta over Beaskádas, Canoynstiene og Perletur (opplegg for å motivere befolkningen til aktivitet).

Distriktet opplever en økning i antall hundekjørere, som medfører både mer turister og støy fra hundene. Det ligger kommunale snøscooterløyper innenfor distriktet, som tilgjengeliggjør områder som i utgangspunktet er uberørte områder. Selv om disse primært benyttes på vinteren, når Beaskádas ikke er i området, kan det være noe overlapp i overgangsperiodene mellom vinter- og barmarksperiodene. Distriktet har også observert bruk av paraglider i området.

Det er gjennomført en kartlegging av friluftsområder i Alta kommune og nabokommunene. Flere av de mest verdifulle (mest brukte, osv.) ligger innenfor vår-, sommer- og høstbeitene til Beaskádas (Figur 4-23). De kartlagte friluftsområdene består av blant annet Masi barnehage sin gamme, hvor de plukker bær, hugger ved og setter rypesnarer og Masi lysløype (benyttes både vinter og sommertid). Videre omfatter de muldebærområder, hytteområder mot Alta og andre turområder.

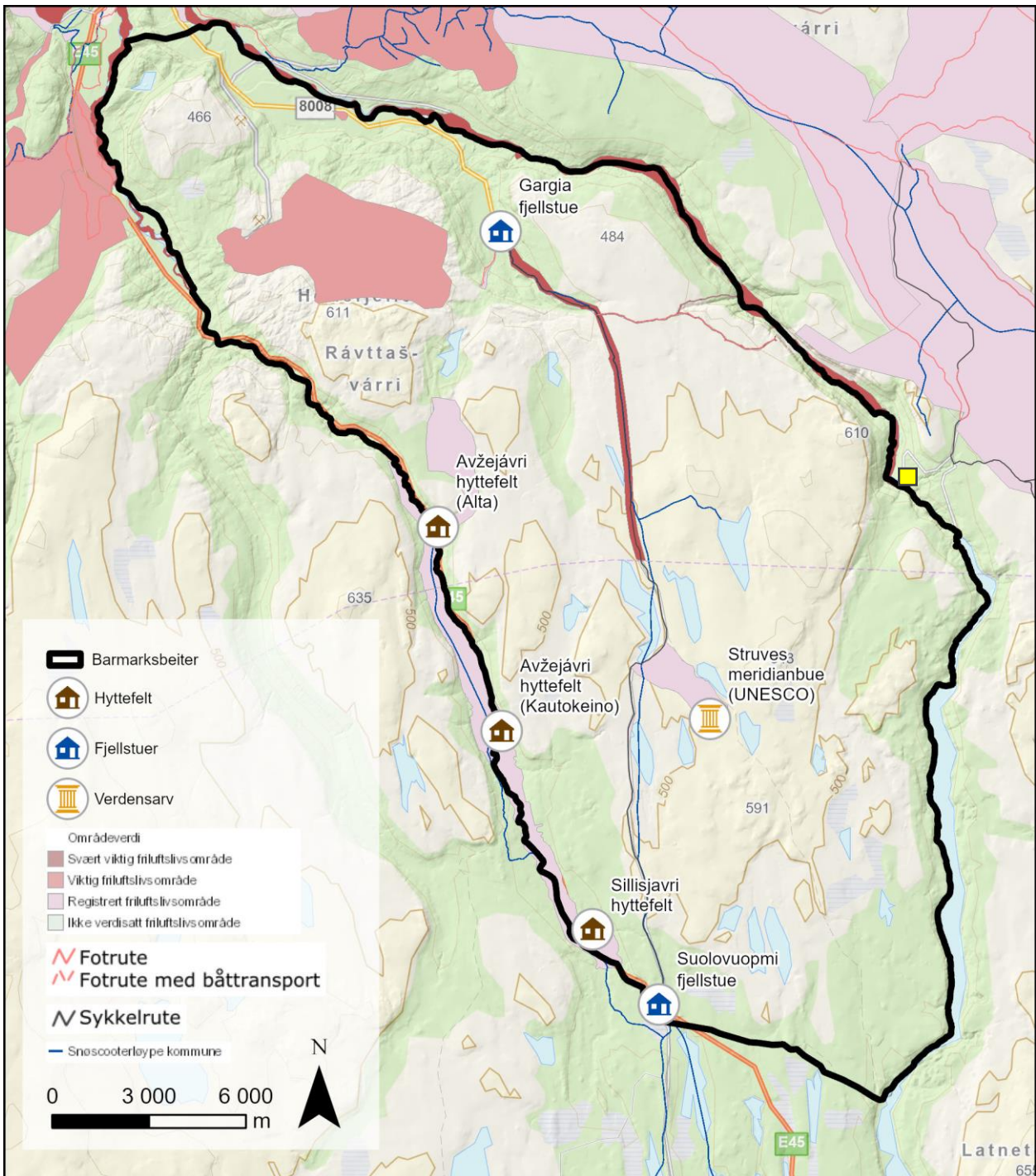
Miljødirektoratets metodikk for verdisetting av friluftsområder [74] gir føringer på hvilke faktorer som er utslagsgivende ved vurdering/verdisetting av områdenes betydning for friluftsliv. Denne er nærmere beskrevet i kap. 4.4.1.5. Det er viktig å merke seg at det kan være ulik praksis for verdisetting mellom kommuner. Dette gjør det vanskelig å sammenligne verdisettinger på tvers av kommunegrensene, hvor ulikt detaljnivå og vektlegging av kriterier kan gi forskjellige vurderingsresultater, selv for områder med like bruksforhold.

Innenfor Beaskádas reinbeitedistrikt ligger et av kulturobjektene innskrevet på Unescos verdensarvliste. Objektet Struves meridianbue var den første store vitenskapelige oppmålingen i Europa (utført 1816-1852) og strekker seg fra Svartehavet til Hammerfest, hvorav fire av målepunktene ligger i Finnmark [83]. Et av disse ligger ved Luvddiidčohkka i barmarksområdene til Beaskádas, og trekker til seg turgåere og andre interesserte (kartlagt som friluftsområde).

Distriktet opplyser om at det forekommer en del jakt på deres beiteområder. Rypejakta er svært intens med et stort antall jegere med hunder som jakter langt inn i deres beiteområder. Det forekommer en del elgjakt også, men den er ikke like omfattende. Distriktet har erfaringer med at jegere kan klippe opp reingjerder. Reineierne opplyser at områdene langs elva nedover mot Masi er de roligste områdene, med mindre folk og ferdsel.

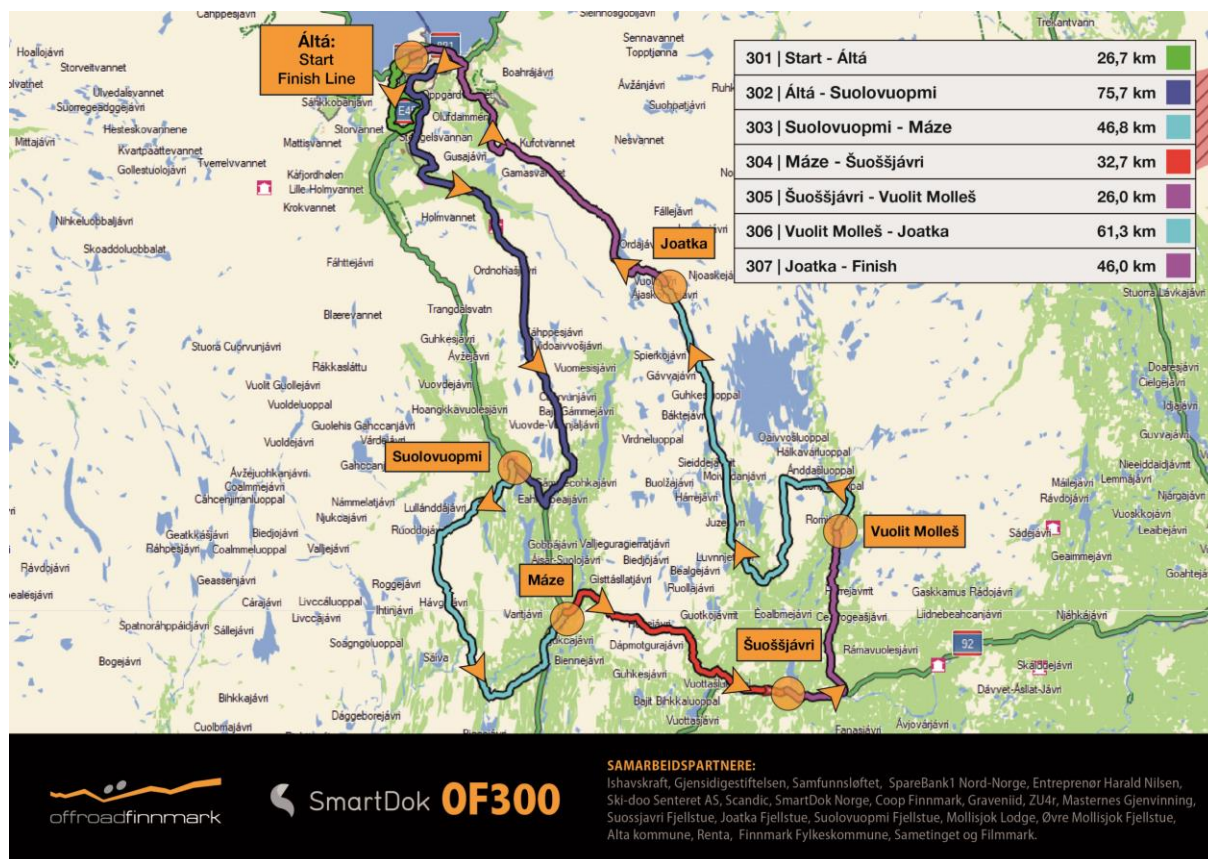
Det er mange fisketurister som ferdes innenfor distriktet, spesielt under snøscootersesongen. Blant annet ser man fiskere som tar med seg gompi (liten mobil hytte) på snøscooter som er festet på snøscooterslede og fisker på vannene. Slik aktivitet bidrar til økt støy og ferdsel i fjellet. I sommersesongen er det mye aktivitet fra fisketurister som fisker i Altaelva.

Områder med jevnlig menneskelig ferdsel, kan skape unnvikelsessoner for reinen. Slike forstyrrelser og mangel på beiter er negativt for både slakteflokk og produksjonsflokk. Også arbeid med samling av reinflokken kan bli forstyrret, dersom det kommer folk inn i områdene hvor samling pågår, slik at reinen blir skremt og flokken snur. Dette kan gi flere dager med merarbeid for å klare å samle flokken igjen. Ved krevende samlingsforhold er det heller ikke sikkert at ny samling lar seg gjennomføre, eller at man klarer å få med all rein i gjerdet eller ved flytting over til nye årstidsbeiter.

Figur 4.23. Kart som viser ulike kilder til menneskelig aktivitet og forstyrrelser i barmarksbeitene til Beaskádas reinbeitedistrikt (D41). Kartlagte friluftslivsområder, tur- og friluftsruter og kommunale snøscooterløyper er hentet fra Geonorge sine WMS-løsninger [75]. Plassering av hyttefelt er i henhold til digitale innsynsløsninger for kommunekart og reguleringsplaner [73]. Plassering av kraftverket er vist med gul firkant. Kartet viser kun fysiske inngrep og kartlagte områder, og ikke unnvikelsessoner for rein rundt tiltakene. Unnvikelsessonene kan strekke seg flere kilometer ut fra tiltaket (se kap. 3.2).

Sykelrittet Off-Road Finnmark arrangeres mellom 26.07 – 02.08 og er svært omfattende og blir sendt på tv. Enkelte av sykkelrittene (OF300 team og OF300 solo) til offroad Finnmark krysser D41.

Figur 4.24. Rute for sykkelrittet Off-Road Finnmark. Mørkeblå strek viser hvor sykkelrittet kommer til å passere D41 i 2025. Kilde: [84]

4.4.4.6 Klimaendringer

Hyppigere beitekriser gjør at Beaskádas er mer opptatt av værmessige forhold enn de måtte være tidligere. Som for de fleste andre distrikter i det samiske reinbeiteområdet skaper klimaendringene utfordringer for beitesituasjonen i Beaskádas reinbeitedistrikt.

Beitekriser kan omfatte både økt nedising av beiter eller store snømengder som gjør beitevegetasjonen utilgjengelig, hyppigere forekomst av barfrostperioder med tørke, skogbranner, sen vår og snøsmelting av barmarksbeitene. Videre har distriktet hatt erfaring med branner som gjentar seg. For noen år siden var det to til tre branner ved Buolžajávregattis og Njullošávžžis. Uforutsigbare beiteforhold er noe som kan gjøre det nødvendig å endre driftsmønsteret i distriktet, spesielt vinter- og vårperioden, samt i perioden mellom sommer og høst, da siidaen kan være nødt til å dra tidligere inn på vårbeitet grunnet dårlige og utilgjengelige vinterbeiter. En konsekvens av endring av driftsmønsteret er at det kan gi økt slitasje på andre områder i distriktet, samt mer utfordrende koordinering med øvrige siidaer / distrikter som flytter i fellesdistriktet 30B. Varme somre kan også gi økt insektplage som medfører mindre beitero. Dette gjør at reinen er mer avhengig av bálggošbáikkít – luftingsområder.

Effektene av klimaendringene er ventet å øke i Finnmark i årene som kommer [80]. Det er imidlertid knyttet stor usikkerhet til hvordan klimaendringene vil slå ut, både for barmarksbeiter og vinterbeiter. Fleksibilitet når det gjelder tilgang til alternative beiteområder og alternative ruter for flytting og trekk for å få reinen mellom beiteområdene vil være viktig for å sikre robusthet og handlingsrom for reindriften i møte med klimaendringene.

4.4.4.7 Rovvilt

Distriktet oppgir at det forekommer fredet rovvilt i deres distrikt, og de har over lengre tid rapportert om store tap av dyr, både kalv og voksne rein til rovvilt, herunder kongeørn, gaupe, jerv og bjørn. Rovvilt forårsaker tap av både kalv og voksne dyr (se kap. 3.8).

For driftsåret 2023/2024 rapporterte Beaskádas tap av 43 % av antall fødte kalver, hvorav 81 % defineres som tap til fredet rovvilt. I tillegg rapporteres det om 8 % tap av voksendyr, hvorav 66 % er til fredet rovvilt [60]. Kalvetapene fordeles henholdsvis 1 % til bjørn, 54 % til kongeørn, 25 % til jerv og 20 % til gaupe [60]. Det er også registrert flere forekomster med flere individer av gaupe og jerv i siidaen [76]. Tapene kan tidvis være vanskelige å dokumentere, på grunn av utfordrende topografi, vanskelige snø- og sporforhold eller at kadaver kan være bortgjemt eller oppspist i løpet av kort tid. Distriktet ligger innenfor forvaltningsområdet for gaupe og jerv.

En presset rovviltsituasjon gir redusert dyrevelferd og medfører store tap av slakterein og produksjonsdyr, som gir redusert inntjening. Den psykiske belastningen til reieneierne av å oppleve tap av rein til fredet rovvilt, utgjør også en viktig faktor under samlet belastning.

4.4.4.8 Mulig framtidig økning i samlet belastning

Nye tiltak som er under planlegging innenfor beiteområdene til Beaskádas (D41) men ikke vedtatt, skal ikke inngå i referansesituasjonen. Tiltakene som er under planlegging vil kunne påvirke den samlede belastningen på reindrifta, hvis de blir vedtatt gjennomført. Det er derfor viktig at myndighetene er klar over de ulike tiltakene som er under planlegging og tar stilling til hvordan dette skal vurderes.

Kingsrose Mining Limited har startet et prosjekt for leting etter mineraler i Finnmark [77]. Leteområdet strekker seg sørover fra byene Lakselv og Alta i nord til byene Karasjok og Kautokeino i Sør, langs mineralårer som strekker seg inn fra Finland og Sverige. Selskapet Kingsrose har fokus på mineralutforskning og funn. Det ble i 2023 gjort rekognoseringsprøvetaking i Finnmark ved Virdnemuotki, og det ble påvist flere mineraler. Under undersøkelsene fløy de med helikopter i formasjon med 200-400 m bredde og 70 meters høyde med undersøkelseselement under som henger ca. 30 meter under helikopteret for å dekke området nøye.

Beaskádas reinbeitedistrikt uttrykker bekymring for hva kraft- og industriløft Finnmark kan medføre av nye inngrep innenfor siidaens beiteområder. Dette inkluderer utvidelser av eksisterende kraftlinjer, etablering av nye kraftlinjer og forslag til ny kraftproduksjon. Ingen av prosjektene for ny kraftproduksjon som inngår i konsesjonsprosessene som ble startet opp i 2024 ligger innenfor beiteområdene til siidaen i Alta og Kautokeino kommuner [79].

4.4.4.9 Samlet vurdering

Beaskádas reinbeitedistrikt er belastet av direkte inngrep, og særlig menneskelig aktivitet og ferdsel i likhet med 23C/A og 30C. Det er flere hyttefelt og tungt trafikkerte veier/turveier i viktige beiteområder som har stor betydning for dyrevelferden og reinens beitero, herunder vårbeiteområdene. Samlet utgjør eksisterende og planlagte (vedtatte) inngrep og aktiviteter en stor påvirkning på driftssituasjonen i Beaskádas. Summen av mindre «bit-for-bit» inngrep med fritidsbebyggelse og tilrettelegging for friluftsliv og turisme, sammen med større infrastruktur knyttet til samferdsel herunder E45, kraftoverføring og kraftproduksjon, gjør at deler av distriktet er påvirket av elementer som bidrar negativt til ressursutnyttelsen og drifta i distriktet.

Store deler av barmarksbeitene er i en eller annen grad påvirket av inngrep og/eller aktiviteter som kan redusere beitero for reinen. Samlet kan dette påvirke både overlevelse og vekst hos reinen, noe som igjen påvirker produksjon, slakteuttak og avl. Reieneierne kan også bli tvunget til å legge om drifta fra de tradisjonelle driftsmåtene, for å tilpasse seg til de endrede forutsetningene i distriktet. Samlet kan dette true både den økologiske, økonomiske og kulturelle bærekrafta i distriktet.

Inngrep og forstyrrelser som gjør at tradisjonelle driftsmåter ikke lenger kan benyttes, kan også være et brudd med reindriftssamenes rett til kulturutøvelse som følger av artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, se kap. 2.6.5 [21]. Det er reinflokkene som utgjør nærings- og kulturgrunnlaget for den tradisjonelle reindriftsutøvelsen til i distriktet. Hvis siidaen ikke klarer å opprettholde reintallet, kan dette føre til at færre personer kan drive med reindrift eller at næringsgrunnlaget for å ha reindrift som et levebrød i den enkelte siidaandel blir dårligere.

Menneskerettighetskomiteen har avklart at et inngrep ikke kan føre til manglende økonomisk bærekraft for samisk reindrift eller andre tradisjonelle næringer, hvis det skal være i samsvar med kravene i SP 27 [22]. Rettighetene etter konvensjonen for sivile og politiske rettigheter [21] gjelder også på individnivå, og det vil være nok at enkelte reineiere mister muligheten til å ha reindrift som en næringsvei for at bestemmelsen skal være brutt.

Fordi belastningsnivået i referansesituasjonen allerede er høyt og fleksibiliteten sterkt redusert, kan selv mindre tiltak bidra til å øke den samlede belastningen i distriktet. Det gjelder særlig hvis inngrepene påvirker tradisjonelle systemer for flytting og trekk, som igjen kan påvirke tilgangen til beiteområder i et større område rundt tiltaket.

5 Konsekvensanalyse for reindrift (Váikkuhusčielggadeapmi boazodollui)

Konsekvensanalysen er gjort i henhold til metodikken beskrevet i kap. 1.7. Statens vegvesens håndbok V712 er lagt til grunn for analysen. Utredningsområdet er inndelt i delområder som er verddivurdert i tråd med verdikriteriene for fagtema reindrift (Tabell 5-1). Deretter er kunnskap om prosjektet og dagens driftssituasjon for distriktene/sidaene benyttet for å vurdere påvirkningen på delområdene.

Tabell 5-1. Oversikt delområder for reindrift og deres verdi.

Delområdekode/-navn	Verdi	Registreringskategori
Jalgon siida (23C)	Svært stor verdi	Vår-/høstbeiter, inkl. kalvingsland; flytt-/trekkleier
Valgenjárga siida (23A)	Svært stor verdi	Vår-/høstbeiter, inkl. kalvingsland; flytt-/trekkleier
Østre sone (D30C)	Svært stor verdi	Vår-/høstbeiter; flyttesystem
Beaskádas (D41)	Svært stor verdi	Barmarksbeiter, inkl. kalvingsland; flytt-/trekkleier

5.1 Premisser for vurdering av påvirkning og konsekvens

Vi vil fremheve følgende nøkkelpunkter om vurdering av påvirkning og konsekvensanalysen:

- Varig påvirkning er i fokus:** I vurderingen av påvirkning er det, i tråd med KU-rammeverket, lagt vekt på faktorer som kan medføre varig påvirkning på delområdene, både som følge av midlertidige tiltak i anleggsperioden og av det ferdige tiltaket. Påvirkningen skal vurderes opp mot referansesituasjonen (nullalternativet) som beskrevet i kap. 1.7, og innenfor influensområdet som beskrevet og illustrert i kap. 1.8.
- Forutsatte tiltak er lagt til grunn i analysen:** Sweco understreker at en viktig del av forarbeidet i prosjektet har vært å identifisere sentrale påvirkningsfaktorer i tidlig fase og i dialog med distriktene. Gjennom dette arbeidet har Statkraft allerede innarbeidet en rekke forutsatte skadereduserende tiltak i avtalene med distriktene (kap. 7.1) Dette gjør at Sweco i inneværende konsekvensanalyse kan legge til grunn de forutsatte skadereduserende tiltakene i vurderingen av forventet varig påvirkning. Uten de forutsatte tiltakene forventes det at påvirkningen ville blitt betydelig større, men denne vurderingen av påvirkning inngår ikke i konsekvensanalysen, da de skadereduserende tiltakene allerede inngår i tiltaksbeskrivelsen for prosjektet.
- Effekt av ytterlige (foreslåtte) tiltak er synliggjort i analysen:** I tillegg har Sweco utarbeidet en liste med foreslåtte tiltak som kan bidra til å redusere påvirkningen ytterligere. Påvirkning og konsekvens med de foreslåtte tiltakene er også synliggjort i konsekvensanalysen. En fullstendig oversikt og beskrivelse av de forutsatte og foreslåtte skadereduserende tiltakene er beskrevet i kap. 7.
- Eksisterende belastning har betydning for påvirkning av et enkelttiltak:** Videre er det i vurderingen av påvirkning også hensyntatt dagens samlede belastning på distriktene. Dette begrunnes med at effekten av et nytt enkelttiltak også vil være avhengig av den eksisterende belastningen. Hvis belastningen er lav, har reindrifta større mulighet til å tilpasse seg, og påvirkningen fra et enkelttiltak kan bli mindre. Hvis belastningen allerede er høy, kan det være vanskelig å tilpasse seg, noe som kan forsterke effekten av et enkelttiltak.
- Total konsekvens vurderes i sammenheng med ny samlet belastning til slutt:** For å fastsette konsekvensgraden av de planlagte tiltakene innenfor hvert delområde sammenstilles verdi og påvirkningsgrad ved hjelp av konsekvensvifta. Deretter vurderes konsekvensgraden i lys av endringen i samlet belastning (kap. 5.3), før den endelige samlede konsekvensen for hvert delområde fastslås (kap. 6).

5.2 Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens (Árvu ja váikkuhusa árvvoštallan)

5.2.1 Jalgon siida (23C)

Čoahkkáigeassu

Obbalaš árvvoštallan

Mii árvvoštallat čoahkkáigeassimis váikkuhusa dagahit ahte dilli veahá hedjona (bajit ceahkkeoasis) Jalgon siidii. Árvvoštallamis deattuhuvvo erenoamážit eahpesihkarvuohta čadnon dasa ahte garvimat lassánit go eanet johtolat gártá Savvongeainnu bokte ja go doaimmat lassánit portálavistti birra. Vaikko ovddeštanáigi vurdojuvvo leat oanehaš ja vuolit oasis áigeceahkis ovddeštanáiggi V712 meroštallamiid vuodul (1-10 jagi).

Árvvoštallamis lea deattuhuvvon ahte siiddas leat hirbmat ráddjejuvvon vejolašvuođat heivehit doalu, sivas go dálá dilis leat juo stuora noadit. Siida lea juo mángga ládje heivehan doallovuogi maŋnel go fápmorusttet huksejuvvui. Go jurddaha dulvadeami čuovvuváikkuhusaid ja dat dilli ahte geaidnu mii manná čađa guottet- ja ragatbáikkiid, juohká orohaga guovtti oassái, de siiddas eai leat šat galle heivehanvejolašvuođa. Dát bajida vára ahte váikkuhusat garvima ektui sáhttet čuožžilit ja ahte váikkuhus sáhtta bistit muhtin áiggi maŋnel go huksehusbargu lea loahpahuvvon.

Lea vuhtiiváldon ahte sihke geaidnu ja guovlu portálavistti birra lea ovdalaččas váikkuhuvvon johtolahkii ja doaimmaide referánsadilis, nu ahte vurdojuvvon váikkuhus lea unnit go maid sáhtta vuordit ođđa doaimmaid ektui luonddus mii ii leat guoskkahuvvon.

Evttohuvvon doaibmabijut ahte eanet reguleret johtolaga ja ráddjet doaimmaid portálavistti birra, sáhtta mielddisbuktit ahte unnida vára muosehuhttimiidda. Váikkuhus lea ain meroštallan dili **veahá hedjonan**, muhto gaskaleamos oasis skálás.

Doaibmanáigodat

Maŋnel go huksehusbargu lea gárvvistuvvon lea eaktun ahte buot fysalaš billisteapmi eatnamis máhcahuvvo ja ovddeštuvvo. Viiddideapmi mielddisbuktá veahá lasihuvvon dárbbu doaibmamii ja divodeapmái, muhto dilálašvuohta vurdojuvvo leat sullii seamma go dálá. Mii čujuhat Statkraft meroštallamii ahte lea dárbu birrasiid 15-25 liige fitnama jahkásaččat smávviillain dahje guorbmebiillain. Jus dát ráddjejuvvon lassáneapmi doallá deaivása, iige leat ođđa areálageavahus, de árvvoštallá Sweco ahte fáktorat doaibmanáigodagas eai mielddisbuvttet rievdamas boazodollui guhkit áiggi.

5.2.1.1 Vurdering av verdi

Områdebruk og driftsforhold i dagens situasjon er beskrevet for Jalgon siida i kap. 4.3.1.1.

Områdene langs Stillaveien og rundt Alta kraftverk inngår i barmarksområdene som Jalgon siida aktivt benytter store deler av våren og på høsten, før flytting til sommer- og vinterbeite. Delområdet har funksjon som både kalvings- og parringsland. Området består også av mange naturlige trekkleier mot oppsamlingsrådet Gámasvárri - Hoalgir - Øver-Stilla og Luovččan, i tillegg til siidaens sentrale gjerdeanlegg som benyttes til kalvemerkning og uttak av slakt. Siidaen har ingen alternative områder de kan benytte vår og høst.

Samlet vurderer vi at området har **svært stor verdi** (øvre del av skalaen) for reindrifta i Jalgon siida.

5.2.1.2 Vurdering av påvirkning

Anleggsfasen

Sweco vurderer at flytte- og beiteområdene for Jalgon siida (23 C) blir direkte påvirket av økt trafikk på Stillaveien og aktivitet rundt portalbygget. I tillegg må påvirkningen sees i lys av dagens situasjon for 23C og store begrensninger i tilpasningsmuligheter for siidaen i anleggsfasen.

Trafikk på Stillaveien

En av Jalgons største utfordringer i referansesituasjonen er trafikken og aktiviteten på Stillaveien som medfører støy og forstyrrelser fra menneskelig ferdsel, caravanplasser, hytter, mv. Aktiviteten gir unnvikelseeffekter, både på grunn av støy, visuelle forstyrrelser og lukt som får reinen til å trekke unna områder med slike påvirkninger.

Allmenn ferdsel på Stillaveien er regulert av to bommer:

- Stillabommen har stengeperioder på våren (1. mai – 15. juni) og høsten (1. oktober – 1. desember)
- Tuttebergbommen (Jotkabommen) er stengt for allmenn ferdsel året rundt

Trafikken i området mellom Tutteberget og portalbygget er i dag begrenset og består i hovedsak av:

- Kjøring til og fra kraftverket og Sautso transformatorstasjon
- Ferdsel knyttet til reindrift (også fra andre distrikter)
- Guidede turer til kraftverket (krever tillatelse og har tydelige retningslinjer for kjøring, f.eks at de må ha med guide og at de kun har avklarte stoppesteder)

Etter at Statkraft startet å telle antall passeringer i Stillabommen i oktober 2024, er det i stengeperiodene registrert at mellom 43 og 173 kjøretøyer passerer bommen ukentlig (se kap. 1.7.3). Sammenlignet med dagens trafikkmengde i stengeperiodene, vurderer Sweco at en økning i anleggstrafikken på 60 kolonnekjøringer i uken kan gi en midlertidig, men betydelig økning i den totale trafikkb belastningen. Det må samtidig presiseres at trafikkmengden også i perioder forventes å være betydelig lavere, og at veien også er relativt trafikkert i stengeperiodene i dag.

Det kan ikke utelukkes at visuelle forstyrrelser og støy fra økt trafikk kan redusere beitebruken og naturlig trekk i områdene rundt veien for 23C. Det er imidlertid stor usikkerhet rundt effektene, særlig ettersom veien er relativt trafikkert allerede i dag. Selv om de mest forstyrrende arbeidene (som tungtransport og støping) planlegges utenom stengeperiodene for Stillabommen, kan kalving kan i enkelte år starte før og vare utover stengeperioden, og også pregningstiden etterpå er særlig sårbar. Det er derfor risiko for at også aktivitet utenom stengeperiodene kan føre til forstyrrelse av reinen i sårbare perioder.

I tråd med føre-var-prinsippet er det lagt til grunn at reinen i enkelte perioder, mens anleggstrafikken pågår i en 2-3 årsperiode, vil ha noe redusert bruk av områdene (tap av beiteområder) rundt veien, sammenlignet med referansesituasjonen. Dette omfatter kalvings- og parringsland, som blir benyttet når rein er særlig sårbar for forstyrrelser. Graden av negativ påvirkning og utstrekningen av unnvikelsen avhenger av når på året området blir brukt og hvilke dyrekategorier av rein som bruker de aktuelle områdene. For eksempel er simler med kalv betydelig mer var for forstyrrelser enn ungbukker.

Som nevnt i kap. 4.4.1 har Jalgon utfordringer med at rein trekker på dyrket innmark ved området rundt Tverrelvdalen, og det er særlig oksene som trives i dette landskapet. Siidaen gjeter allerede i dag aktiv gjeting for å unngå å få rein på innmark. Ved økt trafikk og forstyrrelser på Stillaveien, er det trolig at gjeteomfanget kommer til å øke i byggeperioden.

Arbeid ved portalbygget / Sautso transformatorstasjon

Under anleggsperioden vil det settes opp en boligrigg og være noe økt anleggsaktivitet og ferdsel rundt portalbygget. Med de forutsatte tiltakene legges det til grunn at aktiviteten vil være begrenset til selve anleggsområdet, spesielt i de mest sårbare periodene for reindriften (i.e. stengeperiodene for bommen). Vi

viser blant annet til at Statkraft, i samarbeid med entreprenørene, skal utarbeide retningslinjer for hvor arbeidere kan ferdes i stengeperiodene. Dette vil ivaretas i kontrakt med entreprenørene og være jevnlig tema på byggemøter. Skilting vil markere sårbare områder for reindrifta og samtidig informere om konsekvensene av brudd på retningslinjene. Disse tiltakene bidrar til å betydelig redusere risiko for forstyrrelser rundt portalbygget. En forutsetning for denne analysen er at retningslinjene etterleves og håndheves aktivt.

Likevel kan det ikke utelukkes noe økt forstyrrelser (visuelt og lukt) og unnvikelseeffekter for 23C. Vi viser spesielt til at tiltaksområdet, samt Stillaveien ligger innenfor Jalgon siidas beiteområde, og at det blir en økning i aktiviteten sammenlignet med dagens situasjon. I tillegg viser forskning at rein kan reagere betydelig på menneskelig aktivitet, for eksempel anleggsarbeid. Unnvikelsesavstanden varierer imidlertid mellom studier og det også vanskelig å kvantifisere hvor mye tapt beitetid som skyldes forstyrrelser, og hvordan dette påvirker reinen over tid. I tråd med et føre var prinsipp er det lagt til grunn at økt aktivitet rundt portalbygget kan medføre noe økte unnvikelsesresponser og tapt beite i en 2-3 års periode mens anleggsarbeidet pågår.

Sammenblanding

Unnvikelseeffekter som følge av anleggsaktiviteten kan gjøre at reinen trekker ut av beiteområdene til Jalgon, noe som kan gi risiko for sammenblanding rein, spesielt i Vålgenjårga siida (23A), men mulig også med andre siidaer/distrikter i D30C og Beaskádas (D41) (Sweco har fått varierende tilbakemeldinger om risiko for sammenblanding fra distriktene). For distrikt 41 er sammenblandingsfaren ikke så stor oppe ved Sautso, men det kan forekomme ved Sorrisniva hvor terrenget og elva flater litt ut (uttalelse fra 23C). Dersom det oppstår sammenblandinger, vil dette gi merarbeid for reieneierne i alle de berørte siidaene/distriktene, øke beitepresset også utenfor siidagrensene og det kan redusere dyrevelferden dersom rein må drives, samles og skilles i perioder når den helst skal få gå i fred. Reieneierne kan også måtte iverksette ekstra gjeteinnsats under anleggsperioden, for å redusere risiko for sammenblanding og dominoeffekter.

Jalgon vil få midler fra Statkraft til å forsterke sperregjerde der det er nødvendig innenfor 5 km avstand fra Stillaveien, portalbygget og Sautso transformatorstasjon for å redusere risikoen for sammenblanding. Dette vil være et godt tiltak for å forhindre dominoeffekt til andre siidaer/distrikt.

Effekter av forstyrrelser

Dersom reinen (både enkeltdyr og større/mindre flokker) blir forstyrret eller skremt, kan den trekke over til andre beiteområder enn den normalt bruker eller til andre distrikts/siidaers område. Dette kan medføre skeiv beitebelastning og økt press på beiteressursene på andre deler av vår- og høstbeitene. Okserein kan også i økende grad komme til å trekke nedover mot jordbruksområder og fredningsområdet mot Alta, med økt konfliktnivå og merarbeid for reieneierne som resultat. Redusert beitero kan også gi negative virkninger for produksjon (slakteuttak), avl og overlevelse hos reinen.

Effektene av dette ville kunne slå ut forskjellig om våren og høsten: Vårforstyrrelser vil særlig kunne påvirke drektige simler og kalveoverlevelse, mens høstforstyrrelser kan redusere slaktevekter, vinteroverlevelse og framtidig produksjon (simlenes evne til å bære fram og ta vare på kalvene).

Begrensninger i tilpasningsmuligheter på grunn av dagens situasjon

Et vanlig skadebegrensende tiltak for reindriften i utbyggingsprosjekter er at distriktet/siidaen benytter alternative beiteområder i anleggsperioden eller aktivt leder reinen bort fra områder med anleggsaktivitet. Dette kan bidra til å redusere stress-, frykt- og fluktreaksjoner som følge av støy, visuelle forstyrrelser og aktivitet knyttet til anleggsarbeidet. Slike reaksjoner kan føre til unnvikelseeffekter i anleggsfasen, og dersom forstyrrelsene er langvarige eller særlig omfattende, kan disse effektene vedvare selv etter at påvirkningen har opphørt.

Distrikter/siidaer med begrenset fleksibilitet, som for eksempel 23C, har ikke samme mulighet til å skjerme reinflokken fra slike påvirkningsfaktorer under anleggsfasen. Dersom det oppstår tydelige unnvikelseeffekter over en treårsperiode, kan en betydelig del av flokken miste erfaring med

beiteområdene under normale forhold. Dette kan påvirke reinens bruk av viktige trekk- og flyttleier samt tilpasning til beiteområder nær anleggsaktiviteten, inkludert transport. Redusert fleksibilitet i dagens driftsmønster kan dermed øke risikoen for langvarige effekter etter anleggsperioden. Endringen kan også medføre en påvirkning på kunnskapsoverføringen om tradisjonell reindrift mellom den yngre og eldre generasjonen av reindriftsutøvere.

Slike vedvarende effekter etter endt anleggsgjennomføring kan bli vurdert som en varig påvirkning, dersom det går en periode før områdebruken og trekkaktiviteten går tilbake til dagens situasjon. I henhold til KU-rammeverket for andre sammenlignbare fagtemaer (naturmangfold) i håndbok V712 [1], kan en *alvorlig miljøskade med kort restaureringstid (1-10 år)* gi grunnlag for å sette påvirkningen til noe forringet. Risikoen for negativ påvirkning er vektet større i analysen jo mer direkte berørt reinen blir av anleggsforstyrrelsene.

Samlet vurdering

Oppsummert vurderer vi påvirkningen til **noe forringet** (øvre del av skalaen) for 23C. I vurderingen vektlegges særlig usikkerheten knyttet til effekter av økte unnvikelsesresponser ved økt trafikk langs Stillaveien og aktivitet rundt portalbygget. Restaureringstiden forventes imidlertid å være kort og i nedre del av tidsskalaen for restaureringstid etter definisjonene i V712 (1-10 år).

Det lagt vekt på at siidaen har svært begrensede muligheter for tilpasning, på grunn av høy belastning i dagens situasjon. Siidaen har allerede gjort flere store tilpasninger i driftsmønsteret etter at kraftverket ble bygget. Med tanke på utbyggingens følgeeffekter og det faktum at veien går tvers gjennom kalvings- og brunstområdene i siidaen, som splitter beiteområdene i to, har siidaen få tilpasningsmuligheter igjen. Dette øker risikoen for at unnvikelseeffekter kan oppstå og at effekten kan vedvare noe etter at anleggsarbeidet er avsluttet.

Det er tatt hensyn til at både veien og området rundt portalbygget er preget av trafikk og aktivitet i referansesituasjonen, slik at forventet påvirkning er lavere enn man må forvente ved ny aktivitet i uberørte områder.

Foreslåtte tiltak om ytterligere innstramming av trafikkreguleringen i stengeperioden og regulering av aktivitet rundt portalbygget kan bidra til ytterligere reduksjon av risiko for forstyrrelser. Påvirkningen defineres fortsatt til **noe forringet**, men i midtre del av skalaen.

Driftsfasen

Etter ferdigstillelse av anleggsarbeidet er det forutsatt at alle fysiske inngrep på bakken bli tilbakeført og revegetert. Utvidelsen vil medføre noe økt behov for drift og vedlikehold, men driftssituasjonen forventes å være tilnærmet lik dagens. Vi viser til estimat fra Statkraft om omtrent 15–25 ekstra turer per år med person- eller transportkjøretøy. Gitt denne begrensede økningen og fraværet av nye arealbeslag, vurderer Sweco at faktorer i driftsfasen ikke vil medføre endring for reindriften på sikt.

5.2.1.3 Sammenstilling av konsekvensgrad

Tabell 5-2. Verdi, påvirkning og konsekvens for Jalgon siida.

Verdivurdering: Jalgon siida							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Begrunnelse: Områdene inngår vår-/høstbeiter (inkl. kalvingsland og parringsland). Området inneholder også trekkleier og oppsamlingsråder, i tillegg til siidaens sentrale gjerdeanlegg som benyttes til kalvemerking og slakteuttak.							
Tiltakets påvirkning							
Alternativ	Forbedret	Ingen endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Aggregat 3 m/ forutsatte tiltak	▲						
	Begrunnelse: Svært begrenset tilpasningsmuligheter i siidaen grunnet høy eksisterende belastning. Unnvikelseeffekter og indirekte tap av beiteområder i anleggsperioden (2-3 år) kan medføre endring i reinflokkens områdebruk og trekkmonster, samt mulig sammenblanding med nabosiidaer og negative konsekvenser for slakte- og produksjonsflokken. Restaureringstiden forventes likevel å være kort.						
Aggregat 3 m/ foreslåtte tiltak	▲						
	Begrunnelse: Foreslåtte skadereduserende tiltak kan bidra til noe redusert risiko for skade og ulemper.						
Tiltakets konsekvens							
Alternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Aggregat 3 m/ forutsatte tiltak	▲						
	Betydelig miljøskade for reindrift (--)						
Aggregat 3 m/ foreslåtte tiltak	▲						
	Betydelig miljøskade for reindrift (--)						

5.2.2 Válgénjára siida (23A)

Čoahkkáigeassu

Obbalaš árvoštallan

Mii árvoštallat čoahkkáigeassimis váikkuhussan leat ahte dilli **veahá hedjona** (gaskaleamos oasis skálás) (23A)Válgénjára siida ektui. Árvoštallamis deattuhuvvo erenoamážit eahpesihkarvuohta čadnon dasa ahte garvimat lassánit ja dakko bokte vejolaš bistevas váikkuhus ellui, sivas go eanet johtolat gártá Savvongeainnu bokte ja go doaimmat lassánit portálavistti birra. Jus bistevas váikkuhussan šaddá, de ovddeštanáigi vurdojuvvo leat oanehaš ja vuolit oasis áigeceahkis ovddeštanáigi V712 meroštallamiid vuodul (1-10 jagi).

Válgénjára siiddas leat dehálaš guohtunguovllut, mat geavahuvvojit bohccuid rašimus áigodagain, hui lahka portálavistti ja dan oasis Savvongeainnus mii regulerejuvvo Tutteberg - nammasaš bummas. Dan oassái Savvongeainnus šaddá viehka stuora lassáneapmi johtolagas, go veardida referánsadilášvuodain. Lea stuora eahpesihkarvuohta čadnon garvima váikkuhussii ja man ollu guohtunáigi bohccot masset muosehuhttimiid geažil, ja de maiddái mo dát sáhtá váikkuhit bohccuide áiggi mielde. Várrogasvuoda prinsihpa mielde lea biddjon vuodđun ahte bohccot bohtet muhtin muddui garvit báikki ja massit guohtuma, erenoamážit davit osiin gidđa- ja čakčarohagain, dan áigodaga go barggut čadahuvvojit, mii lea 2-3 jagi. Lea maid veahá várra ahte váikkuhus sáhtá bistit muhtin áiggi manjel go huksehusbarggut leat loahpahuvvon. Árvoštallojuvvo ahte siiddas muhtin muddui lea vejolaš heivehit doalu huksehusáigodagas, danne go geaidnu ja portálavisti leat siida olggumus guohtunguovllu oasis.

Lea vuhtiiváldon ahte sihke geaidnu ja guovlu portálavistti birra lea ovdalaččas johtolahkii ja doaimmaide referánsadilis váikkuhuvvon, nu ahte vurdojuvvon váikkuhus lea unnit go maid sáhtá vuordit ođđa doaimmaid ektui luondus mii ii leat guoskkahuvvon.

Evttohuuvvon doaibmabijut ahte eanet reguleret johtolaga ja ráddjet doaimmaid portálavistti birra, sáhtá mielddisbuktit ahte unnida vára muosehuhttimiidda. Jus sihke ovdehuuvvon ja evttohuuvvon doaibmabijut čadahuvvojit, árvoštallo váikkuhus dagahit dili **veahá hedjonan** (vuolit oasis skálás) Válgénjára ektui.

Doaibmanáigodat

Manjel go huksehusbargu lea gárvvistuvvon lea eaktun ahte buot fysalaš billisteapmi eatnamis máhcahuvvo ja ovddeštuvvo. Viiddideapmi mielddisbuktá veahá lasihuvvon dárbbu doaibmamii ja divodeapmái, muhto dilálašvuohta vurdojuvvo leat sullii seamma go dálá. Mii čujuhat Statkraft meroštallamii ahte lea dárbbu birrasiid 15-25 liige fitnama jahkásaččat smávviillain dahje guorbmebiillain. Jus dát ráddjejuvvon lassáneapmi doallá deaivása, iige leat ođđa areálageavahus, de árvoštallá Sweco ahte fáktorat doaibmanáigodagas eai mielddisbuvtte rievdamas boazodollui guhkit áiggis.

5.2.2.1 Vurdering av verdi

Områdebruk og driftsforhold i dagens situasjon er beskrevet for Válgénjára siida i kap. 4.3.1.2.

Delområdet som direkte grenser til store deler av tiltaksområdet og Stillaveien benyttes som vår-/høstbeite av Válgénjára siida. Områdene øst for kraftverket / Altadammen og Stillaveien benyttes som tidlig vårbeite og kalvingsland samt tidlig høstbeite og parringsland. Delområdet består av trekk- og flyttleier, og inneholder flere gjerdeanlegg for merking, skilling og slakt av rein. Siidaen har gjerdeanlegg i nærheten av Alta kraftverk. Gjerdet ved Jotkabrua brukes til skilling og slakteuttak på høsten, men kan også benyttes til kalvemerking før siidaen drar til sommerbeite. Videre har Válgénjára også et gjerdeanlegg ved Sávostanjávrri til kalvemerking).

Samlet vurderer vi at området har **svært stor verdi** (øvre del av skalaen) for reindrifta i Válgénjára siida.

5.2.2.2 Vurdering av påvirkning

Anleggsfasen

Sweco vurderer at flytte- og beiteområdene for Vålgenjårga siida i (23A) vil bli direkte påvirket av økt trafikk på Stillaveien. Med de forutsatte tiltakene for å holde aktivitet på anleggs- og rigg området konsentrert rundt portalbygget og Sautso transformatorstasjon (dvs. ingen økt menneskelig ferdsel inn i 23As beiteområder) vurderes det at det i hovedsak er endret trafikkbilde på Stillaveien som vil virke forstyrrende. I tillegg må påvirkningen sees i lys av dagens situasjon for 23A og mulige begrensninger i tilpasningsmuligheter i anleggsfasen.

Trafikk på Stillaveien

En av de største utfordringene for reindriften i vår-/høstbeiteområdene for Vålgenjårga (D23A) er trafikk og menneskelig aktivitet langs deler av Stillaveien. Denne trafikken fører med seg støy og forstyrrelser fra blant annet ferdsel med folk på tur, campingvogner og hytter. Allmenn ferdsel/trafikk på Stillaveien er som tidligere nevnt, regulert av to bommer. Stillabommen har to stengeperioder på vår og høsten, mens Tuttebergbommen (Jotkabommen) er stengt for allmenn ferdsel året rundt.

For 23A ligger viktige beite- og kalvingsområder tett på portalbygget og veien som ligger etter Tuttebergbommen.

I dagens situasjon er trafikken på den delen av veien som er regulert av Tuttebergbommen relativt begrenset og består hovedsakelig av:

- Kjøring til og fra kraftverket og Sautso transformatorstasjon
- Ferdsel knyttet til reindriften (gjelder også trafikk fra andre distrikt)
- Guidede turer til kraftverket (har tydelige retningslinjer for kjøring, f.eks. at de må ha med guide og at de kun har avklarte stoppesteder)

Dette gjør at trafikken på strekningen fra Tutteberget til portalbygget / Sautso transformatorstasjon, som direkte berører Vålgenjårga, har et mindre omfang i referansesituasjonen enn for resten av Stillaveien (jf. Tabell 1-4, kap. 1.7.3).

For strekningen som reguleres av Tuttebergbommen er det forventet en betydelig økning i trafikken under anleggsperioden. Dette kan føre til:

- Økt forstyrrelse i siidaens beite- og kalvingsområder
- Størst påvirkning i de sårbare periodene rundt kalving og pregning (tiden hvor simle og kalv knytter bånd)

Statistikk fra Tuttebergbommen i perioden 1. mars til 18. mai 2025 viser mellom 8 og 49 kjøretøypasseringer per uke. Under anleggsperioden er det estimert opptil 60 kolonnekjøringer ukentlig i stengeperioden, noe som innebærer en mangedobling av dagens trafikk inn til portalbygget.

Selv om de mest forstyrrende arbeidene (som tungtransport og støping) planlegges utenom stengeperiodene for Stillabommen – altså i perioder hvor reinen normalt ikke kalver – kan forstyrrelser likevel oppstå. Kalving kan i enkelte år starte før og vare utover stengeperioden, og også pregningstiden etterpå er særlig sårbar. Det er derfor risiko for at også aktivitet utenom stengeperiodene kan føre til at reinen unngår området. I tillegg er det viktig å merke seg at trafikken på veien som grenser til D23A i dag er begrenset, og hovedsakelig knyttet til kraftverket, reindriften og guidede turer. Trafikkøkningen representerer derfor en markant endring fra dagens situasjon.

På bakgrunn av overnevnte påvirkningsfaktorer har Sweco lagt til grunn at kalvingsområdene nærmest veien ikke kan benyttes i deler av anleggsperioden (2–3 år), på grunn av økte unnvikelsesresponser hos reinen. Dette gjelder særlig i nordlige deler av vår- og høstbeitene og inkluderer områder brukt til kalving og parring. Forstyrrelser kan føre til at flokkene trekker til andre beiteområder enn de normalt bruker.

Válgenjárga siida har også et gjerdeanlegg ved Jotkabekken som brukes til kalvemerking rundt sankthans og til slakteuttak på høsten. Økt støy og aktivitet kan gjøre det vanskeligere å samle reinen i gjerdet, noe som igjen kan føre til forsinket slakt og redusert slaktevekt dersom man må ta ut rein fra vinterbeitene i stedet.

Arbeid/menneskelig aktivitet ved portalbygget / Sautso transformatorstasjon

Under anleggsperioden vil det settes opp en boligrigg og være noe økt anleggsaktivitet og ferdsel rundt portalbygget. Med de forutsatte skadereduserende tiltakene legges det til grunn at aktiviteten vil være begrenset til selve anleggsområdet, spesielt i de mest sårbare periodene for reindrifta (i.e. stengeperiodene for bommen).

Vi viser blant annet til at Statkraft, i samarbeid med entreprenørene, skal utarbeide retningslinjer for hvor arbeidere kan ferdes i stengeperiodene. Dette vil ivaretas i kontrakt med entreprenørene og være jevnlig tema på byggemøter. Skilting vil markere sårbare områder for reindrifta og samtidig informere om konsekvensene av brudd på retningslinjene. Disse tiltakene bidrar til å betydelig redusere risiko for forstyrrelser rundt portalbygget. En forutsetning for denne konsekvensanalysen er at retningslinjene etterleves og håndheves aktivt.

Ettersom beiteområdene til 23A også grenser helt inntil portalbygget kan det ikke utelukkes at reinen blir påvirket av forstyrrelser (visuelt og lukt) og unnvikelseeffekter på grunn av økt aktivitet i anleggsperioden. I vurderingen vektlegges det at det blir en økning i aktiviteten sammenlignet med dagens situasjon, og at det finnes forskning som viser at rein reagerer spesielt på menneskelig aktivitet, som for eksempel anleggsarbeid og trafikk.

Det er stor usikkerhet knyttet til unnvikelsesavstanden og hvor mye tapt beitetid som skyldes forstyrrelser, og dermed også hvordan dette kan påvirke reinen over tid. I tråd med et føre var prinsipp er det lagt til grunn at økt aktivitet rundt portalbygget kan medføre noe økte unnvikelsesresponser og tapt beite i en 2-3 års periode mens arbeidet pågår.

Sammenblanding

Válgenjárga er utsatt for sammenblanding når det pågår flytting for østre sone (D30C). Særlig når isen legger seg, er det enda lettere for reinen å trekke østover og man gjeter da mot Sautso for å forhindre dette. På høsten/under brunsten kan oksene også svømme over. Topografien sør for Jotkavannet er slik at dersom reinen blir skremt, vil den trekke oppover i terrenget for å komme unna. Den trekker da i retning sørover, presses mot sperregjerdet i øst og vandrer videre sørover mot vinterbeite (på høsten). Hvis andre distrikter da er på flytting øst for sperregjerdet og gjerdet ikke er tett, er det sannsynlig at sammenblandinger vil skje.

Sammenblandinger vil gi merarbeid for reineierne i alle de berørte siidaene/distriktene, øke beitepresset også utenfor siidagrensene og det kan redusere dyrevelferden dersom rein må drives, samles og skilles i perioder når den helst skal få gå i fred. Reineierne kan også måtte iverksette ekstra gjeteinnsats under anleggsperioden, for å redusere risiko for sammenblanding og dominoeffekter.

Effekter av forstyrrelser

Forstyrrelser under vår- og høststenging kan føre til at reinen unngår sine vanlige beiteområder, noe som skaper skeiv beitebelastning, økt sammenblanding mellom siidaer/distrikter og større unnvikelse fra områdene rundt Stillaveien og Sautso. Mens vårforstyrrelser særlig påvirker drektige simler, kalveoverlevelse og naturlige trekkleier, kan høstforstyrrelser i verste tilfelle føre til redusert slaktevekt, dårligere kjøttkvalitet, svekket overlevelse gjennom vinteren og redusert framtidig produksjon (svekker simlers evne til å bære og passe på fram kalven).

Samlet vurdering

Oppsummert vurderer vi påvirkningen til **noe forringet** (midtre del av skalaen) for 23A. I vurderingen vektlegges særlig usikkerheten knyttet til effekter av økte unnvikelsesresponser og dermed mulig varig påvirkning på reinflokken, som følge av økt trafikk på Stillaveien og aktivitet rundt portalbygget. Ved

eventuell varig påvirkning forventes restaureringstiden å være kort og i nedre del av tidsskalaen for restaureringstid etter definisjonene i V712 (1-10 år).

Válgenjárga har viktige beiteområder som benyttes når reinen er på det mest sårbare, tett inntil både portalbygget og den delen av Stillaveien som reguleres av Tuttebergbommen. Denne delen av Stillaveien får en relativt sett stor trafikkøkning, sammenlignet med referansesituasjonen. Det er stor usikkerhet knyttet til unnvikelsesavstanden og hvor mye tapt beitetid som skyldes forstyrrelser, og dermed også hvordan dette kan påvirke reinen over tid. I tråd med føre-var-prinsippet er det lagt til grunn at prosjektet vil medføre noe økte unnvikelsesresponser og tapt beite, særlig i nordlige deler av vår- og høstbeitene, mens arbeidet pågår i en 2-3 års periode. Det er noe risiko for at effekten kan vedvare noe etter at anleggsarbeidet er avsluttet. Det vurderes at siidaen vil ha noe mulighet til å gjøre tilpasninger i drifta i anleggsperioden, fordi veien og portalbygget ligger i ytre del av siidaens beiteområde.

Det er tatt hensyn til at både veien og området rundt portalbygget er noe preget av trafikk og aktivitet i referansesituasjonen, slik at forventet påvirkning er betydelig lavere enn man må forvente ved ny aktivitet i uberørte områder.

Foreslåtte tiltak om ytterligere innstramming av trafikkreguleringen i stengeperioden og regulering av aktivitet rundt portalbygget kan bidra til ytterligere reduksjon av risiko for forstyrrelser. Dersom både forutsatte og foreslåtte tiltak gjennomføres vurderes påvirkningen til **noe forringet** (nedre del av skalaen) for 23A.

Driftsfasen

Etter ferdigstillelse av anleggsarbeidet er det forutsatt at alle fysiske inngrep på bakken blir tilbakeført og revegetert. Utvidelsen vil medføre noe økt behov for drift og vedlikehold, men driftssituasjonen forventes å være tilnærmet lik dagens. Vi viser til estimat fra Statkraft om omtrent 15–25 ekstra turer per år med person- eller transportkjøretøy. Gitt denne begrensede økningen og fraværet av nye arealbeslag, vurderer Sweco at faktorer i driftsfasen ikke vil medføre endring for reindrifta på sikt.

5.2.2.3 Sammenstilling av konsekvensgrad

Tabell 5-3. Verdi, påvirkning og konsekvens for delområde 23A Vålgenjårga siida

Verdivurdering: Reindrift – 23A Vålgenjårga siida							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Begrunnelse: Områdene inngår vår-/høstbeiter (inkl. kalvingsland og parringsland). Området inneholder også trekkleier og oppsamlingsråder, i tillegg til siidaens sentrale gjerdeanlegg som benyttes til kalvemerking og slakteuttak.							
Tiltakets påvirkning							
Alternativ	Forbedret	Ingen endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Aggregat 3 m/ forutsatte tiltak	▲						
	Begrunnelse: Noe begrenset tilpasningsmuligheter i siidaen grunnet eksisterende belastning. Påvirkningen omfatter de nordligste delene av vår-/høstbeitene, inkludert kalvingsland. Området er i dag svært lite trafikkert grunnet streng regulering ved Tuttebergbommen (Jotkabommen). Unnvikelseeffekter og indirekte tap av beiteområder i anleggsperioden (2-3 år) medfører endring i reinflokkens områdebruk og trekkmonster, samt mulig sammenblanding med nabosiidaer og negative konsekvenser for slakte- og produksjonsflokkene. Restaureringstiden forventes likevel å være kort.						
Aggregat 3 m/ foreslåtte tiltak	▲						
	Begrunnelse: Foreslåtte skadereduserende tiltak kan bidra til noe redusert risiko for skade og ulemper.						
Tiltakets konsekvens							
Alternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Aggregat 3 m/ forutsatte tiltak	▲						
	Betydelig miljøskade for reindrift (--)						
Aggregat 3 m/ foreslåtte tiltak	▲						
	Noe miljøskade for reindrift (-)						

5.2.3 Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre sone (D30C)

Čoahkkáigeassu

Obbalaš árvoštallan

Mii árvoštallat unnán jáhkehahttin bistevas váikkuhussan leat ahte bohccot garvet guovlluid 23C ja 23A orohagas ja nu váikkuhit D30C johtin- ja guohtunguovlluide mearkkašahti ollu. Mii árvoštallet danne ahte prošeakta ovdehuvvon vahátgeahpideaddji doaibmabijuiguin, ii buvttet man ge lágan rievdamas (gaskaleamos oasis skálás) D30C orohakkii. Doaibmabijut mat leat sajáiduvvan prošeaktii, numo ráidovuodjin, huksehusbarggu heivehus boazodoalu doaimmaid ektui ja lassie diehtujuohkin geahpedan dihtii johtolaga giddejuvvon áigodagain, boahká maid leat D30C orohakkii positiivan.

Evttohuvvon doaibmabijut ahte eambbo čavget regulerema johtolagas áigodagain go lea giddejuvvon, sáhtá maid vel eanet unnidit mastadanvára. Váikkuhus defineret ain **ii makkárge rievdan**, muhto vuolit oasis skálás.

Doaibmanáigodat

Manjel go huksehusbargu lea gárvvistuvvon lea eaktun ahte buot fysalaš billisteapmi eatnamis máhcahuvvo ja ovdeštuvvo. Viiddideapmi mielddisbuktá veahá lasihuvvon dárbbu doaibmamii ja divodeapmái, muhto dilálašvuohta vurdojuvvon leat sullii seamma go dálá. Mii čujuhat Statkraft meroštallamii ahte lea dárbbu birraiid 15-25 liige fitnama jahkásaččat smávviillain dahje guorbmebiillain. Jus dát ráddjejuvvon lassáneapmi doallá deaivása, iige leat ođđa areálageavahus, de árvoštallá Sweco ahte fáktorat doaibmanáigodagas eai mielddisbuvttet rievdamas boazodollui guhkit áiggis.

Konsekvensanalysen for Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C) blir vurdert for de delene av flyttekorridoren og beiteområdene som ligger øst for vår-/høstbeiter i 23C og 23A, sør for E6 over Sennalandet og nord for rv. 92 mellom Kautokeino og Karasjok. Det er denne delen av østre sone som er vurdert å ligge innenfor influensområdet ved en eventuell utvidelse av Alta kraftverk (A3), sammen med vår- og høstbeitene for 23C og 23A, som også ligger innenfor fellesbeitene til D30C. For disse områdene er konsekvenser vurdert og beskrevet i kap. 5.2.1 og 5.2.1.3.

5.2.3.1 Vurdering av verdi

Delområdet består av et sammensatt og aktivt benyttet flyttesystem uten alternativer, hvor samtlige siidaer/distrikter i D30C flytter med sine reinflokker mellom fellesvinterbeitene på innlandet og sommerdistriktene mot kysten. Reinflokkene flyttes etter tur, etter nærmere koordinering fra D30C. Området har en avgjørende funksjon for å sikre tilgangen til en rekke årstidsbeiter for de ulike siidaene/distriktene.

Delområdet består også av vår-/høstbeiter som benyttes på turen mot henholdsvis sommer- og vinterbeiter. Noen siidaer/distrikter kan benytte delområdet i forbindelse med kalving og parring. For øvrige distrikter og siidaer i D30C er ikke vår- og høstbeiter avgrenset like tydelig som for 23C og 23A, og det kan variere hvem som er i hvilke områder avhengig av hvordan flyttingen går for de som ligger foran i løypa.

Samlet vurderer vi at området har **svært stor verdi** (øvre del av skalaen) for reindrifta i Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre sone (D30C).

5.2.3.2 Vurdering av påvirkning

Anleggsfasen

Sweco vurderer at flytte- og beiteområdene for Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre sone (D30C) ikke vil bli direkte påvirket av økt trafikk på Stillaveien eller av aktivitet og støy knyttet til portalbygget og Sautso transformatorstasjon. Dette skyldes at flyttekorridorene til D30C ligger relativt langt unna boliggriggen, og at trafikken ikke vil være hørbar innenfor delområdet under tidspunktet for anleggsarbeidet.

Det er imidlertid en viss risiko for indirekte påvirkning gjennom dominoeffekter og mulig sammenblanding av rein. Dette kan skje dersom rein fra 23C eller 23A trekker inn i flyttesonen samtidig med andre reinflokker. Likevel vurderes de planlagte tiltakene i prosjektet som tilstrekkelige for å redusere denne risikoen.

Sammenblanding og dominoeffekter

Det er alltid en risiko for sammenblanding av rein når distriktene flytter gjennom Østre sone, både under selve flyttingen og i perioden før og etter. Risikoen avhenger av flere faktorer, inkludert topografi, isorhold på vannene, sperregjerders tetthet og i stand/i funksjon, samt graden av støy, aktivitet, ferdsel og rovvilt i området.

Dersom rein fra 23C og 23A unngår områder rundt Stillaveien, portalbygget eller Sautso transformatorstasjon i vår- og høstbeiteperioden, kan dette føre til sammenblanding med reinflokker som flytter gjennom Østre sone lenger øst. Slike sammenblandinger skaper merarbeid for reineierne i de berørte siidaene og distriktene, øker beitepresset også utenfor siidagrensene og kan redusere dyrevelferden dersom reinen må drives, samles og skilles i perioder hvor den helst bør få beite uforstyrret. Reineierne kan også måtte iverksette ekstra gjeteinnsats under anleggsperioden, for å redusere risiko for sammenblanding og dominoeffekter.

Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre sone (D30C) koordinerer flyttingen mellom sommer- og vinterbeiter for totalt syv distrikter og 14 sommersiidaer. Eventuelle unnvikelseseffekter som fører til sammenblandinger eller forsinkelser i flyttingen kan utløse dominoeffekter langs hele flytteruten. I ytterste konsekvens kan dette påvirke over 23 000 rein og mer enn 400 reineiere, som flytter i en fast rekkefølge basert på etablerte beiteområder. Reineierne er derfor helt avhengige av at flyttveiene forblir tilgjengelige uten vesentlige tilleggsutfordringer i anleggsperioden.

Dersom det oppstår beitekriser under anleggsfasen, øker risikoen for påvirkning på flytte- og beiteområdene til D30C. Slike kriser kan føre til at rein må flyttes tidligere inn eller ut av 30C, 23C eller 23A, eller at siidaer og distrikter må oppholde seg lengre på vår- eller høstbeite. Dette kan innebære at skadereduserende tiltak knyttet til stengeperiodene ikke vil være tilstrekkelige for å forhindre unnvikelse og påfølgende sammenblanding, særlig dersom rein oppholder seg i området utenfor de planlagte stengeperiodene for Stillabommen. Imidlertid er det i avtalene mellom Statkraft og 23A og 23C lagt inn fleksibilitet for å håndtere uforutsette hendelser og endringer i driftsmønster, slik at slike situasjoner kan ivaretas gjennom dialog og varsling mellom partene.

I tillegg er anleggsgjennomføringen planlagt at den mest forstyrrende aktiviteten for reindriften – inkludert hoveddelen av vare- og tungtransport samt støpearbeid – i utgangspunktet skal foregå utenom stengeperiodene for Stillabommen. Dette, kombinert med kolonnekjøring og øvrige skadereduserende tiltak i stengeperioden (for eksempel forsterkning av sperregjerd mot flyttekorridoren), reduserer risikoen for dominoeffekter i flyttekorridoren betydelig når Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre sone (D30C) flytter gjennom området.

Samlet vurdering

Vi vurderer det som lite sannsynlig at vedvarende unnvikelseseffekter for rein i 23C og 23A vil påvirke flytte- og beiteområder i D30C i vesentlig grad. Vi vurderer derfor at prosjektet med forutsatte skadereduserende tiltak vil gi **ingen endring** (midtre del av skalaen) for D30C. Tiltakene som er lagt til

grunn i prosjektet med kolonnekjøring, tilpasning av anleggsarbeidet til driftssituasjonen for reindrifta og økt informasjon for å redusere ferdsel i stengeperiodene vil også være positivt for D30C.

Foreslåtte tiltak om ytterligere innstramming av trafikkreguleringen i stengeperioden kan bidra til ytterligere reduksjon av risiko for sammenblandinger. Påvirkningen defineres fortsatt til **ingen endring**, men i nedre del av skalaen.

Driftsfasen

Etter ferdigstillelse av anleggsarbeidet er det forutsatt at alle fysiske inngrep på bakken bli tilbakeført og revegetert. Utvidelsen vil medføre noe økt behov for drift og vedlikehold, men driftssituasjonen forventes å være tilnærmet lik dagens. Vi viser til estimat fra Statkraft om omtrent 15–25 ekstra turer per år med person- eller transportkjøretøy. Gitt denne begrensede økningen og fraværet av nye arealbeslag, vurderer Sweco at faktorer i driftsfasen ikke vil medføre endring for reindrifta på sikt.

5.2.3.3 Sammenstilling av konsekvensgrad

Tabell 5-4. Verdi, påvirkning og konsekvens for delområde Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre sone – 30 C

Verdivurdering: Reindrift - Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre sone – 30 C							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Begrunnelse: Området i nærheten av tiltaksområdet har to forskjellige flyttekorridorer, i tillegg til trekkleier samt vår- og høstbeiter (mulig kalvingsland).							
Tiltakets påvirkning							
Alternativ	Forbedret	Ingen endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Aggregat 3 m/ forutsatte tiltak	▲						
	Begrunnelse: Forutsatte tiltak vurderes som tilstrekkelig for å sikre at det ikke oppstår varig forringelse av driften som følge av indirekte forstyrrelser (sammenblandinger) i anleggsfasen. Distriktet ligger relativt skjermet fra veien og i god avstand fra anleggsområde ved portalbygget.						
Aggregat 3 m/ foreslåtte tiltak	▲						
	Begrunnelse: Forslag om ytterligere innstramming av trafikkreguleringen i stengeperioden kan bidra til ytterligere reduksjon av risiko for sammenblandinger.						
Tiltakets konsekvens							
Alternativ	+++ / +++++	++ / +++	0	-	--	---	----
Aggregat 3 m/ forutsatte tiltak	▲						
	Ubetydelig miljøskade (0)						
Aggregat 3 m/ foreslåtte tiltak	▲						
	Ubetydelig miljøskade (0)						

5.2.4 Beaskádas (D41)

Čoahkkáigeassu

Obbalaš árvoštallan

Obbalaččat árvoštallat ahte huksehusáigodaga váikkuhus mielddisbuktá **unnán riev dama** (bajit oasis skálás) boazodollui. Árvoštallamis lea deattuhuvvon ahte guohtunguovllut leat eanet várjaluvvon guovlluin, eaige guohtumat leat beare lahka portálavistti ja geainnu, ja ahte orohagas lea vejolašvuohta heivehit doalu huksehusáigodagas. Lea maiddái vuhtiiváldon ahte sihke geaidnu ja guovlu portálavistti birra lea johtolahkii ja doaimmaide referánsadilis ovdalaččas váikkuhuvvon, nu ahte vurdojuvvon váikkuhus lea unnit go maid sáhtta vuordit ođđa doaimmaid ektui luonddus mii ii leat guoskkahuvvon. Seammás lea čadnon veahá eahpesihkarvuohta vejolaš bistevas váikkuheapmái, dan ektui mo areálageavaheapmi lagamusat čáhcadaga doaibmá dain áigodagain gos doaimmat portálavistti birra lassánit. Várogasvuođa prinsihpa ektui lea váikkuhus árvoštallojuvvon bajit oasis skálás unnán riev dama dásis (addá váikkuhusa metodas mas mihtida váikkuhusa/konsekvensvifta).

Evttohuuvvon doaibmabijut ahte eambbo čavget regulerema johtolagas áigodagain go lea giddejuvvon ja doaimmaid reguleret portálavistti birra, sáhtta maid váikkuhit ahte geahpeda muosehuhttima. Váikkuhusa defineret ain **unnán riev damii**, muhto gaskaleamos oasis skálás.

Doaibmanáigodat

Maŋgel go huksehusbargu lea gárvvistuvvon lea eaktun ahte buot fysalaš billisteapmi eatnamis máhcahuvvo ja ovdeštuvvo. Viiddideapmi mielddisbuktá veahá lasihuvvon dárbbu doaibmamii ja divodeapmái, muhto dilálašvuohta vurdojuvvo leat sullii seamma go dálá. Mii čujuhat Statkraft meroštallamii ahte lea dárbu birrasiid 15-25 liige fitnama jahkásaččat smávviillain dahje guorbmebiillain. Jus dát ráddjejuvvon lassáneapmi doallá deaivása, iige leat ođđa areálageavahus, de árvoštallá Sweco ahte fáktorat doaibmanáigodagas eai mielddisbuvtte riev dama boazodollui guhkit áiggis.

5.2.4.1 Vurdering av verdi

Områdebruk og driftsforhold i dagens situasjon er beskrevet for Beaskádas i kap. 4.3.2.

Distriktet har alle sine barmarksbeiter vest for Alta-Kautokeinovassdraget og benytter området fra tidlig vår til høst vinteren. Delområdet har funksjon som vår, sommer og høstbeiter, inkludert kalvings- og parringsland samt luftingsområder. Det ligger også trekk- og flyttleier, oppsamlingsområder og gjerdeanlegg til kalvmerking og slakteuttak innenfor delområdet.

Samlet vurderer vi at området har **svært stor verdi** (øvre del av skalaen) for reindrifta i Beaskádas.

5.2.4.2 Vurdering av påvirkning

Anleggsfasen

Sweco utelukker ikke at det kan bli noe midlertidig forstyrrelser i anleggsfasen for Beaskádas (D41), men at de forutsatte skadereduserende tiltakene i prosjektet, samt avstand og topografi i både veien og portalbygget, bidrar til betydelig redusert risiko for at dette medfører *varig* forringelse av reindrifta. Tilgang på tilpasningsmuligheter i anleggsfasen bidrar også til å redusere denne risikoen.

Trafikk på Stillaveien og arbeid ved portalbygget / Sautso transformatorstasjon

Beaskádas opplyser at de opplever negative virkninger fra trafikk på Stillaveien og aktivitet rundt portalbygget i referansesituasjonen. Det omfatter områdene nært vassdraget, som har funksjon som luftingsområder og andre barmarksbeiter.

Distriktet må i utgangspunktet ha barmarksområdene nært vassdraget tilgjengelig fra april/mai til november. Tidspunktet for flytting til og fra barmarksområdene varierer etter hvordan beiteforholdene er, særlig med tanke på snøsmelting og klima på vår- og vinterbeite. Ut fra dette kan Beaskádas være i området nært juvet (ovenfor portalbygget) i perioder når det kan foregå aktivitet på anleggs og riggområdet og tungtransport på Stillaveien, utenom stengeperiodene for Stillaveien.

Dersom økt trafikk på Stillaveien reduserer beitebruken rundt vassdraget, kan utvidelsen av Alta kraftverk gi et midlertidig tap av beiteområder gjennom anleggsperioden. Dette kan også påvirke noe av kalvings- og parringslandet som ligger nærmes vassdraget på platået, avhengig av hva størrelsen på eventuelle unnvikelsessoner rundt vassdraget blir.

Ifølge støynotatet som er utarbeidet for utvalgte anleggsaktiviteter kan noe støy på 30-40 dB nå den andre siden av juvet, inkludert luftingsområdene langs elva. Støyen er i utgangspunktet ventet å bli overdøvd av bakgrunnsstøyen fra fossen i juvet. I perioder med lavere vannføring enn 60 m³ (som før vårfloppen) er det usikkert hvor høye nivåene for bakgrunnsstøyen vil være, og om denne vil overdøve støy fra anleggsarbeidet. Vi legger til grunn at det i noen perioder kan være støy på lave desibelnivåer (30-40 dB) som når beiteområdene på andre siden av juvet. Dette er lydnivåer reinen i utgangspunktet er vist å reagere mindre på enn for høyere nivåer fra 60 dB og oppover (se kap. 3.5). I tillegg kan det ikke utelukkes at visuelle forstyrrelser og eventuelt lukt fra maskiner, kjøretøy og mennesker langs Stillaveien og utenfor portalbygget kan gi noen forstyrrelser og unnvikelseseffekter, men dette forventes å være begrenset til rein som oppholder seg langs vassdraget nærmest portalbygget.

Det anses derfor være et begrenset område som berøres, samtidig som anleggsgjennomføringen er planlagt slik at den aktiviteten som kan gi størst forstyrrelser og negative virkninger for reindrifta utføres utenom de mest sårbare periodene. Noe av aktiviteten må imidlertid skje på tint mark, når Beaskádas er i området. Det gjelder også arbeidet med nettilknytning ved Sautso transformatorstasjon. Risiko for slik forstyrrelser skal reduseres ved at Statkraft gjennom dialog kan tilpasse tidspunkt for avtaking og tilbakeføring av jordlag på rigg- og anleggsområdet, slik at det blir minst mulig forstyrrende for reindrifta. Arbeidet kan for eksempel gjøres når elva har stor vannføring, da bruset fra stryk og fossefall kan dempe og i perioder overdøve støy fra anleggsaktivitet på hele eller deler av strekningen.

Effekter av forstyrrelser

Dersom reinen blir forstyrret eller skremt, kan den trekke over til andre beiteområder enn den normalt bruker. Dette kan medføre skeiv beitebelastning og økt press på beiteressursene på andre deler av barmarksbeitene. Redusert beitero kan også gi negative virkninger for produksjon (slakteuttak), avl og overlevelse hos reinen.

Dersom det oppstår sammenblandinger, vil det gi merarbeid for reieneierne i de berørte siidaene/distriktene, øke beitepresset der reinen trekker og det kan redusere dyrevelferden dersom rein må drives, samles og skilles i perioder når den helst skal få gå i fred. Reieneierne kan også måtte iverksette ekstra gjeteinnsats under anleggsperioden, for å redusere risiko for sammenblanding og dominoeffekter.

Samlet vurdering

Samlet vurderer vi at påvirkningen fra anleggsfasen medfører **ubetydelig endring** (øvre del av skalaen) for reindrift. I vurderingen vektlegges det at beiteområdene ligger noe mer skjermet og med moderat avstand fra både portalbygget og veien, og at distriktet vil ha mulighet til å gjøre tilpasninger i drifta i anleggsperioden. I tillegg er det hensyntatt i vurderingen at både veien og området rundt portalbygget er preget av trafikk og aktivitet i referansesituasjonen slik at forventet påvirkning er lavere enn man må forvente ved ny aktivitet i uberørte områder. Samtidig er det noe usikkerhet knyttet til mulig varig påvirkning fra eventuell redusert bruk av arealene nærmest vassdraget i perioder med økt aktivitet rundt

portalbygget. Iht. føre-var-prinsippet er påvirkningen vurdert i øvre del av skalaen for ubetydelig endring (gir utslag i konsekvensvifta).

Foreslåtte tiltak om ytterligere innstramming av trafikkreguleringen i stengeperioden og regulering av aktivitet rundt portalbygget kan bidra til ytterligere reduksjon av risiko for forstyrrelser. Påvirkningen defineres fortsatt til **ubetydelig endring**, men i midtre del av skalaen.

Driftsfasen

Etter ferdigstillelse av anleggsarbeidet er det forutsatt at alle fysiske inngrep på bakken bli tilbakeført og revegetert. Utvidelsen vil medføre noe økt behov for drift og vedlikehold, men driftssituasjonen forventes å være tilnærmet lik dagens. Vi viser til estimat fra Statkraft om omtrent 15–25 ekstra turer per år med person- eller transportkjøretøy. Gitt denne begrensede økningen og fraværet av nye arealbeslag, vurderer Sweco at faktorer i driftsfasen ikke vil medføre endring for reindrifta på sikt.

5.2.4.3 Sammenstilling av konsekvensgrad

Tabell 5-5. Verdi, påvirkning og konsekvens for delområde reindrift – D41 Beaskádas.

Verdivurdering: Reindrift – D-41 Beaskádas							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
Begrunnelse: Områdene inngår vår-/sommer- og høstbeiter (inkl. kalvingsland, parringsland og luftingsområder). Området inneholder også trekkleier og oppsamlingsråder, i tillegg til gjerdeanlegg som benyttes til kalvemerking og slakteuttak.							
Tiltakets påvirkning							
Alternativ	Forbedret	Ingen endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
Aggregat 3 m/ forutsatte tiltak	▲						
	Begrunnelse: På grunn av avstand til anleggsområde og vei forventes noe midlertidig påvirkning på deler av luftingsområdet ved elva. Fleksibilitet hos Statkraft og D41 til å gjøre løpende tilpasninger i aktiviteten forventes å bidra til å unngå varig forringelse utover anleggsperioden. Det er noe usikkerhet knyttet til unnvikelseeffekter som gjør at påvirkning vektes i øvre skala for ingen endring.						
Aggregat 3 m/ foreslåtte tiltak	▲						
	Begrunnelse: Foreslåtte skadereduserende tiltak kan bidra til å redusere risiko for skade og ulemper noe.						
Tiltakets konsekvens							
Alternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
Aggregat 3 m/ forutsatte tiltak	▲						
	Noe miljøskade (-). Usikkerhet er ivarettatt i konsekvensvifta, når påvirkning vurderes til ubetydelig endring, men i øvre del av skalaen, slik som her.						
Aggregat 3 m/ foreslåtte tiltak	▲						
	Ubetydelig miljøskade (0)						

5.3 Vurdering av samlet belastning som følge av A3 (Obbalaš noađi árvvoštallan A3 geažil)

Buot orohagat ja siiddat dovddahit balu kumulatiiva váikkuhusain ja das maid viiddideapmi sáhtta mearkkašit lassi huksemiidda fápmobuvttadeamis dahje doaibmabijuin mat sidjiide gusket, muhto maiddái eará siiddaid ja orohagaid ektui. Dán prošeavtta ektui leat erenoamážit orohagat 23C, 23A ja D41 deattuhan dán iežaset máhcahusain áššái.

Eiseváldiin lea ovddasvástádus árvvoštallat álbmotrievtti mearrádusaid ja sihkkarastit ahte mearrádusat mat dahkkojit leat sihke norgga ja riikkaidgaskasaš lágaid mielde. Dán áššis mearkkaša dat ahte eiseválddit fertejit árvvoštallat man muddui Áltta fápmorusttega viiddideapmi iešalddis dahje ovtas čadahuvvon ja plánejuvvon doaibmabijuiguin boahá váikkuhit ahte eavttut rivdet buot vuoigatvuođalaččaid doaluid ektui.

Eiseválddit berrejit maiddái geahččat oktavuodaid doaibmabijuid ektui mat leat plánema vuolde (sihke fápmo- ja industriijalokten Finnmárku ja Kingsrosa mineráldoaimmaid) čielggadanguovllu siskobealde, čielggadan dihte guđe ja man galle doaibmabiju lea vejolaš čadahit vai ii lasit obbalaš noađi nu sakka ahte rihkku álbmotrievtti mearrádusa, mii addá rievtti iežas kultuvra doaimmahit [20]. NČE áigu ovtas árvvoštallat konsešuvdnaproseassaid mat bohte johtui jagi 2024. Dás lea lunddolaš ahte NČE árvvoštallá váikkuhusaid čadnon ođđa fápmobuvttadeapmái ja neahttakapasitehtii čoahkisin olles regionna ektui. Jus fápmo- ja industriijalokten boahteáiggis sáhtta mielddisbuktit viiddideamiid ja ođđa fápmolinjiáid huksema áššáigullelaš vuoigatvuođalaččaid guohtunguovlluin, de lea lunddolaš ahte dan váldá mielde obbalaš váikkuhusa árvvoštallamis Áltta fápmorusttega A3 konsešuvdnagiedahallamis.

Árvvoštallan lassánan obbalaš váikkuhusain

Diehtovuodu bokte mii lea olámuttus árvvoštallá Sweco ahte dát prošeakta mielddisbuktá ahte obbalaš váikkuhus lassána gaskaboddosaččat huksehusáigodagas, muhto prošeakta ii mielddisbuvtte bistevas lassáneami noađis doaibmanáigodagas bajábealde namuhuvvon vuoigatvuođalaččaide. Árvvoštallan lea huksejuvvon plánejuvvon doaibmabijuid, A3 viiddideami ja doaibmama, máhtu vuodul, ja veardiduvvon referánsadiilášvuodain ja obbalaš váikkuhusaid ektui dálá dilis (gč. 1.7 og 4.4).

Oktiibiddjon leat obbalaš váikkuhusat buot vuoigatvuođalaččaide čadnon sihke sisabahkkemiidda, numo bartahuksemiidda, fápmorusttega huksemii ja infrastuktuvrra huksemii ja olgonastindoaimmaide numo vánddardeapmi, bivdu, oaggun jna. Buot oasseváldit leat diedihan ahte sis leat hástalusat ráfáidahtton boraspiriid ektui mat spedjet bohccuid (geatki, albbas, guovža, goaskin ja gumpe). Viidáset dagahit dálkkádatrievdamat eahpesihkkaris ealáhaga. Obbalaš noađi bajábealde namuhuvvon fáktoriiguin leat mielddisbuktán hedjonan guohtunressaid ja unnit rievddadanmuni ovdamearkka dihte guohtunroasuid oktavuodas. A3 viiddideapmi ii galgga mielddisbuktit ođđa areáladárbbu dahje stuorit rievdadusaid johtolathivvodagas dahje johtolaga maŋnel go viiddideapmi lea gárvvistuvvon. Loahppáárvvoštallan lea dasto ahte obbalaš noađi áiggi mielde ii lassán.

Erenoamáš árvvoštallamat SP27 bokte

Čáhcefápmorusttega konsešuvdnaohcamušas galgá NČE bagadalli mielde árvvoštallat vejolaš SP 27 rihkkuma (1066) ja dat galgá leat oassin boazodoallofágalaš čielggademiide go sádde sisa konsešuvdnaohcamuša[10].

Váikkuhančielggadeapmi čájeha ahte huksehusáigodat sáhtta buktit gaskaboddosaš muosehuhttimiid, mat sáhttet váikkuhit ovttaskas vuoigatvuođalaččaid doalu vassis áiggi maŋnel huksehusáigodaga. Dán prošeavttas eai leat gávdnon dilášvuodat doaibmanáigodagas mat lasihit obbalaš noađi boazodoalu ektui guhkit áigái.

Sweco árvvoštallá dakko bokte ahte Áltta fápmorusttega viiddideapmi goalmát aggregáhtain ii mielddisbuvtte mearkkašahtti gáržžideami dahje rievddadeami boazodoalus mii rihkku rievtti iežas kultuvrra doaimmahit SP 27 mielde. Dán árvvoštallama vuodđun lea prošeaktačilgehus, oktan doaibman- ja čadahanplánaiguin ja maiddái bohtosiiguin váikkuhusčielggadeamis ja obbalaš noađi árvvoštallamis.

Alle distriktene og siidaene uttrykker bekymring over kumulative effekter og hva utvidelsen kan bety for ytterligere utbygging av kraftproduksjon eller tiltak som kan berøre både dem, men også andre siidaer og reinbeitedistrikter. For inneværende prosjekt har spesielt 23C, 23A og D41 lagt vekt på dette i sine innspill til saken.

Myndighetene har et ansvar for å vurdere folkerettens bestemmelser og sikre at vedtak som blir fattet er i henhold til både norsk og internasjonalt lovverk. I denne saken betyr det at myndighetene må vurdere hvor vidt utvidelsen av Alta kraftverk i seg selv eller sammen med gjennomførte og planlagte tiltak vil bidra til å endre driftsforutsetningene for samtlige rettighetshavere.

Myndighetene bør også se tiltak som er under planlegging (inkludert kraft- og industriløft Finnmark og Kingsrose sin mineralleteaktivitet) innenfor utredningsområdet i sammenheng, for å avklare hvilke og hvor mange tiltak det er mulig å gjennomføre uten risiko for å øke den samlede belastningen i et slikt omfang at det bryter med folkerettens bestemmelser om rett til kulturutøvelse [21]. NVE legger opp til en samlet vurdering av konsesjonsprosessene som startet i 2024. Her er det naturlig at NVE vurderer konsekvenser knyttet til ny kraftproduksjon og nettkapasitet samlet for hele regionen. Dersom kraft- og industriløftet i framtiden kan medføre utvidelser og nybygging av kraftlinjer innenfor de aktuelle rettighetshavernes beiteområder, er det naturlig at dette blir inkludert i vurderingene av samlet belastning i konsesjonsbehandlingen av Alta kraftverk A3.

Vurdering av økt samlet belastning

Basert på tilgjengelig kunnskap vurderer Sweco at inneværende prosjekt medfører at den samlede belastningen vil øke midlertidig i anleggsfasen, men at prosjektet ikke vil føre til en varig økning i samlet belastningen i driftsfasen for ovennevnte rettighetshavere. Vurderingen bygger på kunnskap om de planlagte tiltakene for utbygging og drift av A3, sammenlignet med referansesituasjonen og samlet belastning i dagens situasjon (se hhv. 1.7 og 4.4).

Oppsummert er de samlede belastningene for alle rettighetshavere knyttet til både inngrep i form av hytteutbygging, utbygging av kraftindustri og infrastruktur og ferdselsforstyrrelser fra friluftsliv, jakt, fiske mm. Samtlige har opplyst at de har utfordringer knyttet til tap av rein til fredet rovvilt (jerv, gaupe, bjørn, ørn og ulv). Videre medfører klimaendringene mer ustabile beiteforhold. Totalbelastningen av ovennevnte faktorer har ført til reduserte beiteressurser og mindre fleksibilitet ved for eksempel beitekriser.

Utbyggingen av A3 skal ikke medføre nye arealbeslag eller betydelige endringer i trafikkmengde eller ferdsel etter ferdigstillelse. Det konkluderes derfor med at samlet belastning på sikt ikke skal øke.

Spesielle vurderinger av SP27

I henhold til NVEs veileder for konsesjonssøknad vannkraftanlegg skal en vurdering av mulig brudd på SP 27 (1066) inngå i reindriftsfaglige utredninger ved innsending av konsesjonssøknaden [11].

Konsekvensanalysen viser at anleggsperioden kan gi midlertidige forstyrrelser, som kan påvirke drifta for enkelte rettighetshavere i en periode etter endt anleggsfase. Det er ikke identifisert forhold i driftsfasen for dette prosjektet som vil øke den samlede belastningen på reindriften på sikt.

Sweco vurderer slik sett at utvidelsen av Alta kraftverk med et tredje aggregat ikke vil føre til en nedskalering eller omlegging av reindriften i et omfang som bryter med retten til kulturutøvelse i henhold til SP 27. Denne vurderingen er basert på prosjektbeskrivelsen, inkludert drifts- og gjennomføringsplaner, samt resultatene fra konsekvensanalysen og vurderingen av samlet belastning.

5.4 Usikkerhet ved konsekvensanalysen

Vurderingene av påvirkning, konsekvens og samlet belastning støtter seg på den mest oppdaterte forskningen om påvirkning og forstyrrelse av rein sammen med de lokale reindriftsutøvernes erfaringer, for å sikre best mulig dokumentasjon og grunnlag for vurderingene. Samtidig er det mange faktorer som sammen spiller inn på hvordan reinen responderer på ulike typer påvirkninger. Ved usikkerhet er føre-var-prinsippet lagt til grunn for vurderingene i konsekvensanalysen. En viktig forutsetning for analysen er også at anleggsperioden med de forutsatte skadereduserende tiltakene gjennomføres som skissert i denne rapporten. Selv om det er innarbeidet en rekke krav og tiltak av hensyn til reindriften, vil den faktiske påvirkningen fra de planlagte tiltakene avhenge av hvor vidt Statkraft, entreprenører og reindriften lykkes med å finne gode, gjennomførbare løsninger i videre planlegging, og i anleggs- og driftsfasen.

6 Samlet konsekvens for reindrift (Obbalaš váikkuhus boazodollui)

Sweco árvvoštallá ahte obbalaš váikkuhus boazodollui lassána gaskaboddosaččat huksehusáigodagas, muhto ahte prošeakta ii mielddisbuvttet bistevas lassáneami váikkuhusain doaibmanáigodagas. Dasa lea sivvan ahte doaibmabijus eai leat ođđa areáladárbbut dahje mearkkašahtti rievdamat johtolagas manjel go prošeakta lea gárvvistuvvon.

Váikkuhusgráda prošeaktii biddjo danne vejolaš váikkuhusaid ektui huksehusáigodagas, ja lea sorjavaš das man muddui váikkuhusat bistet manjel go doaibmabidju lea gárvvistuvvon.

Eahpesihkarvuodát čadnon váikkuhussii jus bohccot garvet guovllu, lassi johtolahkii ja doaimmaide portálavistti birra, dagahit ahte Sweco ii sáhte dáhkidit ahte gaskaboddosaš muosehuhttimat huksehusa geažil, sáhttet mielddisbuktit ahte bohccot eai guođo guovllus seamma ollu go ovdal ja ahte johtingeainnut rivdet. Dat sáhtta maid bistit muhtin áiggi manjel huksehusáigodaga. Dát váikkuhus definerejuvvo bistevažžan, danne go sáhtta mannat áigi manjel huksehusáigodaga ovdalgo guovllu ja johtingeainnuid fas geavahit nu mo dálá dilis dahket.

Váikkuhusat main lea oanehis ovddeštanáigi (1-10 jagi) definerejuvvojit veahá hedjonan VČ - rámmavuogádaga mielde eará sullasaš fágafáttáid ektui V712 [1] giehtagirjiis. Dát lea maiddái vuodđun dán váikkuhusčielggadeamis, muhto ovddeštanáigi vurdojuvvo leat vuolit oasis jahkodatskálás. Várra bistevas negatiiva váikkuhussii lea árvvoštallojuvvon iešguđet ládje daid iešguđet vuoigatvuodalaččaide, ja lea earret eará čadnon dasa man njuolga huksehusa muosehuhttimat sáhttet čuohtit bohccuide.

Oktiibuot árvvoštallat ahte doaibmabidju sáhtta buktit gaskamearalaš negatiiva váikkuhusa Jalgon siidii (23C) ja Válgenjárgga siidii (23A) ja veahá negatiiva váikkuhusa Beaskáđđasa siidii (D41). Doaibmabiju árvvoštallat buktit unnán váikkuhusa Nuortabeali/Nuortajohtolat orohakii (D30C). Doaibmabiju obbalaš váikkuhusa árvvoštallamis, bidjá Sweco eaktun ahte čađahuvvojit ovdehuvvon geahpideaddji doaibmabijut (gč. kap. 7.1) vahágiid ektui.

Jus evttohuvvon geahpideaddji doaibmabijut (gč. kap. 7.2.) čađahuvvojit lassin ovdehuvvon doaibmabijuide, sáhtta obbalaš váikkuhus njiedjat unnán váikkuhussan Beaskáđđasa (D41) ektui ja njiedjat veahá váikkuhussan Válgenjárgga siidda (23A) ektui. Evttohuvvon doaibmabijuin boahtá maid leat positiiva váikkuhus 23C ektui, muhto ii doarvái dan ektui ahte sáhtta unnidit váikkuhusgráda go dat lea juo árvvoštallojuvvon gaskamearalaš váikkuhussan bajit oasis skálás.

Tabealla 6-1: Obbalaš váikkuhusárvvoštallan, árvvu ja eaktuduvvon doaibmabijuid váikkuhusa vuodul.

Oasseguovlu	Árvu	Váikkuhus	Váikkuhus metoda vuodul (konsekvensvifta)	Váikkuhus oktiibuot
Jalgon siida (23 C)	Hirbmat stuora árvu	Veahá hedjonan (bajit)	Mearkkašahtti birasvahát (bajit)	Gaskamearalaš negatiiva váikkuhus
Válgenjárga siida (23 A)	Hirbmat stuora árvu	Veahá hedjonan (gasku)	Mearkkašahtti birasvahát (gasku)	Gaskamearalaš negatiiva váikkuhus
Nuortabealli / Nuortajohtolat / (D30C)	Hirbmat stuora árvu	Ii makkárge rievdan (gasku)	Unnán birasvahát (gasku)	Unnán váikkuhus
Beaskádas (D 41)	Hirbmat stuora árvu	Ii makkárge rievdan (bajit)	Veahá birasvahát (vuolit)	Veahá negatiiva váikkuhus

Sweco vurderer at den samlede belastningen vil øke midlertidig i anleggsfasen, men at prosjektet ikke vil føre til en varig økning i den samlede belastningen i driftsfasen. Dette skyldes at tiltaket ikke innebærer nye arealbeslag eller betydelige endringer i trafikk etter ferdigstillelse.

Konsekvensgraden for prosjektet fastsettes derfor ut fra mulig påvirkning i anleggsfasen, og er avhengig av hvorvidt effektene vil kunne vedvare etter endt tiltak.

Usikkerheter knyttet til unnvikelseeffekter, økt trafikk og aktivitet rundt portalbygget gjør at Sweco ikke kan utelukke at midlertidige anleggsforstyrrelser kan føre til redusert områdebruk og endrede trekkmonstre hos rein som vedvarer etter at anleggsarbeidet er ferdigstilt. Denne påvirkningen defineres som varig, fordi det kan gå en periode etter endt anleggsarbeid før områdebruken og trekkaktiviteten forventes å gå tilbake til dagens situasjon.

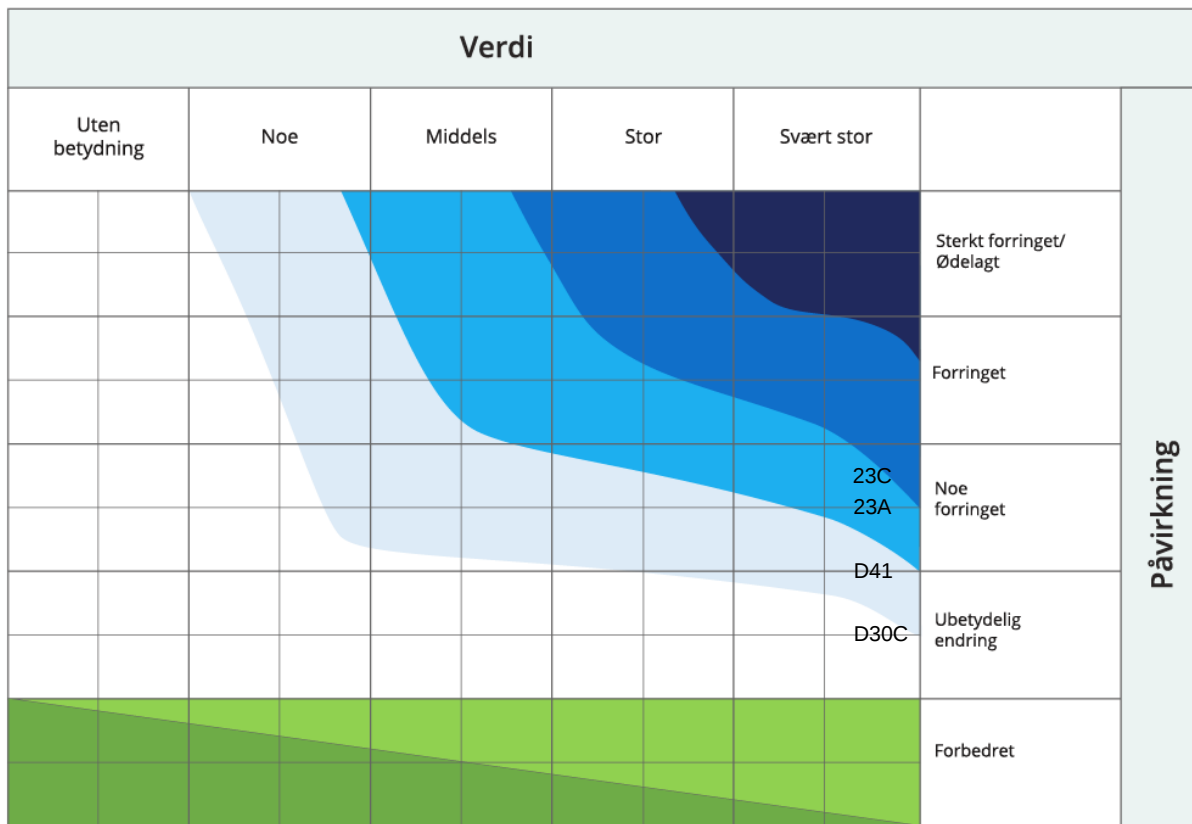
Påvirkninger med kort restaureringstid (1-10 år) defineres som noe forringet i henhold til KU-rammeverket for andre sammenlignbare fagtemaer i håndbok V712 [1]. Dette er lagt til grunn også i inneværende konsekvensanalyse, men restaureringstiden forventes være i nedre del av årstidsskalaen. Risikoen for vedvarende negativ påvirkning er vurdert ulikt for ulike rettighetshavere, og er blant annet avhengig av hvor direkte berørt reinen kan bli av anleggsforstyrrelsene.

Samlet vurderer vi at tiltaket kan gi en **middels negativ konsekvens** for Jalgon siida (23C) og Vålgenjárga siida (23A) og **noe negativ konsekvens** for Beaskádas (D41). Tiltaket er vurdert å gi **ubetydelig konsekvens** for Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre sone (D30C). I vurderingen av tiltakets samlede konsekvens, legger Sweco til grunn at de *forutsatte* skadereduserende tiltakene (se kap. 7.1) gjennomføres.

Dersom de *foreslåtte* skadereduserende (se kap 7.2) tiltakene gjennomføres i tillegg til de forutsatte tiltakene, kan den samlede konsekvensen for Beaskádas (D41) reduseres til **ubetydelig konsekvens**. De foreslåtte tiltakene vil også ha en positiv effekt for spesielt 23C og 23A, men ikke i stor nok grad til at konsekvenskategorien kan nedjusteres, siden disse allerede er vurdert i henholdsvis øvre og midtre del av skalaen for middels konsekvens.

Tabell 6-1. Samlet konsekvensvurdering basert på verdi og påvirkning med *forutsatte* tiltak.

Delområde	Verdi	Påvirkning	Konsekvensvifta	Samlet konsekvens
Jalgon siida (23 C)	Svært stor verdi	Noe forringet (øvre)	Betydelig miljøskade (øvre)	Middels negativ konsekvens
Vålgenjárga siida (23 A)	Svært stor verdi	Noe forringet (midtre)	Betydelig miljøskade (midtre)	Middels negativ konsekvens
Nuorttabealli / Nuortajohtolat / Østre Sone (D30C)	Svært stor verdi	Ingen endring (midtre)	Ubetydelig miljøskade (midtre)	Ubetydelig konsekvens
Beaskádas (D 41)	Svært stor verdi	Ingen endring (øvre)	Noe miljøskade (nedre)	Noe negativ konsekvens

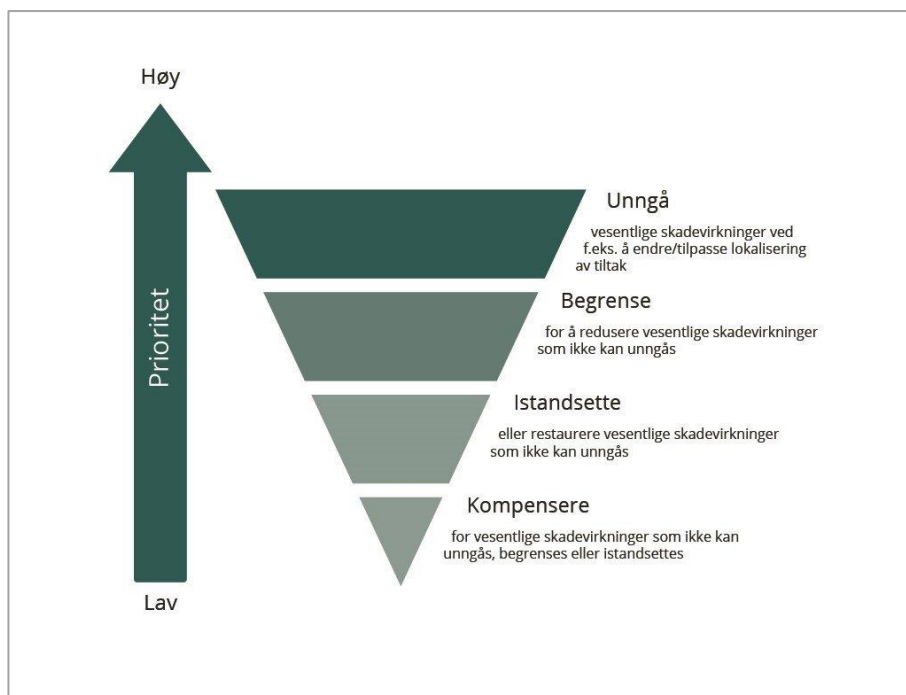

Figur 6.1. Plassering av konsekvensgrad for delområder i konsekvensvifta basert på en samlet vurdering av verdi og påvirkning. Plasseringen legger til grunn vurdering av påvirkning med *forutsatte* tiltak.

7 Skadereduserende tiltak

Dette kapittelet oppsummerer forslag til skadereduserende tiltak som kan bidra til å redusere eller kompensere skade for reindrift i forbindelse med Alta kraftverk aggregat 3 (A3).

Forslagene er bygd opp rundt tiltakshierarkiet. Tiltakshierarkiet er forankret og utdypet i konsekvensutredningsforskriften (2017) og Miljødirektoratets håndbok for konsekvensutredning av klima og miljø (2022). Det innebærer at planer som legger til rette for utbygging skal som overordnet prinsipp i størst mulig grad unngå negative virkninger for miljø og samfunn [9]. I de tilfeller dette ikke er mulig, skal skaden begrenses, eller de ødelagte områdene skal istandsettes. Som siste utvei kan kompensasjon vurderes. Dette systemet blir omtalt som tiltakshierarkiet og skal ligge til grunn for arbeid med skadereduserende tiltak under planlegging, bygging og drift av et tiltak, jf. Figur 7.1.

Figur 7.1. Tiltakshierarkiet definerer de overordnede prinsippene for å forebygge skadevirkninger for miljø og samfunn i utbyggingsprosjekter [14].

7.1 Forutsatte tiltak

Tiltakene som er listet opp i dette avsnittet er tiltak som allerede er innarbeidet av hensyn til reindrift tidligere i prosessen eller som er forutsatt innarbeidet i konsesjonssøknaden ved vurdering av påvirkning og konsekvens for fagtemaet.

Statkraft har forpliktet seg til å gjennomføre de tiltakene som er listet opp i kap. 7.1. Statkraft formidler at deres hovedmål er at ulempene som prosjektet medfører for reinbeitedistriktene først skal forsøkes redusert gjennom skadereduserende tiltak og tilpasning av prosjektet og anleggsgjennomføringen. De dokumenterbare merutgifter som gjenstår fordi distriktet fortsatt påføres ulemper etter at skadereduserende tiltak er gjennomført, vil bli dekket av Statkraft. Flere tiltak kan bli innarbeidet før konsesjonssøknaden blir sendt til NVE, basert på dialog og forhandlinger om samarbeidsavtaler som pågår med de berørte siidaene og distriktene.

Alle tiltak skal innarbeides som vilkår i kontrakter med entreprenørene som får oppdraget med å gjennomføre anleggsarbeidet.

7.1.1 Begrense

Arbeidsperioder

- Etablere og tilbakeføre det midlertidige rigg- og anleggsområdet ved portalbygget i perioden fra 1.12 - 1.5, for å unngå de mest sårbare periodene for reindrifta. Avtaking og tilbakelegging av jordlag samt mindre opprettingsarbeider ved setningsforskyvninger må gjøres på tintet mark. Statkraft skal ha dialog med 23A/23C/D41 for å tilpasse tidspunktet til når arbeidet gjør minst mulig påvirkning på reindrifta.
- Etablere nettilknytningen av aggregat 3 (A3) ved Sautso transformatorstasjon. Grunnarbeid gjøres i perioden 1.12 til 1.5, for å unngå de mest sårbare periodene for reindrifta. Noe grunnarbeid mm. må gjøres på tint mark. Dette arbeidet skal gjøres mellom 15.6-1.10. Arbeid med montasje av utstyr vil bli lagt utenom stengeperiodene. Statkraft skal ha dialog med 23A/23C/D41 for å tilpasse tidspunktet til når arbeidet har minst mulig påvirkning på reindrifta.

Transport og ferdsel

- Det skal ikke benyttes helikopter i forbindelse med anleggsgjennomføringen.
- Det skal gjøres tiltak for reduksjon av trafikken på Stillaveien i stengeperiodene vår og høst (1.5 - 15.6 og 1.10 - 1.12), for å redusere forstyrrelser på reien og fare for sammenblanding. Dette inkluderer:
 - Stille krav til entreprenører om skiftordning og innkvartering på boligrigg ved portalbygget for tilreisende arbeidere, i periodene når Stillabommen er stengt.
 - Stille krav til entreprenører om kolonnekjøring hver hele time (fra Stillabommen/portalbygget) samt krav om samkjøring med minst to personer i stengeperiodene for Stillabommen.
 - Sette oppfordringer til samkjøring og reduksjon av transport som et fast punkt i planleggings- og byggemøter mellom Statkraft og innleide entreprenører.
 - Krav om å gjennomføre større tungtransporter samt støpearbeid med løpende transport av betong fra Alta utenom stengeperiodene for Stillabommen (1.5 - 15.6 og 1.10 - 1.12), for å redusere trafikken langs Stillaveien i de mest sårbare periodene for reindrifta.
- I samarbeid med entreprenørene utarbeide retningslinjer for hvilke turområder arbeidere som bor på boligriggen kan benytte i periodene når Stillabommen er stengt, for å unngå forstyrrelser av rein i sårbare perioder.
- Hastigheten mellom Stillabommen og Sautso/dammen skal i stengeperioden for Stillabommen skilles ned til 60 km/h. Når 23A/23C har rein i gjerdet ved Jotkabekken/Jotkavannet samt når 23C har rein samlet på halvøya mellom Altaelva og Jotkavannene, skal Statkraft skille ned hastigheten på Stillaveien til 50 km/h mellom portalbygget i Sautso, dammen og campingplassen i nord-enden av Jotkavannet.

Fysiske tiltak

- Statkraft skal dekke kostander for gjerdemateriell, slik at 23A/23C kan forsterke sperregjerde der det er nødvendig. Statkraft dekker kostnader for forsterkning av gjerder innenfor 5 km avstand fra Stillaveien, portalbygget og koblingsanlegget (Statnett). Siidaen står for arbeidet med å forsterke gjerdene, framtidig vedlikehold samt at nødvendige tillatelser er på plass for å føre opp gjerdene dersom det er behov for nye gjerder.

Avtaler og kommunikasjon

- Statkraft skal tilby avtaler om rammer for dialog, involvering, skadereduserende tiltak og kostnadsdekning (blant annet merarbeid, fysiske tiltak og produksjonstap) for konsesjonsfasen og gjennomføringsfasen med D23A/D23C/D41, før konsesjonssøknaden sendes til NVE. Avtalene skal utarbeides i samarbeid med D23A/D23C/D41.
- Statkraft skal varsle D23A/D23C/D41 på e-post om innsending av søknader, offentlige høringer og andre forhold av betydning for D23A/D23C/D41.

- Statkraft skal tilrettelegge for løpende og gjensidig dialog og varsling med D23A/D23C/D41 underveis i anleggsperioden, slik at partene kan oppdatere hverandre om status og endringer. God dialog mellom partene kan forhindre at det oppstår ulemper for distriktet. Når 23A/23C varsler Statkraft om at de driver rein inn i slaktegjerdet/kalvemerkingsgjerdet, skal Statkraft formidle til de som arbeider ved anlegget at det skal tas hensyn til distriktets aktivitet. I anleggsperioden skal det som minimum avholdes ett møte mellom partene før hver stengeperiode på Stillaveien (23A/23C) / per år (D41) og ellers etter behov.
- Statkraft skal i anleggsperioden skilte langs veien ved Jotkavannene og Jotkabekken med opplysninger om kalving og kalvingsområder og at ferdsel inn i kalvingsområdene vil skremme kalvende rein og kunne føre til kalvedød. Teksten skal som minimum være på norsk og engelsk.

7.1.2 Restaurere

Tilbakeføring

- Tilbakeføre det midlertidige rigg- og anleggsområdet ved portalbygget til samme tilstand som opprinnelig situasjon ved anleggsarbeidets slutt.

7.2 Foreslåtte tiltak

Tiltakene som listet opp i dette avsnittet kan bidra til ytterligere reduksjon av risiko for forstyrrelser, men er ikke innarbeidet i prosjektet.

7.2.1 Unngå

- Stille krav om at økt aktivitet for drift og vedlikehold som følge av A3 (ekstra turer med person-/transportkjøretøy) skal skje utenom stengeperiodene for Stillabommen. Behov for tilpasninger også i sommerperioden av hensyn til D41 bør også vurderes.

7.2.2 Begrense

- Vurdere krav om økt grad av kolonnekjøring (færre ganger om dagen) - På morgenkvisten rett før det har blitt lyst og i skumringstid på kvelden er reinen mest skjør. Gjeterne kan være mer på vakt og passe på. Anpasses etter respektive lysforhold.
- Gjøre løpende tilpasninger av anleggsgjennomføringen til driftssituasjonen for reindrifta (ved tidlig innflytting eller sen vår/høst, eller andre endringer som krever tilpasninger) – restriktivt formulerte vilkår hvor entreprenørs handlingsrom kan utvides etter klarsignal fra reindrifta, dersom driftsforholdene tilsier at det er mulig.
- Obligatorisk informasjonskampanje for alle entreprenører, leverandører og arbeidere (både eksternt og i Statkraft) – informasjon om reindrifta i området, hvordan denne kan bli påvirket og hva man kan gjøre for å redusere skade for å bygge kunnskap og skape forståelse for hvorfor hensyn er nødvendig.
- Utvide områder med skilting om reindrifta og hensyn til rein i sårbare perioder til også å omfatte aktuelle innfallsporter inn i Beaskádas fra nord-/østsiden av vassdraget (vil kreve gyldig tillatelse unntaksvis Stillaveien, da Statkraft ikke har tillatelse til å sette opp skilt på andres veier).
- Opprettholde skilting om reindrifta og hensyn til rein i sårbare perioder langs Stillaveien også inn i driftsfasen.
- Statkraft bør vurdere å tilby avtaler om rammer for dialog, involvering, skadereduserende tiltak og kostnadsdekning (inkl. merarbeid, fysiske tiltak og produksjonstap) for konsesjonsfasen og gjennomføringsfasen med D30C, før konsesjonssøknaden sendes til NVE.
- Et ytterligere forslag til skadereduserende tiltak er krav til bruk av elbiler som personbiler og eventuelt anleggskjøretøy så langs som mulig som lager mye mindre støy en drivstoffbiler. Bruk av piggfrie vinterdekk vil også kunne redusere veistøy en del, men her må det tas hensyn til de lokale kjøreforholdene og sikkerhet.

7.2.3 Kompensere

- Forsterke avkjøring til gjeterhytter for 23C ved nordenden av Jotkavannet (vil kreve egen tillatelse etter relevant lovverk)

7.3 Usikkerhet ved skadereduserende tiltak

Skadereduserende tiltakene for reindrift i forbindelse med Alta kraftverk A3 har noen mulige usikkerheter knyttet til både gjennomføringen og effekten av tiltakene. Dette inkluderer usikkerhet om kommunikasjon, kontroll med trafikk og transport, og teknisk gjennomførbarhet av enkelte tiltak. For å redusere usikkerheten vil det være viktig med tett oppfølging, evaluering underveis, og kontinuerlig dialog med reindriftsutøverne for å sikre at tiltakene er tilpasset og effektive. For å redusere usikkerheten vil det være nødvendig med tett oppfølging og at tiltakene innarbeides i prosjektets detaljplan og i kontrakt med entreprenør.

- Gjerder og sperringer: Selv om Statkraft dekker kostnadene for forsterkning av gjerder, er det usikkerhet knyttet til hvor effektive disse gjerdene vil være. Rein er kjent for å være dyktige til å finne måter å komme seg gjennom eller rundt gjerder. Det er også usikkerhet knyttet til behovet for gjerder i forskjellige områder.
- Kvalitet på dialogen: Et viktig element i tiltakene er den kontinuerlige dialogen mellom Statkraft og de berørte siidaene og distriktene. Det er usikkerhet knyttet til hvor godt denne dialogen vil fungere i praksis. Dersom kommunikasjonen ikke er tilstrekkelig eller ikke finner sted i tide, kan det føre til misforståelser og forsinkelser i implementeringen av tiltakene, som kan skade reindriften.
- Effektivitet av informasjonstiltak: Informasjonskampanjer rettet mot entreprenører og arbeidere er et tiltak for å øke forståelsen for reindriftenes behov. Men det er usikkerhet om hvorvidt dette vil føre til tilstrekkelig endring i atferd. Noen entreprenører kan fortsatt overse nødvendige hensyn, og dette kan påvirke effektiviteten av tiltakene.
- Bruk av elbiler og redusert støy: Et av Swecos foreslåtte tiltak er bruk av elbiler for å redusere støy, som kan ha en positiv effekt på reinen. Men det er usikkerhet knyttet til i hvilken grad dette tiltaket vil være praktisk gjennomførbart med hensyn til HMS.

Referanser

- [1] Statens vegvesen, «Konsekvensanalyser. Håndbok V712. Oppdatert august 2021.,» <https://www.vegvesen.no/globalassets/fag/handboker/hb-v712-konsekvensanalyser-2021.pdf>, 2018.
- [2] Regjeringen, «Kraft- og industriløft for Finnmark,» <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kraft-og-industriløft-for-finnmark/id2990581/>, 2023.
- [3] NVE, «NVE Temakart - nedlastede fagdata,» u.d.c. [Internett]. Available: <https://nedlasting.nve.no/gis/>.
- [4] Wikipedia, «Vannkraft - Metoder for vassdragsregulering for kraftsproduksjon,» <https://no.wikipedia.org/wiki/Vannkraft>, u.d..
- [5] NVE, «Konsesjonssak 420 kV kraftledning Skaidi-Hammerfest,» <https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak/?type=A&id=7508>, u.d.a.
- [6] Statnett, «Vedtak om samtykke til forhåndstiltredelse Skaidi-Hammerfest. Publisert 13.03.2024.,» <https://www.statnett.no/vare-prosjekter/region-nord/skaidi-hammerfest/nyhetsarkiv-skaidi-hammerfest/vedtak-om-forhandstiltredelse-skaidi-hammerfest/>, 2024.
- [7] NVE, «Konsesjonssak 420 kV Skaidi-Lebesby,» <https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonssaker/konsesjonssak?id=4393&type=A-1>, u.d.b.
- [8] Sweco, «Lydmåling ved portalbygget, Alta kraftverk. Datert 06.02.2025,» 2025.
- [9] Konsekvensutredningsforskriften, «Forskrift om konsekvensutredninger,» (FOR-2017-06-21-854). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854>, 2017.
- [10] Alta kommune, «Anleggsveien Stilla - Tutteberget stenger 5. mai kl. 00:00 og åpner 20. juni,» 25 04 2025. [Internett]. Available: <https://www.alta.kommune.no/anleggsveien-stilla-tutteberget-stenger-5-mai-kl-0000-og-aapner-20-juni.6522315-562960.html>.
- [11] NVE, «Konsesjonssøknad vannkraftanlegg - Søknad - Virkninger for miljø og samfunn. Publisert 13.09.2024.,» <https://veiledere.nve.no/konsesjonssoknad-vannkraftanlegg/soknad/virkninger-for-miljo-og-samfunn/>, 2024.
- [12] LMD, «Reindrift og plan- og bygningsloven - Veileder M-0758 B. Oppdatert 16.06.2022.,» Landbruks- og matdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/reindrift-og-plan-og-bygningsloven/id2846344/>, 2021.
- [13] ILO 169, «Konvensjon om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater ILO nr. 169 (norsk oversettelse),» Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1989-06-27-2?q=ilo%20169,1989>.
- [14] Miljødirektoratet, «Konsekvensutredninger for klima og miljø. Håndbok M-1941. Revidert 01.09.2023.,» <https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger>, 2022.
- [15] Reindriftsloven, «Lov om reindrift,» (LOV-2007-06-15-40). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-15-40>, 2007.
- [16] Landbruksdirektoratet, «Reindriftens arealbrukskart,» Landbruksdepartementet. <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/reindrift/reindriftens-arealbrukskart>, u.d..
- [17] Vassdragsreguleringsloven, «Lov om regulering og kraftutbygging i vassdrag,» (LOV-1917-12-14-17). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1917-12-14-17>, 1917.
- [18] Energiloven, «Lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m.,» (LOV-1990-06-29-50). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1990-06-29-50>, 1990.
- [19] Plan- og bygningsloven, «Lov om planlegging og byggesaksbehandling,» (LOV-2008-06-27-71). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>, 2008.
- [20] K. S. Bull, Reindriftsloven, lovkommentar, Universitetsforlaget. Ajourført 01.06.2022. <https://juridika.no/lov/2007-06-15-40/kommentar>, 2020.

- [21] SP, «Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter med protokoller (norsk oversettelse),» Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_6#KAPITTEL_6, 1966.
- [22] NIM, «Menneskerettslig vern mot inngrep i samiske bruksområder,» Norges institusjon for menneskerettigheter. NIM-R-2022-001. <https://www.nhri.no/2022/menneskerettslig-vern-mot-inngrep-i-samiske-bruksomrader/>, 2022.
- [23] OED, «Elous Vind Norge AS. Fred. Olsen Renewables AS - Øyfjellet og Mosjøen vindkraftverker - klagesak,» Olje- og energidepartementet. <https://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/201104174/1910185>, 2016a.
- [24] KMD, «Veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser,» Kommunal- og moderniseringsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/e61425c39d6c46eabf448d1d2ebb71d2/veileder-for-kommuner-og-fylkeskommuner-om-konsultasjoner-med-samiske-interesser.pdf>, 2021.
- [25] SSB, «SSB anayse 2020/16 Utbygging får konsekvenser for reinbeiteområder,» SSB, 2020.
- [26] S. Eftestøl, D. Tsegaye, K. Flydal og J. E. Colman, «Cumulative effects of infrastructure and human disturbance: a case study with reindeer,» *Landscape Ecol* 36, pp. 2673-2689. DOI: doi.org/10.1007/s10980-021-01263-1, 2021.
- [27] O. Strand, J. E. Colman, S. Eftestøl, P. Sandström, A. Skarin og J. Thomassen, «Vindkraft og reinsdyr - en kunnskapssyntese,» NINA Rapport 1305. <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2446889>, 2017.
- [28] I. Vistnes, C. Nellemann og K. S. Bull, «Inngrep i reinbeiteland. Biologi, jus og strategier i utbyggingssaker,» NINA Temahefte 26. <https://www.nina.no/archive/nina/pppbasepdf/temahefte/26%20.pdf>, 2004.
- [29] A. Skarin, «Sammanställning av forskning gällande störningar på ren - med perspektiv på etableringar av vindkraft i renskötselområdet,» SLU Rapport 292. https://pub.epsilon.slu.se/9372/1/skarin_a_130118.pdf, 2012.
- [30] M. Berg, «Nasjonal ramme for vindkraft - Temarapport om reindrift og annen samisk utmarksbruk,» NVE Rapport 58-2018. <https://www.nve.no/Media/6952/reindrift-og-annen-samisk-utmarksbruk.pdf>, 2018.
- [31] M. Furrer, S. A. Meier, M. Jan, P. Franken, M. A. Sundset, S. A. Brown, G. C. Wagner og R. Huber, «Reindeer in the Arctic reduce sleep need during rumination,» *Current biology* 34(2), pp. 427-433. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cub.2023.12.012>, 2024.
- [32] R. Brevik, K. Skarbø, E. Heiberg og C. Aall, «Sumvirkninger av tekniske inngrep i utmark. Kunnskapsstatus,» Vestlandsforskning rapport 7/2013. https://www.vestforsk.no/sites/default/files/migrate_files/vf-rapport-7-2013-kunnskapstatus-sumvirkninger.pdf, 2013.
- [33] O. Andersen, L. Erikstad og V. Bakkestuen, «Sumvirkninger ved bygging av vannkraft i Nordland. En analyse av virkninger på reindrift, friluftsliv, landskap og berørte naturtyper,» NINA Rapport 1404. <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2469474>, 2017.
- [34] E. Engelen og I. Aslaksen, «Fysiske inngrep i samiske reinbeiteområder - Beregning av påvirkningssoner,» Samiske tall forteller. <https://samilogutmutalit.no/nb/2019/fysiske-inngrep-i-samiske-rein-beiteomrader-beregning-av-pavirkningssoner>, 2019.
- [35] T. Valio, A. J. Eira og S. O. Granefjell, «Inngrepskartlegging og reindrifsfaglig utredning i forhold til Øyfjellet vindkraftverk,» Stiftelsen Protect Såpmi. <https://protectsapmi.com/assets/Dokumenter/Ojffjellet-Vindpark/Utdredning-enderlig-juni-2019.pdf>, 2019.
- [36] C. A. Rasch, «Samlet belastning og reindrift. En studie av effekter av utbygging i Ildgruben reinbeitedistrikt,» Materoppgave NMBU. <https://nmbu.brage.unit.no/nmbu->

- xmlui/bitstream/handle/11250/2468079/Master%20endelig%20Christian%20Anker%20Rasch.pdf?sequence=1&isAllowed=y, 2017.
- [37] KVV Nord-Norge, «KVV for transportløsninger i Nord-Norge. Urfolks interesse og rettigheter. Del 1.,» Statens vegvesen, Avinor, Jernbanedirektoratet og Kystverket.
<https://www.vegvesen.no/globalassets/vegprosjekter/transport-og-samfunn/kvunordnorge/vedlegg/urfolks-interesser-og-rettigheter-kvu-nn.pdf>, 2022.
- [38] OED, «Fred. Olsen Renewables AS - Kalvatnan vindkraftverk i Bindal og Namskogan kommuner - klagesak,» Olje- og energidepartementet.
<https://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/200801262/1905272>, 2016b.
- [39] E. F. K. Reimers, «Displacement and habitat use of reindeer during road construction. Wildlife Biology, 11(4), 321-333.,» 2005.
- [40] S. Stokke, A. J.M. og G. Systad, «Effects of anthropogenic disturbance on wild reindeer: a review of behavioral and physiological responses. Norwegian Institute for Nature Research.,» 2018.
- [41] C. Nellemann, I. Vistnes, P. Jordhøy og O. Strand, «Winter distribution of wild reindeer in relation to power lines, roads and resorts,» Biological Conservation 100(3), 2001.
- [42] C. Nellemann, I. Vistnes, P. Jordhøy og O. Strand, «Winter distribution of wild reindeer in relation to power lines, roads and resorts. Biological Conservation, 101(3), 351-360,» 2001.
- [43] J. E. Colman, D. Tsegaye, K. Flydal, I. M. Rivrud, E. Reimers og S. Eftestøl, «High-voltage power lines near wild reindeer calving areas,» European Journal of Wildlife Research 61, 2015.
- [44] S. Eftestøl, D. Tsegaye, K. Flydal og J. E. Colman, «From high voltage (300 kV) to higher voltage (420 kV) power lines: reindeer avoid construction activities,» Polar Biology 39, 2015.
- [45] O. Strand, J. E. Colman, S. Eftestøl, P. Sandström, A. Skarin og J. Thomassen, «Vindkraft og reinsdyr - en kunnskapssyntese,» NINA Rapport 1305, 2017.
- [46] M. Berg, «Nasjonal ramme for vindkraft - Temarapport om reindrift og annen samisk utmarksbruk,» NVE Rapport 58-2018, 2018.
- [47] N. Tyler, K.-A. Stokkan, C. Hogg, C. Nellemann, A.-I. Vistnes og G. Jeffery, «Ultraviolet vision and avoidance of power lines in birds and mammals. Letters,» Conservation Biology 28(3), 2014.
- [48] N. J. C. Tyler, K.-A. Stokkan, C. R. Hogg, C. Nellemann og A. I. Vistnes, «Cryptic Impact: Visual detection of corona light and avoidance of power lines by reindeer,» Wildlife Society Bulletin 40(1), 2016.
- [49] E. Reimers, B. Dahle, S. Eftestøl, J. E. Colman og E. Gaare, «Effects of power line on migration and range use of wild reindeer,» Biological Conservation 134(4), 2007.
- [50] I. Vistnes, C. Nellemann og K. S. Bull, «Inngrep i reinbeiteland. Biologi, jus og strategier i utbyggingssaker.,» NINA Temahefte 26, 2004.
- [51] Norsk Polarinstitutt, «Norwegian Arctic Climate Impact Assessment (NorACIA). Summaries from five sub-reports and the synthesis report,» Norsk Polarinstitutt Kortrapport 018.
<https://brage.npolar.no/npolar-xmlui/bitstream/handle/11250/172991/Kortrapport18.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, 2010.
- [52] A. Aaheim, H. Dannevig, T. Ericsson, B. Oort, L. Innbjør, T. Rauken, H. Vennemo, H. Johansen, M. Tofteng, C. Aall, K. Groven og E. Heiberg, «Konsekvenser av klimaendringer, tilpasning og sårbarhet i Norge. Rapport til Klimatilpasningsutvalget.,» CICERO Report 2009:04.
https://pub.cicero.oslo.no/cicero-xmlui/bitstream/handle/11250/191946/CICERO_Report_2009-04.pdf?sequence=1&isAllowed=y, 2009.
- [53] Landbruksdirektoratet, «Ressursregnskap for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april - 31. mars 2021. Revidert 23.03.2022,»
https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/filarkiv/rapporter/Ressursregnskap%20for%20reindriftsn%C3%A6ringen%202020-21%20versjon%202.pdf/_attachment/inline/0166e952-6cb4-4bdd-893b-915b93d95c63:77d7b3e921a90632b1fff6070ab9c23b4049c194/Ressursregnskap%20for%20, 2021.
- [54] Rovdata, «Gaupe - Jerv - Kongeørn,» <https://rovdata.no/>, u.d..

- [55] J. Mattisson, J. Odden, T. H. Strømseth, G. R. Rauset, Ø. Flagstad og J. D. C. Linnell, «Gaupe og jerv i reinbeiteland. Sluttrapport for Scandlynx Troms og Finnmark 2007-2014. – NINA Rapport 1200. 45 s,» <https://brage.nina.no/nina-xmlui/bitstream/handle/11250/2367530/ninarapport1200.pdf?sequence=3&isAllowed=y>, 2015.
- [56] NINA, «Kongeørn og tamrein,» <https://www.nina.no/Naturmangfold/Rovvilt/Rovvilt-og-byttedyr/Konge%C3%B8rn-og-tamrein>, u.d..
- [57] IMGEira, «Reindriftsåret,» 2020. [Internett]. Available: <https://ndla.no/article/10209>.
- [58] NDLA, «Reindriftsåret,» Nasjonal digital læringsarena: <https://ndla.no/r/naturbasert-produksjon-og-tjenesteyting-na-nab-vg1/reindriftsaret/420061fc1c>, u.d..
- [59] N. I. Eira, Bohccuid luhtte, DAT, 1994.
- [60] Landbruksdirektoratet, Totalregnskap for reindriftnæringen, 2024.
- [61] Distrikt 30B Midtre sone, Orohatplána - distriktsplan 30B, 2021.
- [62] Forskrift om Reinbeitedistrikt 23, «Forskrift om ny forvaltningsmodell for Reinbeitedistrikt 23 - Seainnus / Navggastat, Vest-FinnmarkLovdata,» (FOR-2005-09-26-1465). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2005-09-26-1465>, 2005.
- [63] Landbruksdirektoratet, «Ressursregnskap for reindriftnæringen 2023 - 2024,» 2024.
- [64] Distrikt 23C Jalgon siida, *Arbeidsplan for Jalgon siida 23C 2005-2006*, 2005.
- [65] J. I. p. m. Gaup, Interviewee, *Teamsmøte med distriktsleder i 23A Válgenjårga siida 14.10.2024*. [Intervju]. pers. med..
- [66] Distrikt 23A Valgenjårga, *Distriktsplan 23A 2006-2011*, 2006.
- [67] D.-4. Beaskádas, Interviewee, *Møte med D-41 i Kautokeino 17.12.24*. [Intervju]. pers. med. .
- [68] D41 Beaskades, «Driftsplan,» [Internett]. Available: https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/distriktsplaner-lenkeside/_/attachment/inline/d0ef7c6c-5e14-4a79-b7cd-bf2bab29a784:268a4cee1d72c848108112fe969c646c64b60978/distriktsplan_beaskadas_YI.pdf.
- [69] Reinbeitedistrikt 23C, Jalgon- siida, «Innspill til konsekvensutredningsprogram,» 2024.
- [70] Alta kommune, «Bestemmelser og retningslinjer, Kommuneplanens arealdel 2021-2040,» 2021.
- [71] Alta kommune, «Planbeskrivelse, Kommuneplanens arealdel 2021-2040,» 2021.
- [72] Forskrift om fredning mot reinbeite, Finnmark, «Forskrift om fredning av visse områder i Finnmark mot reinbeite, Finnmark,» (FOR-2009-06-30-1052). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2009-06-30-1052>, 2009.
- [73] Arealplaner.no, «Arealplaner,» <https://www.arealplaner.no/>, u.d..
- [74] Miljødirektoratet, «Kartlegging og verdisetting av friluftsområder - veileder M98-2013,» Miljødirektoratet, Trondheim, 2014.
- [75] Geonorge, «Kartkatalogen,» <https://kartkatalog.geonorge.no/>, u.d..
- [76] Rovbase, «Rovbase,» Miljødirektoratet og Naturvårdsverket. <https://www.rovbase.no/>, u.d..
- [77] Kingsrose, «Finnmark - Prosjektet,» <https://www.kingsrose.com/no/hvor-vi-jobber/finnmark-project>, u.d..
- [78] Regjeringen, «Kraft- og energiløft for Finnmark,» 2023. [Internett]. Available: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kraft-og-industriloft-for-finnmark/id2990581/>.
- [79] NVE, «Konsesjonsprosesser i Finnmark. Publisert 15.04.2024, sist oppdatert 09.10.2024.,» <https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonsprosesser-i-finnmark/>, 2024.
- [80] Norsk klimaservicesenter, «Klimaprofil Finnmark,» 2024. [Internett]. Available: <https://klimaservicesenter.no/kss/klimaprofiler/finnmark>.
- [81] S. Eilertsen og E. (. Winje, «Tilleggsføring av reinsdyr,» NIBIO, 2017.

- [82] Kilden, «Arealinformasjon,» NIBIO.
<https://kilden.nibio.no/?topic=arealinformasjon&zoom=0&x=7219344&y=383375&bgLayer=graatone>, u.d.a.
- [83] Riksantikvaren, «De norske verdensarvstedene,» 2020. [Internett]. Available:
<https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/kulturminner-og-kulturmiljo/innsiktsartikler-kulturminner/verdensarven/id2076548/>.
- [84] Off-Road Finnmark, «Spor og kart 2025,» <https://offroadfinnmark.no/of300-3/#map>, u.d..
- [85] Kilden, «Reindriftskart,» NIBIO.
https://kilden.nibio.no/?topic=reindrift&lang=nb&X=7195706.12&Y=275054.87&zoom=0&bgLayer=graatone_cache, u.d..
- [86] E. Gaare, «Kan vi beregne hvor mange rein beitene tåler?,» *Rangifer*, 19(4), p. 103–110. DOI:
<https://doi.org/10.7557/2.19.4.1603>, 1999.
- [87] LMD, «Veileder for fastsetting av økologisk bærekraftig reintall,» Landbruks- og matdepartementet.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/lmd/vedlegg/brosjyrer_veiledere_rapporter/veileder_fastsetting_okologisk_baerekraftig_reintall_des_2008.pdf, 2008.
- [88] Distrikt 30C Østre sone, *Distriktsplan 2016 - 2020 for reinbeitedistrikt 30C Østre Sone*, 2015.
- [89] Lovdata, «Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) av 24.02.1989,» 2022d. [Internett]. Available: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1987-06-12-56>.
- [90] HRP, «Detaljreguleringsplan tilknyttet Jordfallet masseuttak og Raipas steintak,» 2022.
- [91] Statkraft, Interviewee, *Teamsmøte med Britta Mannsverk og Statkraft januar 2025*. [Intervju]. pers. med. .
- [92] K. Flydal, P. Jordhøy, C. Nellemann, E. Reimers, O. Strand og I. Vistnes, «Rapport fra REIN-prosjektet,» 2002.

Vedlegg 1:

Gjennomføringsplan Alta kraftverk A3

Tabell V1. Gjennomføringsplan for anleggsaktiviteter og arbeidsperioder utarbeidet av Statkraft som grunnlag for vurderinger i konsekvensutredningene.

Oppdatert 05.11.24 TOS

Aktiviteter og varighet lokalt i Sautso på overflaten til KU

pr 05.11.2024

		2027												2028												2029												2030												2031											
Aktiviteter	Varighet / dato	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov	des	jan	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug	sep	okt	nov													
Tillatelse gitt (usikker, behandlingstid 1,5-2 år)	jun 2026 - jan 2027																																																												
Innkjøp og produksjon av deler (ikke aktivitet i Sautso)	Ca 3,5 år totalt																																																												
Parkeringsplass og brakkeriggstomt ved portalbygget, ca 5-10 dekar, start etter 20. juni	Etablering ca 4 uker, Tilbakeføring ca 4 uker.																																																												
Bolig- og kontorbygg og bruk av denne																																																													
Arbeid inne i fjellet																																																													
Større støpearbeider																																																													
Bygging av tilknytning ved Statnett's muffehus																																																													
Anlegget i drift																																																													
Fjerning av brygge Latharstranda																																																													
Estimat på antall arbeidere (eksterne)																																																													
Estimat på antall arbeidere som bor på boligrigg																																																													

= etablering

= bruk/drift/gjennomføring

= avslutning og tilbakeføring

= stengeperioder Stillaveien

Forutsetninger:

- Gjelder alle hovedaktiviteter lokalt mellom Stillabommen og Sautso/dammen/portalbygget.
- Gjelder aktiviteter på overflaten
- Stenging Stillaveien høst 01.10 - 01.12 og vår 01.05. til 20.06.
- Samtidige på jobb: maks det er plass til i første fase med bygging av aggregatet 5 stk pr fag bygg, mek, elektro og byggherre samtidig. Når kabel og kontrollanlegg kommer inn, ytterligere 5-7 personer til.
- Bygg og elektro vil i stor grad kunne leveres av lokale leverandører i Alta som kjører opp og ned på jobb.
- Maskin, generator og høyspent vil i stor grad utføres av tilreisende arbeidere som vil bo på brakkeriggen

Vedlegg 2: Svar på innspill til utredningsarbeidet fra reindriffta

Bakgrunn

Den 03.04.2025 sendte Sweco ut ferdig utkast til konsekvensutredning reindrifft for Alta kraftverk A3 til alle berørte rettighetshavere. Formålet med utsendelsen var å gi rettighetshaverne mulighet til å kvalitetssikre opplysninger og informasjon som er innhentet gjennom befaringer, møter og annen dialog underveis i utredningsarbeidet.

Innspill fra rettighetshavere og oppfølging

Det har kommet mange innspill fra rettighetshaverne, hvor behov for korrigerende av faktagrunnlaget og viktige nyanser knyttet til referansesituasjonen og vurderingene av påvirkning på siidaene/distriktene har vært fremtredende. Sweco har vurdert innspillene, og nødvendige endringer er innarbeidet i konsekvensutredningen (KU).

Samtidig har flere rettighetshavere uttrykt generell bekymring for metodikken som er benyttet i KU, særlig med tanke på:

- Bruken og definisjonen av nullalternativet
- Manglende vektlegging av kumulativ påvirkning og sumvirkninger

Vi tar disse tilbakemeldingene på alvor. Sweco ønsker derfor å tydeliggjøre grunnlaget for metodikken og hvordan dette er anvendt i KU. Vi håper at innarbeidede endringer og klargjøring av metodisk tilnærming kan bidra til økt forståelse og tillit til utredningsarbeidet.

Valgt metode og tilpasninger

Konsekvensanalysen er basert på Statens vegvesens håndbok V712. NVE har fastslått at dette foreløpig er standard metodikk for konsekvensutredning av fagtema reindrifft i vannkraftsaker [11]. Sweco er klar over at håndbok V712 og trinnmetodikken alene ikke fullt ut dekker kravene i konsekvensutredningsforskriften, internasjonalt lovverk eller aktuelle veiledere, særlig når det gjelder vurdering av samlet belastning for reindrifft, bruk av tradisjonell kunnskap og medvirkning.

Som følge av dette har Sweco utviklet en utvidet arbeidsmetode som inkluderer:

- Integrering av tradisjonell og lokal kunnskap fra reindrifftsutøvere
- Befaringer og dialog med reindriftseiere og representanter fra siidaer / distrikter
- Vektlegging av reindriffts egne beskrivelser og prioriteringer
- En helhetlig vurdering av eksisterende og planlagte tiltak i lys av samlet belastning

Referansesituasjon (null-alternativet) og samlet belastning (kumulative virkninger)

Sweco har lagt vekt på å gi en grundig og riktig beskrivelse av referansesituasjonen for reindrifft i utredningen. Dette inkluderer reindriffts organisering, områdebruk og driftsforhold samt samlet belastning i referansesituasjonen.

Ved vurderinger av påvirkning benytter Sweco definisjonen av null-alternativet, slik det er beskrevet i håndbok V712. Denne legger til grunn at referansesituasjonen for vurdering av påvirkning inkluderer alle allerede vedtatte planer, tiltak og forstyrrelser innenfor influensområdet for prosjektet.

Konsekvensanalysen vurderer hvilke endringer de planlagte tiltakene vil medføre, sammenlignet med referansesituasjonen. Det betyr at de inngrepsfaktorene og forstyrrelsene reindriffta allerede er påvirket av i referansesituasjonen, ikke blir vektlagt direkte i konsekvensanalysen.

Påvirkninger i referansesituasjonen kan likevel bli indirekte vektlagt i konsekvensanalysen. Det gjelder for eksempel dersom redusert tilgang til gitte årstidsbeiter eller funksjonsområder gjør at verdivurderingen for resterende områder blir justert opp. Høy samlet belastning og manglende fleksibilitet kan også justere opp vurderingen av påvirkning, dersom for eksempel belastninger i referansesituasjonen fører til at reinen har mindre toleranse for endringer eller at tilpasningsmulighetene er så små at mindre endringer kan gi store effekter. Dette er tilfelle for flere av vurderingene i KU reindrift for Alta kraftverk A3. Dersom tiltaket vurderes å øke framtidig samlet belastning, kan det vektlegges i vurderingen av samlet konsekvens, og bidra til å justere denne opp.

Vi anerkjenner at tilnærmingen til null-alternativet i håndbok V712 har svakheter, fordi referansepunktet for vurderingen av påvirkning hele tiden flytter seg. Det kan føre til at reindriftsområdene blir utsatt for nye inngrep og aktiviteter gjennom en «bit-for-bit»-utbygging, hvor effekten av hvert enkelt tiltak ikke nødvendigvis får stort utslag sammenlignet med referansesituasjonen. Myndighetene tar da i begrenset grad stilling til helheten i samlet belastning og endrede driftsforutsetninger for reindrifta. Vi mener likevel vi må forholde oss til den metodikken NVE har satt som standard for slike utredninger.

Kapitler med særlig relevans for vurdering av reindrift

Flere kapitler i KU er særlig relevante for å forstå vurderingene som er gjort:

- Kapittel 1.7 – Nullalternativet (referansesituasjonen):
Beskriver dagens situasjon uten tiltak, spesielt med fokus på trafikkforhold langs Stillaveien, som er prosjektets viktigste påvirkningsfaktor i anleggsperioden.
- Kapittel 4.4 – Samlet belastning i referansesituasjonen:
Utdyper eksisterende belastninger på reindriften, som følge av blant annet hyttebygging, kraftutbygging, ferdsel, jakt, rovvilt og klimaendringer. Disse forholdene har samlet sett redusert tilgjengelige beiter og fleksibiliteten i driften.
- Kapittel 5.2 – Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens:
Vurderer potensielt varige effekter av prosjektet sammenlignet med nullalternativet, hvor dagens allerede høye belastningsnivå indirekte er vektlagt i vurderinger av verdi og påvirkning.
- Kapittel 5.3 – Vurdering av samlet belastning som følge av A3:
Konkluderer med at prosjektet ikke vil innebære ytterligere arealinngrep eller varig økt ferdsel, og at samlet belastning derfor ikke forventes å øke etter ferdigstillelse.

Oppsummering

Sweco anerkjenner at Alta kraftverk, med tilhørende infrastruktur og følgeeffekter, historisk har hatt betydelig negativ innvirkning på reindriften i området. Dette har medført en vedvarende belastning for de berørte rettighetshaverne. I arbeidet med konsekvensutredningen har det vært avgjørende for Sweco å legge vekt på reindriften egne vurderinger, erfaringer og kunnskapsbidrag. For flere siidaer / reinbeitedistrikter er dagens driftssituasjon et resultat av tidligere tilpasninger, og muligheter for nye tilpasninger både i en midlertidig og i en permanent endret situasjon er begrenset. Flere av rettighetshaverne har også hatt store kostnader knyttet til tilpasninger som de peker på at de ikke er kompensert for.

Vi mener det er relevant av rettighetshaverne å løfte denne problemstillingen, når det nå er snakk om å utvide produksjonen ved Alta kraftverk. De faktiske effektene av utbyggingen vurderes imidlertid å være midlertidige, eller forbigående etter noe restaureringstid. Det er heller ikke vurdert at tiltaket vil øke den samlede belastningen varig etter at anleggsperioden er ferdigstilt. Selve konsekvensanalysen er derfor ikke rette arena for å avklare problemstillingen om tidligere skade, tilpasninger og kompensasjon for dette.

Vedlegg 3: Svar på kommentarer fra D23C

Svar på kommentarer fra D23C

Prosjekt:	Miljøundersøkelser Alta A3	Prosjektnr.:	10241264
Kunde:	Statkraft Energi AS	Prosjektleder:	Ole Kristian Haug Bjølstad
Utarbeidet av:	Kine Øren	Dato:	12.06.2025
Kontrollert av:	Mildrid Elvik Svoen	Godkjent av:	Linn Viken Bøe
Dokumentnr.:		Rev.:	02

Revisjonshistorikk

Rev	Dato	Beskrivelse av endringen	Utarbeidet av	Kontrollert av	Godkjent av
01	03.06.2025	Første versjon	NOKIOR	NOMILS	NO1A3V
02	12.06.2025	Merknadsoppfølging etter møte 5. juni	NOKIOR	NO1A3V	NO1A3V

Bakgrunn

Sweco sendte 03.04.25 ferdig utkast til konsekvensutredning reindrift for Alta kraftverk A3 til alle berørte rettighetshavere, for å gi mulighet for kvalitetssikring av opplysninger og informasjon som er innhentet gjennom befaringer, møter og annen dialog underveis i utredningsarbeidet.

Jalgon siida (23C) har kommet med sine innspill til konsekvensutredningen i et eget møte med Statkraft, avholdt 19.05.2025 og 05.06.2025. Statkraft har i etterkant bedt Sweco om å kommentere tilbakemeldingene.

I tabellen nedenfor har Sweco oppsummert oppfølgingen av merknadene og beskrevet hvordan disse er ivarettatt i den oppdaterte versjonen av konsekvensutredningen.

Generell kommentar fra Sweco:

Sweco takker for grundige og konstruktive tilbakemeldinger på konsekvensutredningen. Vi har forøkt å innarbeide samtlige innspill i siste versjon av dokumentet. Eventuelle uenigheter eller uklarheter rundt metodikken i utredningen omtales i nærmere detalj i vedlegg 2 i selve konsekvensutredningsdokumentet.

Svar på kommentarer

Liste over kommentarene fra D23A med henvisning til aktuelt avsnitt i KU og svar/oppfølging fra Sweco.

Avsnitt	Kommentar fra D23C	Svar fra Sweco
Generelt	23C mener at metodikken i Statens vegvesens håndbok V712 ikke i tilstrekkelig grad fanger opp kumulativ påvirkning og sumvirkninger. Vurderingene oppleves som noe overfladiske, og forstyrrelser blir i flere tilfeller beskrevet, men vurdert for sparsomt	Konsekvensanalysen er basert på Statens vegvesens håndbok V712, som er standard metodikk for denne typen utredninger. Sweco erkjenner samtidig at denne trinnvise metoden alene ikke fullt ut dekker kravene i relevant lovverk – spesielt ikke når det gjelder vurdering av samlet belastning, bruk av tradisjonell kunnskap og medvirkning. Som følge av dette har Sweco utviklet en utvidet arbeidsmetode som inkluderer: • Integrering av tradisjonell og lokal kunnskap fra reindriftsutøvere • Befaringer og dialog med reieiere og samiske utmarksbrukere • Vektlegging av reindriftens egne beskrivelser og prioriteringer • En helhetlig vurdering av eksisterende og planlagte tiltak i lys av samlet belastning. Sweco har også forsøkt å tydeliggjøre grunnlaget for metodikken og hvordan dette er anvendt i et nytt vedlegg 2 til KU. Vi viser derfor til vedlegg 2 for utdypende svar.
Generelt	23C mener at dagens ulemper ved tiltaket ikke er tilstrekkelig inkludert i vurderingen av nullalternativet.	Sweco har lagt til presiseringer fra 23C om begrensede tilpasningsmuligheter i dagens situasjon. Basert på tilbakemeldingene som er kommet til utkastet fra 03.04.25, har Sweco også innarbeidet et vedlegg 2 i konsekvensutredningen. Her tydeliggjør vi grunnlaget for metodikken og hvordan dette er anvendt i utredningen.
Generelt	Det påpekes at Stillaveien bidrar til betydelig ferdsel inn i reinbeiteområdet og utgjør en stor belastning for reindrifta. Det etterlyses en ny vurdering av om veien og dens historikk og rettighetsbilde bør inkluderes i KU.	Påvirkning fra Stillaveien og tilhørende aktivitet er grundig omtalt i utredningens kapittel om nullalternativet (kap. 1.7) og i kapittelet om samlet belastning for Jalgon (kap. 4.4.1). Sweco vurderer dette som dekkende. Når det gjelder rettighetsbildet, anses dette i utgangspunktet ikke som direkte relevant for konsekvensutredningen, siden det ikke er foreslått endringer i dette som følge av den planlagte utvidelsen av Alta kraftverk A3.

Avsnitt	Kommentar fra D23C	Svar fra Sweco
		Swecos tilnærming har vært å vurdere trafikk i referansesituasjon vs. forventet økning som følge av inneværende prosjekt. Dette gjelder selv om det ikke foreligger formelle begrensninger på Statkrafts bruk av veien i dagens rettighetsbilde.
4.4.1 Jalgon siida (23C)	23C understreker at de har hatt en stor tilpasningskostnad etter Alta-utbyggingen. Har blant annet laget et omfattende gjerdessystem i etterkant, men har mottatt en uforholdsmessig liten del av erstatningene, som går til sonen (30C).	Vi mener det er relevant av rettighetshaverne å løfte denne problemstillingen, når det nå er snakk om å utvide produksjonen ved Alta kraftverk. De faktiske effektene av utbyggingen vurderes imidlertid å være midlertidige, eller forbigående etter noe restaureringstid. Det er heller ikke vurdert at tiltaket vil øke den samlede belastningen varig etter at anleggsperioden er ferdigstilt. Selve konsekvensanalysen er derfor ikke rette arena for å avklare problemstillingen om tidligere skade, tilpasninger og kompensasjon for dette.
4.4.1.1 Infrastruktur og samferdsel	Gitt tilbakemelding om at formuleringen « <i>noe kan skje</i> » bør erstattes med « <i>vil skje</i> » der det er snakk om forventede og sannsynlige hendelser	Innspill tatt til følge. Sweco har gjennomgått formuleringen og endret dette fra "kan" til "vil" (se sporede endringer).
4.4.1.2 Bebyggelse og næringsvirksomhet	23C har presisert at det i hovedsak er menneskelig aktivitet som har størst betydning for reindriftas bruk av området. Veier kan ha en viss påvirkning, men det er først og fremst arten og intensiteten av den menneskelige bruken som avgjør påvirkningsomfanget.	Innspill tatt til følge. Har ført inn at det er den menneskelige aktiviteten som medfører størst utfordringer etter etableringen av Stillaveien.
4.4.1.2 Bebyggelse og næringsvirksomhet	Det ble i tilbakemeldingene påpekt at fortetting av fritidsbebyggelse fører til økt menneskelig aktivitet, noe som i seg selv utgjør en belastning for reindrifta. Selv om fortetting ofte fremstilles som tiltak uten nytt arealbeslag – og dermed med begrenset påvirkning – kan den faktiske konsekvensen være betydelig, nettopp på grunn av økt bruk og ferdsel. Dette er et aspekt som i liten grad fanges opp i den kommunale behandlingen av slike saker. Det er særlig den menneskelige aktiviteten knyttet til hyttebruk – ikke hyttene i seg selv – som har størst innvirkning. Tomme hytter utgjør i seg selv liten ulempe,	Innspill tatt til følge. Konsekvenser av fortetting tas med, også for de andre siidaene/distriktene.

Avsnitt	Kommentar fra D23C	Svar fra Sweco
	men reinsens oppfatning av området påvirkes ikke av om hyttene til enhver tid er i bruk. Potensiell menneskelig tilstedeværelse kan dermed i seg selv skape unngåelsesatferd og forstyrrelser i beitebruken.	
4.4.1.3 Landbruk og utmarksbeite	Det pågår aktiv gjeting allerede i dag mot jordbruksområdene i Tverrelvdalen. Men trolig ikke i det omfanget som kan bli nødvendig i byggeperioden.	Innspill tatt til følge. Tekst er utarbeidet både for dette avsnittet og i kap. 5.2.1 vurdering av påvirkning.
4.4.1.5 Friluftsliv, jakt og fiske	Det ble opplyst at kommunen vanligvis tar kontakt med reindriften for å søke om forlengelse av scootersesongen til 5. mai. Noen år kommer de senere til området etter flytting (vår) og da hadde det vært fordelaktig at de hadde hatt muligheten til å forskyve stengeperioden utover i juni tilsvarende dager de er «forsinket» inn i området.	Innspill tatt til følge. Informasjonen er tatt inn i avsnittet.
Figur 4.17	Det pekes det på at dagens fremstilling av hyttefelt – kun som figurer på kart – ikke i tilstrekkelig grad illustrerer de faktiske effektene på reindriften. Særlig etterlyses en bedre forståelse og visuell fremstilling av unnvikelsesatferd og den indirekte arealbruken som følger av dette. Når rein unngår områder med menneskelig aktivitet, påvirkes hele driftsmønsteret og arealtilgangen. Dette gir et forenklet og potensielt undervurdert bilde av reindriften faktiske belastning. Det foreslås at påvirkninger, særlig fra hytteområder og annen menneskelig bruk, samles og vises i ett samlet kart for å illustrere de kumulative virkningene. Slike vurderinger bør forankres i tilgjengelig forskning, for å sikre et kunnskapsbasert grunnlag for konsekvensvurderingene.	Innspillet er tatt delvis til følge. Sweco har lagt inn en utfyllende tekst med henvisning til Miljødirektoratets metodikk for verdsetting av friluftsområder. Videre er figurteksten for kartet som viser menneskelig aktivitet og forstyrrelser oppdatert med følgende presisering (Figur 4.17): <i>«Kartet viser kun fysiske inngrep og kartlagte områder, og ikke unnvikelsessoner for rein rundt tiltakene. Unnvikelsessonene kan strekke seg flere kilometer ut fra tiltaket (se kap. 3.2).»</i> Figurtekst for kartene som viser fysiske inngrep er oppdatert med følgende presisering (Figur 4.16): <i>«Kartet viser kun fysiske inngrep, og ikke unnvikelsessoner for rein rundt tiltakene. Unnvikelsessonene kan strekke seg flere kilometer ut fra tiltaket (se kap. 3.2).»</i> Denne tydeliggjøringen er også lagt til for øvrige siidaer / reinbeitedistrikter.
Figur 4.25	Det presiseres at 23C også berøres av sykkelrittet.	Swecos vurdering av sykkelrittet er basert på at arrangementet gjennomføres i sommerperioden (26. juli – 2. august), og at

Avsnitt	Kommentar fra D23C	Svar fra Sweco
		påvirkningen derfor er omtalt for distrikt D41, som har dokumentert reindrift i området i denne perioden. Vi har per nå ikke mottatt informasjon fra øvrige siidaer / distrikter om tilstedeværelse av rein i området i samme tidsrom. Det er samtidig viktig å presisere at konsekvensutredningen allerede legger til grunn at distriktet har en svært høy samlet belastning som følge av flere påvirkningsfaktorer. Påvirkning fra sykkelritt vil derfor uansett ikke være en utslagsgivende faktor for konklusjonen i utredningen.
5.2.1.2 Vurdering av påvirkning	23C påpeker at risiko for sammenblanding ikke er så stor oppe ved Sautso, men større nede ved Sorrisniva, der terrenget og elva flater litt ut.	Sweco har oppdatert tekst med nyanser om sammenblandingsfaren og hvilke områder rundt vassdraget som er utsatt, om man legger landskapet til grunn.
5.2.1.2 Vurdering av påvirkning	23C understreker at det i dag er svært begrensede muligheter for ytterligere tilpasninger. De mest omfattende tilpasningene ble gjort i etterkant av utbyggingen av Alta kraftverk. Før utbyggingen var det åtte aktive siidaandeler i området – i dag er det fem. En betydelig del av tilpasningen har skjedd gjennom redusert reintall og færre aktive reindriftsutøvere. Før utbyggingen var det ikke behov for inngjerding, ettersom flokken holdt seg naturlig innenfor beiteområdet. Etter utbyggingen har det vært nødvendig å etablere gjerder for å holde flokken samlet, og dette har samtidig ført til en formalisering av bruksområder og en mer detaljert fordeling av hvor de ulike siidaandelene skulle oppholde seg. Dette har igjen bidratt til en ytterligere reduksjon i antall utøvere og fleksibilitet. Driften er i dag mer regulert og bundet, blant annet ved at reinen må holdes innenfor bestemte områder frem til fastsatte datoer. Den tradisjonelle driftsformen – som tidligere i større grad baserte seg på naturlige bukkeflokker og fleksibel arealbruk – har i stor grad måttet vike for et mer intensivt og inngripende system. Slaktevektene har vært lave i mange år, men har økt	Gode presiseringer om konsekvenser i referansesituasjon. Sweco har tilføyd utdypende tekst i kap. 4.4.1. og 5.2.1.2.

Avsnitt	Kommentar fra D23C	Svar fra Sweco
	noe de siste årene, til tross for at det totale reintallet er redusert. Distriktet peker også på at disse utfordringene må sees i sammenheng med en generell reduksjon i arealtilgang og bærekraftig driftsrom i Vest-Finnmark reinbeiteområde over tid.	
Generelt	23C mener de er den mest berørte enheten av tiltakene A3 og Stillaveien. De uttrykker bekymring for at Stillaveien splitter deres kalvingsområde, som beskrives som svært sårbart.	Vi anerkjenner at 23C har et særlig sårbart kalvingsområde, og at Stillaveien har medført en fysisk oppsplitting av dette området. Dette momentet er tillagt vekt i vurderingen av samlet belastning, og vi erkjenner at det gir 23C svært begrensede muligheter for tilpasning i anleggsperioden. Dette er også tydeliggjort i kapittel 5.2.1.2, der det fremgår: «Det er lagt vekt på at siidaen har svært begrensede muligheter for tilpasning, på grunn av høy belastning i dagens situasjon.» Til sammenligning er det for 23A presisert at «Det vurderes at siidaen vil ha noe mulighet til å gjøre tilpasninger i drifta i anleggsperioden, fordi veien og portalbygget ligger i ytre del av siidaens beiteområde.» Når det gjelder spørsmålet om historiske inngrep, følger det av KU-metodikken at det er påvirkningen fra det aktuelle tiltaket som skal vurderes. Tidligere inngrep inngår i vurderingen kun i den grad de påvirker siidaenes tilpasningsmuligheter i anleggsperioden. Vi forstår at dette metodiske skillet kan oppleves som en undervurdering av historisk belastning, men vi må forholde oss til rammene som V712 gir. Historiske inngrep er en del av referansesituasjonen, og det er endringen fra denne situasjonen som vurderes.
Generelt	Det rettes spørsmål ved hvorfor påvirkningen er klassifisert som "Noe forringet" og ikke "Forringet", og de etterlyser en nærmere redegjørelse for denne vurderingen. 23C opplever at den faktiske situasjonen tilsier en mer alvorlig konsekvensgrad enn det som er konkludert.	I henhold til KU-rammeverket for andre sammenlignbare fagtemaer (naturmangfold) i håndbok V712, kan en alvorlig miljøskade med kort restaureringstid (1-10 år) gi grunnlag for å sette påvirkningen til noe forringet. Dersom restaureringstiden er over 10 år vurderes påvirkningen til å være forringet. Det er denne avgrensningen som er lagt til grunn i vektingen av forringelse. Sweco vurderer at det for tiltaket A3 isolert – det vil si økt trafikk på eksisterende vei og aktivitet

Avsnitt	Kommentar fra D23C	Svar fra Sweco
		rundt portalbygget – ikke er forhold som tilsier at reindrifta til 23C vil ha behov for mer enn 10 år for å vende tilbake til referansesituasjonen..
Generelt	De vises til vurderingene for 23A, hvor konsekvensen er basert på forstyrrelser i sommerbeitet, mens det i 23C sitt tilfelle er vår- og høstebeite som påvirkes – noe de mener ikke er tilstrekkelig reflektert i vurderingen. Samtidig understreker de at de ikke ønsker å endre vurderingen for 23A.	Vi justerer av prinsipielle grunner ikke teksten for 23a basert på innspill fra 23c, og vi mener at det kommer tydelig frem at helheten i rapporten at 23c er mer påvirket enn 23a.
Generelt	De opplever at det er et avvik mellom vurderingen og den endelige klassifiseringen som er gitt.	Vi har registrert tilbakemeldingen om at det oppleves som et misforhold mellom vurderingene og den endelige konsekvensklassifiseringen. Dette tar vi på alvor. Selv om vi per nå ikke vurderer at dette gir grunnlag for å endre våre konklusjoner, vil vi ta med oss innspillet videre i arbeidet vårt, særlig med tanke på hvordan vi fremover kan kommunisere våre faglige vurderinger mer tydelig og forståelig.

Vedlegg 4: Svar på kommentarer fra D23A

Svar på kommentarer fra D23A

Prosjekt:	Miljøundersøkelser Alta A3	Prosjektnr.:	10241264
Kunde:	Statkraft Energi AS	Prosjektleder:	Ole Kristian Haug Bjølstad
Utarbeidet av:	Kine Øren	Dato:	03.06.2025
Kontrollert av:	Mildrid Elvik Svoen	Godkjent av:	Linn Viken Bøe
Dokumentnr.:		Rev.:	01

Revisjonshistorikk

Rev	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet av	Kontrollert av	Godkjent av
01	03.06.2025	Første versjon	NOKIOR	NOMILS	NO1A3V

Bakgrunn

Sweco sendte 03.04.25 ferdig utkast til konsekvensutredning reindrift for Alta kraftverk A3 til alle berørte rettighetshavere, for å gi mulighet for kvalitetssikring av opplysninger og informasjon som er innhentet gjennom befaringer, møter og annen dialog undervegs i utredningsarbeidet.

Válgenjárga siida (23A) har kommet med sine innspill til konsekvensutredningen i et eget møte med Statkraft, avholdt 21.05.25. Statkraft har i etterkant bedt Sweco om å kommentere tilbakemeldingene.

I tabellen nedenfor har Sweco oppsummert oppfølgingen av merknadene og beskrevet hvordan disse er håndtert i den oppdaterte versjonen av konsekvensutredningen (rev 05).

Svar på kommentarer

Liste over kommentarene fra D23A med henvisning til aktuelt avsnitt i KU og svar/oppfølging fra Sweco.

Avsnitt	Kommentar fra D23A	Svar fra Sweco
Kapittel 1 (sammendrag)	Stengeperioden dekker ikke nødvendigvis hele beiteperioden (dette må beskrives/illustreres bedre) - da vil allmenn ferdsel være forstyrrende for reindrifta. Dette er ikke så godt beskrevet i utkastet. Mest relevant for 23C (Stillabommen), men anleggstrafikken vil ha betydning for 23A - da dette egentlig er et nokså rolig område i dag grunnet at Tutteberget er stengt for allmenn ferdsel ellers. Økningen av trafikkmengden forbi Tutteberget må beskrives/vurderes mer.	Innspill tatt til følge. Sweco har gjort følgende justeringer: 1. Lagt til en presisering om at den relative trafikkøkningen fra Tuttebergbommen er høy, og hvordan dette er forventet å påvirke 23A. Basert på innspillet fra 23A og ny statistikk for passeringer ved Tuttebergbommen i 2025 vurderer Sweco nå at 23A blir mer berørt enn tidligere antatt. På bakgrunn av dette er vektingen av påvirkning og samlet konsekvens for 23A justert opp. Den samlede konsekvensen vurderes nå som nærmere 23C, men fortsatt noe lavere. Bakgrunnen er at større deler av 23C sine beiteområder blir påvirket, og at samlet belastning i referansesituasjonen er lagt til grunn for vurderingen. Her vurderes det at 23A har noe større fleksibilitet for tilpasninger i anleggsperioden enn det 23C har. 2. Presisert at sårbare perioder strekker seg utover selve stengeperioden, og beskrevet hvilken påvirkning dette kan ha.
5.2.2.2 Vurdering av påvirkning	Gitt tilbakemelding om at formuleringen « <i>noe kan skje</i> » bør erstattes med « <i>vil skje</i> » der det er snakk om forventede og sannsynlige hendelser.	Innspill tatt til følge. Sweco har gjennomgått formuleringene og endret dette fra "kan" til "vil" (se sporede endringer). Sweco presiserer samtidig at der vi skriver at noe <i>kan</i> skje, har vi – i tråd med en føre-var-tilnærming – lagt til grunn at det <i>vil</i> skje ved beskrivelse og vekting av påvirkningen. Vi ser imidlertid at dette ikke alltid kommer tydelig nok frem i teksten, og vi har derfor forsøkt å presisere dette bedre i konsekvensutredningen, der det er relevant og naturlig å gjøre det
5.2.2.3 Sammenstilling av konsekvensgrad	23A ønsker at konsekvens skal synliggjøres uten forutsatte tiltak, og ber om forklaring på hvorfor dette ikke er en del av vurderingen av konsekvensgrad.	Sweco har forståelse for ønsket om å synliggjøre konsekvenser uten skadereduserende tiltak, og dette har også vært et tema i dialogen med Statkraft de siste ukene. Det er imidlertid etablert praksis i konsekvensutredninger å ikke vekte påvirkning uten tiltak, når det allerede er forutsatt at slike tiltak vil bli

Avsnitt	Kommentar fra D23A	Svar fra Sweco
		gjennomført. Årsaken til det er at hensikten med konsekvensutredningen er å belyse den faktiske påvirkningen det søkes konsesjon for, og ikke å vurdere hypotetiske scenarier hvor tiltak ikke gjennomføres. Dette har også vært utgangspunktet for Swecos arbeid i henhold til avtalen med Statkraft, og er i tråd med de metodiske veilederne vi følger i våre prosjekter (bl.a. V712 og M-1941). Selv om vi prinsipielt ser verdien av å vise konsekvensene uten tiltak, vil dette kreve et betydelig merarbeid. Samtidig vurderer vi at det ikke vil gi et vesentlig bidrag til beslutningsgrunnlaget for vurderingene som er relevante for konsesjonssøknaden.
Kap. 6	23A er ikke enig i konklusjonen noe negativ konsekvens, og peker på at nærheten til forstyrrelser fra prosjektet, topografien mm som tilsier høyere påvirkningsgrad.	Viser til første rad i denne tabellen. Innspillet er tatt til følge og konsekvens er oppjustert etter ny gjennomgang av trafikk tall for Tuttebergbommen, samt innspillene som har kommet fra 23A. Vi ser at dette momentet ikke ble tillagt nok vekt i den første vurderingen som ble oversendt siidaen 03.04.35.
	Skulle vært på lik linje med 23C på påvirkningsgrad. Pga. Tutteberget som i dag er stengt for allmenn ferdsel er det lite ferdsel inn i området, økningen i mengden trafikk blir en forandring under anleggsfase. Hvilken dobling vil dette innebære for 23A - det må beskrives/vurderes og inntas i konsekvensvurderingen. 23A har forsøkt å kommunisere dette tidligere, har også vært gjort forsøk på telefonkontakt mot utreder da det er lettere å kommunisere muntlig.	Viser til første rad i denne tabellen. Konklusjonen vil bli justert, og konsekvensnivået oppjusteres. Konsekvensen for 23A ligger nå nærmere 23C, men samlet belastning til reduserte tilpasningsmuligheter, gjør at påvirkningen for 23C fremdeles vurderes som noe høyere.
7.1.1. Begrense	Kommentarer om justering av fartsgrense på Stillaveien.	Innspill tatt til følge, og fartsgrensen er nedjustert fra 70 til 60 km/t.
7.3 Usikkerhet ved skadereduserende tiltak	Kvaliteten på gjerdet må være så god at man er sikker på at reinen ikke kommer seg ut	Den opprinnelige formuleringen om usikkerhet knyttet til effekten av gjerder var basert på tidligere dialog med 23A, hvor det ble informert

Avsnitt	Kommentar fra D23A	Svar fra Sweco
		om at enkelte eksisterende gjerder i området ikke har tilstrekkelig kvalitet. Sweco tar imidlertid tilbakemeldingen til følge, og vil i stedet legge til grunn god gjerdekkvalitet som en forutsetning ved etablering av nye gjerder, under avsnittet om skadereduserende tiltak. Når vi legger denne forutsetningen til grunn, er vi enig i at det er riktig å fjerne formuleringen om usikkerhet.
7.3 Usikkerhet ved skadereduserende tiltak	23A mener at sikring av ATV tilgang ikke er en del av de avbøtende tiltak, veien skal være stengt og må sikres mot allmenn ferdsel	Innspill tatt til følge, og tiltaket er fjernet fra kapittel om skadereduserende tiltak og sammendrag
7.2.3 Kompensere	23A mener at å forsterke avkjøring er ikke et avbøtende tiltak, men noe Statkraft tilbyr en nabo fordi Statkraft har masser til overs. Ønsker ikke at dette legges vekt på som et avbøtende tiltak.	Innspill tatt til følge, og tiltaket er fjernet fra kapittel om skadereduserende tiltak og sammendrag.

Generell kommentar fra Sweco:

Sweco takker for grundige og konstruktive tilbakemeldinger på konsekvensutredningen. Vi har forøkt å innarbeide samtlige innspill i siste versjon av dokumentet (rev 05). Eventuelle uenigheter eller uklarheter rundt metodikken i utredningen omtales i nærmere detalj i vedlegg 2 i selve konsekvensutredningsdokumentet.

Vedlegg 5: Svar på kommentarer fra D41

Svar på kommentarer fra D41 i brev fra 23.04.25

Prosjekt:	Miljøundersøkelser Alta A3	Prosjektnr.:	10241264
Kunde:	Statkraft Energi AS	Prosjektleder:	Ole Kristian Haug Bjølstad
Utarbeidet av:	Mildrid Elvik Svoen	Dato:	09.05.2025
Kontrollert av:	Kine Øren	Godkjent av:	Linn Viken Bøe
Dokumentnr.:		Rev.:	01

Revisjonshistorikk

Rev	Dato	Beskrivelse av endringen	Utarbeidet av	Kontrollert av	Godkjent av
01	09.05.2025	Svar oversendt til Statkraft	NOMILS	NOKIOR	NO1A3V
02	05.06.2025	Oppdatering etter alle innkomne innspill	NOKIOR	NO1A3V	NO1A3V

Bakgrunn

Sweco sendte 03.04.25 ferdig utkast til konsekvensutredning reindrift for Alta kraftverk A3 til alle berørte rettighetshavere, for å gi mulighet for kvalitetssikring av opplysninger og informasjon som er innhentet gjennom befaringer, møter og annen dialog undervegs i utredningsarbeidet.

Distrikt 41 Beáskades sendte sine kommentarer til konsekvensutredningen i brev til Statkraft datert 23.04.25. Statkraft har bedt Sweco om å komme med sine kommentarer til brevet fra D41.

Svar på kommentarer

Kommentarene i brevet fra D41 er svart ut avsnitt for avsnitt i den påfølgende tabellen.

Avsnitt	Kommentar fra D41	Svar fra Sweco
1	Det vises til oversendelse av revidert konsekvensutredning av 03.04.2025. Det er en lang og grundig utredning, men den har dessverre ikke svart på våre problemstillinger, og det bes om at utredningen sendes tilbake til Sweco for en ny vurdering.	Se svar til underliggende punkter
2	KU-en utreder ikke reindriftens hovedbekymring. I møte 17.12.2024 ble det bedt spesifikt om at det utredes hvorvidt tiltaket medfører vesentlig skade, jf vårt mandat 17.12.2024 kl 10.00. «Vesentlig skade» på individ, gruppe- og dyrevelferdsnivå skal vurderes opp mot sumvirkninger, historisk beitetap, historisk tap av flytt- og	Brevet fra 23.04.25 spesifiserer ikke hva denne hovedbekymringen er. Det er derfor vanskelig å vurdere innspillet om at denne ikke er utredet. I mandatet fra 17.12.24 punkt 1.2 står det: <i>"Reinbeitedistriktet frykter at så snart det blir anlagt et nytt aggregat så vil det bli behov for oppgradering av eksisterende kraftlinjenett. Sistnevnte er svært skadelig for reindriften."</i> Dette kan tolkes å være hovedbekymringen brevet fra 23.04.25 viser til.

Avsnitt	Kommentar fra D41	Svar fra Sweco
	trekkleier, reinens trivsel, forventede klimaendringer, og i forhold til relevante og tilgjengelige avbøtende tiltak, jf HR-2021-1975-S, jf forskrift 21.06.2017 nr 854 om konsekvensutredninger, jf EØS avtalen vedlegg XX nr 1a (direktiv 2014/52/EU) og nr 1 g (direktiv 2001/42/EF). Uten en utredning av reindriftens hovedbekymring kan en ikke legge til grunn at utredningen er tilstrekkelig.	I tiltaksbeskrivelsen i KU-ens kap. 1.5.4 blir det gjort rede for hva nettilknytningen av Alta kraftverk A3 vil medføre for kraftnettet. Her framgår det at A3 ikke vil utløse behov for nye linjer eller oppgradering av eksisterende linjer, men at Statnett kan få behov for arbeider i sine koblingsanlegg lokalt i Sautso, Alta og Lakselv. Oppgradering av eksisterende kraftlinjer er derfor ikke en del av tiltaket og er ikke utredet i denne konsekvensutredningen. Denne avgrensningen er i tråd med gjeldende metode for konsekvensutredninger. Det samme gjelder kapitlene med Swecos vurderinger av samlet belastning. Tiltak eller planer som ikke er vedtatt at skal gjennomføres, men som kanskje kan skje i fremtiden, kan ikke vektes konkret i vurderingene. Sweco er likevel enig med D41 i at det er viktig at NVE hensyntar denne helheten, dersom det oppstår endringer eller kommer nye søknader om etablering av kraftlinjer som ikke er konsekvensvurdert i KU-en for Alta kraftverk A3. Sweco har etter innspill fra D41 presisert dette i revidert versjon av KU-en, i avsnittet om kraft- og industriløft Finnmark, kap. 5.3.
2	Utredningen følger heller ikke lovverkets beviskrav, og er lite konkret.	Det er ikke presisert hvilke beviskrav det er snakk om eller på hvilke punkter utredningen er lite konkret. Vi har derfor ikke grunnlag for å svare på innspillet. I avsnitt 1 fremholdes det at utredningen er lang og grundig. Vi er enige i dette, og mener i utgangspunktet at konsekvensutredningen er godt dekkende som beslutningsgrunnlag for myndighetenes behandling av konsesjonsspørsmålet.
3 til 5	Uten at en uttømmende kan gå inn i alle mangler nevnes for eksempel at det på side 68 i KUen heter: «D41 opplyser om at det er stor fare for sammenblanding.» Det riktig, men risikoopplysningen er ikke undersøkt noe videre. Reineierne opplyser de må gjete ekstra under byggeperioden for å redusere risiko for sammenblanding og dominoeffekter fra andre. Risikoen rundt Kingsrose Mining, E 45 Kløfta mfl. tiltak i forhold til distrikt 41 Beåskades reineiere vurderes heller ikke. Videre er heller ikke opplysningene som D 41s reineiers ga i møte 17.12.2024 om historiske inngrep og sumvirkinger gjengitt eller vurdert i rapporten.	Sweco har tilføyd en presisering i kapittel 5.2.4.2 om sammenblanding og konsekvenser av dette. Sweco er enig i at det er relevant å nevne disse andre påvirkningene i beskrivelsen av sumvirkninger, men vi mener at dette skal være godt dekket i kapittel 4.4.4 om samlet belastning i referansesituasjonen for D41. Her er også historiske inngrep beskrevet, og Sweco oppfatter også disse beskrivelsene som grundige. Vi må samtidig presisere at ytterligere risikovurdering av andre påvirkninger som for eksempel Kingsrose Mining og E 45 er ikke en del av dette prosjektet, og derfor ikke utredet videre i detalj. Sweco har også vært åpne for å gjøre justeringer og suppleringer til tekst når KU har vært oversendt til gjennomsyn hos distriktene. Gjennom kvalitetssikring i to runder har D41 fått mulighet til å påpeke konkrete faktafeil eller vesentlige opplysninger som mangler. Vi kan imidlertid ikke se at det er kommet konkrete tilbakemeldinger til disse kapitlene, og har derfor lagt til grunn at dette har vært dekkende.
6	KUen synes ikke å oppfylle forskrift om konsekvensutredning § 10, som vårt mandat 17.12.2024 er i	KU-forskriften § 10 gjelder krav til KU-pliktutredninger, og lister ikke opp krav til innhold i selve KU-en. Dersom et tiltak ikke er automatisk utredningspliktig (§§ 6-7), kan det likevel være utredningspliktig etter en nærmere

Avsnitt	Kommentar fra D41	Svar fra Sweco
	overenstemmelse med, og som sier hva som skal utredes.	vurdering (§§ 8 og 10). Alta kraftverk A3 er automatisk KU-pliktig i henhold til § 6 c), Vedlegg 1 pkt. 15 b), og § 10 kommer ikke til anvendelse i denne saken. Det er lagt til grunn at konsekvensutredningen skal oppfylle forskriftens kap. 5 om krav til innholdet i konsekvensutredningen. Prosjektbeskrivelsen med forslag til utredningsprogram gir noen utfyllende rammer for utredningsarbeidet. Mandatet fra 17.12.24 er håndtert som et innspill til utredningsarbeidet, men er ikke lagt til grunn av Sweco som bindende rammer for arbeidet. Statkraft har heller ikke bedt Sweco om å legge mandatet til grunn for utredningsarbeidet. Sweco skal være en faglig uavhengig utreder og rammene for vårt arbeid er definert av relevant regelverk, gjeldende KU-metodikk og fastsatt utredningsprogram. Spesielle føringer (mandatavklaringer) utover dette som avtales mellom distriktet og Statkraft er ikke noe Sweco legger til grunn i utredningen, med mindre dette avklares konkret i vår avtale med oppdragsgiver.
6	KUen tar også på en teknisk måte vekk sumvirkningsvurderinger gjennom definisjonen av 0-alternativet, jf punkt 1.7.1 (side 19), og lar problemstillingen forsvinne uten at det er grunnlag for det.	KU-en er utført i tråd med KU-metodikken og definisjonen av 0-alternativet som følger av denne (kap. 4.3 i Statens vegvesens håndbok V712).
7	Reindriften har ikke tillitt til utredningen. Utredningen kan ikke brukes til å oppfylle effective remedy-terskelen, jf SP 2 og EMK art 13, og heller ikke en SP 27-prøving, når myndighetene skal vurdere saken.	Flere av rettighetshaverne har uttrykt generell bekymring for metodikken som er benyttet i KU, særlig med tanke på: • Bruken og definisjonen av nullalternativet • Manglende vektlegging av kumulativ påvirkning og sumvirkninger Vi tar disse tilbakemeldingene på alvor. Sweco har derfor forsøkt å tydeliggjøre grunnlaget for metodikken og hvordan dette er anvendt i utredningen i et eget vedlegg 2 til KU. Vi håper at innarbeidede endringer og klargjøring av metodisk tilnærming kan bidra til økt forståelse og tillit til utredningsarbeidet. Utover dette legger vi til grunn at NVE vil vurdere om KU-en er tilstrekkelig som grunnlag for deres vurderinger etter gjeldende lovverk, når de tar konsesjonssøknaden til behandling.
8	Det tar forbehold om flere innsigelser til konsekvensutredningen av 03.04.2025.	Tas til orientering

Avsnitt	Kommentar fra D41	Svar fra Sweco
9	Manglene ved utredningen kan ved enkle tiltak rettes opp ved at gjennomføres en utredning henhold til reindriftens hovedbekymring om undersøkelse av «vesentlig skade» og vårt mandat 17.12.2024.	Sweco oppfatter at innspillene i brevet fra 23.04.25 er av generell karakter og dermed ikke gir grunnlag for større opprettinger eller endringer av KU-en. Endringene vi har gjort i rapporten som følge av innspillene er listet opp i vårt svar til de respektive avsnittene.

Generell kommentar fra Sweco:

Alle berørte reinbeitedistrikter/siidaer har fått oversendt utkastet til konsekvensutredning for å kunne kvalitetssikre opplysninger og informasjon som er innhentet gjennom befaringer, møter og annen dialog underveis i utredningsarbeidet. Formålet har vært at misforståelser, faktafeil eller vesentlige mangler kunne rettes opp før innsending av konsesjonssøknaden til NVE.

De fleste av innspillene fra D41 påpeker mangler som går ut over det som har vært rammene for utredningsarbeidet, og også ut over hva vi vurderer at følger av lovverket og det som er vanlig praksis for slike utredninger.